

Riksdagens protokoll

2006/07:40

Torsdagen den 14 december

Kl. 09.00 – 20.08

Protokoll
2006/07:40

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 8 december.

2 § Meddelande om skriftliga frågor och svar under juluppehållet

Talmannen meddelade att skriftliga frågor som lämnats in efter *kl. 10.00 fredagen den 15 december 2006* till och med *kl. 10.00 fredagen den 5 januari 2007* skulle besvaras senast inom fjorton dagar efter det att frågan framställdes.

3 § Hänvisning av ärende till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2006/07:26 till finansutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förlängas till *torsdagen den 18 januari 2007*.

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Socialutskottets betänkanden 2006/07:SoU1–SoU3

5 § Rikets styrelse

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2006/07:KU1
Utgiftsområde 1 Rikets styrelse (prop. 2006/07:1 delvis och redog.
2005/06:RS2).

Anf. 1 BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 2 och 4.

Budgetbehandlingen av utgiftsområde 1, Rikets styrelse, är det som nu står på dagordningen. Låt mig först uppehålla mig en stund vid budgeten som en helhet. Vi socialdemokrater har nämligen lagt fram ett heltäckande förslag till statsbudget med andra ramar för både utgifter och intäkter men framför allt med en helt annan inriktning på politiken. Vi ser därför även i detta sammanhang våra budgetförslag som en helhet.

Eftersom vårt helhetsförslag redan har fallit i och med behandlingen av ramarna här i kammaren har vi inget yrkande utan hänvisar till den röstförklaring vi ger i det särskilda yttrande som återfinns i betänkandet.

Vad hade då en socialdemokratisk budget inneburit för utgiftsområde 1? Låt mig uppehålla mig vid några av de väsentliga förbättringar som hade blivit följderna om vårt budgetförslag fått genomslag på utgiftsområde 1.

Under några år har den förra, socialdemokratiska regeringen avsatt extra pengar till länsstyrelserna för tillsyn och uppföljning. Nu väljer den borgerliga regeringen att ta bort de här pengarna. Vad detta kommer att få för konsekvenser kommer Morgan Johansson att utveckla i sitt anförande.

Presstödet är en sorglustig historia som redan har diskuterats flera gånger här i kammaren. Här har moderata kulturministrar lyckats förvandla ett ärende som skulle förbättra villkoren för mångfald och valfrihet i svensk press till ett ärende som handlar om att ge EU rätt att ta bort vårt svenska presstöd. Detta kommer att utvecklas av Helene Petersson senare i debatten.

Frågan om hur den svenska EU-debatten ska stimuleras är också en sak för dagens debatt. Regeringen har beslutat sig för att lägga ned Kommittén för EU-debatt utan att ersätta den med någonting annat. I stället för att stimulera debatten med hjälp av kommittén har det ansvariga statsrådet lovat att resa runt och göra propaganda för EU. För oss socialdemokrater är det här ett helt främmande sätt att se på hur en debatt ska stimuleras. Faktum är att riksdagen hittills har valt att stimulera debatten just genom Kommittén för EU-debatt, och det är ju inte samma sak som att kommendera fram en debatt uppifrån.

Genom att ge bidrag till lokalt föreningsliv, organisationer och skolor för att ordna debatter och olika typer av aktiviteter har kommittén kunnat utföra en väldigt viktig uppgift, just för att stimulera debatten lokalt. Enbart från juli till september hölls ett femtiotal seminarier runtom i landet med stöd av kommittén. Under de år vi har haft kommittén har 1 700 aktiviteter och 450 projekt genomförts. 10 600 elever har berörts. Det finns mycket att läsa om vad kommittén har utträttat under de här åren. En sådan uppräkningslista skulle kunna ta ganska lång tid i talarstolen, så jag avstår från det.

Nu väljer regeringen att ta bort denna möjlighet och ersätta den med vadå – jo, med en propagandaturne av den ansvariga ministern. Jag tycker faktiskt att det är ett uttryck för ett elitistiskt och snävt synsätt med en mycket bristande verklighetsförankring. Vi socialdemokrater vill att kommittén ska få ett förlängt förordnande också för att uppfylla de åtaganden vi har gentemot Europeiska unionen.

Alldeles oavsett vad man tycker om monarkin som företeelse och den demokratisyn som ligger bakom att ha en statschef som ärver sin titel finns det all anledning att verka för en ökad öppenhet och insyn i hur hovet använder sitt anslag. Vi socialdemokrater har tidigare tagit initiativ till detta. Bland annat genom beslut 2005 här i riksdagen har vi fått en ökad möjlighet till insyn i och redovisning av delar av hovstaten. Vi har redan nu en uppdelning av hovstaten i två nästan lika stora delar: en som går till de kungliga slotten och en som går till den dagliga verksamheten hos statschefen. Vi tycker att det nu är dags att ta nästa steg för att öka öppenheten och insynen. Om kronprinsessan ges en egen hovstat får allmänheten mer tydligt se hur det kungliga apanaget används. Genom detta får också kronprinsessan en möjlighet att lättare kunna förfoga över de medel som behövs för en blivande statschefs utbildning och representation. Man kan säga att vi vill myndigförklara kronprinsessan Victoria även i ekonomiskt hänseende.

Den borgerliga utskottsmajoriteten har hävdats att det här är onödigt och att hovet självt kan göra denna uppdelning. Vi tycker att det är ett märkligt sätt att resonera, och vi anser att vi här i kammaren bör ha möjlighet att ta ställning till kronprinsessans egen hovstat. Detta är något vi vill ge regeringen till känna.

Herr talman! Med de socialdemokratiska förslagen till budgetramar hade samhällets möjlighet till tillsyn av barn som far illa varit betydligt bättre. Möjligheterna till mångfald och valfrihet i pressen hade ökat. EU-debatten hade kunnat blomstra på enskilda människors initiativ och villkor i stället för att ersättas av statlig propaganda.

Det vi nu kan konstatera är att dessa förslag faller tillsammans med ett antal andra goda förslag. I stället håller ett budgetförslag som innebär en politik som delar Sverige och ställer grupper mot varandra på att drivas fram i riksdagen. De som redan har mycket ska få mer, och de som har lite ska få mindre. På så sätt tror den nuvarande regeringen att Sverige och svenskarna får det bättre. Jag och andra socialdemokrater vet att så inte är fallet. Denna orättfärdiga politik, som dessutom är framhastad på ett så slarvigt sätt att KU-anmälningarna nästan skriver sig själva, är en sorglig företeelse att iaktta. Den budgetprocess vi har sett har varit unik på det sättet att den har slarvats fram i högt tempo och utan en tanke på konsekvenserna.

Vi ser nu hur utländska läkare stoppas från möjligheten att kunna anpassa sin utbildning till svenska förhållanden. Vi ser hur arbetsmarknadsministern i panik beordrar fram utskottsinitiativ, och vi ser hur Lagrådet dömer ut delar av budgeten med motiveringen att beredningen av dem strider mot grundlagen. Om detta, herr talman, bör man ha en särskild debatt. I samband med konstitutionsutskottets granskning av regeringen under våren 2007 kommer vi också att ha det. Jag ser fram emot den debatten och prövningen av hur regeringen egentligen har berett denna budget.

Anf. 2 MARIANNE BERG (v):

Herr talman! Först av allt vill jag ta upp att Vänsterpartiets budgetförslag för utgiftsområde 1 har fallit. Där har vi tagit upp de förslag och yrkanden som vi har haft i vårt särskilda yttrande.

Herr talman! Jag vill belysa två speciella frågor i dagens anförande.

Ett anförande från denna talarstol borde alltid handla om viktiga ting, frågor som berör Sveriges invånare. Jag kan inte underlåta att åter ta upp frågan om jämställdheten mellan män och kvinnor.

Förra veckan tog Vänsterpartiet upp frågan om jämställdhet i kammaren. Jag skulle vilja ta upp den åter, men med en annan aspekt på ärendet. Det borde väl i dagens samhälle vara en självklarhet att kvinnor och män ska vara delaktiga i samhällets utveckling och på egen hand kunna forma sina liv. Men, herr talman, dessvärre ser det inte ut så i dag, något som vi tydligt märker inom många olika områden.

Det som många av oss känner till och är medvetna om är att kvinnors löner i förhållande till mäns är betydligt lägre inom de flesta områden. Likaså är det en hel del av oss i kammaren som är medvetna om eller, herr talman, i alla fall borde vara medvetna om att det är kvinnor som drar det allra tyngsta lasset när det gäller det obetalda arbetet i hemmet. Det behöver sannerligen tas krafttag mot den rådande ojämlikheten mellan könen. Till min stora besvikelse ser jag inte att regeringens politik kommer att förändra kvinnors situation till det bättre.

De fyra delmålen i Sveriges jämställdhetspolitik är i alla fall ett steg i rätt riktning. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att aktivt delta i samhället, forma villkoren och delta i beslutsfattandet. Kvinnor och män ska ha samma möjlighet och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Kvinnor och män ska ha samma ansvar för hemarbetet och ha möjlighet att ge och få omsorg på lika villkor. Till detta kommer att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och samma möjlighet till kroppslig integritet.

Jag ser positivt på dessa delmål. Det finns en god vilja. Det finns en feministisk ådra i de satta målen. Jag menar att i dessa delmål går det att se en intention om att omfördela makt mellan kvinnor och män, men samtidigt finns det en hel del brister.

Jag väljer att här ta upp *en* stor brist. Det är avsaknaden av ett tydligt könsmaktsperspektiv vad gäller mäns våld mot kvinnor. Här vill jag poängtera att det åter krävs verkliga krafttag.

Herr talman! Jag kan prata länge om den rådande könsmaktsordningen i samhället och om ojämlikheten mellan könen men väljer nu att gå in på en punkt som Vänsterpartiet vill ska genomföras för att få en mer effektiv jämställdhetspolitik. Det är inrättandet av ett jämställdhetsdepartement.

Vår jämställdhetsminister, tillika integrationsminister, Nyamko Sabuni, ansvarar i dag för ett flertal områden. Det är integration, mångfald, demokratifrågor, nationella minoriteter, konsumentfrågor, ungdomspolitik och storstadspolitik. Ministern har alltså både stora och viktiga områden inom sitt arbetsfält. Men det medför enligt min mening att jämställdheten som sakområde väsentligt försvagas. Jämställdhetspolitiken ska omfatta alla politikområden och alla samhällsfunktioner. För att detta ska kunna fungera krävs en övergripande och samlande politik-

strategisk nivå med mandat att initiera och vara pådrivande när det gäller viktiga jämställdhetsåtgärder på alla områden.

Mot bakgrund av detta vill Vänsterpartiet ha en renodlad jämställdhetsminister som endast ska ansvara för jämställdhetspolitiken. Till detta ansvar vill vi ha ett jämställdhetsdepartement, ett departement som i sitt arbete ska utgå från att motverka könsdiskriminering inom samhällets samtliga områden. Detta, herr talman, anser Vänsterpartiet, som är ett klart och tydligt feministiskt parti, är av stor vikt för att det fortsatta arbetet mot ett jämställt samhälle ska lyckas.

Förutom jämställdhetsministern, som jag redan konstaterat har lite för många strängar på sin tjänstelyra, utgörs dagens organisation av jämställdhetsarbetet av Jämo, Jämställdhetsnämnden, länsstyrelsernas jämställdhetsexperter samt varje myndighets organisations ansvar att göra jämställdhetsanalyser. Vänsterpartiet vill att regeringens jämställdhetsarbete omvandlas eller rättare sagt ersätts med en jämställdhetsmyndighet. Den nya myndighetens uppgift ska vara att bevaka utvecklingen på jämställdhetsområdet både i Sverige och internationellt, följa upp och utvärdera, samordna och stödja andra myndigheter, verksamheter och organisationer samt ansvara för metod- och kunskapsutveckling samt spridning, bidragsgivning och information.

Det är naturligtvis min förhoppning att den borgerliga alliansen liksom Vänsterpartiet tycker att detta är rätt väg att gå och att den borgerliga alliansen också ställer sig bakom att jämställdhet och jämlikhet inte på några vägar är förhandlingsbara.

Herr talman! En annan sak av vikt som jag vill ta upp här i kammaren beror på att mer fakta i ett ärende kommit till min kännedom. Jag avser här regeringens förslag att avvakta höjningen av presstödet, det vill säga att inte låta de ändrade presstödsregler som riksdagen beslutade om våren 2006 träda i kraft den 1 januari 2007.

Herr talman! Det borde väl vara väl känt här i kammaren att det redan i dag finns stor ägarkoncentration för dagspressen, något som resulterar i en större likriktning vad gäller spridning och, herr talman, detta ska vi inte glömma, vinkling av nyheter och åsikter. Det är omöjligt och inte ens önskvärt att dagspressen ska vara objektiv. I demokratin finns subjektiviteten som en naturlig del. Det är rätt att se saker från olika håll.

Men, herr talman, i ärendet gällande presstödet har, som jag nyss sade, nya uppgifter kommit till min kännedom. Förutom det som Socialdemokraterna och Miljöpartiet tar upp i sin reservation, som Vänsterpartiet i dag ställer sig bakom, vill vi ta upp vad som bland annat kommit fram, och det är att processen i EU-kommissionen inte pågår utan att allt talar för att ärendet kommer upp först någon gång under våren 2007. Detta är tvärt emot den information jag har fått av regeringen och tillika via kulturministern som hela tiden hävdat att förhandlingen och processen är i gång.

Herr talman! Vad blir då resultatet av regeringens handlande? Avvaktar regeringen innebär det att hela processen försenas betydligt, vilket är mycket beklagligt.

Jag trodde tidigare att regeringen agerade kraftfullt. Nu, med facit i hand, har det visat sig att jag trodde helt fel. I stället har regeringen backat i frågan, tillika kört över riksdagsbeslutet och överlåtit bestämmanderätten i denna stora demokratifråga till EU. Det är mycket upprörande.

Jag anser att regeringen i denna fråga har undanhållit information omedvetet eller medvetet, herr talman. Men jag tar för givet att det måste vara omedvetet. Jag vill absolut inte tro att regeringen medvetet farit med osanningar.

Herr talman! Vänsterpartiet ställer sig helt bakom reservation 1 och yrkar bifall till densamma. Jag yrkar även bifall till Vänsterpartiets reservationer nr 3 och nr 5.

Anf. 3 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Herr talman! Här kommer ytterligare en talare iklädd rött för dagen. Jag vet inte vad den omständigheten tyder på, men betraktaren får väl tolka det som den vill.

Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 och i övrigt hänvisa till det särskilda yttrandet från Miljöpartiet de gröna som finns i betänkandet.

Jag tänkte kortfattat redovisa de avvikelser som vi gröna har jämfört med regeringens förslag angående budgeten för 2007. Jag börjar med anslaget till Justitiekanslern, som bland annat utövar tillsyn över hur yttrandefriheten hanteras vid användandet av grundlagsskyddade medier. Här har uppgifter framkommit om att brott begås via exempelvis Internet som till sin art är att anse som så kallade hatbrott. Det är viktigt att med kraft bekämpa dessa brott. En anslagsförstärkning föreslås därför från oss.

JK, Justitiekanslern, har även en viktig funktion som värnare av meddelarfrihet och yttrandefrihet i arbetslivet. För att stärka skyddet för dessa rättigheter föreslås ytterligare en anslagsförstärkning.

Sedan går man över till förslaget från en nyligen avlämnad utredning, SOU 2006:98, benämnd *Ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel, m.m.* Utredningen föreslår bland annat att ett oberoende organ kallat Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden med stark parlamentarisk anknytning ska inrättas under regeringen för uppgiften att utöva tillsyn över användningen av hemliga tvångsmedel och andra särskilda arbetsmetoder inom den brottsbekämpande verksamheten. I fråga om vem nämnden ska ligga under anser vi att det tydligaste och naturligaste bör vara riksdagen, i likhet med JO, Riksbanken och Riksrevisionen – allt för att garantera största möjliga självständighet. Näväl, den diskussionen kanske kommer senare när beredningen av ärendet fortsätter. Låt oss avvakta den.

Däremot är det klart att nämnden ska utöva systemtillsyn och tillsyn på individuell basis. Den ska även kunna tillerkänna enskilda skadestånd för att människor felaktigt har fått sin integritet kränkt. Därför föreslår vi att 5 miljoner ytterligare anslås till detta nya organs verksamhet.

Vad avser stödet till de nationella minoriteterna är utgångspunkten den kraftiga kritik Sverige har fått av Europarådet för att inte ha fullgjort sina åtaganden rörande skyddet och stärkandet av våra nationella minoriteter. Kritiken har bland annat handlat om att skyddet av de samiska språken, romani och sverigefinska försämrats samt att skyddet av de nationella minoriteternas kulturarv brister. Kritik har dessutom riktats för att för få aktiva åtgärder har vidtagits för att värna de nationella minoriteterna. I utredningen *Att återta mitt språk – åtgärder för att stärka det samiska språket*, SOU 2006:19, har ett flertal konkreta förslag för att

uppfylla Sveriges internationella åtaganden lämnats. Detsamma har skett i betänkandet *Rätten till mitt språk – förstärkt minoritetsskydd*, SOU 2005:40.

Ett genomförande av aktuella förslag som nämns i en senare utredning har kostnadsberäknats till 74 miljoner kronor. Inom ramen för tidigare SOU:er är beräkningen över 70 miljoner. Men kostnaden är till största delen hänförlig till andra utgiftsområden än utgiftsområde 1, som vi här debatterar. För att genomföra de delar som berörs av det aktuella utgiftsområdet 1 beräknas 5 miljoner kronor behöva tas i anspråk. Det handlar bland annat om att utöka förvaltningsområdena för sverigefinska, att införa en nationell minoritetslagstiftning, att stärka rätten till modersmålsundervisning och att ge ett omedelbart stöd för undervisning i syd-samiska.

Sedan går man över till regeringens behandling av pengar till satsningar på länsstyrelserna. I förra årets budgetproposition gjordes en tvåårig satsning för en generationsväxling, det vill säga personer födda på 30- och 40-talen inom den statliga sektorn. Motsvarande 65 ½ miljoner kronor avsattes för 2007 för länsstyrelserna. Den nya borgerliga regeringen föreslår nu att den del som avser 2007 avskaffas – motsvarande denna summa.

Ett flertal länsstyrelser har redan reagerat mot detta och har skrivit till regeringen med en begäran om att få behålla de avsatta medlen – bland annat för att de redan har anställt personal för att genomföra generationsväxlingen. Det är enligt vår mening orimligt att så drastiskt förändra förutsättningarna för länsstyrelsernas arbete som regeringen nu föreslår. Det innebär dessutom att ett flertal personer som precis har anställts och som behövs ytterligt väl inom länsstyrelserna kommer att sägas upp. Därför anser vi gröna att 65 ½ miljoner borde ha tillförts, allt i enlighet med tidigare beslut av riksdagen.

Vi anser vidare att länsstyrelserna bör få ett utökat uppdrag, däribland en samordnad roll vad gäller kartläggningar och ökad tillsyn på området mäns våld mot kvinnor. Dessutom ska länsstyrelserna arbeta med bland annat fortbildning och kunskapsutveckling hos socialtjänsten angående kommunernas behandling av våldsutsatta kvinnor.

Länsstyrelserna har också andra uppgifter. De utövar tillsyn över miljöfarlig verksamhet i enlighet med miljöbalken. Där anser vi att de behöver tillföras ytterligare resurser för att om möjligt skärpa kraven i befintliga tillstånd.

Länsstyrelserna har också ett samordningsansvar för att samla företag, universitet, landsting och kommuner för att ta fram regionala omställningsprogram i syfte att avskaffa oljeberoendet.

Det är många viktiga uppgifter som kräver mer pengar till länsstyrelserna.

Herr talman! Jag vill avsluta i en anda av EU-kritik, nämligen vårt förslag om att Sieps ska avskaffas. Det betyder Svenska institutet för europapolitiska studier. Institutet initierar och bedriver forskning, utvärdering och analys av EU-politik inom områdena ekonomi och handel, statsvetenskap och juridik. Det fungerar i huvudsak som en debattklubb som producerar skrifter, håller symposier med mera. Detta kan inte anses vara prioriterat eller ens behövligt. Därför vill vi avskaffa detta.

Anf. 4 PER BILL (m):

Herr talman! Mikael Johansson upptäckte att vi är färgkodade i dag. Berit Andnor är vackert mellanröd. Det är lite mörkare färg på Marianne Berg och sedan nästan vinrött på Mikael Johansson. Oppositionen är möjligen mer samspelt när det gäller klädsel än när det gäller gemensamma förslag. Men iklädd blå skjorta, blå slips och blå strumpor tänkte jag berätta lite om den moderata budgeten, det vill säga hela alliansens budget. Sedan får vi se hur färgkodade vi i alliansen är senare under debatten.

Jag ska i mitt anförande naturligtvis fokusera på budgeten. Dessutom ska jag prata lite grann om ikraftträdandet av ändrade regler om driftstöd till dagstidningar samt hovstat för den blivande statschefen. Senare i debatten kommer Karl Sigfrid att redogöra för våra avvägningar kring Kommittén för EU-debatt. Då kommer han i den andra rundan i KU att ta debatt med riksdagsledamoten Morgan Johansson.

Herr talman! I dagens betänkande behandlar vi tre budgetförslag: dels alliansens budgetförslag, dels Vänsterpartiets budgetförslag och dels Miljöpartiets budgetförslag. Därtill finns någonting som jag av julvänlighet skulle kunna kalla ett rudimentärt förslag till en idébudget från Socialdemokraterna. Något samlat oppositionsalternativ finns det inte. Oppositionen är splittrad, men två av partierna har åtminstone presenterat alternativa budgetar, vilket hedrar dem.

Låt mig inleda med att yrka bifall till alliansens budgetförslag så som det är redovisat i betänkandet samt avstyrka samtliga motionsyrkanden. Till ett av motionsyrkandena ska jag återkomma senare och på ett vänligt sätt.

Herr talman! Alliansen hade bara tio dagar på sig att sätta ihop en budget, och jag är glad att Berit Andnor nu ser att det är problematiskt. Det är en väldigt kort tid, och med tanke på hur kort tid det är har man gjort ett väldigt bra jobb. Jag är glad om vi i den här kammaren senare kan ha debatt om huruvida vi kanske ska ha val på våren i stället för på hösten i och med att vi nu har den budgetordning vi har. Men till detta och till mycket annat kommer vi att få återkomma senare.

Vi har gått till val på fler jobb och fler och växande företag. Vi har också gått till val på att minska byråkrati och att ta bort saker i statsförvaltningen som vi inte vill prioritera. Det är precis det vi gör i budgeten, och det är dessutom också det vi gör i KU:s budget.

Jag vill säga några ord om oppositionens budgetalternativ. I Vänsterpartiets budgetram lägger man betydligt mer pengar på länsstyrelserna. Det tycker jag är väldigt logiskt eftersom Vänsterpartiet gick till val på 200 000 nya jobb i offentlig sektor. Därmed hänger valrörelsen ihop med budgeten. Det är logiskt och konsekvent.

Även Miljöpartiet gör stora satsningar på länsstyrelserna. Jag misstänker att det kan finnas en del djurfrågor där och en del matfrågor, saker som ligger Miljöpartiet nära om hjärtat. Även deras förslag ter sig rimliga i förhållande till det man gick till val på.

Den socialdemokratiska idéskissen är det svårt att utläsa någonting av över huvud taget. Visst känner vi igen en del av deras textsloganer av typen ”Alla ska med”, men även den här gången tycks man ha glömt bort betydelsen av hårt arbete. Det är svårt, herr talman, att göra en riktigt bra budget om man inte lägger ned något arbete på det.

Det finns 22 ramanslagskonton under utgiftsområde 1. I Socialdemokraternas budget är det streck på samtliga dessa 22 ramanslagskonton. Trots detta ville man pilla in siffran 126 miljoner i summeraden på KU, men där fick man kalla handen.

Herr talman! Det är möjligt att streck plus streck plus streck plus streck plus streck i Socialdemokraternas flumskola kan bli 126 miljoner, men för oss, för KU och för riksdagen så är streck plus streck plus streck plus streck plus streck faktiskt streck. Vi har varit vänliga nog att se till att det finns en liten asterisk i summeraden, där man då kan se att om Socialdemokraterna hade gjort en budget som alla vi andra så hade det på summeraden stått 126 miljoner, men mer än så får vi inte reda på.

I betänkandet för utgiftsområde 1 föreslår regeringen också att man ska skjuta på ikraftträdandet av ändrade regler om driftsstöd till dagstidningar, detta på grund av att EU-kommissionen har meddelat att man ska inleda en fördjupad granskning av huruvida det svenska presstödet är förenligt med bestämmelserna om statsstöd i EG-fördraget. Detta är ett klokt beslut som utskottet bifaller. Jag blir lite förvånad när jag i debatten här hör att det skulle smygas och smusslas kring detta. Vi har haft kulturministern i KU, där hon tydligt har redogjort för den svenska ståndpunkten och att man står bakom majoriteten i riksdagen när det gäller presstödet, och vi har dessutom haft kulturministern i kammaren, där hon har debatterat detta. Jag tycker att det ter sig väldigt öppet.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag komma tillbaka till ett motionsyrkande, och det gläder mig att få göra det. Det är så att i ett motionsyrkande från Socialdemokraterna föreslår Göran Persson i Stjärnhov med flera att den blivande statschefen bör ha en egen hovstat eller motsvarande. En sådan ordning finns enligt motionärerna i de andra nordiska monarkierna. Herr talman! Jag tycker att det är väldigt glädjande att Socialdemokraterna nu ägnar särskild omsorg åt vår monarkis utveckling. Det känns bra efter alla de hätska påhopp på monarkin som enskilda socialdemokratiska riksdagsledamöter har ägnat sig åt i den här kammaren under flera år. Jag kan glädja Göran Persson i Stjärnhov och övriga socialdemokratiska riksdagsledamöter med att regeringen ser över frågan om en separat hovstat för kronprinsessan Victoria, och att man återkommer till riksdagen med förslag om så behövs. Med den här nya, breda uppslutningen för vårt lands kungahus, herr talman, är jag övertygad om att vi gemensamt kommer att hitta en bra lösning på denna fråga.

Anf. 5 BERIT ANDNOR (s) replik:

Herr talman! Har man ingenting att säga i substans, Per Bill, så kan man ju naturligtvis ägna sig åt raljans och arrogans i sitt anförande. Jag måste säga att jag är lite förvånad över det här.

Faktum är ju att vi Socialdemokrater har ett heltäckande förslag till budget. Det har fallit när det gäller ramarna, och vi har också i ett särskilt yttrande utvecklat vårt alternativ. Vi har en budget för trygghet och rättvisa.

De borgerliga partierna gick till val på ökade klyftor: mer åt dem som har det bäst och försämringar för arbetslösa, förtidspensionärer, sjuk-skrivna, föräldralediga och studerande.

Per Bill säger mycket riktigt precis vad det handlar om: Vi har gått till val på att ta bort saker och ting som vi inte vill prioritera.

Det är precis det vi ser även i denna lilla del av budgeten, bland annat när det gäller resurserna till länsstyrelserna. Min fråga till Per Bill är: Tror verkligen Per Bill att det blir bättre tillsyn inom den sociala barn- och ungdomsvården om länsstyrelserna får mindre pengar till att utföra det här viktiga arbetet? Blir det bättre med mindre resurser?

Varför vill ni inte stimulera debatten om EU genom EU-kommittén för debatt? Tror Per Bill verkligen att det ansvariga statsrådet – med all respekt för henne – ensam ska kunna ersätta alla de tusentals aktiviteter som pågår ute i landet? Lite mer av substans, Per Bill, borde man kunna kräva. Raljans och arrogans tycker jag inte hör hemma i den här debatten.

Anf. 6 PER BILL (m) replik:

Herr talman! Det finns ju tre budgetförslag, och så finns det vad vi möjligen skulle kunna säga var ett ramanslag för hela utgiftsområdet. Vi som har varit i opposition länge brukar inte göra på det här sättet. Vi brukar gå in och specificera under varje utgiftsområde på de ramanslag som finns hur mycket mer vi vill ge till A, B och C – om det är länsstyrelsen, om det är mer pengar till EU-debatt, mer pengar till hovet eller vad det då rör sig om.

Den här debatten har möjligen gett indikation på att en del av de här 126 miljonerna som ni har i ert så kallade budgetförslag skulle gå till just länsstyrelserna och att en del av pengarna skulle gå till just forumet för EU-debatt, men det kunde man inte se när man läste själva budgeten. Därför tycker jag att det är på sin plats att ta upp detta. Såväl Vänsterpartiet som Miljöpartiet har gjort tydliga budgetar där man faktiskt kan läsa ut det här, där de faktiskt har fått använda sina extrapengar för att prioritera mellan olika saker.

Herr talman! Politik handlar just väldigt mycket om att prioritera mellan olika behjärtansvärda saker. Därför är det viktigt för demokratin att vi faktiskt gör budgetar där vi visar vad våra olika budgetpengar går till på en något mer detaljerad nivå än vad Socialdemokraterna har gjort i sin idébudget.

Jag har bara elva sekunder på mig, så jag återkommer i en senare replik.

Anf. 7 BERIT ANDNOR (s) replik:

Herr talman! Jag noterar att Per Bill inte vill prata politik, innehåll, substans, förslag utan väljer att ägna sig åt petitesser i det här sammanhanget. Vi har ett heltäckande budgetförslag. Om man vill kan man också läsa sig till vilka förslag vi har. Om detta finns det ingen tvekan. Vi har gått till val på en budget för trygghet och rättvisa. Den har fullföljts i vårt budgetförslag. Ni har gått till val på någonting helt annat, men det föredrar Per Bill att inte diskutera.

Jag väntar fortfarande på svar kring de frågor som jag har ställt här. Tror verkligen Per Bill att det blir en bättre tillsyn av den sociala barn- och ungdomsvården med mindre resurser för länsstyrelserna? Blir det bättre med mindre resurser? Blir EU-debatten bättre genom att man lägger ned och tar bort alla resurser som vi har haft för att kunna stimulera debatten på en lokal nivå? Det är stimulanser som har gått till det lokala föreningslivet, folkrörelsen. Blir det mer debatt eller mindre debatt, Per

Bill? Hur är det egentligen när det gäller presstödet? Det står ju fullständigt klart att det inte pågår någon process i EU-kommissionen när det gäller presstödet. Där har regeringen sjabbat till det så till den milda grad att vi nu står inför en situation där hela presstödet ifrågasätts.

Prata politik, Per Bill! Ägna dig åt att diskutera innehållet, det som ligger bakom de här siffrorna, i stället för att gömma dig bakom formaliteter! Varför vill du inte prata politik, Per Bill?

Anf. 8 PER BILL (m) replik:

Herr talman! I Socialdemokraternas budget står det ett streck efter länsstyrelserna. I en normal budget betyder det att man inte har någon avvikelse från regeringens förslag. På Vänsterpartiets rad står det 65 ½ miljoner kronor, och på Miljöpartiets rad står det 95 ½ miljoner kronor. När det gäller Miljöpartiet och Vänsterpartiet är det lätt att se vilka satsningar de gör. Jag har också givit dem kredit för detta därför att jag tycker att det är så vi ska budgetera.

Jag tror inte att det blir bättre tillsyn med färre personer på länsstyrelserna, men jag är övertygad om att det finns möjligheter att göra besparingar på länsstyrelserna och att det inte ska gå ut över verksamheten.

Karl Sigfrid kommer senare att återkomma till EU-ärendet, men det är inte så enkelt som att det bara är ministern som ska åka runt på en turné. Sex av sju riksdagspartier stod ju för bara en vecka sedan bakom ett beslut i ett stort ärende som handlar om hur vi ska flytta EU-frågorna från en toppstyrd EU-nämnd ned till alla utskott här. Varje riksdagsledamot i Sverige kommer att bli mer insatt i EU-frågorna. Varje riksdagsledamot i Sverige kan av väljarna ställas till svars för den EU-politik som drivs. Och jag tror att det som alla partier i Sveriges riksdag utom Socialdemokraterna var överens om när det gäller hur EU-ärendena ska hanteras kommer att vara en mycket bättre katalysator för att få i gång en fördjupad diskussion om EU-frågor. Jag tror inte att några miljoner kronor till ett sådant här debattforum är rätt sätt, utan det är det kloka beslut som sex partier stod bakom här i riksdagen.

Anf. 9 STEFAN TORNBERG (c):

Herr talman! Med tanke på diskussionen om färgkodning måste jag markera att min röda slips inte hänger ihop med något ideologiskt ställningstagande utan har mer att göra med den annalkande julen.

Sverige har fått en ny regering. Och som Berit Andnor talade om märks det i budgeten, men självklart märks det alldeles för lite. Det som har skett nu är att en budget har tagits fram under en kort tid, och från regeringens sida har man kunnat gå in i detaljer och göra förändringar – självklart är det viktiga förändringar och viktiga markeringar.

Det jag är övertygad om att den nya regeringen kommer att visa, och som den redan har visat, är att vi får ett nytt ledarskap i riket. Och det är intressant att diskutera det när vi diskuterar rikets styrelse.

Ytterst tror jag att det handlar om att få ett värderingsskifte i Sverige, att få ett mer öppet Sverige som bygger på respekt och ansvar. Det handlar om människors rättigheter och våra möjligheter att leva våra egna liv, och det bygger på de gemensamma värdena om respekt, humanism, demokrati och tolerans.

Det är också utifrån den aspekten som vi förändrar tilltron till statliga insatsers betydelse för att utveckla demokratin. Det är inte statliga kommittéer som utvecklar debatten, utan det gör vi i den politiska diskussionen. Det gör vi i den här kammaren, där vi nu har fått en ökad möjlighet att diskutera EU-frågor, men vi gör det också ute i landsting och kommuner och i mötet med medborgarna. Det är där diskussionen om den europeiska unionen och Sveriges demokrati behöver föras.

Jag tittade lite grann på den diskussion som var förra året om det här i kammaren. Då handlade det mycket om Regeringskansliets omotiverade expansion. Jag tycker att det är viktigt att vi fortsätter den debatten även nu när vi har fått ett ledarskapsskifte. Det får inte bli ombytta roller i det här, utan vi måste också ha ett krav på att den nya regeringen visar ett ledarskap även här. Och det finns nu en chans för den nya regeringen att prägla Regeringskansliet, så att vi får lite mer ordning och reda.

Det är viktigt att reformera staten. Diskussionen om länsstyrelserna är intressant. Också där finns tilltron till att riktade anslag är lösningen för att stärka statens styrning på regional nivå. Jag tror att vi behöver reformera staten, men det handlar mer om att bryta sektorstänkandet. Det handlar om de stuprör som nu går från Regeringskansliet, men framför allt från olika myndigheter, ned till regioner och kommuner. Och vi måste få en bättre regional samordning av den statliga styrningen. Jag ser fram emot att sådana förslag kommer under den här perioden.

Presstödet är en del där det finns en reservation från Socialdemokraterna, som också har tagits upp av Berit Andnor. Jag välkomnar verkligen Socialdemokraternas engagemang här. Presstödet är viktigt för mångfalden och för det demokratiska samtalet i Sverige. Och för mig är det självklart att presstödet inte strider mot EU:s konkurrensregler. Jag tycker också att det borde ha kunnat klargöras i ett betydligt tidigare skede. Som jag ser det godkändes presstödet i grunden i samband med Sveriges inträde i EU. Och hur vi i Sverige vill förstärka det demokratiska samtalet inom vårt land är ju ingen fråga för EU-kommissionen, utan det ska vi diskutera nationellt. Men samtidigt är det faktiskt den tidigare regeringen som är ansvarig för den inledande hanteringen av det här riksdagsbeslutet. Det var ju den tidigare regeringen som begärde en notifiering av beslutet, som lyfte frågan till EU-nivå. Det var också den tidigare regeringen som svarade på den förfrågan som kom från EU-kommissionen och som lämnade ett svar som EU-kommissionen inte fann tillräckligt. Och det är den processen som vi är inne i nu. Men jag tycker att det är bra att vi nu får en bred samling. Aldrig tidigare har väl presstödet haft ett så brett stöd i Sverige med både regeringen och en samlad opposition som står bakom ett svenskt presstöd.

Tydliga besked har getts från kulturministern både inför utskottet och i den här kammaren om att riksdagens beslut från i juni ligger fast. Jag ser fram emot den breda diskussion som kulturministern förutskickar med riksdagens samtliga partier om den fortsatta hanteringen av frågan. För det är viktigt med ett kraftfullt agerande och att vi också ser till att processen kring presstödet blir så kort som möjligt.

När det gäller frågan om minoriteter kan jag dela mycket av det Mikael Johansson tar upp. Det är en viktig uppgift för den här kammaren att se till att vi har en minoritetspolitik, framför allt riktad mot de nationella

minoriteterna. Det är viktigt att det är ett arbete som vi tar på allvar, fördjupar och utvecklar under den här mandatperioden.

Själv tillhör jag en av de nationella minoriteterna som tornedaling. Det känns roligt att prata utifrån det när EU-inträde och annat rör om de nya gränserna där min hemstad Haparanda–Torneå nu återupprättas som Nordkalottens urgamla handelscentrum.

Men det är också viktigt att inte titta tillbaka på det som har varit så att minoritetspolitiken inte blir en bevarandepolitik utan att det blir en utvecklingspolitik, så vi kan utveckla minoriteternas språk och kulturer. Det ska vara det viktiga, inte individens egen etnicitet. Det måste vara individen själv som avgör tillhörighet utifrån sin egen identifiering.

Vi kan välkomna att regeringen i budgetpropositionen aviserar en strategi för att öka kunskapen om de nationella minoriteterna, framför allt riktad till kommunerna. För det finns mycket att göra när det gäller den ökade kunskapen om Sveriges minoriteter.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 10 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Det här lär väl vara min nionde debatt om utgiftsområde 1. Jag satt visserligen i riksdagen 1991–1994, men då hette det inte utgiftsområde. Det intressanta är att under alla dessa år när vi har debatterat det här utgiftsområdet har Socialdemokraterna häcklat oss i allianspartierna för att vi har avgivit särskilda yttranden och inte haft mer skarpa förslag. Nu ska jag inte vända på kuttingen och häckla tillbaka utan bara konstatera att det bygger på ett logiskt resonemang som nu även Socialdemokraterna har anslutit sig till.

Men budgetprocessens andra steg är ett problem. Jag satt i Riksdagsutredningen i början av 90-talet. Vi hade nog tänkt oss ett helt annat sätt att hantera de här frågorna än vad som sedan blev följden genom att man beslutade sig för att anslaget och anslagsvillkoren ska tas i ett enda beslut. Jag har under ett antal år pekat på att vi behöver reformera budgetprocessens andra steg. Jag brukar upprepa det med ungefär samma frenesi som Cato den äldre när han hade synpunkter på hur Kartago borde förstöras.

Herr talman! Berit Andnor nämnde att vi nu ska ge EU rätt att ta bort vårt svenska presstöd. Vi kanske ska återkomma till den debatten. Det aviseras att det ska komma upp senare. Jag skulle bara vilja ställa en fråga. Har den tidigare regeringen som satt i tolv år arbetat för att förändra statsstödsreglerna som finns i artikel 87 i EG-fördraget under den här tiden? Det är ju det som det handlar om.

Jag vill också säga till Marianne Berg att regeringen inte avvaktar i den här frågan. Man har nu tillsatt en expert, professor Karl Erik Gustafsson, som ska göra en analys av presstödet och ta fram ett underlag som ska lämnas över till EU-kommissionen. Detta förväntas avlämnas av honom den 9 februari, så det är en hyfsat snabb hantering. Jag kommer själv att arbeta för att vi får ett tryck så att den här processen går fortast möjligt.

Herr talman! När det gäller Kommittén för EU-debatt är det ganska intressant. Berit Andnor var dess förste ordförande. Den hette på den tiden EU 2004-kommittén. Den var aldrig tänkt att vara en evighetsmaskin. Den hade ett specifikt kortsiktigt uppdrag. Den skulle egentligen ha

avslutat sitt uppdrag i och med regeringskonferensen, men sedan har det förlängts i omgångar. På den sista tiden har det varit ett år i taget.

Att stimulera EU-debatten är väldigt viktigt. Kommittén har faktiskt avlämnat ett förslag för hur detta skulle hanteras mer permanent i fortsättningen. Det är såvitt jag kommer ihåg en ganska bred majoritet bakom detta förslag. Min fråga är: Hur har den tidigare s-regeringen förvalt det förslaget? Har man bara stoppat det i byrålådan? Det kan ju vara en bra replik till att man ska förlänga Kommittén för EU-debatts mandat ytterligare ett år.

Herr talman! Berit Andnor hade synpunkter på budgetprocessens snabbhet. Det var ett problem som vi hanterade i Riksdagsutredningen. När man förde över budgeten från brutet år till kalenderår var alternativet att man skulle ha vårval för att en ny regering i lugn och ro skulle kunna ta fram en ny budget, men det motsatte sig bland annat Socialdemokraterna. Då blev det inget av med det, men man genomförde ändå omläggningen av budgetåret. Då får man den här typen av problem, att det går väldigt snabbt. Men det är sådant som åtgärdas nästkommande år då man mer i lugn och ro kan hantera budgetfrågorna.

Jag har också någon liten synpunkt till Marianne Berg när det gäller jämställdhetsminister. Det är väl bra att vi har en jämställdhetsminister, men när det gäller att riksdagen ska fatta beslut om antalet ministrar eller om vilka uppgifter de ska ha är det egentligen i strid med regeringsformens regler som ger regeringschefen makt att organisera regeringen och arbetet i Regeringskansliet? Är det en sådan ändring vi ska förvänta oss från Vänsterpartiets sida?

Anf. 11 MARIANNE BERG (v) replik:

Herr talman! Det är intressant att Ingvar tog upp att jag tog upp om att avvakta presstödet. I budgetpropositionen står det just det, att avvakta.

Herr talman! Ingvar har ju länge varit med här i riksdagen. Då kan jag ta upp det här med en följdfråga sedan. Vid den svenska anslutningen till EES 1993 anmäldes presstödet som ett existerande stöd. Inga invändningar gjordes och inga invändningar vid den svenska anslutningen till EU. – Var det 1994 eller 1995, herr talman? Sedan dess har vissa förändringar gjorts i stödet. Det har inte gjorts några anmälningar om det heller från EU:s sida. Fram till i dag har vårt presstöd i EU varit helt okej och godkänt. Då är min fråga till Ingvar: Vad är det som jag inte har förstått i detta? Var ligger hindret i dag så att vi inte får det godkänt?

Anf. 12 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Det var redan under den tidigare regeringen. Jag hävdade då att man måste notifiera det nya stödet. Man kan förvåna sig över att man inte tidigare har gjort notifieringar vid andra förändringar. Nu hävdar man att detta var av mer betydande art, fast i grunden är det inte särskilt stora förändringar som har föreslagits. Du får väl fråga den gamla regeringens representanter varför man inte har notifierat det. Det levde kvar, för det hade godkänts av Efta. Sedan fanns det inga invändningar.

Men sedan har också kommissionen skärpt sina granskningar av statsstöden, så det är väl det som ligger bakom den tuffare hållningen från EU-kommissionens sida. Såvitt jag kan bedöma är samhandelskriteriet i artikel 87 inte uppfyllt. Därmed har Sverige goda chanser att få det här godkänt. Men vi får avvakta de processer som gäller så att man inte riskerar att företagen blir återbetalningsskyldiga.

Anf. 13 MARIANNE BERG (v) replik:

Herr talman! Det är just detta med återbetalningsskyldigheten som det så att säga går troll i. När man talar för en återbetalningsskyldighet i fråga om det svenska presstödet lägger man in mycket i det och att det skulle vara ett hinder för handel mellan länder och konkurrensdrivande mellan länder – alltså tvärtemot vad regeringen har lagt fram.

Jag vill ställa en fråga. Ställer Ingvar Svensson sig nu bakom regeringen med ryg i ryggen och agerar för att vårt presstöd är ett nationellt stöd som inte påverkar handel mellan länder?

Anf. 14 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag sade just att min uppfattning är att det är ett nationellt stöd som inte påverkar samhandelskriteriet. Men det återstår så att säga att bevisa för EU-kommissionen. Och det är denna process som vi är inne i.

Återbetalningsskyldigheten finns inte reglerad i artikel 87, men den finns med i den underliggande förordningen där det ställs krav som innebär att man inte kan införa nya stöd utan att det riskerar att leda till att man blir återbetalningsskyldig om man inte har fått dem godkända.

Anf. 15 BERIT ANDNOR (s) replik:

Herr talman! Nu är det så, Ingvar Svensson, att det är de borgerliga partierna som är i regeringsställning – tyvärr. Frågan är då: Vad vill regeringen? Jag tycker att det på något sätt verkar som om det är lite svårt för Ingvar Svensson att ta sig ur oppositionsrollen. Vad vill regeringen? Vi kan klart konstatera att vi inte vet det eftersom den egentligen inte vill någonting när det gäller EU-debatter. Vi har bara hört det ansvariga statsrådet stå här i kammaren och tala om att allting fixar sig eftersom hon själv tänker driva debatten om EU.

Med all respekt för det ansvariga statsrådet så är det lite svårt om en person ska ersätta de tusentals aktiviteter som sker i det lokala föreningslivet. Det är ju inte kommittén i sig, Ingvar Svensson, som är det viktiga, utan det är ju det som händer ute i landet. Och jag tror att vi är eniga om att det är viktigt att dessa frågor diskuteras ute i föreningslivet, i organisationslivet och ute i skolorna. Vi riksdagsledamöter ska också göra det. Men vi är 349 stycken, kom ihåg det. Men vad vill regeringen?

Just nu går vi in i en spännande period i och med att Tyskland tar över ordförandeskapet under våren. Det sägs att det på nytt skulle kunna vara läge att ta upp de och pröva de frågor som rör konstitutionen. I det läget drar den borgerliga regeringen tillbaka pengarna. Regeringen tar bort varenda krona som har funnits. Vad vill den borgerliga regeringen egentligen när det gäller att driva EU-debatten, Ingvar Svensson? Försök nu att ta ansvar för detta. Var inte i opposition. Glöm detta nu. Ta ansvar.

Anf. 16 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Berit Andnor har rätt på en punkt: Allianspartierna befinner sig i regeringsställning.

Hon tror att jag har svårt att ta mig ur oppositionsrollen. Jag kommer alltid att vara i opposition var jag än befinner mig. Jag är en väldigt kritisk natur, och det är jag även inom partiet.

Det är väldigt viktigt att stimulera EU-debatten. Och det är vi säkert överens om, och det är säkert väldigt många andra också överens om. Men nu ligger det ett förslag i regeringens byrååador. Och man brukar säga att det är under beredning i regeringen. Jag hoppas verkligen att man hittar någon lösning på denna problematik framöver. Regeringen har hittills inte lämnat något förslag. Det är sant. Men jag tror inte att dessa frågor löses genom att EU-ministern åker omkring i landet. Det är bra i sig. Det brukar stimulera debatter i den ena eller andra riktningen. Men det löser inte så att säga de grundläggande problemen.

Anf. 17 BERIT ANDNOR (s) replik:

Herr talman! Vi är helt överens om det, Ingvar Svensson. Men vi socialdemokrater har presenterat ett förslag där vi säger att vi tycker att det är viktigt att göra det möjligt att även fortsättningsvis stimulera lokala aktiviteter. Det är inte kommittén i sig – jag understryker det – som är det viktiga. Men det är genom kommittén som vi har haft möjlighet att stimulera den lokala debatten. Vi behöver göra mer på många olika nivåer, även i denna riksdag. Jag har ingen annan uppfattning om det. Och det är väl väldigt bra att det ansvariga statsrådet också tänker sig en roll i detta. Men vi har presenterat ett förslag. Den borgerliga regeringen har inte gjort det. Däremot har man klart och tydligt tagit bort de pengar som fanns. Och då, Ingvar Svensson, blir det intressant. Både Ingvar Svensson och jag vet nämligen att för att det ska vara möjligt att hitta på saker och ting och att verkligen fundera ut hur vi nu ska göra i stället så är det ganska bra att ha lite resurser. Vad tänker man göra då i den borgerliga regeringen?

Även om Ingvar Svensson själv betraktar sig som i opposition utgör han ändå en del i den borgerliga regeringens majoritetsunderlag i den här riksdagen. Då förväntar vi oss att man tar ett ansvar för den politik som man för. Jag antar att det även gäller Ingvar Svensson.

Anf. 18 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag ska vara lite fräck nu. Vid utskottsbehandlingen ifrågasatte jag verkligen om man verkligen hade rätt att reservera sig på den här punkten när det gäller EU-kommittén eftersom det inte fanns några pengar anslagna. Jag vill bara fråga: Var finns pengarna i Socialdemokraternas budget för detta? Det är lite fräckt att ställa denna fråga när Berit Andnor inte har någon ytterligare replik, men jag glömde att ställa den i min förra replik, vilket kan vara mänskligt. Men någon annan kanske kan svara på denna fråga lite senare i debatten. Var finns pengarna för EU-kommittén?

Anf. 19 MORGAN JOHANSSON (s):

Herr talman! Svaret kommer direkt. Pengarna fanns, Ingvar Svensson, inom ramanslaget. Om han hade tryckt på knappen och röstat för den socialdemokratiska budgeten när vi behandlade ramarna så hade man haft pengar både till EU-debatten och till de andra anslagen och de andra frågorna som vi har prioriterat i vårt budgetförslag. Så enkelt är det.

Sedan kunde man ha sagt mycket om många andra frågor som har varit uppe i dag, inte minst om presstödet. Det är ett makalöst sjabbel som regeringen har ägnat sig åt. Bara detta att baserat på ett telefonsamtal köra över en bred riksdagsmajoritet utan att ens informera sina egna riksdagsledamöter om att man gjorde det är otroligt. Detta kommer Helene Petersson i Stockaryd att utveckla vidare i sitt inlägg, alltså våra synpunkter på presstödet.

Jag tänker ägna mitt inlägg åt länsstyrelserna och det från den särskilda vinkel som jag har eftersom jag arbetade med den sociala barn- och ungdomsvården under närmare fyra år. Jag hade då anledning att ofta komma tillbaka till frågan om hur vi ser till att barn som far illa verkligen får rätt stödinsatser.

I detta sammanhang är länsstyrelserna statens verktyg för att övervaka både de kommunala och de privata verksamheterna. Där finns själva bakgrunden. När vi tillträdde som regering 2002 såg vi genast att Sverige hade haft en socialtjänstlag under nästan 20 år. Men man hade inte gått igenom ordentligt hur denna lagstiftning verkligen fungerade och vilken kvalitet de insatser som gjordes inom den sociala barn- och ungdomsvården hade.

Under dessa 20 år hade tiotusentals barn blivit föremål för socialtjänstens insatser. Det kan vara fråga om barn som har utsatts för övergrepp och våld i familjen. Det kan vara fråga om barn som själva håller på att fastna i missbruk och kriminalitet.

För dessa barn gäller bara en enda devis i dessa situationer, och det är att när familjen är svag måste samhället vara starkt. Då måste det finnas en stark socialtjänst som kan göra insatser för att hjälpa dessa barn. Det kan man göra genom öppenvårdsinsatser och genom placeringar i familjehem eller på institution.

Det finns i dag ungefär 30 000 barn som är föremål för öppenvårdsinsatser. Ungefär 15 000 är placerade i familjehem eller på institution. Dem har vi tidigare inte talat så mycket om i den offentliga debatten. Då och då när saker och ting går snett flammnar det upp bloss i debatten, till exempel när det gällde mordet på Bobby eller när det gällde diskussionen om barnen på barnhem under 50- och 60-talen. Men det är undantag därför att dessa barn oftast inte är i centrum av den politiska debatten. De har själva inga starka röster. Många har därför talat om denna grupp av barn som de glömda barnen.

Ändå är det väl alldeles självklart att om samhället tar på sig att ta ansvar för ett barn därför att föräldrarna inte vill eller inte kan göra det, då måste de insatser som man gör från samhällets sida vara av allra högsta kvalitet.

Det får inte vara någon charlatanverksamhet. Det får inte vara något lycksökeri för att kunna skinna en kommun på pengar. Det måste vara bra och tryggt därför att annars kommer samhället och vuxenvärlden att svika de här barnen en gång till.

Vi såg alltså att vi hade haft socialtjänstlagen i 20 år. Men vi hade aldrig ordentligt gått igenom hur denna barn- och ungdomsvård egentligen fungerade – om det var bra insatser som gjordes, om man hade ett barnperspektiv och vilka brister som fanns.

Då sade den socialdemokratiska regeringen: Nu är det dags att göra något åt det här. Nu är det dags att lyfta fram den här gruppen av barn. De får inte längre vara glömda. År 2003 tillsatte vi därför en parlamentarisk kommitté som skulle ta fram underlag för en handlingsplan för den sociala barn- och ungdomsvården. Det gjordes ett brett och ambitiöst arbete. Betänkandet *Källan till en chans – Nationell plan för den sociala barn- och ungdomsvården* kom förra året, och där finns det en lång rad förslag om bättre förebyggande verksamhet till exempel genom familjecentraler, om mer riktade insatser avseende barn i missbrukarfamiljer, om en bättre samverkan mellan skola, barn- och ungdomspsykiatri och socialtjänst, om stärkta barnperspektiv i lagstiftningen och så vidare. Vidare lade man fram förslag om skärpt tillsyn av den sociala barn- och ungdomsvården.

Det är här vi kommer in på länsstyrelserna och på det anslag som vi nu hanterar. Det är ju länsstyrelserna som tillsammans med kommunerna har ansvaret för den här tillsynen. Men detta är samtidigt en oerhört stor uppgift; det förstår vi. 30 000 barn är föremål för öppenvårdsinsatser, och 15 000 barn är placerade. Vi har alltså tusentals öppenvårdsverksamheter – hem för vård och boende, institutioner och så vidare – som ska inspekteras och besökas. Man ska prata med barnen och med de vuxna. Man ska se till att det går att behålla kvaliteten och att ett professionellt arbete görs i den här verksamheten. Det är en oerhört svår uppgift, särskilt – kan man väl säga – med tanke på att det är bara 4 % av länsstyrelsernas verksamheter som så att säga går till social tillsyn över huvud taget.

Som ni förstår fanns det ett väldigt stort behov av att stärka tillsynen. Det bekräftades när vi pratade med barnen själva. Ett av de viktigaste budskapen som barnen själva hade till oss var: Kontrollera mer! Vi har alla erfarenhet av att ha hamnat på ställen där saker och ting inte riktigt fungerade som det skulle.

Den här problematiken gäller kanske särskilt, skulle jag vilja säga, mot bakgrund av att vi under en följd av år också har kunnat se en ganska stor privatisering av den sociala barn- och ungdomsvården. Vinstintressen har krupit in i den här verksamheten. När så sker ska man från samhällets sida vara alldeles extra noga och vara på sin vakt när det gäller att se till att kvaliteten inte försämras.

Efter att ha fått betänkandet sade vi: Ja, låt underlaget till handlingsplan i vanlig ordning gå ut på remiss. De lagstiftningar som vi ska genomföra och de förslag som föreligger måste i vanlig ordning ut på remiss. Ska vi ta fram pengar i budgetpropositionen för år 2007? Kan vi lägga fram en proposition under detta år eller till våren för en sådan handlingsplan? Men, sade vi, just i den del som gäller tillsynen kan vi faktiskt gå fram omedelbart. Det kan vi göra med ett uppdrag till länsstyrelserna i regleringsbrevet redan för år 2006.

Vi gick fram med ett sådant uppdrag i ett regleringsbrev och bad länsstyrelserna att göra någonting fullständigt unikt. Vi bad dem att under åren 2006 och 2007 gå igenom samtliga kommuner för att se hur man jobbar med den sociala barn- och ungdomsvården. Det gällde att gå på djupet, studera dokumentation och rutiner och sätta sig ned och prata med de socialsekreterare som har hand om den här verksamheten för att fråga om de behöver ytterligare stöd och vad som behöver göras för att få en bättre samverkan också i den sociala sektorn.

Detta innebar naturligtvis ett oerhört lyft på många håll, inte minst eftersom det blev lättare för kommunernas socialtjänst att hävda sig i det kommunala budgetarbetet. Här kom ju plötsligt väldigt tydliga statliga krav på verksamheten. För detta fick länsstyrelserna pengar, 130 miljoner kronor per år under åren 2006 och 2007, för att rekrytera folk till 100 nya tjänster till länsstyrelserna. Rekryteringen började i somras beträffande dessa nya tjänster. Så långt är alltså allt frid och fröjd.

Tror ni att det fanns någon opposition mot detta? Tror ni att de borgerliga partierna opponerade mot detta när vi drog i gång den här satsningen? Nej, tvärtom! Före valet fick vi ofta höra: Ni gör för lite inom den sociala barn- och ungdomsvården. Ni gör för lite när det gäller tillsynen. Ni borde satsa mer på länsstyrelserna.

Jag kommer ihåg en debatt i somras med Maria Larsson, kristdemokrat, i Visby. Debatten hade anordnats av Rädda Barnen. Hon lovade dyrt och heligt att den sociala tillsynen skulle stärkas. I den debatten sade jag: Det är väl jättebra. Men hur går det ihop med de stora skattesänkningar som ni samtidigt utlovar? Så sent som dagen innan hade de ju lovat att ta bort hela fastighetsskatten. Det är ungefär tre gånger så mycket – 30 miljarder kronor – som hela den sociala barn- och ungdomsvården varje år kostar.

Hur ska det här gå ihop? frågade jag. Jag fick inget riktigt svar på den frågan i debatten, naturligtvis därför att det inte finns något svar – eller, rättare sagt: Det svaret fick vi i budgeten. Med ett enda pennstreck tog man i budgeten bort den här satsningen och började kraftigt trappa av på den. 65 miljoner kronor dras in redan från nästa år. Därmed punkteras helt den förstärkning av tillsyn över den sociala barn- och ungdomsvården som vi hade inlett.

På sommaren sitter alltså Maria Larsson i Visby hos Rädda Barnen och lovar en bättre social barn- och ungdomsvård och en bättre tillsyn. Men efter valet är det första som den nya regeringen och det första som Maria Larsson som ny socialtjänstminister gör är nedskärningar i fråga om tillsynen av den sociala barn- och ungdomsvården.

Vad tror ni att Rädda Barnen tycker om det? Vad tror ni att socialsekreterarna tycker om det? Vad tror ni att kommunerna tycker om det? Vad tror ni att länsstyrelserna tycker om det? Och vad tror ni att de utsatta barnen tycker om det – de som sade till oss att vi skulle kontrollera mer?

Men så har det blivit. Skattesänkningar för de rikaste har fått gå före satsningar i den sociala barn- och ungdomsvården. Så blev det när ni i högeralliansen till slut fick bekänna färg. Det tog tio dagar för er att skriva budgeten. Det tog tio dagar för er att glömma de glömda barnen. Det kommer vi att påminna er om under hela den här mandatperioden; det kan jag försäkra.

Anf. 20 KARL SIGFRID (m):

Herr talman! Så var det dags att ta upp tråden beträffande Kommittén för EU-debatt. Vi vet alla att en stor del av riksdagens beslut är implementeringar av EU-direktiv.

Enligt den brittiska regeringen har ungefär hälften av de lagar som styr näringslivet sitt ursprung i EU. När förslagen behandlas i nationella parlament är de till stor del redan fastslagna. Enligt uppgifter från vår egen EU-minister påverkas även 60 % av kommunernas beslut i fullmäktigeförsamlingar på ett eller annat sätt av EU.

Med detta som utgångspunkt kan vi väl vara överens om att en offentlig debatt utan EU-perspektiv blir ofullständig. Därför är det angeläget att riksdagen och regeringen tar sig an uppgiften att föra ned EU-diskussioner från ministerrådsmöten i Bryssel till medborgarna här hemma.

Hur detta ska gå till har partierna lite olika uppfattningar om. Socialdemokraternas förslag är att förlänga verksamheten för den tillfälliga Kommittén för EU-debatt. Den strategin kan på sin höjd ge marginella effekter, för några grundläggande förändringar kan man inte åstadkomma genom en informerande myndighet. Inte ens den mest påkostade informationskampanj eller projektfond kan få människor intresserade av en beslutsapparat som de antingen inte känner sig berörda av eller som de upplever att de inte kan påverka. Det är just detta, bristen på möjligheter att påverka, som är orsaken till det svala EU-engagemanget i Sverige.

Det finns nästan alltid en rationell grund för vad människor gör och inte gör. Vissa frågar sig varför det inte är flera som engagerar sig i EU-debatten. Man skulle också kunna vända på det och fråga: Varför skulle människor engagera sig i EU-debatten?

Visst, det är viktiga frågor, men engagemang kräver mer än så. Att samtala och att debattera är metoder för att fördjupa sina kunskaper. Men vad har man för glädje av att tränga in i politiska frågor utan att ha inflytande i de politiska processerna?

Så länge Sveriges ståndpunkt i aktuella EU-frågor är en angelägenhet enbart för regeringen och en sluten EU-nämnd spelar det ingen roll hur många broschyrer man ger ut med titeln *Sluta strunta i EU* eller hur många miljoner i projektstöd som en statlig myndighet sprider omkring sig. Vi kan aldrig framgångsrikt driva en linje som går ut på att folk ska vara engagerade i det som vi gör men samtidigt inte lägga sig i.

Verkligt engagemang kräver också verkligt inflytande. Det kräver i sin tur att vi synliggör de politiska skillnaderna i riksdagen.

Riksdagen i en ny tid är ett steg i den riktningen. Vad man kan konstatera är att de tillfällen då det har förts breda diskussioner om EU-samarbetet har varit i anknytning till beslut där alla medborgare har fått delta. Jag tänker på folkomröstningen om EU-medlemskapet 1994 och folkomröstningen om euron 2003. I folkomröstningen om euron var det 82,6 % av de röstberättigade som tog ställning och gjorde ett aktivt val. Det är ett högre valdeltagande än i något av de tre senaste riksdagsvalen.

Den här sortens engagemang går inte att uppnå i en statlig myndighet för debatt när partierna själva inte vill föra debatten. Tvärtom är risken stor att myndigheter av det här slaget blir ett slags demokratisk fernissa som politiska partier kan hänvisa till i stället för att släppa in medborgarna på riktigt i beslutsprocessen. Genom att föra in EU-frågorna i det ordinarie riksdagsarbetet tar vi ett steg mot större öppenhet. Sedan är det

upp till vart och ett av partierna som ställer upp i valen att söka mandat för sin uppfattning om jordbrukspolitiken, om regionalpolitiken, om den fria rörligheten, om euron, om det konstitutionella fördraget och om annat som rör EU:s framtid.

Det här borde vara en demokratisk självklarhet och är definitivt ingenting som vi kan ersätta med en statlig myndighet.

Anf. 21 ANNIE JOHANSSON (c):

Herr talman! Det har varit spännande att följa de meningsutbyten som har varit här på morgonen då man har diskuterat anslagen för rikets styrelse. Med tanke på Miljöpartiets begravningskrans vid förra veckans debatt om minkfarmer skulle man kunna använda ett citat av Winston Churchill: En demokrati är en stat där fritt meningsutbyte inte slutar med en begravning.

Ibland kan jag som ny riksdagsledamot fundera på vad vi egentligen lägger tyngdpunkten på i de timplånga debatterna här i kammaren. Demokrati är ingenting som ska tas för givet, och de anslag som vi diskuterar i dag berör detta i allra högsta grad. Vi måste värna demokratiska värden och demokratiska processer. Därför är det anmärkningsvärt att Socialdemokraterna efter tolv års regeringsinnehav nu går till ett hårt angrepp mot den borgerliga regeringen angående presstödet när det nu ligger på kommissionens bord, något som före detta minister borde vara väl insatt i och veta hur den processen fortgår.

Det är också anmärkningsvärt, tycker jag, att Morgan Johansson som före detta folkhälsominister nu diskuterar de glömda barnen och samhällets svek. Jag hoppas att Morgan Johansson har barnen, föräldrarna och även kommunerna med sig i sitt ställningstagande. Han har ju varit högst ansvarig för dessa under de senaste åren, och vi har haft nästan ett helt sekel med en rödstämplad majoritet som har jobbat med just dessa frågor. Jag hoppas att den tidigare regeringen har sett till att det har varit en fullgod och exceptionellt bra tillsyn i kommunerna.

Målsättningen med att ha ett politikområde benämnt demokrati är att inkludera flera och att exkludera färre. I min kamp för att öka den enskildes trygghet, frihet och integritet på bekostnad av en mindre stat vill jag vidhålla statens ansvar för att slå vakt om ett öppet samhälle. Utskottets betänkande angående utgiftsområde 1 och demokrati lägger tyngdpunkten på ett ökat och mer jämlikt deltagande, effektiva och tillförlitliga val, ökad andel utländskt födda i politiska församlingar och av dem som röstar samt att undanröja hinder för deltagande. Demokrati är ett begrepp med vida innehåll beroende på vem man frågar. I denna församling är vi förmodligen rörande överens om vilka hörnstenar vi ska bygga demokrati utifrån. Utskottets betänkande om rikets styrelse och därmed anslag rörande demokrati är väl genomarbetade, och jag yrkar därför bifall till konstitutionsutskottets förslag i betänkandet.

Herr talman! Jag kommer nu att fortsätta där Stefan Tornberg slutade, minoritet och presstöd. Förutom det jag tidigare varit inne på, nämligen demokrati, kommer jag att ägna hovstaten och förslaget om jämställdhetsdepartement någon minuts strålgång.

I utskottets betänkande slår vi vakt om fortsatt högt anslag på demokratiområdet där en del går till uppföljning av den demokratipolitik som har förts och som förs. Även om en framåtsyftande politik är målet är det

viktigt att kika i backspeglarna någon gång för att se om man har tryckt för hårt eller för lite på pedalen.

Staten är en viktig aktör för att säkerställa demokratin, men pengar är som vanligt inte allt men oftast en förutsättning. Folkrörelser, övriga föreningslivet, människor är viktiga aktörer i att utveckla demokratin. Staten vill här utgöra grundplåten, men man ska definitivt inte rycka undan mattan för människor och grupper av människor som vill skapa ideellt och utveckla det demokratiska arbetet.

Vi har också en skyldighet att garantera människors fria åsiktsutbyten, rättssäkerheten i den offentliga förvaltningen och vara en vakthund för den personliga integriteten. En central och viktig roll spelar här Datainspektionen och dess tillsyn över behandlingen av personuppgifter. Det är en verksamhet som är viktig att slå vakt om för att skydda den enskildes rätt gentemot ett mer kontrollerande och mer övervakande samhälle.

Herr talman! Som centerpartist kan jag inte heller, likt Per Bill, låta bli att beröra Socialdemokraternas reservation till förmån för egen hovstat för kronprinsessan. Jag tycker att det är gulligt och omtänksamt av republikanerna att visa hovstaten så pass mycket intresse att en motion och dessutom en reservation var aktuell i frågan. Som rojalist tycker jag att det är ytterst viktigt att de anslag som kommer hovstaten till del också fördelas på ett tillfredsställande sätt. Det är något som regeringen kommer att komma tillbaka till. Jag ser med tillförsikt fram emot, precis om Per Bill, en votering i frågan om den svenska monarkin.

Herr talman! Till sist vill jag beröra Vänsterpartiets förslag om jämställdhetsdepartement. I reservationen skriver de att jämställdhetspolitiken är sektorsövergripande och sektorsgenomgripande. Den ska omfatta alla politikområden och samhällsfunktioner. Lyssna nu, för det är första gången jag säger det här: Jag håller med. Men, och här kommer det berömda menet, ett jämställdhetsdepartement skulle bara motverka sitt eget syfte, tror jag, genom att särskilja detta från den övriga verksamheten.

Jämställdhet skapas inte genom statliga strukturer utan genom att den växer underifrån. Vi ska enligt Vänsterpartiet ha ett departement som samordnar de övriga departementen. Jag tror att det skulle skapa ett telefon- och pekpinnedepartement där det värsta scenariot skulle vara att andra departement lutade sig tillbaka och inte brydde sig om denna viktiga fråga. Det skulle enbart försämra möjligheterna att föra en aktiv och offensiv jämställdhetspolitik. Låt oss i stället lägga de pengar ett nytt departement skulle kosta på att föra en aktiv jämställdhetspolitik ute i landet. Slutligen är det, precis som Ingvar Svensson påpekade, inte en fråga för riksdagen att bedöma hur regeringen ska forma sin struktur.

Anf. 22 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Det är klart att jag har gjort vad jag kunnat under de år som jag har varit minister för de här frågorna. Det var bland annat därför som jag satte i gång den utredning jag talade om för att få fram ett underlag till en handlingsplan för den sociala barn- och ungdomsvården och också för att få fram ett underlag för hur man ska kunna stärka tillsynen av detta, vilka insatser som vi skulle göra.

Jag var inte nöjd med tillsynen. Jag var inte nöjd med att det bara var 4 % av länsstyrelsernas totala budget som gick till social tillsyn. Jag ville se en större andel och ville också – särskilt mot bakgrund av att jag fick

fler och fler signaler från barn som själva hade erfarenheter av att saker och ting inte fungerade som de skulle – se till att det var mer av inspektioner, mer av oanmälda besök, mer av samtal med socialsekreterarna kring vilken typ av verksamhet som man erbjöd och vilka placeringar som man gjorde.

Det var därför vi gjorde den här satsningen. Den är faktiskt slugare än vad Annie Johansson kanske har tänkt från början. Det var inte bara det att vi förstärkte tillsynen, utan vi förberedde också med denna insats till ett generationsskifte i länsstyrelserna. Vi har haft och kommer framöver att få ganska stora pensionsavgångar i statsförvaltningen. Vi sade: Låt oss nu passa på att underlätta generationsskiftet genom att nyanställa flera människor, unga människor som kan börja med denna tillsyn. Vi skapar hundra nya tjänster som vi kombinerar med den unika satsningen att gå igenom samtliga kommuner för att se hur den sociala barn- och ungdomsvården ser ut.

Jag var inte nöjd med tillsynen, men ni måste ju vara det eftersom ni skär ned på den satsning som vi inledde.

Det kanske är som Per Bill sade i sitt inlägg. Han sade: Vi tar bort saker ur statsförvaltningen som vi inte vill prioritera. Det kanske är så. Ni vill inte prioritera social barn- och ungdomsvård. Det är ett viktigt besked från alliansen – inte minst till Rädda Barnen.

Anf. 23 ANNIE JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Nöjd men inte stolt är ett klassiskt socialdemokratiskt uttryck. Det gäller tydligen även inom detta område. Du gjorde ditt bästa, Morgan Johansson, men du nådde inte ända fram. Och tittar man bakåt i tiden inser man att även du hade föregångare på Socialdepartementet som skulle ha kunnat värna just det som du pratar om.

Du nämnde hur Per Bill vill se över den statliga förvaltningen, men det viktigaste är väl ändå att påpeka att den sociala barn- och ungdomsvården, som jag läser om här, under tillsyn av länsstyrelserna tillförs ytterligare 10 miljoner kronor under år 2007 och år 2008.

De tillsyns pengar som vi diskuterar är 4 % av budgeten. Det är någonting som jag tror att man kan omprioritera, för jag är övertygad om att tillsyn är oerhört viktigt. Jag är också övertygad om att man kan se över vissa andra delar av länsstyrelsernas ekonomi och budget och lägga de pengarna på just tillsynsverksamhet.

Anf. 24 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Beskedet från alliansen till länsstyrelserna är: Nu skär vi bort 65 miljoner från er. Nu skrotar vi den satsning på tillsyn som den gamla regeringen inledde. I stället ska ni prioritera om.

Vad blir det härnäst? Det är alltså 4 % av länsstyrelsernas samlade pengar som går till social tillsyn. Vad blir det när ni är färdiga? Blir det 3 % eller 2 %? Vilken annan form av tillsyn är det som ska stryka på foten? Vad är det för något annat i länsstyrelsernas verksamhet som ska stryka på foten?

Smit inte undan ditt ansvar, Annie Johansson! Vi från den gamla regeringssidan kanske inte är så vana vid att vara i opposition, men det är alldeles uppenbart att ni från den nya regeringssidan inte är särskilt vana

att regera. Ni är i varje fall inte särskilt vana att försvara den politik som ni ska stå bakom.

Ni gör en kraftig nedskärning på den sociala tillsynen och avviker på ett mycket tydligt sätt från den satsning som vi gjorde. Ni missar chansen att underlätta generationsskiftet i länsstyrelserna. Varför gör ni det? Jo, det faller tillbaka på den prioritering som Per Bill så tydligt uttryckte i sitt inlägg, nämligen att ni tar bort saker ur statsförvaltningen som ni inte vill prioritera. Ni vill inte prioritera den sociala barn- och ungdomsvården och därför tar ni bort den satsning som vi har gjort.

Stå för det, Annie Johansson! Försök inte smita undan och lägga skulden på den tidigare regeringen.

Anf. 25 ANNIE JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag smiter inte alls undan mitt ansvar, utan jag försöker föra en konstruktiv debatt med Morgan Johansson.

Jag vill använda min repliktid till att gå tillbaka till det som vi inledde debatten med för någon timme sedan, nämligen att alliansen har ett tydligt budgetförslag på vad vi vill göra inom rikets styrelse på det området. Det har även Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Däremot ser vi i utskottets betänkande att Socialdemokraterna enbart har streck, streck och åter streck. Ni redovisar inte vad ni vill satsa på eller vad ni vill lägga lite mindre pengar på. Det är anmärkningsvärt.

Alliansen vill skapa ett tryggt samhälle. Vi vill också använda Socialdemokraternas klassiska ord solidariskt samhälle, just för att vi inte vill att någon ska falla mellan stolarna. Vi har en övergripande och bra ekonomisk politik som kommer att garantera detta.

Anf. 26 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s):

Herr talman! Jag och Socialdemokraterna anser att de ändrade presstödsreglerna som riksdagen tidigare beslutat om ska gälla från den 1 januari 2007. Som tidigare sagts yrkar vi bifall till reservation 1.

Det finns i dag inget skäl till att de inte ska träda i kraft. Efter de diskussioner som har varit mellan departement och utskott, debatter i denna kammare och den information som har kommit, eller kanske rättare sagt inte har kommit, från EU-kommissionen anser vi att det beslut som riksdagen har fattat om ändringar i presstödsreglerna ska gälla.

Regeringen skriver i budgetpropositionen att ändringarna förutsätter ett godkännande från kommissionen. Regeringen skriver också: "Kommissionen meddelade i oktober 2006 att en fördjupad granskning kommer att inledas av om det svenska presstödet är förenligt med bestämmelserna om statsstöd i EG-fördraget."

Detta kan starkt ifrågasättas. Inget officiellt meddelande har kommit från kommissionen. Frågan ligger, säger Annie Johansson, på kommissionens bord. Nej, processen är i Sveriges händer. Frågan är till och med en icke-fråga för kommissionen, eftersom notifieringen på ett helt oacceptabelt sätt är tillbakadragen och kommissionen i dagsläget inte har ett svenskt presstödsärende att över huvud taget ta ställning till.

Enligt vår mening finns det ingen anledning att inte låta de ändrade reglerna träda i kraft. Genom regeringens agerande ger vi indirekt kommissionen rätt i att det är en EU-fråga.

Det beslutade stödet har mycket stor betydelse för mångfalden i medierna. Det är också viktigt att beslutet träder i kraft på utsatt tid. Det är många av våra tidningar som är berörda av förändringarna. Pengar finns avsatta i budgeten. Samhandelskriteriet är både enligt ett pm från departementet och enligt svaret från kulturministern under en interpellationsdebatt här i kammaren inte uppfyllt. Då är det en nationell fråga och inget som vi ska låta kommissionen och EU styra över.

Presstödet är också en viktig del i den svenska demokratiska processen och ingår i vår tryckfrihet och yttrandefrihet. EU har ingen kompetens att avgöra dessa frågor. Ska vi ge EU makt att lägga ned över 70 tidningar i Sverige? Det är också en nonchalans mot riksdagen.

Skriftväxling har varit mellan den förra regeringen och kommissionen, frågor har ställts och svar har givits. Sedan upphör skriftväxlingen. Hur tolkar man det? Är det därför att kommissionen inte har mer att fråga om, att kommissionen vet att stödet existerar och hur det nu är utformat? Bra!

Man kan inte agera på det sätt som statsrådet i den nya regeringen gjorde med utgångspunkt från ett telefonsamtal, att totalt förbise riksdagens beslut och ge efter för en tjänstemans syn på saken som inte ens har befogenhet att teckna ett dokument för kommissionens räkning. Men detta är en fråga som vi får återkomma till under vårens granskning.

Herr talman! De förändringar och justeringar av presstödet som riksdagen beslutade om i juni anser vi ska träda i kraft. Blir det på något sätt ifrågasatt av kommissionen får Sverige ta strid om att detta faktiskt är en nationell angelägenhet.

Per Bill sade i sitt inledningsanförande: Vi har tagit bort saker som vi inte vill prioritera. I budgeten meddelas också att det särskilda distributionsstödet för utdelning av dagstidningar på lördagar i gles- och landsbygdsområden inte kommer att förlängas eller permanentas. Skälet uppges vara att endast ett litet antal abonnenter har återfått sin lördagstidning sedan stödet infördes. Det är bra att Per Bill klargör vilka saker man inte vill prioritera.

Detta blir ett bekymmer för gles- och landsbygden. När stödet infördes bromsades utvecklingen mot minskad spridning av tidningar på lördagar upp. Presstödsutredningen ansåg att stödet var mycket viktigt och föreslog ett permanentande. Men tydligen delar inte den nuvarande regeringen utredningens slutsatser. Det är mycket beklagligt. Det kommer att drabba gles- och landsbygdstidningarna mycket hårt. Demokratiutveckling och det skrivna ordets spridning är tydligen inte något som den nya regeringen värnar om.

Tyvärre har inte heller riksdagen möjlighet att ta ställning till frågan eftersom det var en tidsbegränsad verksamhet och inte en permanent.

Stefan Tornberg sade att det råder enighet om presstödet. Är detta något som Centerpartiet verkligen ställer upp på? Man har ju gjort det eftersom man har en gemensam budget. Men, innerst inne Stefan, är detta något som Centerpartiet tycker är bra?

Yttrande- och tryckfrihet och det skrivna ordets spridning är något som vi måste värna om och ta strid för. Det verkar inte som om den nya regeringen håller stridsyxan så högt.

Anf. 27 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! När det gäller om presstödet är ett nationellt kompetensområde är vi överens. Det behöver vi inte diskutera.

Det vi diskuterar är själva processen. Helene Petersson i Stockaryd ställer frågan: Är det verkligen en EU-fråga? Jag kan bara citera den tidigare regeringen som skriver att om kommissionens behandling av ärendet skulle innebära att tidpunkten för ikraftträdandet behöver ändras avser regeringen att återkomma till riksdagen.

Det är precis det den tillträdde regeringen gör. Man hanterar det utifrån den processen.

Jag undrar varför Helene Petersson nu ifrågasätter om det är en EU-fråga eller inte.

Jag ställde tidigare en fråga till Berit Andnor. Om regeringen har den här åsikten varför har man då inte tidigare arbetat för förändringar av statsstödsreglerna enligt artikel 87 i EG-fördraget för att förhindra uppkomsten av en sådan här situation?

Jag blev förvånad över uppgifterna att telefonsamtal är mer regel än undantag i den här typen av kontakter. Har det varit totalt okänt för den gamla regeringen att det har varit så? Vi har ju i KU under ett antal år granskat olika processer i Regeringskansliet och regeringen och varit noga med att det ska finnas dokumentation av allt som händer. Den här frågan har inte kommit upp i sammanhanget. Det ska bli intressant att titta på granskningen till våren.

Hur kan det komma sig att det inte är känt att detta snarare är regel än undantag i processen?

Anf. 28 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Herr talman! Jag håller med om att det ska bli intressant att titta på detta i vårens granskning. Läget är ju att processen faktiskt är avbruten. Där kan man reagera starkt. Det anmäldes genom en notifikation till kommissionen att riksdagen hade fattat beslut om en förändring. Det var en skriftväxling. Sedan upphör den skriftväxlingen och så kommer det ett telefonsamtal.

Ska man då acceptera att avbryta en process för ett telefonsamtal från någon som inte ens har kompetens att teckna firma för kommissionen? Det är det som de facto har hänt på departementet. Man avbryter hela hanteringen tillsammans med kommissionen i detta fall.

Jag kan inte svara för regeringen. Jag var inte med som medlem i den. Vi är ju också överens om att det här inte ingår i statsstödet. Utifrån presstödet syn kan jag inte tänka mig att man över huvud taget tänkte tanken att man skulle behöva ändra statsstödsreglerna. Det finns ju bland annat samhandelskriteriet som vi inte anser är uppfyllt. Därför ingår inte presstödet i detta statsstöd.

Anf. 29 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Notifieringsprocessen måste ju till oavsett vad man har för åsikt om samhandelskriteriet.

Jag har ögnat igenom skriftväxlingen under sommaren. Jag är inte imponerad av kvaliteten i argumenteringen. Där har även Socialdemokraterna ett ansvar för vad som händer. Om man hade skött det på ett bra sätt

kanske man aldrig hade fått det där telefonsamtalet. Det är också en intressant frågeställning.

Processen är inte avbruten. Det vill jag förklara för Helene Petersson. Kulturdepartementet jobbar nu med att se till att man får fram ett kraftfullt underlag för att hävda Sveriges intressen i det här sammanhanget. Sverige kommer att ta strid i den här frågan. Det ska vi se till.

Anf. 30 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Herr talman! Processen är avbruten från kommissionens sida. Processen ligger i Sveriges hand. I och med tillbakadragandet blev det en icke-fråga. Processen kan ju inte fortsätta i EU när det inte finns en fråga att hantera där.

Eftersom ministern drog tillbaka notifikationen får ju Sverige börja om. Jag kan fortfarande inte förstå att man tar tillbaka något som riksdagen har beslutat om. Fem partier av sju var eniga. Vi hade inte ens en reservation i debatten, inte ens från Moderaterna eller Folkpartiet. Det togs med acklamation; jag läste protokollet häromkvällen. Man lade reservationerna, men gick inte till votering på det. Vi var i Andrakammarsalen och man hade en sådan process där.

Man var ju enig om detta. Jag hoppas innerligt att man kommer att jobba hårt för detta.

Ingvar Svensson har ju inte någon mer replik, men jag undrar vad Ingvar Svensson tycker om lördagsstödet. Det är ju något som tyvärr drabbar glesbygderna hårt.

Anf. 31 STEFAN TORNBERG (c) replik:

Herr talman! Jag fick frågan från Helene Petersson om jag tycker att det liggande förslaget är bra. Jag tycker att det liggande förslaget är nödvändigt. Konsekvenserna av att besluta enligt reservationen från Socialdemokraterna i utskottet skulle bli oöverskådliga för presstödet och för de tidningsföretag som är drabbade. Att gå in i den här processen innebär en risk för ett stort återbetalningskrav av presstödet och att presstödet i en legal process i EU-systemet riskeras på ett helt annat sätt.

Jag tycker att vi i stället tillsammans ska försöka sätta tryck på den process som är i gång. Karl-Erik Gustafsson har fått i uppdrag att ta fram ett underlag för den fortsatta dialogen med EU för att bevisa att det här, vilket jag tycker är självklart, inte strider mot handelsreglerna i EU. Det tycker jag är självklart.

Det är anmärkningsvärt att det framför allt från Socialdemokraterna ifrågasätts om det är en EU-fråga. Det var ju den socialdemokratiska regeringen som gjorde det till en EU-fråga och anmälde det i samband med att beslutet togs i propositionen och det var den socialdemokratiska regeringen som ville notifiera beslutet. Det var den regeringen som svarade på förfrågan från kommissionen och som trots förlängd tid – man hade mer än 14 dagar på sig – uppenbarligen inte hade den kvalitet på svaret att EU-kommissionen godtog det utan ville inleda en helt annan process. Så har processen varit.

Anf. 32 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Herr talman! Stefan Tornberg säger att det är nödvändigt eftersom tidningarna annars kan få återbetala. Kravet är ju vid nya stöd. Vi anser

inte att det här är ett nytt stöd. Det är en justering av det stöd som har funnits.

Att man, när vi sökte inträde, meddelade EU vilka former av stöd som fanns i Sverige är väl ganska naturligt. EU har ju inte haft något att erinra mot detta. Man har vetat om att det har funnits. Om man gör justeringar kanske man också ska tala om att man har gjort justeringar så att man är medveten om vad som finns.

För den sakens skull tycker jag inte att man behöver säga att de har med det att göra. Men det är väl ganska bra att de vet hur vi hanterar olika saker.

Min fråga gällde inte det totala. Min fråga gällde om Stefan Tornberg tycker att det är bra att vi tar bort stödet till lördagsdistribution till gles- och landsbygdstidningar.

Centerpartiet ska ju vara det parti som, åtminstone officiellt, säger sig värna gles- och landsbygd. Det handlar i dag om många tidningar. Vi diskuterade den här frågan i utredningen; jag hade förmånen att delta i den. Man sade då att lördagsutdelningen kunnat behållas på samma nivå som 2002 tack vare stödet. Det råder enighet om att många tidningsföretag skulle dragit in lördagsutdelningen för ett stort antal abonnenter i gles- och landsbygdsområden för det fall stödet inte hade funnits.

Det tycker Stefan Tornberg tydligen är okej eftersom det står i budgeten. Vi har ingen möjlighet att ta ställning till det i riksdagen.

Anf. 33 STEFAN TORNBERG (c) replik:

Herr talman! Självklart hade vi velat ha den möjligheten, men det gäller att använda resurserna på rätt sätt. Då är frågan: Hur använder vi det presstödet som vi har på bästa sätt för att stimulera mångfalden och det demokratiska samtalet?

Jag tycker att den inriktning som det beslutades om i juni har en riktig prioritering, alltså att stimulera möjligheterna till mångfald, på bredden, genom att starta nya tidningar och utveckla tidningar, men också genom att utveckla alternativ till de nya medier som kommer. Utifrån de resurser som finns tycker jag att det är en riktig prioritering.

Det visar sig också att stödet inte haft den positiva effekt som var förväntad. Har vi fått ut det rätta för pengarna? Jag är mycket tveksam till det.

Anf. 34 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik:

Herr talman! Det demokratiska samtalet ska tydligen inte föras på lördagar i de delar av landet där jag bor. Många prenumererar faktiskt på en tidning just på grund av lördagstidningen. Det är då man har tid att sätta sig ned och läsa i lugn och ro. Det visade sig också att många sade upp sin tidning när lördagsdistributionen drogs in. Det är inte samma sak att få tidningen på måndagen, för tidningar och nyheter är färskvara. Då kan man lika gärna vara utan den. Det är faktiskt på det viset.

Hade inte den förväntade effekten, säger Stefan Tornberg. Nej, det var inte en mängd nya tidningar som började med lördagsutgivning, eller började distribueras, men det gjorde att tidningarna kunde komma på lördagar. Jag befärar att det kommer att bli en stor förändring för oss på landsbygden som har tidning. Vi kommer inte att få någon tidning på lördagar då det kostar för mycket.

Vi hade också en diskussion med Posten eftersom det är Postens distribution som kostar, och kostnaderna bara ökar. Tidningarna kommer kanske att lägga detta åt sidan då det kostar så pass mycket. Vad gäller tidningar i Norrlands inland fick vi höra att distributionsavståndet för vissa tidningar är 30–40 mil. Det innebär att det kostar över 100 kr att få ut ett lördagsexemplar.

Nu gör man en jämn fördelning. Man ger ett stöd till detta. Jag tycker att det är viktigt att vi som bor i gles- och landsbygd över hela landet har möjligheter till ett demokratiskt samtal även på lördagar.

Anf. 35 HANS LINDE (v):

Herr talman! Så här i slutet av debatten vill jag lyfta fram en fråga som inte varit uppe till debatt men som är nog så viktig. Jag vill lyfta fram Vänsterpartiets reservation 5. Reservationen har behandlats i utrikesutskottet, och den ligger i bil. 6 som yttrande 2006/07:UU1y. I anslutning till yttrandet finns en skriftlig avvikande mening från Vänsterpartiet.

Sedan kurderna i norra Irak/irakiska Kurdistan fick ett visst mått av regionalt självbestämmande har ett flertal kurder med svenskt medborgarskap kunnat återvända eller besöka sitt hemland. Vänsterpartiet har under lång tid drivit frågan om självbestämmande för kurderna i norra Irak/irakiska Kurdistan. Det är en fråga som vi drev långt före USA:s olagliga anfällskrig mot Irak då det plötsligt i vissa kretsar blev populärt att stödja kurdernas kamp.

De kurder med svenskt medborgarskap som nu återvänder och besöker norra Irak/irakiska Kurdistan har rätt att få service, stöd och säkerhet på samma sätt som övriga svenska medborgare när de reser i andra delar av världen. Även svenska myndigheter har behov av att kunna komma i kontakt med de svenska medborgare som i dag befinner sig i norra Irak/irakiska Kurdistan. Vänsterpartiet har därför sedan 2004 krävt att Sverige ska öppna ett representationskontor med vissa konsulära uppgifter i Erbil i norra Irak/irakiska Kurdistan.

Herr talman! Jag vill understryka att det handlar om ett representationskontor, inte ett konsulat, eftersom Vänsterpartiet anser att den nuvarande irakiska regimen är illegitim och att Sverige borde dra tillbaka sitt erkännande av den. Formella diplomatiska förbindelser, i form av en ambassad eller ett konsulat, kan endast bli aktuellt den dag den amerikanska ockupationen hävts.

Vänsterpartiet motsatte sig kraftfullt USA:s anfällskrig mot Irak, ett krig som FN:s avgående generalsekreterare Kofi Annan har förklarat stred mot den internationella rätten. Vi står fortfarande upp mot det och motsätter oss den folkrättsvidriga ockupationen av Irak, ett arbete som vi bedriver såväl i som utanför riksdagen.

De val som genomfördes efter Saddam Husseins fall och under den amerikanska ockupationen var långt ifrån demokratiska. De ägde rum under kaotiska former där möjligheten till en fri och öppen debatt var kraftigt begränsad. Vissa partier var förbjudna och valfusk utbredd. USA:s påverkan på valet var omfattande.

Den regering som i dag sitter vid makten i Irak har ingen legitimitet. Den skulle inte vara möjlig utan USA:s starka militära närvaro. Handlingsutrymmet för den nuvarande regimen är kraftigt begränsat. Genom

sin kraftiga militära närvaro i landet kan USA sätta upp tydliga normer och ramar för vad regeringen kan och inte kan göra. Genom regeringens starka beroende av USA:s militära stöd är det relevant att fråga sig i vilken grad det i dag existerar ett självständigt Irak.

Det irakiska folket har i dag samma rätt som folkrätten ger alla folk under ockupation, nämligen rätten att göra väpnat motstånd mot sin ockupationsmakt.

Utrikesutskottet skriver i sitt svar att Sverige tillämpar principen att erkänna stater, inte regeringar. Vänsterpartiet anser att det är en mycket bra princip. Men vår fråga handlar inte i grunden om den nuvarande irakiska regeringen – den kan ombildas i morgon – och vår kritik kommer att kvarstå så länge ockupationen fortsätter. Vår kritik handlar om den nuvarande regimen i landet, en regim som i ringa utsträckning uppfyller kriterierna för en självständig stat.

Ska fred skapas i Irak krävs det att den USA-ledda alliansen omedelbart lämnar landet. Vänsterpartiet skulle önska, även om vi inte har några illusioner om att så kommer att ske, att regeringen tydligt krävde att ockupationen hävs. Det skulle vara ett klart ställningstagande för ett fritt och demokratiskt Irak om Sverige drog tillbaka sitt erkännande av den irakiska regimen.

Anf. 36 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tänkte ta någon minut i anspråk eftersom jag råkar känna till den här frågan. Jag har rest en hel del i regionen och följt kurdfrågan under årtal.

När man hör Vänsterpartiets position i den här frågan handlar det om totalt oförenliga ståndpunkter. De säger att de inte kan acceptera den amerikanska närvaron, att amerikanerna ska ut så fort som möjligt. Samtidigt säger de att det måste finnas ett självständigt Irak som har lugn och ro. Problemet är i grunden att så länge våldet i Irak pågår är det oerhört svårt att upprätta de demokratiska strukturerna. När Hans Linde säger att det är rätt att göra väpnat uppror mot den regering som man inte accepterar ger han faktiskt ett indirekt stöd till den typen av terrorism som är Iraks allra största problem.

Låt mig också säga att jag vet att detta diskuteras mycket i den kurdiska kretsen. De vet att det är tack vare att Saddam Hussein är borta som man nu har ett självstyre i de norra delarna av Irak. Hade jag varit i Hans Lindes kläder hade jag gått tillbaka och funderat över vilka krafter det egentligen är jag ger mitt godkännande. Detta sagt med tanke på det anförande han just höll.

Anf. 37 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Om Morgan Johansson letar upp en gammal telefonkatalog, en som har några år på nacken, kan han se på någon av de första sidorna i den hur det svenska folket skulle agera om vi hamnade i ockupation. Där står det väldigt tydligt att svenska folket ska göra motstånd mot en ockupationsmakt.

Folkrätten föreskriver att varje folk som befinner sig i ockupation har rätt att med militära medel motsätta sig ockupationsmakten. Det är det jag har pratat om.

Jag har inte talat om attacker mot civila. Jag har talat om attacker mot de amerikanska trupperna och mot den irakiska regimen. Den typen av motstånd är legitimt enligt folkrätten.

Man pratar här om det våld som pågår i Irak. Man kan fråga sig varför det förekommer attacker i Irak i dag. I svenska medier målas det ofta upp en bild av att det är irrationella irakier som på grumliga grunder går omkring och spränger sig själva och andra i luften. Men huvuddelen av det väpnade motståndet i Irak är i dag riktat mot den irakiska regimen och mot ockupationstrupperna. 70 % av attackerna är riktade mot USA:s trupper och mot den irakiska regimen.

Jag har en fråga till Morgan Johansson. Jag minns ju hur fredsrörelsen här i Sverige lite under galgen beslutade att även ni skulle ansluta er och kritisera USA:s anfällskrig. Den ockupationen motsatte ni er då. Det är samma ockupation i dag. Var det bara ett stöd under galgen – ett resultat av de starka folkliga protesterna, eller står ni fast i ert motstånd mot den amerikanska ockupationen? Varför lyfter ni i så fall inte fram den frågan i kammaren?

Anf. 38 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Kriget har varit. Det är förbi. Nu handlar det om att försöka bygga upp en demokratisk, självständig stat. Det här är inte studentpolitik, Hans Linde. Det här är riksdagen. Här har det betydelse vad man säger.

Om man indirekt ger sitt stöd till krafter i Irak som gör allt vad de kan för att undergräva och utlösa ett inbördeskrig i Irak är det mycket allvarligt, tycker jag, och därför reagerar jag på det.

Jag besökte norra Irak under den tid då Saddam Hussein satt i södra Irak. Jag träffade då dem som agerade där: Talabani, som nu är president i Irak, var då en av ledarna för kurderna, och Barzani, som var den andre ledaren. Det här var före kriget. Vårt uppdrag var då att försöka få ihop de kurdiska grupperna för att se till att man kunde ena åtminstone en del av irakiska Kurdistan.

Sedan den tiden följer jag den här frågan väldigt nära. Jag gör det för att jag känner att detta är en fråga som man från svensk sida kan ha ett särskilt intresse av, inte minst mot bakgrund av att det finns så många kurder i Sverige som har släkt och anförvanter i regionen.

Återigen: Medverka inte till att undergräva försöken att bygga upp demokratiska strukturer i Irak. Då kommer det så småningom att utlösas ett fullständigt inbördeskrig. Håll igen lite på fraserna, Hans Linde, i den här frågan. Utrikespolitik ska man vara försiktig med.

Anf. 39 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Morgan Johansson, då får du berätta för mig efteråt hur studentpolitik går till. Det är något jag aldrig har ägnat mig åt. Jag har ägnat mig åt nationell politik i Vänsterpartiet, och det gör jag fortfarande.

Morgan Johansson, det är positivt att du lyfter fram ert stöd till kurdernas kamp för självstyre och mot förtryck i norra Irak, irakiska Kurdistan. Jag hoppas att socialdemokratin i framtiden kan stödja vårt krav om ett representationskontor i Erbil, så att vi kan se till att just de kurder som har svenskt medborgarskap och som nu återvänder kan få den service de förtjänar.

Morgan Johansson säger att kriget är förbi. Jag tror att de hundratusentals irakier som omkommer, tvingas på flykt och mördas i de strider som äger rum inte håller med. Det är alldeles uppenbart för alla oss som följer bevakningen från Irak att kriget inte är förbi. Det pågår fortfarande ett fullskaligt krig i Irak.

Nu har Morgan Johansson ingen replikrätt mer, men jag vill ändå säga att folkrätten ger varje folk rätt att militärt motsätta sig en ockupation av en främmande makt. Varför skulle folkrätten inte omfatta det irakiska folket? Varför är de undantagna från folkrätten? Det skulle vara intressant att höra socialdemokratin utveckla detta någon gång.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

6 § Studiestöd

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2006/07:UbU2
Utgiftsområde 15 Studiestöd (prop. 2006/07:1 delvis och prop. 2006/07:17).

Anf. 40 LOUISE MALMSTRÖM (s):

Herr talman! När jag började engagera mig politiskt för ett antal år sedan var det för att jag ville bekämpa orättvisor och utjämna klyftor mellan människor. När mina föräldrar gick i folkskola på 1950-talet var det underförstått att de bara skulle läsa åtta år där, som de övriga arbetarklassungarna. Men en fröken övertalade min pappa att söka ett stipendium, som på den tiden delades ut till begåvade arbetarbarn, som det hette, för att han skulle kunna ta realen. Så blev det också.

Långt senare, på 1980-talet, läste han till gymnasieingenjör på komvux. Jag skulle nog vilja säga att han har klarat sig ganska bra, liksom många i hans generation, som tack vare en medvetet förd klasskampspolitik har kunnat skaffa sig ett gott liv med fast arbete, villa, bil och allt annat som hör till. Kanske är det tack vare den där fröken och det där stipendiet.

Det samhälle som min pappa växte upp i är inte ett samhälle och en tid jag längtar tillbaka till, även om jag på alla utbildningspolitiska utspel från Folkpartiet den här hösten har förstått att det är en omodern skola à la femtiotal som är förebilden för sådana som Björklund och Leijonborg.

För att vi ska kunna undvika de tydliga klassklyftor som dominerade då och som fortfarande existerar i olika grad krävs det att vi med alla medel försöker lyfta dem som halkat efter och uppmuntra personer från studieovana hem att våga satsa på studier. De som inte har fötts med silversked i munnen har samma rätt till kunskap som de som föds i hem med studieovana föräldrar. Om man av olika skäl missar det första kunskapståget måste det finnas flera avgångar i ett välfärdssamhälle som vårt.

Här är utformningen av vårt studiestödssystem, hur stort och trist det än må vara, en avgörande faktor för att vi ska lyckas med att bryta segre-

gation och utanförskap och göra det möjligt för så många som möjligt att förverkliga sina utbildningsdrömmar.

Ju flera som utbildar sig, desto flera utvecklas som människor, får bättre hälsa, ökar sina chanser och – vilket inte heller är oviktigt – bidrar till att utveckla Sverige till ett framgångsrikt kunskapsland.

Sverige har i ett internationellt perspektiv ett bra studiestödssystem. Vi har arbetat på att förbättra det de senaste åren för att nå nya grupper av studenter med lite annorlunda behov än 20-åringarna som kommer direkt från gymnasiet, den grupp som har kommit att bli allt större när vi gradvis har lyckats bryta en del av den sociala snedrekryteringen. Exempel på sådana förbättringar är det särskilda tilläggsbidraget för studerande med barn och höjningen av åldersgränsen för att kunna studera med studiemedel från 50 till 54 år. Det är förbättringar som Moderaterna motsatte sig.

Nu sitter Moderaterna tillsammans med de andra borgerliga partierna i regeringsställning. Förverkligandet av deras klassförstärkande politik låter inte vänta på sig.

Det första dråpslaget drabbar de vuxenstuderande. Förutom att man tar bort det riktade statsbidraget till kommunerna för vuxenutbildning tar man även bort möjligheten att söka rekryteringsbidrag. Rekryteringsbidraget riktas till personer som är 25 år eller äldre och har kort tidigare utbildning, som är eller riskerar att bli arbetslösa eller som på grund av funktionshinder behöver extra tid för att uppnå studiemålen.

Jag har träffat en del av de 420 som enligt uppgift finns i min hemkommun Norrköping. De flesta av dem behöver mycket mer på fötterna innan de kan hävda sig på arbetsmarknaden. Rekryteringsbidraget försvinner alltså nu. De borgerliga partierna väljer att slå mot en grupp som i dag står långt från arbetsmarknaden men som tagit tag i sin situation och fått smak på studier.

Det var fantastiskt att träffa en del av dessa människor och ta del av deras berättelser om hur de hade vågat ta steget till studier och märkt att de både klarade av att studera och också hade fått lusten att lära tillbaka. Men det var sorgligt att höra dem säga att de aldrig någonsin hade vågat göra det om de hade varit hänvisade till CSN-lån. Jag vet att det finns många flera därute som nu inte kommer att få chansen att pröva sina vingar när rekryteringsbidraget försvinner.

Andra exempel på hur man försvårar för livslångt lärande är avskaffandet av studerandevillkoret. Det drabbar 38 000 studenter. Hur ska man våga satsa på att utbilda sig när man förlorar sin trygghet, som omställningsförsäkringen mellan studier och arbete? Häromdagen kom det också in ett mejl från Sulf i mejlboxen om hur orättvist de nya a-kassereglerna slår mot unga forskare. Det är ytterligare ett exempel.

Tillsammans med den i övrigt förda skolpolitiken är det lätt att göra en sammanfattning av alliansens budskap på utbildningsområdet. Skilj agnarna från vetet, helst redan i tredje klass. Bygg in återvändsgränder i utbildningssystemet så att det blir svårare att byta bana eller öka sina ambitioner om man upptäcker att man har hamnat fel. Minska möjligheterna att rätta till eventuella felval senare i livet. Eller ännu kortare sammanfattat: Bliv vid din läst. Tro inte att du kan bryta ditt sociala arv. Tillbaka till tiden före 50-talet.

Herr talman! Det är en osolidarisk och otidsenlig utbildningspolitik som inte passar ett land som vårt på 2000-talet. Det livslånga lärandet är här för att stanna. Både individer och samhälle har allt att vinna på att de som har kort tidigare utbildning får hjälp att bygga på den och ta sig vidare. Då måste också våra studiestödssystem vara konstruerade så att det blir möjligt och rimligt.

Därför yrkar jag avslag till förslagen i utbildningsutskottets betänkande om studiestöd och avskaffande av rekryteringsbidraget och bifall till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets reservation.

Anf. 41 ROSSANA DINAMARCA (v):

Herr talman! I valrörelsen sällade sig borgerligheten till att faktiskt erkänna att det finns klyftor i vårt samhälle. Alla har inte samma möjligheter, eftersom alla inte har samma förutsättningar. För att jämna ut klyftorna måste vi satsa mer på vissa grupper och människor. Det var bland annat syftet med rekryteringsbidraget, att se till att de grupper som har kort tidigare utbildning och som står längre ifrån att ta steget att utbilda sig ges rätten till utbildning.

Jag ska inte tala så mycket om rekryteringsbidraget, Eva Olofsson kommer att ta upp det särskilt i sitt inlägg. Men jag kan inte låta bli att reagera på regeringens ordval då man talar om rättvisa och likvärdighet när man upphäver rekryteringsbidraget. Rättvisa och likvärdighet handlar inte om att var och en ska ha lika mycket, utan det handlar om att utjämna skillnader.

För Vänsterpartiet är principen om allas rätt till utbildning helig, därför att kunskap är en demokratisk rättighet. Utbildning ska vara tillgängligt för alla, därför är en viktig målsättning att bredda rekryteringen till högskolan. En av de viktigaste åtgärderna för att minska den sociala snedrekryteringen är att skapa ett studiestödssystem som ger social och ekonomisk trygghet. Sverige hade under lång tid ett relativt generöst studiestöd, som dessutom genomgick kontinuerliga förbättringar. Detta hade positiva effekter och innebar att den sociala snedrekryteringen vid högskolan minskade.

Denna utveckling har brutits eftersom studiemedlen har förlorat i värde och inte längre täcker studenternas levnadsomkostnader. I den ekonomiska vårpropositionen för 2006 höjdes studiemedlen visserligen med 300 kr per studiemånad vilket var positivt. Men höjningen var långt ifrån Vänsterpartiets krav som var en höjning på 1 500 kr per studiemånad.

Frågan om studiemedlen blev en valfråga med en budgivning från samtliga partier utom Moderaterna. Centern lovade 200 kr, Folkpartiet 100 kr, Kristdemokraterna slog till med 1 000 kr, och det blev noll.

Vi står fortfarande fast vid kravet om återställande av studiemedlen och har därför föreslagit att studiemedlen ska höjas med ytterligare 1 200 kr per studiemånad från och med år 2007. Genom Vänsterpartiets förslag till höjning av studiemedlen kan en akut situation lösas. Men det finns en rad åtgärder som behövs för att förbättra studerandes ekonomiska och sociala situation.

I den borgerliga budgeten finns ingenting som förbättrar studenternas redan utsatta ekonomiska och sociala situation. Tvärtom. Man plockar fram höjt jobbavdrag. Det är någonting som förvisso kan gynna de stu-

denter som kan arbeta extra vid sidan om sina heltidsstudier. Men Vänsterpartiet kan inte acceptera att extraknäck ska vara en förutsättning för att ha råd att studera. Vill vi dessutom ha hög kvalitet på utbildningarna är det dags att börja se heltidsstudierna som en heltidssysselsättning.

Regeringen tar nu också bort studenters rätt till a-kassa efter avslutade studier. Detta medför att studenter inte längre kommer att ha ett skydds­nät efter studierna. Övergången från studier till arbete blir ekonomiskt svårare för den som inte får arbete direkt efter examen, såvida man inte har en egen förmögenhet eller någon annan att leva på. Det främjar det som allianspartierna i valrörelsen kritiserade, nämligen att man fortsätter att studera medan man söker jobb.

Man behöver inte dyka särskilt djupt i den borgerliga budgeten för att förstå att högre studier i framtiden kommer att bli en fråga om ekonomiska möjligheter. Allians-Sveriges studenter blir söner och döttrar till dem som redan har en ekonomiskt tryggad situation.

Den borgerliga politiken leder till att alla inte längre kommer att ha samma förutsättningar att förkovra sig i den akademiska världen. Därmed lägger regeringen grunden för ett ojämnt samhälle med stora klasskillnader.

Med det till jag yrka bifall till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets reservation 1.

Anf. 42 MATS PERTOFT (mp):

Herr talman! Vi diskuterar nu frågan om studenternas situation i framtidens Sverige. Man kan fråga sig vilken framtid det ska vara. Studenter och studerande är den framtid vi bygger landet på.

Det är samma sak med förskolan och skolan, och så vidare. Ett kunskapssamhälle behöver ett studerandesamhälle. Det är en samhällsinvestering att satsa på möjligheten att utbilda sig för alla. När vi tittar tillbaka i historien kan vi utan vidare se hur ett samhälle som begränsar möjligheterna att studera förlorar totalt sett.

Det är samma sak när man ser att arbetarklassen hittade vägen in i högskolorna. Kvinnorna hittade vägen in i högskolorna och tar över alltmer. Det är inte bara en fråga om rättigheter. Det är också en fråga om möjligheter för hela samhället att utnyttja alla de resurser som våra samlade individer skapar. Att utestänga dessa resurser är att utestänga möjligheter till utveckling för hela Sverige.

Det är egentligen det jag blir beklämd av när jag ser allianspartiernas budgetförslag. Det handlar om framtiden, livschanserna i en tid där vi ser alltmer att varje individ blir alltmer individualiserad. Det är ett tema som jag har fascinerats av under säkert 15–20 år. Hela historien visar denna ökade individualisering.

När människor blir mer och mer individualiserade måste vi också se till att de har möjlighet att utnyttja sina livschanser under hela livet, oberoende av när dessa chanser kommer. Det ska finnas möjlighet att gå in och ut ur studerandesystemet och utbildningssystemet hela tiden.

Vi märker hur det skapar möjligheter för folk som kommer från andra länder till Sverige. Jag märkte det själv när jag flyttade tillbaka till Sverige från Tyskland. Jag upptäckte att man i Sverige kunde gå på yrkesutbildningar i stället för att gå i lära hos en mästare och hämta öl i två år.

De frågor som jag funderar på efter att ha sett allianspartiernas budget och som gör mig beklämd är: Var finns liberalismen? Var finns möjligheterna till livschanserna?

Se på till exempel minskningen av bidraget till komvux. Se på studenternas speciella situation. Som Rossana Dinamarca mycket riktigt påpekade var det av fyra regeringspartier tre som i valrörelsen tyckte att man borde höja bidraget. Så var det också i regeringsunderlaget i den förra regeringen. Vi var flera partier där som tyckte att man måste höja bidraget. Det blev också höjningar.

Varför har de nuvarande regeringspartierna, där det är tre mot ett, inte kunnat genomdriva ett öre i höjning av studiemedlen till studenterna när det behövs? De har själva sagt i valrörelsen att det behövs. Är det för att man inte kan leva upp till sina löften?

För oss i Miljöpartiet är det väldigt viktigt att man när man som politiskt parti gått in i en valrörelse och krävt en sak också gör sitt bästa för att uppfylla det när man får möjlighet. När vi följde upp vårt valmanifest från förra mandatperioden såg vi att vi kan stoltsera med 70- till 80-procentig måluppfyllelse. Det var vi väldigt stolta över.

Hur kommer allianspartierna att kunna göra det här när det gäller studiemedlet? Kommer de tre partier som faktiskt utlovade höjningar att kunna säga någonting? Varför ser vi ingenting av det i budgeten, när Sveriges ekonomi går som på räls och staten faktiskt har en ganska god ekonomi?

Varför prioriterar man inte dem som är framtiden? Vi har satsat på forskning. Vi har satsat på alla möjliga olika bitar inom högskolan. Men vi har inte gjort de stora satsningar på de studerande som hade behövts för att skapa dessa livschanser. Det är samma sak med nedskärningen i komvux. Varför skapar man inte den framtid som våra vuxna studerande behöver för att vi ska kunna vara väl rustade att tillvarata varje individs möjligheter och skapa livschanser för framtiden?

I stället ser jag tyvärr en bild av att vi skapar olika återvändsgränder i Sverige. Man går in – och så står det plötsligt: ”Stopp, inte längre! Du ska inte kunna utnyttja dina livschanser!”

Det handlar om ekonomi. Det handlar om möjligheter. Vi i Miljöpartiet har alltid haft en liberal anstrykning i vår skol- och utbildningspolitik. Det är den jag saknar just hos partier som betecknar sig som liberala. Jag undrar varför den inte finns.

Det är därför som Miljöpartiet har lagt fram ett budgetförslag där vi tydligt visar att vi vill höja studiemedlen – och då menar vi bidragsdelen – med 900 kr i månaden.

Vi vill skapa dessa livschanser genom att se över en hel del av studerandevillkoren för att så många som möjligt i landet ska få möjligheten att fullt ut utveckla sina livschanser för hela landets fromma. Det är det vi behöver: ett mer öppet Sverige, ett möjligheternas Sverige, där alla får chansen att utveckla sina liv.

Anf. 43 OSKAR ÖHOLM (m):

Herr talman! Lite senare i dag ska kammaren debattera och så småningom också fatta beslut i frågor som rör utbildning och universitetsforskning. Men vi börjar som bekant med det som handlar om att avhandla studiehjälp och studiemedel.

Det är ganska rimligt att vi tar det i precis den ordningen eftersom det för många människor är just studiemedel, studiebidrag och studielån som möjliggör att man kan hoppa på den utbildning som man har sökt till.

Jag behöver förmodligen inte övertyga någon i den här kammaren om att det är viktigt att ha ett bra studiemedelssystem som är generöst och rättvist. Alla som håller med om att utbildning och kunskap är nycklarna till att Sverige ska kunna hävda sig internationellt håller förmodligen också med om att vi ska ha ett system där alla som har nått upp till förkunskaperna också ska kunna genomgå en högre utbildning. Det är en utgångspunkt som förpliktar. Det betyder nämligen, herr talman, att vi måste ha ett system och ett regelverk som låter alla som vill och kan studera göra det, även de gånger då det står hinder i vägen.

Det betyder att studiestödssystemet måste vara ekonomiskt hållbart för dem som studerar. Det innebär att social snedrekrytering måste motverkas så att alla som har de förkunskaper som krävs också får möjligheten att studera alldeles oavsett storleken på föräldrarnas plånbok – så klart.

Men det betyder också att studiestödssystemet ska kunna finansieras och att det ska vara överblickbart för dem som sitter i den här kammaren och beslutar om det – och för resten av samhället också, för den delen.

När man begraver sig i budgethandlingar, anslagstabeller och anslagsnivåer riskerar man ibland att glömma bort vad det här faktiskt handlar om. Det är någonting som är bland det absolut viktigaste som finns i ett samhälle, tror jag. Det handlar om människors drömmar om sin framtid.

Det är precis så jag tycker att vi ska se det, herr talman, när vi fattar beslut om studiehjälp och studiemedel; vi ger människor de verktyg som behövs för att de ska kunna förverkliga sina drömmar. Förhoppningsvis är det alltid drivkraften bakom politiska beslut, men just när det gäller de här frågorna blir det så oerhört tydligt. Det är ju nästan bokstavligt talat på det sättet.

Herr talman! De flesta som väljer att vidareutbilda sig ser naturligtvis det som en investering – en investering i sin egen framtid. Det är ofta dubbelbottnat. Man investerar för sin egen karriärs skull och man investerar för sin egen skull, för att man ska utvecklas som människa. Det ska både vara självförverkligande och ge goda förutsättningar att få det där jobbet som man vill ha, och kanske också den där lönen som man vill ha. Som i alla investeringar önskar man sig att spelreglerna ska vara sjysta, att man ska kunna förutse hur systemet fungerar och att man någon gång i framtiden också ska kunna ta hem den där investeringen – och då menar jag inte bara den del som handlar om att förverkliga sig själv.

Herr talman! Mot den bakgrunden känns det extra tillfredsställande att vi har fått en ny regering i Sverige som har börjat ta de steg som krävs för att förbättra regelverket och som också på andra sätt vidtar åtgärder som gör att det blir lite lättare för människor att nå sina mål.

Sverige har, som har nämnts här tidigare, ett av världens mest generösa studiestödssystem. Vi konkurrerar i toppen med våra grannländer, med Norge och Danmark, och med Nya Zeeland på andra sidan jorden. Men i övrigt finns det inga länder som avsätter så mycket offentliga medel som vi gör för studielån och studiebidrag. Faktum är att den siffra som är mest aktuell är att 0,61 % av hela vår bruttonationalprodukt går

till studiemedel och till andra subventioner för studenter. Det är en bra bakgrund att ha med sig när man diskuterar de här frågorna.

Men ”generöst” betyder inte per definition att allting är bra. Vi har också riktat kritik mot systemet vid olika tillfällen. Vi har sagt att det måste bli mer överblickbart för studenterna. Vi har kritiserat att systemet har motarbetat dem som också vill jobba lite extra vid sidan av sina studier. Vi har konstaterat att några av de regler som finns har uppfattats som orättvisa.

Här sker nu flera förbättringar. Ta bara frågan om att systemet har motarbetat dem som vill jobba extra vid sidan av! Med det jobbavdrag som införs efter årsskiftet kommer många av dem som tidigare har avstått från att jobba att se att bara några timmars extraarbete vid sidan av studierna ger betydligt större utdelning i plånboken. När de studenter som jobbar extra får sitt första kontoutdrag i slutet på januari kommer de som en lite försenad julklapp att få se att också jobbpolitiken i stort och jobbavdraget förstärker många studenters ekonomi på ett tydligt sätt. Det är bara tråkigt att konstatera att oppositionen är emot det.

Med tiden ska vi så klart gå ännu längre. När det så kallade fribeloppet är helt avskaffat har vi helt avskaffat de hinder som står i vägen för de studenter som känner att de både vill och kan jobba vid sidan av sina studier. Det blir ett steg i rätt riktning på flera olika sätt samtidigt, dels genom att det sänder en tydlig signal om att arbete ska löna sig, dels genom att det motarbetar att människor jobbar svart. Det tjänar studenterna på, och det tjänar hela samhället på.

Herr talman! Inom ramen för dagens beslut finns också förslaget om att avskaffa rekryteringsbidraget. Det har blivit tydligt redan i debatten. Vi riktade kritik mot detta redan när det infördes och menade att det är ett uppenbart orättvist system för alla som väljer att börja studera före 25 års ålder. Ett grundläggande krav som man bör ha på ett studiefinansieringssystem är naturligtvis att det måste uppfattas som rättvist. Vi vill dessutom att det ska vara enhetligt, samordnat och sammanhållet, inte minst för att göra det så tydligt som möjligt för de människor som är beroende av det.

När det gäller rekryteringsbidraget blev ju faktiskt resultatet det rakt motsatta. I stället för enhetlighet fick vi specialregler. I stället för tydlighet och enkelhet fick vi godtyckliga bedömningar. I stället för sjysta spelregler blev det ett system som av väldigt många uppfattades som djupt orättvist. När man går på en utbildning och kan se att andra personer på samma utbildning har en helt annan form av studiestöd, beroende på vilken bedömning som har gjorts i hemkommunen, är det klart att många med rätta upplever det som både orättvist och orimligt.

Förutom de här mer principiella invändningarna har det inte i den här debatten tagits upp den faktiskt ganska allvarliga kritik som Riksrevisionen riktat mot hur systemet har fungerat. Det handlar om brister och otydligheter i regelverket, handläggningen och kontrollen av hela systemet. Och som om det inte vore nog, har vi det som kanske är mest allvarligt, nämligen att man till och med ifrågasätter om systemet ens har nått upp till sitt syfte. Har det ens fungerat rekryterande? Det vet man inte.

Mot den bakgrunden känns det både riktigt och efterlängtad att rekryteringsbidraget nu avskaffas. Vi får nu i stället ett studiestödssystem som

är just sammanhållet, men det är ändå ett system där man ger möjligheter också för dem som står en bit ifrån arbetsmarknaden.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till utbildningsutskottets förslag i betänkandet. Det känns bra att göra det, för då vet jag att jag har yrkat bifall till ett av världens mest generösa studiestödssystem.
(Applåder)

Anf. 44 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det kommer många fina ord här. Oskar Öholm säger att han vill motverka den sociala snedrekryteringen. Jag har tre frågor.

Hur motverkar man då den sociala snedrekryteringen genom att avskaffa rekryteringsbidraget?

Sedan pratar Oskar om detta med personliga investeringar. Då tycker jag att det skulle vara lite intressant att veta varför ni vill att det ska bli ännu svårare att få livet att gå ihop för unga forskare som redan har avstått från chanser på arbetsmarknaden och levt på små tillgångar länge. Tror du verkligen att det kommer att leda till att man lockar flera av våra mest skärpta studenter att våga satsning på forskning?

Slutligen är det min övertygelse att det är när man har en grundtrygghet som man vågar kasta sig ut i det okända och göra de investeringar som du pratar om. Därför undrar jag varför den alliansstyrda utbildningspolitiken slår undan fötterna på de 38 000 studerande som mister sin försörjning i och med att studerandevillkoret försvinner.

Anf. 45 OSKAR ÖHOLM (m) replik:

Herr talman! Det var många frågor på en gång. Vi får väl ta dem en i taget. Vi har en liten stund på oss i alla fall.

Många människor uppfattar systemet med rekryteringsbidraget som djupt orättvist, precis som vi var inne på. Vi säger att vi vill ha ett sammanhållet system. Det betyder inte att man inte ser de problem som finns. Det betyder att vi tror att det system som finns kommer att ge möjligheter även för dessa personer. Vi vet att totalbeloppet i studiemedlen, inklusive lånen, efter höjningen är 300 kr högre per månad än det generella rekryteringsbidraget. Man ska inte säga att det blir en fullständigt orimlig situation. Så är det inte. Vi får återkomma till allt annat.

Men jag saknar den kritik som har framförts. Det är inte bara handläggningen, regelverket och kontrollen man kritiserar, utan man kritiserar själva syftet med bidraget. Hur kan man brinna så mycket för ett system som man inte ens vet om det fungerar?

Anf. 46 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag har träffat en del av dem som har det här rekryteringsbidraget, och jag kan se att det har fungerat för dem i alla fall. Man kan ju diskutera vad som är djupt orättvist i det här läget. Jag tycker att det är djupt orättvist att inte ta sitt ansvar och försöka utjämna skillnader och lyfta fram dem som har halkat efter.

Sedan tycker jag inte att man kan jämföra med CSN. Det handlar ju om lån när man talar om dessa summor. Det är ett ganska stort steg att våga låna pengar för att göra något som man i hela sitt tidigare liv har fått veta att man inte är duktig på. Jag tror att man måste få pröva på detta och se att vingarna bär för att man ska våga satsa.

Anf. 47 OSKAR ÖHOLM (m) replik:

Herr talman! Jag tror att utgångspunkten för att man ska våga låna pengar och våga investera inte bara i sig själv utan också i sin egen utbildning naturligtvis är att man vet att det finns en arbetsmarknad som gör att man kan få ett jobb därefter så att man får en utdelning på den investeringen.

Sedan kan jag bara, tråkigt nog, konstatera att den kritik som förs fram över huvud taget inte bemöts av socialdemokratin. Man kan naturligtvis tycka att systemet i sig är bra och att man vill ha ett system som är specialinriktat med specialregler och egna bedömningar. Men även om man vill ha det bör man ju vara säker på att det fungerar, och det vet man inte i dag. Och där fick vi uppenbarligen inget svar nu heller.

Anf. 48 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Precis som Louise Malmström påpekade kommer det väldigt många vackra ord. Det är precis som i valrörelsen, man verkar ha stor insikt och inblick i hur det ser ut, men när det gäller handling ser man föga.

Oskar Öholm pratar om att fribeloppet ska tas bort helt. Det finns inte ett tecken på det i den här budgeten. Det finns inte ett spår av att man har tänkt ta bort fribeloppet. Det var en av de saker som Folkpartiet bland annat lovade. Det ger inga bättre förutsättningar för studenterna.

Jag sade i mitt anförande att vi har haft ett generöst studiemedelssystem. I dag har FN och EU lagt fattigdomsgränsen på 8 400 kr. Studenterna ligger ganska mycket under det.

Jag funderar också på vilka studenter man ser. Det finns också studenter som har barn. Hur ska de kunna gå en heltidsutbildning och samtidigt ha ett extrajobb för att klara av sina studier och försörjningen av sina barn? På vilket sätt motarbetar ni den sociala snedrekryteringen till högskolan?

Anf. 49 OSKAR ÖHOLM (m) replik:

Herr talman! Man kan inte låta bli att förvånas lite grann. Här beskrivs ett system i Sverige och en situation inte bara för landets studenter utan över huvud taget för den högre utbildningen som nästan känns katastrofal, och det ungefär två månader efter att Rossana Dinamarcas partikamrater utgjorde regeringsunderlaget. Det är väl möjligtvis en kritik som man riktar mot sig själv. Det kan ju tas på det sättet.

Fribeloppet är inte helt i hamn än. Det är på väg. Det är en tydlig ambition för regeringen och inte minst för mitt eget parti. Ibland tar saker tid, på samma sätt som de stora justeringar och stora höjningar som Rossana Dinamarca vill ha av studiebidrag och studielån. Ni höll på i ungefär tolv år och lyckades uppenbarligen inte med speciellt många av de reglerna.

Däremot är det fortfarande så att den övriga politiken innebär att alla människor som feriejobbar extra vid sidan av sina studier, alla som har ett sommarjobb och alla som har någon form av extrajobb kommer att få ett kännbart ekonomiskt tillskott i den egna plånboken efter årsskiftet. Jag har svårt att förstå att man kan vara emot detta om man vill att studenterna ska få mer pengar.

Anf. 50 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Vi såg redan tidigare att det fanns brister i studiemedelssystemet. Det var också därför vi drev frågan om att återställa studiemedlen. Det insåg ju också Oskar Öholms allianskompisar, men ni lyckades tydligen övertyga dem om att man måste ha extraknäck för att klara av studierna. Därmed utestänger ni många från möjligheten till högre utbildning. Den blåa tråden i hela alliansens politik är att utestänga så många som möjligt från en högre utbildning.

Anf. 51 OSKAR ÖHOLM (m) replik:

Herr talman! Jag är ledsen om jag upprepar mig, men jag tycker att vi ska ha klart för oss att vi har ett av de absolut mest generösa studiestödssystemen i världen. Förlåt mig om jag inte tycker att det blir riktigt trovärdigt när man beskriver situationen som att man befinner sig i ett fullständigt ekonomisk kaos och moras om man väljer att studera i Sverige. Det blir inte riktigt trovärdigt när man säger det.

Sedan var det också så att den del av Vänsterpartiets politik som man gick tydligast fram med och fick igenom, det vill säga höjningen av studiebidraget, var inte heller vi emot. Där är vi uppenbarligen också överens.

Avslutningsvis får jag väl konstatera när det gäller rekryteringsbidraget att inte heller Vänsterpartiet bemöter något av den allvarliga kritik som fördes fram av Riksrevisionen. Inte med ett ord har oppositionen bemött detta i dag, trots att man tycker att systemet allenagörande skulle rädda svensk högre utbildning.

Anf. 52 PER LODENIUS (c):

Herr talman! Vuxenutbildningen är en viktig del av det livslånga lärandet och en fråga som Centerpartiet länge arbetat för. Vuxenutbildningen är ett viktigt verktyg för dem som vill lägga till något som fattas i deras utbildning eller ändra inriktning på sin jobbkarriär. En kvalitativ vuxenutbildning med ett hållbart och rättvist studiemedelssystem är en av nycklarna till det livslånga lärandet.

Ett system för finansiering av studier för vuxna med behov av grundläggande och gymnasial utbildning måste vara enkelt och uppfattas som rättvist. Det måste dessutom vara konstruerat på ett sätt som är likvärdigt med systemet för finansiering av studier på högre nivå. Alla vuxenstudierande bör därför omfattas av det reguljära studiemedelssystemet. Studierande på samma och liknande utbildningar ska därför inte heller sinsemellan särbehandlas, och därför ska vi inte heller ha olika former av studiefinansiering.

Som vi hörde här tidigare pratade bland andra Oskar Öholm om att Riksrevisionen 2005 riktade hård kritik mot det av Socialdemokraterna införda rekryteringsstödet. Riksrevisionen konstaterade i sin granskningsrapport att de brister och otydligheter som påträffats i hanteringen av rekryteringsbidraget är av den omfattning och karaktär att det finns en tydlig risk för att det sker felaktiga utbetalningar av rekryteringsbidrag. Det här är alltså ganska godtyckligt. Ett av de grundläggande syftena med stödet har varit att rekrytera personer till studier. Enligt Riksrevisionen saknas det kunskap om i vilken utsträckning detta syfte har upp-

nå­ts. Där­för menar också Riksrevisio­nen i sin rap­port att det är ok­lart huruvida rekryte­rings­bidra­get ver­kligen uppnått sitt grund­läg­gan­de syfte.

Herr tal­man! Vi har tagit kri­tiken på allvar och väljer nu att slo­pa rekryte­rings­bidra­get, dels på grund av Riksrevisio­nens kri­tik, dels för att gö­ra stu­die­bidra­gssyste­men rätt­visa.

CSN har på­pe­kat att vissa stu­deran­de som har fått rekryte­rings­bidrag inte kom­mer att ha rätt till stu­diemedel. Det gäl­ler till exempel stu­deran­de som redan har utnytt­jat maxi­malt antal veckor med rätt till stu­diemedel, som har miss­kött åter­betal­ningen av tidigare stu­dielån eller som har obetal­da åter­krav. Man skulle kunna an­föra mot detta att en stu­deran­de som redan har utnytt­jat sam­tliga veckor med rätt till stu­diemedel i nor­mal­fal­let inte kan anses ha en kort tidigare ut­bil­dning och där­med inte till­hör den mål­grupp som rekryte­rings­bidra­get är av­sett för.

Rekryte­rings­bidra­get har, som sagt, varit tänkt för per­so­ner med kort tidigare ut­bil­dning som har be­hov av kom­plet­teran­de ut­bil­dning på grund­läg­gan­de och gym­nasial nivå. Orsaken till att vi nu tar bort detta är inte, som vän­ster­par­tierna gärna vill på­stå, ett sätt att ned­prio­ri­tera dessa grup­pers be­hov. Orsaken är, som jag här har på­visat, att vi vill ha ett stu­diemedelssys­tem som är rätt­vist och enkelt. Vårt för­slag gör det mer rätt­vist för alla att söka stu­diemedel och slip­pa den byrå­krati­surra det in­ne­bär att slussas genom myndig­heter på jakt efter medel för sina stu­dier.

Rege­ringen kom­mer att fortsätta ut­veck­lingen av vuxen­ut­bil­dningen – vi får tänka på att rege­ringen har hunnit sitta endast två må­nader – och åter­kom­mer under det kom­man­de året med mer kring denna fråga. För att kunna till­go­dogöra sig ut­bil­dningen på bästa sätt är det vik­tigt att vi har ett bra stu­diemedelssys­tem, något som Cen­ter­partiet fortsätter att job­ba med.

Med detta, herr tal­man, yrkar jag bifall till utskottets för­slag i be­tän­kan­det.

Anf. 53 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik:

Herr tal­man! Jag börjar med att konstatera att det är lite tråkigt att just Cen­ter­partiet ansluter sig till av­skaffan­det av rekryte­rings­bidra­get. Tidigare har ju Kristdemokraterna och Cen­ter­partiet värnat det här bidra­get, och Cen­tern har vid något till­fälle till och med haft ett högre be­lopp i bud­geten för just rekryte­rings­bidrag.

Jag vet inte riktigt hur jag ska tolka det här. Ni säger att det ska vara en­hetligt, rätt­vist och lätt­överskådligt. Jag tycker att det är tråkigt att ni vill slå undan fötterna för dem som ver­kligen be­höver det här stödet.

Jag vet inte hur det blir när jag kom­mer till­baka till de per­so­ner som jag träffade och säger det här till Elisabet och Nasri: Det kanske är lite svårt att för­stå det här, men ni får inte fortsätta att stu­dera i vår och ni får inte det här rekryte­rings­bidra­get, och det är bara för att det ska vara en­hetligt och rätt­vist, för­står ni, för då blir det bra.

Jag skulle också vilja fråga om ni över huvud taget har tagit hänsyn till att både CSN och Skolverket har pre­sen­terat rap­porter som be­sva­rar Riksrevisio­nens kri­tik, som ni pratar om hela tiden. De ger kun­skap om hur rekryte­rings­bidra­get har fun­gerat och pre­sen­terar för­slag till för­bät­tringar av verksamheten. Har ni tagit till er det över huvud taget?

Anf. 54 PER LODENIUS (c) replik:

Herr talman! Du undrar vad du ska svara, Louise Malmström, om de ska fortsätta att studera i vår eller inte. Har man redan fått rekryteringsbidraget beviljat fortsätter det under nästkommande år. Det är nya rekryteringsbidrag som inte kommer till. Det är väl ett ganska enkelt svar, att de får fortsätta med rekryteringsbidraget under våren när de läser de ca 50 veckorna.

Du ställer också frågan om kritiken från CSN. Det handlar bland annat om, som jag sade, att om man redan har fått studiemedel för maximalt antal veckor har man en kort tidigare utbildning. Jag anser att de studiemedel som vi har i dag ska kunna fungera i de här fallen, att man ska kunna söka vanliga studiemedel.

Vi kan titta på hur det ser ut på komvux. Varför ska just den ena få rekryteringsbidraget, men den andra personen som sitter bredvid får det inte fast de kanske har haft samma förutsättningar? Det är, som sagt var, en väldig snurr med varför man ska söka, om man har träffat rätt person och så vidare. Har vi ett enhetligt studiemedelssystem som vi kan jobba tydligare med värnar det alla.

Anf. 55 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Men skälet är just att det ska utjämna skillnader, och jag tror inte att de har fått olika system om de sitter med precis samma förutsättningar. Just i vår kommun har man blivit beviljad det här bidraget för en termin i taget, vilket har gjorts av princip, så de möjligheterna är utslutna för de här personerna.

Jag tycker att det är ett väldigt märkligt resonemang att säga att man ska avskaffa ett system därför att det finns brister. Det är som att säga att det finns brister i vår förskola och då avskaffar vi förskolan, eller att det finns brister i våra socialförsäkringssystem och då avskaffar vi dem. Det är ett konstigt resonemang.

Anf. 56 PER LODENIUS (c) replik:

Herr talman! Det handlar i stället om att stärka studiemedelssystemen och att vi jobbar med ett enhetligt system, så att samtliga får tillgång till ett bra studiemedelssystem.

Anf. 57 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Jag har två frågor till Per Lodenius. Den ena handlar om det här: Ser ni att det finns människor som står längre ifrån att ta steget till att våga studera, människor som har en kortare utbildning?

Den andra frågan är: När ni nu ska slopa rekryteringsbidraget, på vilket annat sätt tänker ni verka för att de här människorna också kan ha möjligheten att förkovra sig med en högre utbildning?

Anf. 58 PER LODENIUS (c) replik:

Herr talman! Står längre ifrån utbildning – jag vet inte om rekryteringsbidraget alltid har lyckats få alla som står längre ifrån utbildningen att komma in. Men det handlar också om att studiemedelssystemet ska vara lätt att förstå, så att man vet vad man kan få när man går in och studerar och kommer vidare. Därför vill vi ha ett enhetligt studiemedels-

system. Det ska vara enkelt och lättförståeligt, så att man vet vad man kan få och vad det kostar att studera.

Det är också så att arbetsmarknaden kommer i gång nu. Jag vet att det finns de som redan har kommit in i de här systemen som hellre hade velat komma ut på arbetsmarknaden och kunnat komma vidare i arbete. Det är det vi vill stötta också, att man ska kunna komma vidare i arbete i stället.

Vad det handlar om är att det ska vara lätt att förstå och lätt att komma in, inte att man har tur att komma till rätt handläggare eller till rätt läge. Det har tyvärr ibland varit så när det gäller rekryteringsbidraget. Det är därför vi vill ha ett enhetligt system och ett bättre system.

Anf. 59 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Det är viktigt att komma vidare i arbete, säger Per Lodenius. Ja, och studier kan vara ett sätt att komma vidare in i arbete för de personer som i dag inte har ett arbete och som har en kort utbildning.

Sedan lyfter ni fram den kritik som riktas från Riksrevisionen. Varför tog ni er då inte tid att titta på hur man kunde få bort bristerna? Varför var slutsatsen att ta bort detta helt och hållet? Orkade ni inte ta er igenom de brister som fanns och hur man skulle göra för att de inte skulle förekomma?

Det är just insikten om hur mycket det kan kosta som ofta skrämmer personer med kort utbildning som kanske inte har stakat ut sin framtid eller vet vad de har för drömmar. De vågar inte ta detta steg, och det var också därför rekryteringsbidraget inrättades. Per Lodenius verkar här inte tro att det finns människor som faktiskt står mycket längre från att ta steget till utbildning än vad kanske du och jag gör.

Anf. 60 PER LODENIUS (c) replik:

Herr talman! Visst finns det flera som står långt ifrån utbildning och har svårt att komma in på en sådan, Rossana Dinamarca. Det är just därför vi vill kunna visa att det finns ett enhetligt sätt att komma in. Det ska inte vara slump och tur som avgör detta. Dessutom ska vi fortsätta att jobba med vuxenutbildningen och utveckla den. Det behöver vi dock inte ha rekryteringsbidraget till. I stället gäller det att visa att vi har ett enhetligt system så att man vet vad som gäller när man börjar studera. Det ska inte vara turen som avgör var man hamnar i denna snurr av olika bidrag och andra sätt att komma in, utan det ska vara enkelt och lätt att förstå: Här kommer jag in. Sedan ska vi självklart jobba vidare med en starkare och bättre vuxenutbildning.

Anf. 61 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag har två frågor till Per Lodenius. Den första gäller det jag tog upp redan i mitt inledningsanförande, nämligen hur Centerpartiet i framtiden ser på detta med höjning av studiemedlen. Liksom Miljöpartiet och flera andra partier var ni ju ute i valrörelsen och ville höja dem. Jag noterar också tacksamt att flera talare under debattens gång har talat om att man måste stärka studiemedlen. Jag undrar vad vi kan förvänta oss där. Vad kommer ni att driva i den här frågan i framtiden?

Jag kan bara konstatera att jag inte ser någonting av detta i dag. Här ligger allting bara still. Eftersom Miljöpartiet har en del erfarenhet av

samarbete när det gäller budget kan jag bara konstatera att ni helt enkelt inte verkar ha lyckats driva igenom er linje här.

Min andra fråga gäller rekryteringsbidraget där det ju också verkar som om du förstår problematiken. Miljöpartiet tog till sig av kritiken, men vi tycker att det är väldigt konstigt att allting gick så fort. Av dina uttalanden hittills i diskussionen verkar det som om du också tycker att det gick lite fort. Vad ska man göra för att kompensera detta, som ni inte verkar vara helt tillfreds med?

Anf. 62 PER LODENIUS (c) replik:

Herr talman! Det är ingen hemlighet, Mats Pertoft, att Centerpartiet gärna vill höja studiemedlen. Den budget vi i dag debatterar utgår ju från alliansens förslag, och där har Centerpartiet inte nått riktigt ända fram när det gäller höjningarna. Vi har dock varit i regeringsställning i bara två månader. Detta kommer vi att jobba vidare med under den här mandatperioden. Jag ser också framför mig att vi förhoppningsvis kommer att kunna hitta möjligheter att höja detta i budgeten.

Jag förstår att det har funnits en kritik mot att slopandet av rekryteringsbidraget har gått snabbt. Samtidigt ger vi med denna neddragning signalen att vi vill gå vidare med ett enhetligt studiemedelssystem. Dessutom är det så att de som fått rekryteringsbidrag beviljat får det också fortsättningsvis under nästa år. Det är alltså inte ett snabbt borttagande på det sättet utan mer att man inte har någon nyrekrytering till rekryteringsbidraget från årsskiftet.

Anf. 63 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Att det inte sker någon nyrekrytering innebär ju att detta är ett väldigt snabbt beslut för alla som söker nytt bidrag under nästa år. För dem är det också ett ganska definitivt beslut eftersom de inte heller kommer att få denna möjlighet. På det sättet är detta inte alls något lättvindigt utan något som kommer att påverka deras liv väldigt starkt.

Dels tar ni bort rekryteringsbidraget, dels genomför ni samtidigt ingen förbättring av studiemedelssystemet. Er argumentation bygger på att vi ska ha ett enhetligt system, och det kan jag tycka låter sympatiskt. Men då måste ju studiemedelssystemet förbättras så att det kan erbjuda samma eller liknande fördelar för dem som har behövt rekryteringsbidrag för att studera – just för att, som jag var inne på i mitt inledningsanförande, skapa dessa möjligheter för alla grupper i syfte att Sverige ska tillgodogöra sig de resurserna.

Jag vet exempelvis från Södertälje att många människor med utländsk bakgrund inte har fått den utbildning som de behöver, och det tar lite lång tid om man först ska läsa in grundskolan, sedan gymnasiet och sedan högskoleutbildningen. Då tar studiemedlen slut ganska fort.

Anf. 64 PER LODENIUS (c) replik:

Herr talman! Mats Pertoft säger att vi inte gör något åt studiemedelssystemet i det här läget. Vi kan titta på rekryteringsbidraget kontra studiemedelssystemet. Kan man få den högre procenten av studiemedel kontra lån ligger vi väldigt nära eller till och med lite över rekryteringsbidraget. Så stor är alltså inte skillnaden mellan studiemedel eller rekryteringsbidrag vad gäller den ekonomiska biten för de studerande.

Anf. 65 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! En för oss alla självklar utgångspunkt är att utbildningssystemet ska ge alla möjlighet att utbilda sig till det som de har intresse och fallenhet för. När vi diskuterar detta kan vi se att det fortfarande finns ett väldigt tydligt samband mellan föräldrarnas yrke och utbildning och barnens val av studieinriktning. Detta har inte förändrats i den utsträckning som skulle vara önskvärd.

I det enskilda fallet behöver det naturligtvis inte alltid vara något negativt. De flesta påverkas alltid på ett eller annat sätt av sina föräldrar. Det är dock negativt om skillnaderna beror på fördomar, på dålig skolundervisning eller på att någon inte har råd att studera.

Ett viktigt mål för utbildningspolitiken är att ge alla samma livschanser. Som jag ser det finns det två viktiga medel för att göra detta. Det första är naturligtvis att vi har en fungerande skola som ger alla barn, även dem som inte har så mycket stöd hemifrån, en bra undervisning så att de får en grund att stå på. Det andra medlet är att man har ett studiestödssystem som gör det möjligt att studera utan rika föräldrar och som gör att den ekonomiska uppoffringen inte känns orimligt stor.

När det gäller högskolestudier och andra studier i vuxen ålder tycker jag att det är en bra utgångspunkt att individen och staten delar på ansvaret. Staten gör ju en investering i utbildning därför att det är bra för hela landet om människor får en bra utbildning, antingen akademiskt eller praktiskt inriktad. Individen gör också en investering för att få ett inspirerande jobb som man trivs med eller för att få en högre lön. Därför tycker jag att det system vi har i Sverige är en bra avvägning. Utbildningen är kostnadsfri, men själva försörjningen får den enskilda människan bidra till i form av en viss lånedel. Sedan kan man diskutera hur denna avvägning ska vara, men villkoren för lån och bidrag ska vara så utformade att människor vågar satsa på studier.

En annan utgångspunkt är att systemet ska vara rättvist. Det ska inte innehålla för många särregler som gör att vissa missgynnas och vissa gynnas.

Det budgetförslag vi behandlar i dag innehåller inte så många revolutionerande förändringar jämfört med den gamla regeringens förslag. De förändringar som genomfördes förra året gäller: höjt totalbelopp med 300 kr, barn tillägg och större möjligheter för äldre att studera.

Under den korta tiden för budgetbehandlingen har inte regeringen på några veckor hunnit arbeta fram några större principiella förändringar även om en del är på gång. Vi vet att det finns ett antal frågor som måste diskuteras snabbt. Fortfarande glöms det i studiemedelsystemet att den typiska studenten inte längre är en ensamstående ung person. Vi har många föräldrar som studerar och många ensamstående föräldrar.

Det är fortfarande svåra frågor kvar. Det handlar om hur man kombinerar föräldraledighet och vård av sjukt barn i studiestödssystemet. Det var därför den tidigare borgerliga oppositionen i utbildningsutskottet tog initiativ till att be regeringen att se över och utreda de här studiesociala frågorna och se på samspelet mellan studiestödet, bostadsbidraget, socialförsäkringssystemet, socialbidragen och arbetslöshetsförsäkringen. Jag ser fram emot att man kommer att sätta i gång med det arbetet.

Det här är inte några lätta frågor, för hela vårt försäkringssystem bygger ju på att vara ett skydd mot förlorad arbetsinkomst. Men vår förhoppning är ändå att vi ska kunna hitta förbättringar som kan hindra att många studerande med barn hamnar i den onda cirkeln med missade tentor och uteblivna studiemedel.

Från Folkpartiets sida har vi i flera år föreslagit att studiemedlen ska höjas. Vi såg det som en framgång när riksdagen beslutade om en höjning med 300 kr förra året. Det är fortfarande vår uppfattning att studiemedlen behöver höjas mera, och vi hoppas kunna få utrymme för det i det kommande budgetarbetet.

Folkpartiet har också, liksom de övriga allianspartierna, länge menat att det ska löna sig att jobba även för studenter. Därför har vi velat höja fribeloppsgränsen och på lång sikt även avskaffa den så att man kan arbeta extra utan att förlora studiestödet. Även den frågan hoppas vi kunna få upp i kommande budgetarbete. Men som sagt: Redan det jobbavdrag som alliansen inför efter årsskiftet kommer att förbättra möjligheten för studenter som extrajobbar att få mer pengar kvar.

Herr talman! Det finns två skillnader i det här budgetförslaget jämfört med den gamla regeringens senaste budget. Det ena är att ramen för studiestödet minskar något. Det beror på att den nya regeringen inte tänker utöka antalet högskoleplatser nästa år utan i stället arbeta med att höja kvaliteten på de platser som finns. Dessutom har vi alla sett att det är ett kraftigt minskat sökande till högskoleplatserna i år. Dessutom bedömer regeringen att behovet av kommunal vuxenutbildning minskar något när vi har den rekordartade ökningen av nya jobb som vi ser. Det är den ena förändringen, den något minskade ramen.

Den andra förändringen är att det rekryteringsbidrag för vuxenstuderande som flera har talat om tas bort. Möjligheten att vuxenstudera helt utan lån avskaffas. Från Folkpartiets sida var vi emot det här bidraget redan då det infördes. Det är rätt märkligt att olika personer på samma utbildning ska få helt olika former av studiestöd beroende på hemkommunens bedömning.

Vi har också sett att man bland annat i Riksrevisionens granskning säger att det är tveksamt om det här bidraget nådde sitt syfte. Det är ju meningen att det ska rekrytera till vidare studier, men enligt den senaste statistiken fortsatte 80 % av dem som fick det här bidraget aldrig med några studier. Jag kan inte se någon anledning att just de som fyllt 25 år och dessutom kommit in på arbetsmarknaden ska få hela studiestödet utan lån. Det ger fel budskap att säga till människor att om ni bara väntar med studier tills ni har fyllt 25 har ni chans att slippa låna för vuxenstudier.

Jag förstår att oppositionen vill lyfta fram det här, för det finns inte så mycket annat att lyfta fram som en stor fråga i regeringens förslag. Men i verkligheten vill jag påminna om att studiestödet för vuxna är väldigt generöst. Samma människor som får rekryteringsbidraget har alltså goda möjligheter att få den högre bidragsdelen i nuvarande studiemedelssystem, alltså en bidragsdel på 80 %. Då är man dåligt motiverad för studier om man inte kan tänka sig att studera med 80 % bidragsdel. Dessutom tillåter reglerna att man skriver av delar av studielånet för vuxenstudier om man går vidare och studerar på högskolan.

Sedan tycker jag också att det är väldigt viktigt att vi skiljer mellan individuellt valda studier för en framtida utveckling och rena arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Vi ser ju att med alliansens jobb- och utvecklingsgaranti kommer långtidsarbetslösa att få både praktik och utbildning utan att behöva låna pengar. Men när man själv väljer att studera är det som sagt var naturligt att man gör en viss egen insats också.

Herr talman! I reservationen om studiemedelsstödet är det alltså framför allt rekryteringsbidraget som oppositionen försöker få att verka som en stor försämring. Jag vill mena att det i dagens debatt inte finns några principiellt viktiga, avvikande förslag från det stora oppositionspartiet Socialdemokraterna – förutom det som sägs om rekryteringsbidraget.

Däremot har Vänsterpartiet och Miljöpartiet mycket kraftiga förslag om höjning av studiemedlen. Det verkar inte helt trovärdigt och inte heller helt realistiskt efter att de partierna under tolv år i riksdagen röstat för Socialdemokraternas budgetförslag utan protester.

För övrigt, med tanke på den föregående replikväxlingen, vill jag påminna om att Miljöpartiet i sin budget avstår från att lägga några pengar på ett rekryteringsbidrag. Enligt Miljöpartiets budget blir det inget rekryteringsbidrag nästa år.

Folkpartiet ser fram emot att med alliansregeringen fortsätta arbetet med att förbättra studiestödssystemet och få fram lättbegripliga och rättvisa grundprinciper.

Jag avslutar med att yrka bifall till utbildningsutskottets förslag i betänkandet.

Anf. 66 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Ulf Nilsson! Jag läste din artikel om komvux i Sydsvenskan häromdagen. Därför undrar jag vilken syn du egentligen har på vuxenutbildning och livslångt lärande. Tror du på fullaste allvar att vi kan betrakta vuxenutbildningen som ett arbetsmarknadspolitiskt instrument, lite småfrivilligt för kommuner att välja om de ska syssla med eller inte? Eller tror du att det livslånga lärandet är här för att stanna och att vuxenutbildningen kommer att fylla en viktig funktion för människor som vill fortbilda sig, ta igen förlorade skolår, byta bana på en framtida flexibel arbetsmarknad där man räknar med att de som går ut gymnasiet i dag kommer att byta jobb och bransch fem sex kanske sju gånger. Är Ulf Nilsson i så fall beredd att låta studiestödssystemet anpassas efter det?

Sambandet mellan föräldrar och ungdomars val som Ulf pratar om stärks ju genom avskaffandet av rekryteringsbidraget. Rekryteringsbidraget har också varit kopplat till uppsökande av dem som är på väg att bli arbetslösa. Nu kommer de att gå direkt ut i arbetslöshet, och det leder i sin tur till att socialbidragskostnaderna i kommunerna ökar på sikt.

Ulf Nilsson! Hur ser du på behovet av det livslånga lärandet?

Anf. 67 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Det var trevligt att Louise Malmström läser Sydsvenska Dagbladet. Som det också stod i artikeln som jag skrev anser jag och är övertygad om att vuxenutbildningen kommer att ha en väldigt viktig plats i utbildningssystemet inom överskådlig tid.

Det är oerhört överdrivet att utmåla regeringens minskning av det beräknade statsbidraget som ett dräpslag mot vuxenutbildningen. Den gamla regeringen minskade från 3,3 miljarder kronor 2002 till 2,2 miljarder kronor 2005. Sådana ändringar i hur man beräknar pengarna för vuxenutbildningen har alltid funnits, även under Socialdemokraternas regering.

Vi ser nu att sökandetrycket i komvux minskar, och vi ser att jobben kommer. Det enkla svaret på den frågan är alltså att goda möjligheter till vuxenutbildning ska finnas i framtiden.

Att blåsa upp det här rekryteringsbidraget som 25 000 människor har fått för en kortare tids studier till att avskaffandet skulle hota hela vuxenutbildningen är ju, som jag sade, oerhört överdrivet med tanke på det mycket generösa studiestödssystem som finns för vuxenstuderande. Samma grupper kan alltså få bidrag upp till 80 %.

Ryktena om attackerna på vuxenutbildningen är väldigt överdrivna. Jag har själv varit lärare på komvux i flera år, och jag har sett hur människor kan växa och utvecklas efter en misslyckad skolgång. Mig ligger det mycket varmt om hjärtat att de möjligheterna verkligen ska vara goda även i fortsättningen.

Anf. 68 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det låter lite bättre. Jag tolkade din artikel delvis så, men sedan tyckte jag att du också tog tillbaka det i samma artikel.

Vi pratar om detta dräpslag. Vi vet att 15 000 platser kommer att försvinna. Det kan bli betydligt flera eftersom det inte längre är fråga om ett riktat statsbidrag, utan kommunerna kan välja att sänka skatten eller göra andra saker för pengarna.

I min egen hemkommun kommer den socialdemokratiska kommunledningen att kompensera en del av neddragningarna. Men neddragningar kommer det att bli eftersom det statliga stödet minskar kraftigt och det inte längre tas hänsyn till social profil och behov vid fördelning, vilket har gynnat oss tidigare eftersom vi har en stor andel lågutbildade bland befolkningen.

800 000 personer i Sverige saknar gymnasieutbildning. Det betyder att vi behöver vuxenutbildning även i framtiden. Jag undrar när Ulf Nilsson och hans partikamrater ska förstå att det inte finns någon arbetsmarknad för den som är utan utbildning. Det är fack och arbetsgivare överens om. Möjligen kan en alliansstyrd regering skaka fram några jobb inom sektorn hushållsnära tjänster med usla villkor eller se till att några mammor stannar hemma med vårdnadsbidrag, men det är inte framtidens arbetsmarknad, Ulf Nilsson. Vi måste konkurrera med kunskap i ett land som vårt. Det fungerar bäst, tror jag.

Anf. 69 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Nu lämnade Louise Malmström studiemedelsdiskussionen helt, men jag måste ändå be att få svara på detta om vuxenutbildningen. Den minskning som regeringen talar om gäller helårsplatser. Det finns 93 000 helårsplatser som ska minska med 15 000 platser, alltså blir 78 000–80 000 platser kvar. I verkligheten är det betydligt flera människor eftersom inte alla studerar på heltid. Det är långt över 100 000 människor som i fortsättningen kommer att kunna läsa på vuxenutbildningen.

Precis som den gamla regeringen har gjort tidigare är det naturligt att det för både vuxenutbildning, högskoleutbildning och annan utbildning görs en viss anpassning till efterfrågan. Bidraget läggs nu in i kommunbidraget. Det är inte längre öronmärkt utan läggs in i det allmänna bidraget. Det hade också Socialdemokraterna aviserat att man hade tänkt genomföra efter 2008. Där borde vi egentligen inte heller ha någon principiell åsiktsskillnad.

Vuxenutbildningen har kommit för att stanna. Den ska vara en viktig del i det svenska utbildningssystemet men kan naturligtvis variera i omfattning beroende på konjunktur och arbetsmarknad.

Anf. 70 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Ulf Nilsson säger att det har varit kort tid att få fram en budget för den nya regeringen. Man tog sig ändå tiden att slopa rekryteringsbidraget men inte tiden att vidta åtgärder så att studenter kan komma över fattigdomsgränsen. Det har varit konstiga prioriteringar i tidsplaneringen.

När en student har betalat sin hyra har studenten i bästa fall ca 3 500 kvar i månaden att leva för, att betala sin mat för och att möjligtvis göra ett läkarbesök för om det finns råd till det.

Folkpartiet står här och säger att man hoppas att studiemedlen ska höjas. Man var lite mer säker på sin sak i valrörelsen när man utlovade en höjning. Men inte ens den utlovade hundralappen blev av. Ingenting blev det av med fribeloppet som man då utlovade.

Tidigare stod din moderata kollega Oskar Öholm här och sade att studiemedlen är *så* generösa. Vad är det som talar för att Folkpartiet kommer att få sin vilja igenom nästa gång?

Anf. 71 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Vi var glada över att studiemedlen faktiskt höjdes i år. Rossana Dinamarcas parti har i tolv år talat i riksdagen om höjda studiemedel men inte fått igenom det någon gång. Själva trovärdigheten i detta är inte så konstigt.

Rossana Dinamarca talar om löften. Alliansen hade ett antal löften som finns i alliansdokumentet. Där står det vad allianspartierna har kommit överens om. Studiemedlen finns inte med där eftersom vi inte har förhandlat om den frågan. Det var inget löfte, utan det var ett klart ställningstagande för vad Folkpartiet vill arbeta för. Det fortsätter vi och flera andra i alliansregeringen att arbeta för. Det handlar inte om något sviket vallöfte.

Jag tycker att Vänsterpartiet ska tala lite lugnt om detta. Ni har inte åstadkommit någonting i fråga om vad ni har lovat under tolv år när det gäller studiemedlen. Ni har backat lite. För åtta år sedan när jag kom in i riksdagen ville ni över huvud taget inte ha några studielån. Ni hade studielön i ert program.

Jag håller med Rossana Dinamarca om att många studenters situation är jobbig. Det är viktigt att den förbättras. Alla i alliansen har sagt att villkoren för studerande med barn måste förbättras. Men samtidigt måste man ha klart för sig att studier innebär en viss uppoffring och alltid kommer att innebära en viss uppoffring. Att ha något slags vision om att

Anf. 72 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Ulf Nilsson har vid flera tillfällen använt retoriken att vi har suttit i regeringen. Men nu är det ni som sitter i regeringen. Nu är det ni som ansvarar för den förda politiken.

Oavsett om du vill kalla det ett löfte eller inte talade ni om höjda studiemedel. Jag var på flera debatter där jag träffade dig, andra folkpartikolleger och andra ur alliansen. Vi frågade vem som ska bestämma. Det kom lite olika bud. Moderaterna sade att det absolut inte behövdes. Men då lovade man att det var ändå tre partier som ville och därför var det klart att det skulle bli någon sorts höjning. Men det ser vi ingenting av i dag. Jag förstår inte vad det är som talar för att det ska bli annorlunda sedan.

Ulf Nilsson tog upp frågan om studielön. I vårt budgetförslag säger vi att vi vill lösa den akuta situationen nu och höja studiemedlen med 1 200 kr – oförändrad bidrags- och lånedel. Men det är meningen att nästa steg ska vara att bidragsdelen ska öka. Målet är studielön. Vi ser det som en investering att satsa på att människor utbildar sig. I den globaliserade värld vi lever i i dag ska Sverige – det är min bestämda uppfattning – konkurrera med hög kompetens och hög kunskap, inte med låga löner.

Anf. 73 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Folkpartiet drev förra året att studiemedlen skulle höjas med 400 kr. Riksdagen beslutade om en höjning med 300 kr. Vårt budskap i valrörelsen var att vi vill höja studiemedlen med en hundralapp till. Det har vi på dessa 14 dagars budget inte tillsammans hittat utrymme för. Men det är ett antal år kvar, och vi fortsätter diskussionerna. Men vi har inte ställt några falska löften i utsikt.

Studielön är på lång sikt ett mål, säger Rossana Dinamarca. Jag vill påminna om att vi då får ett ofritt studiesystem. Ingen stat i världen har råd att bara ösa ut pengar utan någon lånedel och samtidigt låta människor studera fritt. Då kommer inte människor att kunna göra som jag gjorde en gång, till exempel läsa historia fast jag inte hade en aning om vad jag skulle få för arbete på den utbildningen. Det har inte samhället råd med. Ett riktigt studiemedelssystem måste bygga på en avvägning mellan en individ som satsar och staten som satsar.

Anf. 74 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Det är intressant att lyssna på debatten. Ulf Nilsson frågade egentligen var Miljöpartiet får sina pengar från att satsa på studenterna. Det är klart att vi gör andra prioriteringar än regeringen i de frågorna. Jag vill inte rabbla upp Miljöpartiets hela förslag till budget eftersom talartiden nog inte räcker till till det. Men jag kan lova att den är ordentligt finansierad. Vi har till och med fått plats med pengar till Forska och väx-programmet som regeringen verkar ha glömt bort. Det finns pengar till det, och jag hänvisar till vårt förslag.

Studiestöd

Den stora frågan är när Folkpartiet kommer att ta ansvar för sina svar. Ulf Nilsson hänvisar hela tiden till vad som hände i vårbudgeten och det som hände tidigare. Det är ni som nu måste visa att ni lever upp till era löften. Vi har visat att vi kan leva upp till våra löften, att vi kan gå vidare och att vi kan driva igenom saker. Och nu har Sverige ett utomordentligt bra ekonomiskt läge. Det har knappast varit bättre.

När det gäller rekryteringsbidraget tycker vi att det ska vara samma regler för alla. Därför har vi sagt ja till ert förslag, men vi har lyssnat på debatten och insett att man måste kompensera med annat. Det är det ni inte verkar ha haft tid till.

Anf. 75 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! När det gäller kritik av det nuvarande studiemedelssystemet och förslag till förändringar i det vill jag bara konstatera att förutom den här diskussionen om rekryteringsbidraget, som alltså Miljöpartiet själva inte har med några pengar till utan accepterar att det avskaffas, är ju det studiemedelssystem vi här presenterar budgeten för exakt samma studiemedelssystem som regeringen med stödpartier röstade för i vårbudgeten och i höstbudgeten. Det är inga försämringar, och det är heller inga förbättringar. Då tycker jag att det är lite konstigt att Mats Pertoft får det att låta så väldigt upprörande att den budget och det studiemedelssystem han själv röstade för för bara ett halvår sedan inte hastigt har förbättrats så kraftigt. Kanske är Mats Pertoft väldigt missnöjd med hur han lyckades med förbättringarna och hoppas mer på den borgerliga regeringen, och det kommer nog på sikt. Men jag tycker att det är lite tidigt att kräva en förändring av det som Mats Pertoft själv har röstat för för inte alltför länge sedan.

Anf. 76 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag är ganska nöjd med de förbättringar som den förra regeringen föreslog och som Miljöpartiet var med och stödde. Däremot är jag mycket missnöjd med det sätt som de borgerliga allianspartierna går vidare med detta, eftersom de inte går vidare utan stampar på samma fläck och samtidigt försämrar olika delar.

Vad jag nyss efterlyste var följande: Rekryteringsbidraget avskaffas. För att kompensera för det borde man ju förbättra andra delar. Det har flera talare från alliansens sida nu också medgivit, mer eller mindre. Men det kommer inga förslag, och då är det ju människor som faller mellan stolar. Det är det jag frågar om: Var finns de förslagen från regeringen? Ni kommer ju inte med de här förbättringarna. Vi lägger ju i vår budget förslag om rejäla förbättringar i studiemedelssystemet. Ni är naturligtvis välkomna att rösta för dem om ni inte har några egna förbättringar, men jag misstänker ju att ni inte kan finansiera dem i så fall.

Anf. 77 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Det är synd att Mats Pertofts talartid är slut, eftersom det är ett lite ologiskt resonemang här. Jag ska dock försöka hålla igen.

Mats Pertoft talar om förbättringar i Miljöpartiets förslag, men de handlar ju om höjda studiemedel, och det har ingenting med rekryteringsbidraget att göra. Några förbättringar som skulle kompensera för att ta bort rekryteringsbidraget har ju inte Miljöpartiet i sin budget. Det är

bara att läsa innantill. I Miljöpartiets budget är den siffran borta. Man har inte anslagit några pengar för någon form av så kallad kompensation. På den punkten har alltså Miljöpartiet exakt samma förslag som de borgerliga har. Därför förstår jag inte riktigt kritiken.

Prot. 2006/07:40
14 december

Studiestöd

Anf. 78 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Herr talman! Det har varit en intressant debatt att lyssna till. Jag kommer att göra några reflexioner samtidigt som jag naturligtvis kommer att föra fram Kristdemokraternas ställningstagande i den här frågan. Det här är ju den första utgiftsdebatten som handlar om studiestödet för den här mandatperioden.

Jag har ett par kommentarer. Jag har lyssnat på oppositionen, och den har framfört beskrivningar på ett sätt som gör att om man lyssnar på den här debatten utanför kammaren och inte känner till hur röstningen har gått till under förra mandatperioden får man en känsla av att när dåvarande regering gav förslag om höjningen på 300 kr i studiemedel, förslag om höjningen av barntillägg för studenter som har barn och förslag om äldres möjlighet att studera, var man ensam. Det verkar ha funnits en reservation från den dåvarande oppositionen. Så var det ju inte.

Vi var ju överens. Det blev ju bifall i hela riksdagen. Det är ju oerhört viktigt att lägga det som grund, eftersom det har framförts i samtliga repliker och man tydligt har deklarerat den ambition man hade då precis som om det var någonting som man var ensam om. Hela riksdagen var överens om det här, inklusive Kristdemokraterna. Jag tycker att det är oerhört viktigt. Det är en grund som jag vill ta fram först.

Sedan tycker jag naturligtvis att det är ganska fascinerande att Rossana Dinamarca från Vänsterpartiet berättar att hon vill höja studiestöden tillsammans med sitt parti, vilket i och för sig Kristdemokraterna har drivit tidigare och fortfarande står för. Men varför kom det förslaget inte under förra mandatperioden? Varför kom inte den höjningen? Varför fanns den inte med när ni hade alla möjligheter i den dåvarande regeringen? Varför, Rossana Dinamarca?

Varför kom inte Miljöpartiets höjning då? Var var den någonstans? Fanns den med i förhandlingar?

Ja, ni vet hur det är att förhandla. Det vet ni ju, men det känns precis som om minnet är enormt kort. Ett regeringsarbete är ju förhandlingar. Vi har haft många debatter om det här tidigare, men låt oss påminna varandra om det här i dag.

Kristdemokraterna tillsammans med våra kamrater i alliansen och i regeringen är oerhört tydliga med att vi vill se en högre utbildning med kvalitet. Därför har vi föreslagit en avsevärt långsammare utbyggnadstakt för högskolan än hur den dåvarande regeringen tyckte att det skulle vara. Det yrkeshögskolesystem som vi har velat införa i stället, i likhet med det som finns i flera andra omgivande länder, har den förra regeringen sagt nej till – nej och åter nej.

Herr talman! Den akademiska högskolan har sagts vara det allena sälliggörande. Kvittot på att vi har haft rätt är ju att man har haft svårt att fylla alla platser man har inrättat med studenter. Därigenom har inte anslagen för studiemedel kunnat användas fullt ut, och därmed kanske det på sikt också finns ett utrymme i ekonomin att höja nivåerna i studi-

emedelssystemet. Det kommer Kristdemokraterna att fortsätta att arbeta för.

Det är ett problem att uppräknin­gen av studiemedlet, som baseras på basbeloppet som i sin tur baseras på konsumentprisindex, inte har kunnat ta hänsyn till att studenterna som grupp till exempel har högre boende­kostnader. Det här kommer av att många kommuner har byggt studentbo­städer som också ska gå under beteckningen billiga sådana, men de har egentligen blivit ganska dyra liksom därmed också hyrorna.

Herr talman! Ett studiefinansieringssystem måste vara enkelt. Det har mina partivänner i alliansen beskrivit väldigt bra här tidigare under för­middagen. Det ska också vara hållbart och uppfattas som rättvist. Vi menar att studiestödssystemet ska se människan. Det ska vara effektivt, och det ska också uppmuntra till ett personligt ansvarstagande.

I dag vet vi också att den genomsnittliga studenten ser lite annorlunda än för tio år sedan. Antalet äldre studenter har ökat, och det har också varit en politisk ambition. Var femte student har barn. Jag är glad att Kristdemokraterna, med stöd av Miljöpartiet men också våra allianskol­leger, under förra mandatperioden här i riksdagen fick igenom vårt krav på en förnyad studiesocial utredning.

För många studenter som lever på marginalen har lösningen varit att jobba extra. Men det finns ett tak för hur mycket de får tjäna – det känner vi alla till – och det har lett till att många ändå har tvingats jobba svart, som man säger. Vi kristdemokrater har drivit frågan om att avskaffa fri­beloppet. Inom alliansregeringen finns det en stor konsensus kring att vi behöver gå åt det hållet. Det är viktigt att kunna – om man så vill, har möjlighet och känner att man klarar av det – dryga ut sin privata ekonomi genom att till exempel arbeta.

När rekryteringsbidraget nu tas bort – det har den här debatten hand­lat mycket om – målar oppositionen upp en katastrofscen och försöker skräm­ma enskilda när det gäller vad som nu ska ske. Men det har sagts väldigt väl här i dag att rekryteringsbidraget i grunden är orättvist. Det får till effekt att olika personer på en och samma utbildning kan ha olika former av studiestöd. Det beror då ofta på hemkommunens bedömning av om en person tillhör just målgruppen för rekryteringsbidrag.

Vi vet inte ens i dag om rekryteringsbidraget över huvud taget har va­rit särskilt rekryterande eller om det leder till de utbildningar och de jobb som man avsett. Det här har Riksrevisionen väldigt väl visat i sin rapport, och det har också varit uppe till debatt under förmiddagen. Jag vill bara stryka under det.

Herr talman! Jag vill påminna om att slutet för rekryteringsbidraget ingalunda betyder slutet för studier. Ibland har det låtit så under den här debatten. Inga studerande som redan har beviljats rekryteringsbidrag för 2007 kommer att förlora stödet utan har det kvar året ut. Därefter finns det möjlighet att studera via det ordinarie studiestödet. Vi vet också att studenter kan få en höjd bidragsnivå, och det innebär också att studies­kulden inte blir så stor.

Den viktigaste åtgärden är dock inte att ta bort rekryteringsbidraget i sig utan att få stopp på en lång rad sär­lösningar som har funnits i studie­medelssystemet. Det här har ju ni från den nuvarande oppositionens sida också tyckt. Ni har haft svux – det har ni tagit bort. Ni har haft svuxa – det tog ni bort. Ni hade UBS – det kom också bort. Och så lade ni på ett

rekryteringsbidrag. Ni lade till en ny del i en labyrint som för många är väldigt svår att förstå. Det är svårt att förklara innebörden och att få det här tydligt för var och en.

Kristdemokraterna anser inte att det är studiestödssystemet som ska locka till utbildning. Nej, det ska vara andra drivkrafter. Det handlar om ambitionen att få en bra utbildning, och ett personligt engagemang ska vara drivkraften. En ansvarsfull regering måste ha inriktningen att minimera studiemedelssystemet som rekryteringsfaktor och i stället se till att skapa ett system som är enkelt, hållbart och uppfattas som rättvist. Det är vad vi vill förorda.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga att vi behöver få ett studiemedelssystem som får en nytändning, ett kunskapsamhälle som gör det möjligt för alla som vill i Sverige att studera och därmed också få sina drömmar förverkligade. Sverige ska vara ett land där ingen hålls tillbaka och där ingen lämnas efter. Genom regeringens förslag är vi faktiskt på väg att lägga en grund för detta i UbU2.

Jag vill med detta yrka bifall till utskottets förslag i dess helhet i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 79 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Under hela valrörelsen talade alliansens företrädare om det stora utanförskapet. Precis som jag sade i min inledning pratade man till och med om att det fanns klyftor i samhället.

Är det inte så, Gunilla Tjernberg, att man när det finns ojämlikheter och orättvisor inte kan ge exakt lika mycket till precis alla? Vi har ju alla olika förutsättningar. Vi har alla olika möjligheter på grund av de orättvisor som finns. Det är därför som rekryteringsbidraget har kommit till. Det handlar om att faktiskt söka upp de människor som är i arbetslöshet och att visa på att en utbildning faktiskt kan vara en väg att komma till ett arbete, skaffa sig en högre utbildning. Det var ju det som rekryteringsbidraget var menat för.

Det har talats om brister, men varför ägnar ni inte er tid åt att se hur man skulle kunna åtgärda de bristerna i stället för att ta den enkla lösningen och bara slopa det?

Sedan gäller det studiestödet. Vi har ju legat ganska nära varandra när det gäller vad vi anser bör vara den rimliga nivån för att nå upp till en bättre levnadsstandard. Gunilla Tjernberg säger att det inte är studiestödet som ska vara drivkraften. Nej, men det ska ju inte heller vara så att studiestödet leder till att man kommer i en ekonomisk situation där man kanske inte klarar av att ta en utbildning. Det är ju där det ligger i dag. Det är inte så generöst att man lever lyxliv som student – tvärtom.

Anf. 80 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Herr talman! Först gäller det hur studenternas situation ser ut i praktiken. Att de lever lyxliv och liknande tror jag inte att någon här i kammaren vare sig har uttryckt eller anser – det är jag den första att säga. Jag tror inte att det är någon som hävdar det. Därmed får Rossana Dinamarca ta undan den beskrivningen på en gång.

Sedan handlar det om att vi människor är olika. Ja, men det är väl Kristdemokraternas absoluta utgångspunkt. Det är vår grundsyn att människor är olika. Därför vill vi ha mer valfrihet. Vi vill se en möjlighet för

Studiestöd

föräldrarna att kunna påverka sin situation mer. Vi vill öka möjligheterna för människor att välja vård. Det är ett sätt att se att människor är olika. Där vill ju Vänsterpartiet utgå från att alla är precis likadana. Varje system passar alla människor. Så är det ju inte. Där är vi väldigt tydliga med att vi ser att människor är olika.

När det gäller studiestödet uppfattar jag det som att Rossana Dinamarca i dag stoppar huvudet i sanden – jag ber om ursäkt, men jag måste använda de orden. Om man med rekryteringsbidraget hade uppnått det syfte som man hade skulle jag förstå diskussionen. Då skulle möjligtvis också regeringen tillsammans med Kristdemokraterna ha diskuterat det här och funderat över om det skulle gå att hitta ett annat sätt att använda det på. Men nu har man ju inte gjort det.

I veckan blev jag uppringd av två elever i samma kommun som hade fått sitt rekryteringsbidrag olika bedömt. De frågade mig: Hur kan det gå till på detta sätt? Då fick jag berätta att vi just därför måste ta bort det och få ett system som är klart och tydligt för alla.

Anf. 81 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Vi pratar om att människor är olika, att man har olika förutsättningar. Vi hörde Ulf Nilsson som pratade om hur olika föräldrarnas studiebakgrunder ser ut och att det också hänger ihop med hur man klarar sig i skolan. Det är också någonting som man har kunnat se. Bland dem som har föräldrar med akademisk bakgrund är det en större andel som söker sig till högre utbildning. De som inte har det gör det i mycket mindre utsträckning.

För att uppnå en balans och för att rubba den sociala snedrekrytering som sker i dag har vi bland annat studiemedelssystemet men också det här rekryteringsbidraget. Men ni tog er inte tid att åtgärda de brister som ni nu har lyft fram, utan ni valde att se till att utestänga en stor andel människor från möjligheten att skaffa sig en bättre utbildning, att kanske komma ut till ett bra jobb eller att skaffa sig en ännu högre utbildning.

Anf. 82 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Herr talman! Ja, när det gäller att det finns elever, studenter, som på sikt går till högskolan och högre utbildning från väldigt olika bakgrund tror jag att man måste titta på hela utbildningssystemet. Och det är precis det som vi har tagit tag i nu.

Vi måste börja prata om flera nivåer. Vi behöver en gymnasieskola som ser att det finns elever som har ett enormt praktiskt kunnande men som i dag inte får en examen och en tillräcklig värdering av det kunnandet. Det skulle innebära att man kan få en bra utbildning och ett bra examensbetyg med det kunnande som man har. Det får man inte i dag.

Sedan behöver vi hjälpa de unga elever som i dag har ett teoretiskt kunnande. Det är det här som vi vill komma åt. Och jag tror att man i det tänket måste se helheten. Då möter vi också upp att det finns elever, unga, i dag som har olika förutsättningar och olika kunnande. Det ska respekteras, och det ska vi som förtroendevalda ta ett ansvar för att göra. Det tycker jag är en oerhört viktig del i den här debatten som tyvärr inte har framkommit särskilt mycket.

Sedan gäller det återigen rekryteringsbidraget. Jag tycker att det är modigt av en regering att kunna ta konsekvenserna när ett system inte fungerar så som det var tänkt. Jag tycker att det är modigt att då kunna säga: Då ska vi inte ha det systemet. Då ska vi titta på andra sätt och få en bättre lösning än vad vi har i dag. Det är vad regeringen gör nu, och det tycker jag och Kristdemokraterna är bra.

Anf. 83 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag vet också hur det är att förhandla, Gunilla Tjernberg. Det är inte alltid man får det man precis man vill, men förhandla handlar om att prioritera. Det var väldigt trevligt med uppdraget om studiesocial utredning som vi kom överens om under förra mandatperioden. Det är just i den riktningen som Miljöpartiet går vidare när vi föreslår höjningen av studiebidraget. Folkpartiet säger att man ska återkomma under denna mandatperiod med en höjning av studiemedlet, som jag har uppfattat det. Centern verkar också ha förstått problematiken. Hur är det med Kristdemokraterna? Tänker ni också se till att det blir en höjning av studiemedlen ordentligt under denna mandatperiod? Det handlar nämligen om att leva upp till det. Ni var faktiskt ganska nära Miljöpartiet i era krav under valrörelsen. Det kanske går att få till det här om ni kan förhandla ordentligt inom er majoritet.

Anf. 84 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Herr talman! Om Mats Pertoft lyssnade på mitt anförande hade jag med att det är en viktig del att höja studiebidraget. Jag sade att förhoppningsvis finns det utrymme i budgeten framgent, inte minst för att vi inte heller använder de pengar som är avsatta där för att platserna inom högskolan i dag inte är fullständigt tagna till vara. Så det har jag redan gett ett besked om. Det finns en stor konsensus inom regeringen och alliansens alla partier att arbeta i den riktningen. Sedan måste man återkomma när man har pengar och visa tydligt och klart var pengarna finns. Var tar man pengarna ifrån? Det tycker jag är en lika viktig diskussion.

När det gäller Socialdemokraternas budget under den här budgethösten kan man inte se var pengarna tas. Det tycker jag är förbluffande. Nu är det Miljöpartiet jag talar till, men jag måste skicka med att man måste tala om hur man bekostar det. Det är viktigt att arbeta för en höjning av studiebidraget. Det kommer Kristdemokraterna att arbeta för.

Anf. 85 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag tänker inte försvara Socialdemokraternas budget. Det får de göra själva. Miljöpartiet har tydliggjort en finansiering.

Då förstår jag att detta är ett löfte. Då verkar Sveriges studenter kunna räkna med att alliansregeringen kommer att komma med en höjning av studiemedlen under denna mandatperiod i alla fall. Jag skulle helst ha sett att det kom i år. Ekonomin kanske inte blir lika bra alla år för att vara försiktig.

Anf. 86 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt bra att Miljöpartiet har berättat var man tar sina pengar ifrån. Det vill jag verkligen säga här i

kammaren. Under förra mandatperioden fanns det en del frågor där Miljöpartiet tillsammans med den dåvarande oppositionen och nuvarande regeringen var överens. Det bådade för att vi fick en del majoritetsbeslut i kammaren som jag i dag är väldigt glad för. Så den inriktning som handlar om studenternas situation och villkor ska vi lösa genom att få enhetliga, tydliga system som är begripliga och rättvisa för alla. Där behöver inte rekryteringsbidraget leva upp till att fylla det målet. Det har också Miljöpartiet insett. Det tycker jag är bra.

Anf. 87 EVA OLOFSSON (v):

Herr talman! Vi har diskuterat mycket om rekryteringsbidraget. Det är inte lätt att komma sist då, så jag tänkte faktiskt ta avstamp väldigt lokalt i Biskopsgårdens stadsdel i Göteborg. Det är en stadsdel med en hög andel människor utan jobb. Ungefär halva befolkningen kommer från andra länder och har flytt eller anhöriginvandrat till Göteborg och Sverige.

Jag var på besök där och träffade socialkontoret som jobbade med dem som hade varit länge på försörjningsstöd. Jag besökte deras mycket omtalade verksamhet Äpplet som jobbar med individuell jobbcoachning för att få människor att komma i arbete. Då frågade jag dem: Rekryteringsbidraget, är det något ni tycker är till nytta när ni jobbar med jobbcoachning? Ja, sade de. Speciellt nyttigt och bra är det att ha det verktyget när vi jobbar med invandrarkvinnor i Biskopsgården. För dem är det ofta ett väldigt stort steg att börja studera. Det krävs rätt mycket stöd för att ta det steget och sedan koppla det till att också ta lån. Då blir det väldigt svårt att se det som ett alternativ. Jag tycker att det pekar på att avskaffandet av rekryteringsstödet faktiskt tar ifrån kommunerna ett verktyg att arbeta med.

Jag tänker gå över till Göteborg som har en vuxenutbildning som väldigt medvetet har jobbat med att samarbeta med socialtjänst och arbetsförmedling och på olika håll vara med och komplettera när vi har den finansiella samverkan där inte myndighetsgränserna ska sätta stopp för att vi kan ge människor bästa möjliga individuella stöd. Rekryteringsbidraget har haft en stor betydelse i det arbetet. Man får inte heller glömma att rekryteringsbidraget är kopplat till att man jobbar aktivt med uppsökande verksamhet. Det gäller ju för människor som är över 25 år, arbetslösa eller som riskerar arbetslöshet. Kan man stärka människor som riskerar arbetslöshet genom vuxenstudier är väldigt mycket vunnet. Det gäller också människor som har funktionshinder. Det har vi inte alls pratat om här i dag. Det verkar helt ha kommit bort.

I Göteborg var det 1 310 människor som hade rekryteringsbidrag under 2006. När det nu avskaffas finns det en stor oro att flera hundra personer inte kommer att påbörja sina studier just för att bidraget är slopat. Vad jag förstår är situationen likadan i Malmö. Det är två städer där vi har många människor som har fastnat i arbetslöshet då de kom som flyktingar till Sverige under lågkonjunkturen.

Rekryteringsbidraget har varit ett viktigt verktyg ihop med flera andra viktiga verktyg när det gäller att öka människors möjligheter att börja studera för att sedan studera vidare och för att öka deras möjligheter att få jobb eller inte bli av med jobb. Jag tycker att det är intressant när det sägs här att rekryteringsbidraget egentligen bara är orättvist och inte har

gjort någon nytta alls att Sveriges Kommuner och Landsting, som ju är den samlade intresseorganisationen för alla kommuner här i Sverige, när de fick reda på alliansens förslag sade att man inte skulle ta bort rekryteringsbidraget. Det gjorde man mot den bakgrund och de erfarenheter man har runtom i kommunerna att det bidraget faktiskt har varit bra. Det har varit bra för att ge stöd till människor som är ganska långt från arbetsmarknaden och som behöver få stödet för att våga ta det stora steget att studera. I och med att kommunerna är med och väljer vilka som får rekryteringsbidraget – det kanske är det som är grunden till att alliansen säger att det är så orättvist – har man också kunnat individanpassa det och ha det ihop med annat arbete för att stärka människors möjligheter att börja jobba.

För en del människor är det ett oerhört stort steg att våga börja läsa. Man har kanske en väldigt låg utbildning i sitt hemland med sig. Man kanske aldrig har varit ute på arbetsmarknaden där. Man kanske var en kvinna som förutsattes ta hand om barn och äldre släktingar. Så kommer man till Sverige, och så ska man börja läsa. Man kommer från system där det inte har funnits möjligheter eller ens varit accepterat att låna för studier. Då är rekryteringsbidraget väldigt bra. Att man ska förklara att man ska läsa in grundskola och gymnasieskola och ta en mängd lån längre fram gör det ju inte lättare. Men om man har fått testa ett år och sett att det gick är det mycket lättare att våga gå vidare.

I slutändan tycker jag att det här väldigt mycket handlar om hur man ser på samhället och vilken människosyn man har. Det handlar om att våga prioritera de människor som bäst behöver stödet och inte låta rättvisa vara att alla ska ha lika mycket oavsett behov.

Jag kommer att tänka på Kent Andersson i Göteborg, en mycket älskad skådespelare och poet. Han är nog älskad över hela Sverige, men han var en så typisk göteborgare. Han ville ta upp skillnaden mellan rättvisa och solidaritet. Han förklarade det med hur man delade på en falukorv.

Han sade att det var tre personer som fick en hel falukorv. Det framkom att den ena faktiskt skulle på middag med oxfilé, en riktigt god middag. Den andra personen hade ätit en väldigt god lunch. Den tredje personen hade inte ätit något sedan frukost. Rättvisa vore då enligt alliansen att dela denna falukorv i tre delar, medan det rätta i detta läge nog var att låta den som bara hade fått frukost få hela eller större delen av korven.

Jag tycker att den största kritiken mot alliansens politik är att ni förutsätter att alla människor har lika förutsättningar och möjligheter. Jag har väldigt svårt att koppla det till er diskussion om utanförskap och att man verkligen ska göra någonting åt det. Vad ni gör är ju precis tvärtom.

Anf. 88 OSKAR ÖHOLM (m) replik:

Herr talman! När man blir riksdagsledamot märker man ganska snabbt att kvällslektyren byts ut från spännande deckare och skönlitteratur till utskottsbetänkanden, statliga utredningar och ibland också rapporter från Riksrevisionen. Döm därför om min förvåning när jag noterar att också rapporter från Riksrevisionen ibland kan vara nästan lika spännande som en thriller.

Denna debatt har pågått i snart två timmar, och vi har huvudsakligen uppehållit oss vid det som gäller just rekryteringsbidraget och de eventu-

ella problem som kan uppstå och de eventuella orättvisor som har funnits redan tidigare.

När man läser denna rapport, som inte med ett enda ord har berörts av oppositionen, ser man att det finns ganska allvarlig kritik. Jag kan ta upp några punkter där.

Det sägs att det finns risk för felaktiga utbetalningar. Det sägs att CSN inte ens kvalitetssäkrar de data som används vid handläggningen. Det sägs att CSN inte genomför någon efterhandskontroll av inkomst-uppgifter, det vill säga att det finns risk för att man betalar ut fel belopp. Det finns inte ens några uppgifter som säger hur många av dem som får rekryteringsbidrag som skulle ha valt att studera även om de inte hade fått det.

Till slut har vi det kanske allvarligaste: Regeringen har inte gjort någon utredning så att man vet om detta ens fungerar. Skolverket har inte gjort någon sådan utredning. Oppositionen har över huvud taget inte berört det. Nu har vi diskuterat denna fråga i två timmar, och jag hoppas att det blir någon form av svar från oppositionen på denna fråga.

Anf. 89 EVA OLOFSSON (v) replik:

Herr talman! Jag kan bara konstatera att alliansen inte heller har gjort någon utvärdering när man hastigt och lustigt avskaffar rekryteringsbidraget. Många i kommunerna som jobbar med detta och många människor som man hade motiverat till att börja studera får reda på att detta nu inte gäller – pang, bom. Så det hade varit trevligt om man hade gjort det.

Det har tidigare i debatten tagits upp att man faktiskt hade kunnat fundera på en utvärdering och förbättringar. Men alliansen har inte gjort det utan bara bestämt att det ska avskaffas. Motiveringen är att det ska vara enkelt och rättvist.

Men människor har olika förutsättningar. Jag försökte beskriva det när jag berättade om mitt besök i Biskopsgården. Att denna möjlighet finns kan faktiskt ha väldigt stor betydelse för att människor som verkligen behöver det ska börja studera.

Såvitt jag har förstått har det när man har talat med människor från Riksrevisionen framkommit att det faktiskt har haft en betydelse för människor när de ska ta steget och börja studera.

När jag har diskuterat med dem som jobbar med människor i Biskopsgården sade de att detta är bra, speciellt för en del kvinnor som verkligen behövde börja studera men som det var ett stort steg för.

När jag har talat med dem som jobbar med vuxenutbildning i Göteborg säger de att detta är väldigt bra eftersom det är ett stort steg för många människor både att börja studera och att ta ett lån. De ser kanske många års studier med lån framför sig och har kanske dåliga erfarenheter med sig från tidigare studier.

Anf. 90 OSKAR ÖHOLM (m) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att man egentligen inte berör denna kritik och att man inte har speciellt mycket att säga om den. Det är klart att om man inte vet om det fungerar blir det väldigt svårt att förstå hur man kan använda det som huvudargument, att det viktigaste är att försvara ett system som man inte vet om det har uppnått sitt syfte.

Naturligtvis finns det otroligt många människor som vi måste hjälpa att komma in på arbetsmarknaden. Jag tycker att Eva Olofsson på ett föredömligt sätt beskrev många av dessa grupper till exempel i Göteborg, som efter tolv år med socialdemokratiskt styre och vänsterstyre tillhör en av de absolut mest segregerade städerna i Sverige. Där behövs det en annan politik. Då handlar det också om andra saker, till exempel jobbavdrag och matchningsstöd, för att få dessa människor att komma tillbaka.

Jag lämnar därmed frågan om rekryteringsbidraget och övergår till något annat som inte alls har berörts i denna debatt. Vi har talat om rekryteringsbidrag, komvux och andra delar, till exempel nivåer på studiebidrag. Vad är i så fall den samlade oppositionens alternativ till detta? När man sitter här och lyssnar kan man konstatera att Socialdemokraterna kritiserar alliansen för att den vill ta bort rekryteringsbidraget. Men det håller inte Miljöpartiet med om. Miljöpartiet kritiserar alliansen för att den inte höjer studiebidragen tillräckligt mycket. Men det verkar inte Socialdemokraterna hålla med om, inte just nu i alla fall. Vänsterpartiet kritiserar i sedvanlig ordning alliansen för allting. Men inte ens i fråga om studiebidragen kunde man komma överens med Miljöpartiet om en nivå som båda tyckte var rimlig.

Min enkla fråga för att avsluta denna debatt som har pågått i två timmar är: Finns det någonting som är en sammanhållen politik från oppositionen på detta område?

Anf. 91 EVA OLOFSSON (v) replik:

Herr talman! Först kan jag konstatera att den grundläggande kritiken gäller alliansens hela politik, att man faktiskt slår mot arbetslösa, att man ökar klyftorna och att man ger sig på a-kassan. Det innebär inte att man skapar jobb utan att man försämrar för dem som har det tufft. Och avskaffandet av rekryteringsbidraget och borttagandet av den sociala prioriteringen i fråga om vuxenutbildningen stämmer väl överens med den politiken.

Jag tycker nog att kritiken från Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet mot dessa delar av alliansens politik hänger ihop rätt bra.

Sedan är vi tre partier, och vi har gjort lite olika prioriteringar när det gäller hur vi ser på dessa frågor. Och det måste vi göra. Vi kan konstatera att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet är helt överens om rekryteringsbidraget. Miljöpartiet är kritiskt mot att ni tog bort det så snabbt och tycker att man skulle ha gjort någonting annat och förbättrat studiestödet och studiebidraget. Vi kan konstatera att vi i Vänsterpartiet vill gå fortare fram i fråga om att öka studiestödet. Vi tycker att de som studerar har alldeles för lite pengar att leva på i dag. Hur vi vill göra detta skiljer Socialdemokraterna och Vänsterpartiet åt. Men vi har ju olika partier för att vi ska kunna göra olika prioriteringar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2006/07:UbU1
Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (prop. 2006/07:1
delvis).

Anf. 92 IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Låt mig börja med att välkomna skolministern till kam-
maren. Det är välgörande att åtminstone skolministern tycker att denna
debatt är viktig och närvarar här.

Jag ska inledningsvis yrka bifall till reservation 1 så att jag har det
formella avklarat.

Herr talman! Vi ska nu debattera det svenska utbildningssystemet.
Det är bland det värdefullaste vi har i vårt samhälle. Jag skulle vilja säga
att det är kärnan i det välfärdssamhälle som Sverige är. En sammanhållen
skola som inte sorterar barn utan håller ihop dem, där barn från olika
bakgrunder och med olika etniska tillhörigheter och till och med olika
religioner träffas och utvecklas tillsammans, ger en god start i livet för
alla.

Vi socialdemokrater har under nästan hundra års tid drivit fram en
skola där alla barn oavsett bakgrund ska ha möjlighet att gå. Vi har för-
bjudit avgifter och sett till att de ekonomiska förutsättningarna inte ska
avgöra vilka som kan gå i den. Vi har dessutom strävat efter att alla sko-
lor ska vara bra skolor så att alla barn, oavsett var i landet de bor och
oavsett bakgrund, ska få en bra skolgång. Vi har kommit en bra bit på
vägen, men inte tillräckligt.

Skolans roll är, som vi anser det, tredelad. Den är för det första att ge
ungdomarna en bra start i livet och att utveckla dem som individer och
som människor, både kunskapsmässigt och socialt. Den är för det andra
att bryta klassklyftor, att det inte per automatik ska vara så att man går i
föräldrarnas spår. Om mamma och pappa var arbetare blev man själv ar-
betare. Om mamma och pappa var akademiker blev man akademiker. Vi
har också där kommit en bra bit på vägen, men än återstår det väldigt
mycket. Den är för det tredje naturligtvis att lägga grunden för vårt sam-
hälle att vara konkurrenskraftigt, och detta blir allt viktigare i en globali-
serad värld. Vi vill konkurrera med kunskap och kompetens och inte med
låga löner och sämre villkor.

Detta utbildningssystem har vi sett början på redan i förskolan. Vi vill
ha ett livslångt lärande där förskolan lägger grunden till det som kommer
i grundskolan, i gymnasieskolan och dessutom i vuxenutbildningen för
dem som behöver det och därefter också i högskoleutbildningen för dem
som vill gå där. Målet har varit att 50 % av en årskull ska gå vidare.

På många sätt har det varit väldigt framgångsrikt, men det finns också
brister. Det är därför som vi i vår budgetmotion föreslår en ytterligare
förstärkning av förskolan. Vi vill ha ett öronmärkt statsbidrag innebä-
rande att sammanlagt 6 000 förskollärare och barnskötare kan anställas i
förskolan.

Vi har haft ett program för att öka antalet lärare i skolan med 15 000. Det har varit framgångsrikt. Vi vill gå vidare genom att satsa på de skolor som har de tuffaste förutsättningarna. Där är målet att 1 000 extra resurspersoner ska anställas.

Vi vill också satsa på kompetensutveckling för lärare som undervisar elever i de tidiga åren. 20 000 lärare i matematik i grundskolan vill vi ska kompetensutvecklas och 10 000 i svenska just när det gäller elever i de tidiga åren – detta för att se till att man tidigt kan både upptäcka brister och åtgärda dessa. Ju tidigare detta kan göras, desto lättare går det att häva de brister man kan se och se till att eleverna kan bygga ett gott självförtroende i det fortsatta utbildningssystemet.

Vidare vill vi reformera gymnasieskolan, öka kvaliteten på de yrkesförberedande programmen, införa en modern lärlingsutbildning och se till att eleverna får ökade valmöjligheter. Vi vill alltså reformera ett betygssystem som har sina förtjänster men också många brister.

Allt detta har vi tidigare föreslagit, och vi föreslår det också nu i vår budgetmotion. Det handlar om att förverkliga de löften som vi gick till val på och som fick stöd av närmare två miljoner människor i det här landet.

Vad är då alternativet till denna politik? Ja, det är naturligtvis regeringens politik som handlar om ett helt annat utbildningssystem, ett helt annat skolsystem. Det är ett skolsystem som i stället för att motverka klassklyftor cementerar, ja, till och med kanske förstärker klassklyftor. Det är ett skolsystem där barn och ungdomar ska sorteras så tidigt som möjligt och där föräldrarnas utbildningsbakgrund eller brist på densamma kommer att vara det som avgör hur man lyckas i utbildningssystemet. Det handlar alltså om ett skolsystem som skapar klyftor och som cementerar de klyftor som redan finns i samhället.

Fru talman! Skolan brukar sägas vara en spegelbild av det framtida samhället. Om det är detta som den borgerliga regeringen och den borgerliga majoriteten tänker driva som sin skol- och utbildningspolitik är jag rädd för det samhälle vi kommer att ha i framtiden. Det kommer att leda till ökade kunskapsklyftor. Det kommer att leda till att människor inte värderas utifrån vad de kan och vill och vad de vill bidra med utan utifrån vilken bakgrund de har, vilken familj de kommer från.

Detta kommer till uttryck på många sätt. I stället för att i förskolan satsa på att anställa flera förskollärare och andra – barnskötare och andra resurspersoner – tar man bort resurser. Närmare 2 miljarder kronor tas bort från förskolan i den budget som den borgerliga regeringen lagt fram.

Det handlar också om att öppna för alla att kunna driva förskolor. Till och med religiösa sekter ska kunna få möjlighet att med skattemedel driva förskolor. Detta kallar man för fri etableringsrätt.

Dessutom vill man ytterligare dränera förskolan på resurser genom att införa så kallat kommunalt vårdnadsbidrag. Dessa pengar ska ju tas någonsans. Det kommer att vara från förskolan – en verksamhet som är så oerhört viktig och så oerhört uppskattad i vårt land.

Sedan ska detta fortsätta i grundskolan genom att man ska börja sortera elever. Det ska kategoriseras och betygssättas redan för elever i unga år. Betygsliknande omdömen ska lämnas redan när de är i sex- eller sjuårsåldern. Så fortsätter det år efter år.

Också möjligheterna för alla att gå vidare till gymnasieskolan ska slopas. IV-programmet ska på lång sikt tas bort. Det innebär att 16–17-åringar kan få permanent kvarsittning i grundskolan. På frågan om vart dessa ska ta vägen – dessa ungdomar som har brister och som skulle behöva kompletteringar – är svaret att det ska de klara i grundskolan. Men om de nu inte gör det, hur länge ska de då sitta kvar i grundskolan? Och vad ger det för ett samhälle?

Gymnasieskolan ska återgå till det som varit. Det ska vara en tredelad gymnasieskola. Man gör stor skillnad. På dem som går på de studieförberedande programmen ska vi ställa högre krav. Däremot ska vi sänka ambitionsnivån och sänka kunskapskraven för dem som går på de yrkesförberedande programmen. Samtidigt ska en föräldrad modell av lärlingsutbildningen senare genomföras.

Fru talman! Jag tycker att det blir oerhört tydligt att vi här har en av de stora striderna under den här mandatperioden. En socialdemokratisk modell med en skola för alla står mot en borgerlig politik som handlar om att sortera och om att förhindra och bygga in återvändsgränder för alltför många ungdomar och tyvärr också för vuxna i vårt land när det handlar om utbildningsmöjligheter.

Anf. 93 ROSSANA DINAMARCA (v):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation 2 om förskolan i detta betänkande. Eva Olofsson kommer senare att i sitt inlägg tala mer om förskolan men också om vuxenutbildningen.

I debatten om skolan målar de borgerliga ofta upp en nattsvart bild – det råder kaos, ingen lär sig något och elever kör moppe inne i klassrummet. Eleverna skildras som en produkt på ett band där den som inte lyckas har sig själv att skylla därför att den är olydig eller lat.

Jag medger att det finns brister i skolan men framhåller ändå att den svenska skolan till största delen är bra. Faktum är att de flesta elever och föräldrar är nöjda med skolan.

För att åtgärda bristerna måste man våga se orsakerna men också inse att vi lever i 2000-talet, inte på 50-talet. En gammaldags skolpolitik går inte att applicera på framtidens skola.

Nyligen presenterade Skolverket en rapport som visar att det redan i tidiga år slår igenom att elever med högutbildade föräldrar klarar kunskapskraven i betydligt högre grad än elever vars föräldrar har låg utbildning.

Universitetslektor Per Acke Orstadius skrev nyligen i Lärarnas tidning att de elever som klarar sig bra i skolan har föräldrar med hög utbildning, ett rikt språk, trygga arbeten, bra bostäder och väl fungerande bostadsområden. De har tillgång till böcker och datorer, och de kan i hemmet få studiero och läxhjälp.

De elever som klarar sig mindre bra har föräldrar med låg utbildning, ett enklare språk, sämre ekonomi och sämre bostäder i otrygga bostadsområden. Många föräldrar är ensamstående, arbetslösa, sjukliga eller till och med missbrukande. Eleven får ingen eller väldigt liten intellektuell stimulans och får varken studiero eller läxhjälp i hemmet.

Orstadius menar att för de elever som klarar sig bra är förslagen om tidigare betyg, ordningsomdömen och tidiga nationella prov inga problem eftersom de inte drabbas av dem. Men för de elever som redan är

förtvivlat medvetna om sina misslyckanden medför tidigare lagda betyg ännu sämre självförtroende och mindre lust att lära. Misslyckanden föder nya misslyckanden.

Om vi på riktigt värnar de svaga eleverna är det inte eleverna vi ska tillskriva misslyckandena eller straffa, utan här ligger det på oss att skapa en skola för alla – en skola man trivs i, en skola man längtar till och en skola som skapar lust att lära även när man har lämnat skolbänken.

Vänsterpartiet vill ha en skola där eleverna får det stöd och den stimulans som behövs för att ta emot, skaffa och söka kunskap. Kunskap är en demokratisk rättighet, ingen handelsvara. Vi vill därför ha en gemensamt finansierad och demokratiskt styrd skola där det är behoven som styr resurstilldelningen. I en likvärdig skola ges varje elev goda möjligheter att få sina behov tillgodosedda. På så sätt kan alla elever nå målen. För att skapa den skolan måste skolan och lärarna få tillräckligt med resurser så att man slipper kompromissa med sin undervisning.

För att den sociala bakgrunden inte ska slå igenom kan resurserna inte fördelas som i dag; vi kan inte sätta samma pris på varje elev. Mer resurser måste gå till skolor och områden där behoven är stora.

Den så kallade förnyelsen av skolan, som regeringen säger sig vilja ha, är i själva verket den gamla 50-talsskolan som kommer att hämma eleverna och försämra de redan svaga elevernas förutsättningar att lyckas med skolan.

Den borgerliga skolpolitiken är tydlig klasspolitik där det handlar om att rensa ut tidigt – skilja agnarna från vetet. Den blåa tråden blir tydlig när man tvinnar ihop alla förslag som vi ser i det här betänkandet, men också andra förslag som vi hört ska komma. Det handlar om betyg tidigare, ordningsomdömen, elitskolor, om att frånta de praktiska programmen högskolebehörighet, om att minska möjligheterna till vuxenutbildning och tillgången till högre utbildning.

Med den nya regeringens politik minskar elevernas inflytande över sin utbildning och sin arbetsmiljö, trots att det har visat sig att de elever som får ta ansvar också gör det och dessutom klarar skolan bättre. De röster som skolminister Björklund inte har hört tidigare har han säkert redan fått höra och kommer få höra mer av sedan Sveriges elevråd nu startat ett uppdrag mot regeringens förslag att avskaffa lokala styrelser med elevmajoritet. Eleverna vill vara med och bestämma över sin arbetsplats och ha inflytande över hur deras utbildning utformas.

Vi talar om reellt inflytande. Därför är elevmajoritet viktigt. Och hittills har varken ministern, regeringen eller regeringens företrädare kunnat komma med ett enda exempel där detta har skapat kaos eller totalt haveri på en skola. Tvärtom visar exemplen att lokala styrelser fungerat som ett organ där man samlar både elevers och personals erfarenhet och kunskap för att lösa olika sorters frågor tillsammans, utan ambitionen att köra över någon. Här räds inte de professionella lärarna och rektorerna eleverna, för det ligger i deras uppdrag att fostra eleverna till demokratiska och delaktiga medborgare.

Fru talman! Enligt en studie från Arbetslivsinstitutet har var tredje elev i årskurs 8 och andra året på gymnasiet utsatts för någon form av sexuella trakasserier det senaste året. Flickor är mer utsatta än pojkar. I de fall pojkar drabbas av sexuella trakasserier är förövaren en annan pojke. Fem av tio flickor och fyra av tio pojkar tycker att sexuella trakas-

serier är ett problem på deras skola. Nära hälften av alla elever på gymnasiet upplever verbala eller fysiska sexuella övergrepp som ett problem i skolmiljön.

För många unga tjejer är vardagen fylld av rädsla, obehag och en ständig beredskap för trakasserier, närmanden och till och med övergrepp. Rädslan begränsar unga tjejers handlings- och livsutrymme och hindrar dem från att utveckla en grundmurad självkänsla och ett gediget självförtroende. Vänsterpartiet har lagt fram förslag om att upprepa den satsning som gjordes under mandatperioden 1998–2002 som gav möjligheten till skolor att erbjuda kurser i feministiskt självförsvar.

Feministiskt självförsvar handlar om att skaffa sig kunskap om det sexualiserade våldet, om samarbete mellan flickor och kvinnor samt att skaffa sig handlingsberedskap att försvara sig mentalt, verbalt och fysiskt i en värld där flickor och kvinnor är underordnade och utsatta. Feministiskt självförsvar är grundat av kvinnor, för kvinnor och bygger på att flickor och kvinnor delar erfarenheter och tillsammans utarbetar strategier för att bland annat hantera rädsla.

Jag har vid ett par tillfällen tagit upp frågan med skolministern och förstått att feministiskt självförsvar inte kommer att stå på den borgerliga agendan, men jag har också förstått att det är tunnsått med förslag och idéer på hur man i förskolan, skolan och gymnasiet bör arbeta för att bryta könsrollsmönstren och göra upp med den vardagsrädsla som många unga tjejer tvingas gå med. Det enda förslag jag har hört är att lärarnas befogenheter ska utökas. Det finns tydligen en tro om att den rådande könsmaktordningen kan skrämmas bort.

Fru talman! En av ambitionerna när den nya lärarutbildningen inrättades var att stärka forskningsanknytningen inom utbildningen och att öka den vetenskapliga kunskapen som är relevant för läraryrket. Därför skulle en examen vid lärarutbildningen ge behörighet till forskarutbildning. Det ledde också till att två forskarskolor startade: Forskarskolan i naturvetenskapernas och teknikens didaktik och Forskarskolan i pedagogiskt arbete. Vidare inrättades Utbildningsvetenskapliga kommittén vid Vetenskapsrådet med ett tydligt uppdrag att finansiera praxisnära forskning om skolan.

Trots de senaste årens reformer finns det fortfarande stora brister vad gäller forskningsanknytningen inom lärarutbildningen, vilket Vänsterpartiet har påtalat, med stöd av de granskningar som har gjorts både av lärarutbildningen och av Utbildningsvetenskapliga kommitténs verksamhet. För Vänsterpartiet är det självklart att det behövs mer satsningar på den skolnära forskningen, möjligheter för lärare att genomföra forskarutbildning och stärka forskningsanknytningen vid lärarutbildningen med flera disputerade lärarutbildare. Vi har också förslag på konkreta åtgärder för att genomföra detta.

En grundläggande förutsättning är att lärarutbildningen ger behörighet till forskarutbildning. På grund av den förändrade examensstrukturen inom högskolan riskerar vissa examina, som förskollärare, vid lärarutbildningen att inte ge denna behörighet. Vi tycker därför att det är självklart att dessa utbildningar, bland annat till förskollärare, förlängs. Vad gäller Utbildningsvetenskapliga kommittén har riksdagen redan beslutat om att förstärka anslaget med 10 miljoner kronor från och med 2008 med en tydlig inriktning att dessa medel ska gå till forskning som har anknyt-

ning till den pedagogiska yrkesverksamheten samt till ökad samverkan mellan skola och högskola.

Vi föreslår också att kraven på kommitténs verksamhet ska skärpas bland annat för lärosätenas medfinansiering, samarbete och samverkan mellan olika lärosäten och att anslagen ska gå till utbildningsvetenskaplig forskning och forskarutbildning, i nära anslutning till lärarutbildningen och med direkt relevans för lärarnas yrkesutövning. Vi föreslår också en resursförstärkning till högskolorna för att göra det möjligt för lektorer att bedriva egen forskning – och där borde lärarutbildningen vara särskilt prioriterad.

Utbildningsministern har inte varit här i dag, men han har efter Högskoleverkets granskning av Lärarhögskolan i Stockholm förklarat att lärarutbildningen ska ses över. Skolministern har sagt att han inte vill ha en sammanhållen lärarutbildning. Vad vill regeringen, vad säger regeringsföreträdarna i utskottet? Kommer ni att verka för en förlängning av vissa examina inom lärarutbildningen så att de hamnar på avancerad nivå enligt den nya examensstrukturen och därmed också ger behörighet till forskarutbildningen? Vilka andra åtgärder kommer man från regeringssidan att vidta för att stärka forskningsanknytningen inom lärarutbildningen?

Anf. 94 MATS PERTOFT (mp):

Fru talman! Jag vill börja mitt anförande med att återkoppla till det vi diskuterade för en stund sedan här i salen – högskolan och fortsättningen där. Miljöpartiet anser generellt att vi behöver en så stor mångfald som möjligt inom utbildningssektorn. Vi behöver ge människor möjligheter att gå in och ut i utbildningar. Det är en anledning till att vi i vår budgetmotion lyfter fram en sådan sak som KY och vill bygga ut kompletterande utbildningar.

Vi lyfter också fram möjligheten att införa en rätt för studerande till praktik, någonting som inte finns i dag men som alla efterlyser. Vi diskuterar väldigt mycket kopplingen näringsliv–högskola. Att ge studerande rättighet till praktik tror vi kunde innebära en stor chans.

Allt detta innebär att man, i motsats till det förslag som nu ligger på kammarens bord, skulle öka möjligheterna i stället för att begränsa dem.

När det gäller förskola, grundskola och gymnasium gillar vi förslagen där regeringen överför riktade bidrag till generella bidragssystem. Det är någonting som vi inom Miljöpartiet alltid både har drivit och förhandlat om. Det är bra. Och det är ju bra att börja med lite positiva ord.

Men när jag sedan läser resten av propositionen undrar jag hur det egentligen är ställt. När jag första gången läste den nuvarande läroplanen, Lpo 94, arbetade jag som Waldorflärare. Jag blev glatt överraskad eftersom Sverige öppnade för en pedagogisk frihet, mångfald, målstyrning och för en klok balans mellan riksdag, de olika skolhuvudmännen och den professionella nivån på ett sätt som inget annat land i världen har gjort, vad jag vet. Den friheten börjar jag oroa mig för. Det är konstigt när vi har en skolminister som företräder ett liberalt parti. Jag hade trott att det skulle vara det motsatta, om man nu ska gå efter beteckningen på partiet.

Nu ser jag förslag som handlar om att regeringen ska öppna för möjligheter att införa omdömen i ordning och uppförande. Jag minns att jag

Prot. 2006/07:40
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

fick det en gång när jag gick i den svenska skolan i Hamburg. I de första två klasserna fick jag just ett sådant där ordningsomdöme. Jag begrep aldrig vad det egentligen hade att göra med det jag gjorde. Det kanske någon annan begrep. Det är i alla fall att verkligen göra omdömet subjektivt. Man kan knappast ha betygs- eller omdömeskriterier, eller vad det nu ska heta, i de avseendena.

Att över huvud taget utreda att ge betyg från årskurs 3 är samma sak. Det förslaget är att inskränka den unika frihet som svensk skola har åtnjutit sedan Lpo 94 trädde i kraft. I den förmenta tron att betyg och nationella prov är det enda som ger oss svart på vitt på vad som händer i klasserna inskränker regeringen på professionens skicklighet, tro på och möjlighet att utföra sitt arbete. I stället för att gå motsatta vägen och lämna över mer makt till lärarna och eleverna och ge dem förtroendet att genomföra det stora uppdrag de har tagit på sig ska statsmakterna vara där och pekfingeraktigt lägga sig i. Den inställningen är väldigt märklig i en regering som säger sig företräda liberala värderingar.

Det är samma sak med nationella prov. Varför föreslår inte regeringen diagnostiska prov i stället? De vore mycket mer pedagogiskt lämpliga. Tror regeringen att föräldrar och lärare inte vet vad eleverna kan och inte kan är regeringen helt fel ute. Det finns åtskilliga undersökningar som tydligt visar att både föräldrar och lärare är mycket välinformerade om vad elever kan och inte kan. De enda som inte vet det är antagligen kommun- och rikspolitiker och journalister. Men de har inte så mycket med det att göra, det är en sak mellan lärare, föräldrar och elever.

Vad vi behöver i Sverige är att ge förtroendet åt både lärare, elever och föräldrar att uppfylla de mål som vi ålägger dem att uppfylla. Men vi ska inte lägga in den ena kontrollstationen efter den andra när det inte är där problemet finns.

I somras presenterade lärarförbunden en fin undersökning som visade att 80–90 % av föräldrarna kände sig välinformerade om vad deras barn kunde och inte.

Dessutom slår vi genom sådana saker helt sönder möjligheten att genomföra alternativa pedagogiska koncept i Sverige eftersom man i årskurs 3 måste inordna sig under att eleverna ska ha lärt sig ett visst antal saker. Har de inte lärt sig det är de dåliga.

Problemet är att vi lägger in pedagogiken i fällor och tidiga slussar trots att vi samtidigt ser att problematiken i dagens pedagogik är att barn utvecklas i alltmer olika takt och tempo. Alla sexåringar kan inte samma saker i dag, skillnaderna dem emellan är större. Det är den skillnaden och utvecklingen som en klok riksdag borde ta hänsyn till. Man borde skapa ett framtidsinriktat system i stället för att jobba baklänges och försöka backa tillbaka in i en fälla vars grind sedan slår igen och så är man fången där utan den mångfald, frihet och utvecklingsmöjlighet som Sveriges skolor behöver för att gå vidare.

Jag efterlyser mod från regering och riksdag att gå vidare med frihet som inriktning, i stället för att låsa in sig i fällor där man tror att nationella prov ändrar på saker och ting i klassrummet. De ändras genom att vi får bra pedagoger som blir ännu bättre när vi ger dem utvecklingsmöjligheter, inte tvärtom.

Anf. 95 SOFIA LARSEN (c):

Fru talman! En av de viktigaste uppgifter som skolan har är att ge förutsättningar och bra redskap så att alla de drygt 90 000 barn som börjar skolan varje höst får den bästa möjliga starten i sitt skolliv. Det finns så otroligt många möjligheter för alla de här barnen om man bara ger dem redskapen att behålla lusten och nyfikenheten att lära sig någonting nytt och om man ser till att det finns individuella möjligheter för vart och ett av barnen som börjar skolan. Bland de 90 000 eleverna har vi ju framtidens entreprenörer, framtidens arbetstagare, de aktiva samhällsmedborgarna och företagarna. Alla de finns ju bland eleverna som sätter sin fot i skolan.

Många inom skolans värld gör ett fantastiskt arbete för att vara med och ge de här möjligheterna. Många lokala skolor fungerar väldigt bra, och intressanta initiativ tas på många ställen. Men tyvärr vet vi att det inte ser lika ljus ut överallt och att inte alla elever får de här chanserna. Det vet vi för att vi ser att eleverna får allt sämre baskunskaper. Det är oroande att vi i välståndslandet Sverige får en större och större uppdelning mellan dem som får med sig kunskaperna och dem som inte får det. Vi har en ökande kunskapssegregering i vårt välståndsland.

Utbildningsområdet är ett av de områden som regeringen satsar stort på, inte bara vad gäller resurser utan också vad gäller de insatser som krävs för att stärka skolan. Vi ger lärarna de redskap de behöver i sitt dagliga arbete. Vi inriktar oss på tidiga insatser kopplade till en bra utvärdering, så att alla elever får det stöd som de bör ha och som de också har rätt till.

Vi kommer också att utveckla tydliga mål i årskurs 3 så att man verkligen kan se att alla elever hänger med från start. Det är oerhört viktigt. En sådan hållplats har vi inte i dag, och det kan vara en av faktorerna för att vi kan se att alldeles för många elever kan gå osynliga så länge i svensk grundskola utan att någon får upp ögonen för dem och ger dem möjligheterna till en bra start. Vi återinför också speciallärarna, och det gör vi för att ytterligare stärka möjligheterna för eleverna att från början få den ordentliga stöttning som de behöver.

Vi ser två saker som viktiga, och det är tidiga insatser och en tydlig utvärdering. Det är två saker som inte är oberoende av varandra, utan det är viktigt att de följer hand i hand. Det är en tydlig skillnad mot den tidigare regeringens politik.

Regeringen sjesätter också den hittills största lärarfortbildningssatsningen så att flera lärare får möjligheter till en bra kompetensutveckling och fortbildning inom bland annat läs- och skrivutveckling.

Obehöriga lärare ska också få del av de här pengarna till sin utbildningskompetens. Det är en satsning som är väldigt viktig, både för att stärka helheten av kvaliteten i skolan och framför allt för att stärka elevernas chanser.

Fru talman! Alldeles för många barn i vår skola utsätts dagligen för mobbning. Det är helt oacceptabelt. För att skolorna ska få något att luta sig emot och ett redskap för sitt kontinuerliga arbete med att motverka mobbning och kränkningar av olika slag ser regeringen till att det tas fram ett åtgärdsprogram mot mobbning. Det är ett tydligt redskap så att skolorna har det att luta sig emot i sitt dagliga arbete.

Regeringen kommer också att fortsätta arbetet mot mobbning och kommer tillbaka med ytterligare åtgärder för att stärka elevernas rättighet att vara i skolan och att vara sig själva.

En annan mycket viktig del som jag helt kort vill lyfta fram är att den nuvarande regeringen äntligen har gett klartecken för att återöppna specialskolorna Ekeskolan och Hällsboskolan.

Jag har varit med i ganska många debatter och kämpat för just dessa elevers rätt till valfrihet och rätt att få den bästa möjliga utbildning som de här eleverna kan få. Den tidigare regeringen hade ju inte valfrihet högst upp på sin agenda. De har knappt tyckt att det har varit bra för någon över huvud taget, inte ens för dem som troligtvis är i störst behov av valfrihet.

Rätten till den bästa tänkbara utbildningen ska gälla för alla, inte bara för vissa grupper. Det slår regeringen nu fast, vilket jag är mycket glad för.

Fru talman! När man lyssnar på representanter för den tidigare s- märkta regeringen kan man utläsa ett par saker. En är att man tycker att det mesta är väldigt bra i den svenska skolan. Man skrapar lite på ytan och kommer med några saker som man tycker att man kan ändra på. Det mest uppseendeväckande är att Socialdemokraterna fortfarande har fokus på att laga, lappa och fixa i efterhand. Det är mycket viktigare än att tidigt ge stöd och insatser. Man vill hellre ha ett större individuellt program än att stötta eleverna från start. Det är en mycket snedvriden skolpolitik.

Till skillnad från Socialdemokraterna börjar alliansregeringen i rätt ände. Det är på de första åren i skolan som mest insatser ska läggas. Vi ska ha tidiga insatser, stöd och hjälp och en bra utvärdering så att alla elever får en ärlig chans från starten. Att satsa tidigt på alla elever är ju den absolut viktigaste insatsen för att minska utanförskapet och för att minska den kunskapssegregering som växer fram.

Det är Centerpartiets och Allians för Sveriges absoluta uppfattning och det är också grunden i vår skolpolitik, inte att laga och lappa i efterhand. Den politiken är det slut med.

Fru talman! Det blir en lite konstig budgetdebatt. Det största oppositionspartiet har ju inte någon direkt budget att lägga fram. Socialdemokraterna har inga anslagspengar. Man har endast ramar kring varje utgiftsområde. Man har egentligen ingenting att hänga upp de argument på som man för fram i kammaren eftersom området är helt blankt vad gäller de konkreta pengarna. I det tjocka betänkande som vi diskuterar och som rör allt från förskola och gymnasium till högre utbildning och forskning är valfriheten i barnomsorgen det enda som man kan utläsa i en reservation att Socialdemokraterna är emot. Man är emot att föräldrar själva får bestämma vilken barnomsorg som passar deras egna barn bäst. Det är Socialdemokraternas framåtsyftande reservation i betänkandet.

Fru talman! Jag vill också säga några ord om gymnasieskolan, även om vi hade en debatt kring det för någon tid sedan.

Det viktigaste för en bra gymnasieskola är att eleverna har med sig en bra grund från grundskolan så att det inte blir de kunskapsluckor som man i dag kan se när man kommer till gymnasieskolan och ska börja på någon av inriktningarna. De kunskapsluckorna leder till bland annat det stora individuella programmet som gymnasieskolan brottas med i dag.

Om det inte är det största, vilket det är i många skolor och kommuner, så är det det näst största. Vi ser ju att av alla de elever som börjar på det individuella programmet tar sig en femtedel igenom gymnasieskolan.

Det är en skola som vi vill vara med och ändra på. Vi måste få en gymnasieskola som både har möjligheten och kapaciteten att lägga grunden för jobb och för livslångt lärande.

Gymnasieskolan ska ju innehålla olika inriktningar med hög kvalitet både för dem som tänker fortsätta att studera direkt efter gymnasieskolan och för dem som tänker gå ut direkt i arbete. Gymnasieskolan måste kunna möta både den som är mer teoretiskt intresserad och den som vill ut i arbetslivet.

Regeringen ser tre valbara utbildningsinriktningar i den nya gymnasieskolan. Det är ett studieförberedande program med en gymnasieexamen, ett yrkesförberedande program med en yrkesexamen och en lärlingsutbildning med en lärlingsexamen. Det studieförberedande programmet ska ge automatisk högskolebehörighet. De andra två inriktningarna kan göra det om man önskar. Man kan låta bli det eller också kan man återkomma efter gymnasieskolan.

Tillsammans med den stärkta grundskolan gör den här gymnasieskolan att eleverna blir mycket bättre rustade både för det livslånga lärandet och för yrkeslivet.

Fru talman! Regeringen lägger en ny kurs för svensk skola. Det är en skola där tidiga insatser sätts i fokus och där alla elever ska få en ärlig chans att lyckas.

Jag vill yrka bifall till förslaget i utbildningsutskottets betänkande.
(Applåder)

Anf. 96 IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Fru talman! Det var ett intressant inlägg av Sofia Larsen. Vad menas med tidiga insatser? Är det att ni tar bort de resurser som ska gå till att förstärka förskolan, som ju ändå ska vara både en lustfylld lekplats och ha en viss pedagogisk uppgift? Är det tidiga insatser? Är det att betygssätta sex- och sjuåringar och kalla det betygsliknande omdöme? Är det tidiga insatser?

Jag undrar vad Centerns skolpolitik egentligen är i dag. Vi har traditionellt haft ett samarbete mellan Socialdemokraterna och Centern. Det har handlat om att man ska ha ett stort inflytande lokalt. Eleverna ska ha något att säga till om i skolan. Vi har till och med genomfört reformer som har handlat om att öppna för lokala försök där eleverna får mer att säga till om.

Den proposition som regeringen har lämnat innehåller i mångt och mycket socialdemokratisk politik. Det måste väl Sofia Larsen erkänna? Satsningar på 1 000 resurspersoner i de 100 skolor som har det tuffast är socialdemokratisk politik. De flesta satsningar som man ser där är initierade av den före detta socialdemokratiska regeringen.

Vad är Centerns skolpolitik i dag? Vi kan se att i det samarbete som ni har med de tre andra borgerliga partierna har ni blivit fullständigt överkörda. I stället för lokalt inflytande, i stället för en individualiserad skolgång, i stället för satsningar på de tidiga stadierna är det nu Folkpartiets och Moderaternas kommandopolitik. Det är sortering, sortering, sortering – ingenting annat.

Anf. 97 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Ibrahim Baylan säger att vi fortsätter med mycket av de satsningar som Socialdemokraterna har gjort. Det gör vi faktiskt. Vi till och med förstärker vissa delar av dem. De 1 000 resurspersonerna som Baylan pratar om säger vi ska vara 1 000 lärare för att ytterligare stärka den faktiska kvaliteten i skolorna.

Vi har en tydlig skillnad från Socialdemokraternas regeringstid till en alliansregerings tid. Vi flyttar fokus från efterhandslösningar till tidiga insatser.

Det är något som Centerpartiet länge arbetat för och också argumenterat för i varenda debatt, samtidigt som Ibrahim Baylan, och andra skolministrar före honom, sagt att läget nu ser annorlunda ut, att vi får ändra gymnasieskolan utefter de problem som finns i grundskolan och sedan förändrar vi högskolan utifrån de problem som finns i gymnasieskolan. Det har man gjort i stället för att tänka: Hur ger vi den bästa möjliga starten för varje enskild elev med individuella förutsättningar? Det är nämligen Centerpartiets och alliansens politik.

Jag skulle vilja fråga Ibrahim hur bra han tycker att Socialdemokraterna lyckats med sin skolpolitik när vi ser att kunskapssegregeringen ökar och vi får en skola som i större utsträckning sorterar eleverna. Hur bra har en socialdemokratisk politik lyckats då?

Anf. 98 IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Fru talman! Vi har en på många sätt mycket bra skola i Sverige, men jag är inte nöjd med den. Alltför många elever får inte den hjälp och det stöd de behöver för att fullfölja utbildningen. Jag är tämligen säker på att alla elever kan göra det med rätt förutsättningar. Där skiljer vi oss åt, Sofia Larsen. Ni tror att det blir bättre genom att sortera elever och genom att sänka kraven och ambitionerna för vissa. Jag tror inte på det. Jag tror att det i stället ger dem betydligt sämre livschanser.

Sofia Larsen säger att de fokuserar på de tidiga åldrarna. Vilka insatser finns det i denna budget för elever i de tidiga åldrarna?

Det gjordes en konkret satsning från den tidigare socialdemokratiska regeringens sida. Det handlade om att förstärka förskolan och ge alla en god start. Det handlade om att anställa 6 000 förskollärare och barnskötare i förskolan. I den budget som ni lägger fram, och som ni kommer att rösta igenom, finns det noll kronor för detta. Ingenting! På vilka konkreta sätt vidtar ni tidiga åtgärder? Jag ser inga, och jag är ändå hyfsat läskunnig. Om det finns någon annan som sett sådana så gärna för mig, men jag har inte sett några.

Vi vet att trots alla dessa insatser finns det i dag, och kommer säkerligen också att finnas i framtiden, elever som av olika anledningar inte kommer att nå gymnasiebehörighet och därför skulle behöva komplettera sin utbildning. På vilket sätt blir de hjälpta av att vara kvar i grundskolan när deras kamrater fortsätter till gymnasieskolan, när ni lägger ned det individuella programmet?

Tror du verkligen att en elev som kanske haft det tufft i hemmet eller i skolan blir hjälpt av att höra att nu när kamraterna går vidare till gymnasieskolan får han eller hon stanna kvar i grundskolan tillsammans med 14–15-åringar? Tror du verkligen att den eleven lär sig något? Nej, jag tror att det kan leda till en ännu större utslagning än den som vi ser i dag

och som jag inte är det minsta nöjd med. Det är därför vi vill reformera gymnasieskolan, och då blir det ännu mer gåtfullt att ni sätter stopp för den reformeringen.

Prot. 2006/07:40
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 99 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Alliansregeringen höjer ribban framför allt vad gäller de redskap och insatser som man behöver i skolan. De tidiga insatserna handlar om att se till att eleverna får extra stöttning i form av speciallärare, som ett komplement till specialpedagogerna. Vi satsar på en mycket omfattande fortbildning så att lärarna får de redskap och den kompetens som behövs för att stötta eleverna i det dagliga arbetet. Vi för också in en kontrollstation i årskurs 3 så att vi kan se om allt detta matchar de insatser som gjorts. Insatser och utvärderingar går hand i hand. När Ibrahim Baylan var skolminister tyckte också han att det var en bra idé, även om han inte fick med sig sin egen kongress på det. Det måste finnas något slags självinsikt i detta.

Vi stärker grundskolan samtidigt som vi vill förändra gymnasieskolan så att de elever som går där blir stärkta i sina liv, oavsett om det är i den akademiska världen eller i yrkeslivet.

Vad har er skola lett till? Jag har svårt att förstå hur den före detta skolministern kan stå i kammaren och säga att allt var jättebra när det individuella programmet i stort sett är både det största och näst största programmet i skolor i flera kommuner. Är det värdighet för Sveriges elever? Är det en värdig skola och en värdig utbildning att hamna i ett utanförskap och varken ha möjlighet till fortsatt utbildning eller till att komma in i yrkeslivet?

Det är inte alliansens politik. I stället ger vi förutsättningar och stärker både grundskolan och gymnasieskolan.

Anf. 100 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Sofia Larsen sade att elever går osynliga i skolan och för att göra dem synliga vill man ha nationella prov, tidigare betyg och så vidare. Vi vet att det finns olika orsaker till att en elev lyckas eller inte lyckas med sin skolgång. Som jag sade i mitt anförande avspeglas den sociala bakgrunden tyvärr alltför tydligt i skolan.

Vänsterpartiet har i sitt budgetförslag föreslagit 10 000 flera förskollärare och 10 000 flera lärare i grundskolan för att på så sätt kunna minska klasserna så att varje elev ska kunna ses. På det sättet kan man sätta in så kallade insatser så tidigt som möjligt. Jag tror att de flesta lärare har god kunskap om sina elever, men storleken på klasserna gör det ibland omöjligt för lärarna att vidta de åtgärder som de skulle vilja.

På vilket sätt kommer den nya regeringens politik att utjämna de sociala skillnader som avspeglar sig i skolan?

Anf. 101 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Precis som Rossana Dinamarca sade visar Skolverkets utvärdering och rapporter tydligt att föräldrarnas utbildningsbakgrund har stor betydelse för hur det går för deras barn i skolan, hur de lyckas. Just därför är det viktigt att ha fokus på de första åren så att eleverna får med sig baskunskaperna direkt. Det får inte bara gå på och gå på i skolan där ingen vuxen öppnar ögonen och ser att en elev verkligen behöver extra

stöd och hjälp. Det är först när man får betyg i åttan som man kan se ifall det måste sättas in extra insatser. Därför har vi ett så tydligt fokus på att utjämna den sociala bakgrundsfaktorn i skolan. Det innebär både tidiga insatser och en tydlig utvärdering. Annars kan det hela fortsätta såsom det gör i dag, nämligen att man gör lite insatser när man tycker att det behövs och sedan vet man inte hur det gått. Just för det behövs olika typer av utvärderingar.

Vänsterpartiet tycker uppenbarligen inte att det är rätt väg att gå, utan fortsätter i stället med sin låt-gå-mentalitet. Man fixar lite här och lite där, och sedan får man se vad som händer. Inga läxor, inga betyg, ingen uppföljning. En sådan politik stärker inte rättigheterna och möjligheterna för den enskilda eleven. Den politiken har vi testat alldeles för länge i Sverige, och resultatet av den politiken är den ökade kunskapssegregering som Skolverkets rapport visar.

Anf. 102 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Vi vet att betyg, prov, den typen av kontrollstationer eller vad man ska kalla dem, kan vara roliga för dem som är duktiga i skolan, men de verkar hämmande på de elever som vet med sig att de inte är så duktiga. Det kommer knappast att stärka de eleverna.

Det handlar om att skapa en miljö i skolan som eleverna trivs i och där de känner lust att lära. Att nå kunskapsmålen och lära sig något i skolan handlar inte om betyg eller prov eller antalet läxor. Det är inte så man per automatik får kunskap, utan skolan måste också få de resurser som behövs för att till exempel lärarna inte ska behöva känna att de kompromissar med sin undervisning. Lärarna ser vilka behov de olika eleverna har, men de har inte alltid resurser för att kunna hjälpa eleverna. Det är där problemet ligger. Det handlar inte om antalet betyg eller när betygen sätts utan om reella insatser. Det är det som kan göra skillnad.

Betyg, ordningsomdömen, nationella prov och så vidare handlar bara om att sortera ut eleverna, om att bestämma att vissa elever inte klarar sig i framtiden.

Anf. 103 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Jag håller med Rossana Dinamarca om att det inte bara handlar om betyg, för det gör det inte. Skulle vi fortsätta att ha samma system som vi har i dag och sedan sätta betyg och tro att allt därmed löser sig gör vi ett misstag. I stället är det viktigt att både göra tidiga insatser och ha olika typer av utvärderingsinstrument. Betyg kan vara ett trubbigt instrument i sig, men det visar ju ändå på hur en elev utvecklas i det specifika ämnet.

Någonting som är lika viktigt, om inte viktigare, är den kontinuerliga uppföljningen med bland annat de individuella utvecklingsplanerna som varje elev ska ha från start. Om man gör den kontinuerliga uppföljningen ser man på varje enskild elev unikt och individuellt vilken takt man behöver ha och vilka olika typer av redskap som ska finnas i undervisningen. Då kommer man mycket längre.

Har man också en bra dialog med hemmet kan man hjälpas åt för att barnet, eleven, ska kunna utvecklas i den rätta takten.

IUP är ett viktigt instrument för det, men sedan måste ju också det utvärderas på olika sätt. Jag tycker att en tydlig utvärdering i årskurs 3 är en milstolpe. Då kan man se om eleven har lärt sig det den ska de första åren i skolan. Har han eller hon inte gjort det, trots tidiga insatser, ska ännu tydligare åtgärder sättas in.

Sedan har man den fortsatta kontinuerliga utvecklingen, och stödet som är mycket viktigt. Men dessa två saker, de förberedande insatser som görs och utvärderingen, måste gå hand i hand för att lyckas.

Anf. 104 MARGARETA PÅLSSON (m):

Fru talman! I år lämnade 32 200 elever i årskurs 9 skolan utan att ha blivit godkända i ett eller flera ämnen. Jag letade bland de skånska kommunerna för att hitta ett jämförelsetal till 32 200. Det är lika många människor som bor i hela Vellinge kommun.

Det utanförskap som dessa elever hamnar i riskerar att bli ett utanförskap senare i livet också. Troligtvis är det dem vi hittar som arbetslösa, förtidspensionerade eller som lågavlönade. De här eleverna är inte jämnt fördelade över hela landet, som väl är, utan i vissa skolor blir alla elever godkända och i en del skolor blir tyvärr mer än hälften underkända. Jag skulle vilja säga till Ibrahim Baylan att väldigt många stjärnor har slocknat redan i den åldern.

Sverige satsar mest i världen på utbildning och skola. Det vore på sin plats om resultaten låg i nivå med insatsen. Vi har ju verkligen förutsättningarna. Men 25 års socialdemokratiskt regerande, med undantag för tre år, har satt sina spår i skolan.

Den borgerliga regeringens ambition är glasklar: Vi ska inte längre ha 25 % som inte är godkända efter årskurs 9. Vi ska inte ha 10 % som inte är behöriga till gymnasiet, och IV-programmet ska inte vara det näst största programmet på gymnasiet.

Fru talman! Vi i alliansen vill någonting helt annat! Vi poängterar vikten av tidiga insatser i förskolan. Många elevers läs- och skrivsvårigheter kunde ha förhindrats helt och hållet, eller i alla fall ha blivit mindre, om förskolan systematiskt och metodiskt tränade små barns språkliga medvetenhet.

Fristående skolors tillkomst har betytt mycket för kvaliteten på grundskolan och gymnasiet. Därför inför vi nu samma regler för fristående förskolor. Det som föräldrar tycker är viktigast när de väljer förskola är personalens engagemang, och det är ofta stort i fristående förskolor. Nu ska det ju också bli möjligt med flexibel skolstart, så att eleverna kan börja antingen på hösten eller på våren det år de fyller sex eller sju år, beroende på vad föräldrarna vill. Det var både dumt och onödigt av den förra, socialdemokratiska regeringen att förbjuda de försök som fanns tidigare, men nu får kommunerna möjlighet igen.

En viktig reform i vår budget är satsningen på nationella prov i årskurs 3. Det är de elever som i höstas började i ettan som blir de första att göra proven när de har kommit till årskurs 3. Vi ser dessa kontrollstationer som ett sätt att få upp resultaten i skolan, och vi anser att eleverna ska ha ovillkorlig rätt att få hjälp om det visar sig att de inte når upp till målen.

Vi satsar mycket pengar på bättre resultat i skolan. Det finns många anledningar till att elever misslyckas, och det finns många anledningar till att de lyckas. Om man ska se på dem som lyckas är det, som många av kamraterna till vänster har sagt, ofta föräldrarnas utbildning och ekonomi som det hänger på. Men jag vill tillföra att det ofta är föräldrarnas engagemang, som gör att elever lyckas.

Men vi ska inte glömma de faktorer som finns i skolan. Lärarnas kompetens är en av de viktigaste faktorerna när det gäller om det går bra eller dåligt för eleverna. Därför måste vi höja kvaliteten på lärarutbildningen, införa auktorisation och påbörja den akademiska fortbildningen av lärare. Det finns pengar i budgeten till skolor i segregerade områden och till skolor med låg måluppfyllelse. Den tidigare regeringen ville anslå pengar till 1 000 resurspersoner, men vi vill ha 1 000 lärare. Det är inte bara människor som gör skillnad i skolorna – de ska vara utbildade lärare för att det ska bli bra.

Lärare är viktiga, och de är värda bra lön med tanke på den långa utbildning de har och det ganska tuffa jobbet. Som väl är så är det inte staten som sätter löner, men genom vår skattesänkning i januari månad kommer lärare att få mellan 700 och 900 kr mer i lönekuvertet, och det är nog mer pengar än nästa års avtalsrörelse kommer att ge dem.

Tyvär är satsningen på implementering av forskningsbaserade åtgärdsprogram mot mobbning för liten. Det är en insats som borde ha gjorts för länge sedan. Det lidande som uppemot 100 000 barn har att leva med varje dag är kanske det viktigaste sociala problemet som vår regering behöver ta itu med. I dag har de flesta skolor någon form av mobbningsprogram, men ofta är det hemmasnickrade program som ibland gör mer skada än nytta. Vi moderater tänker ställa krav på skolministern i denna fråga. Att ställa krav är ju att bry sig. Jag ser att skolministern nickar.

Gymnasiet står inför betydande utmaningar. Därför vill vi göra om gymnasiet från grunden. Det finns stora problem på dagens gymnasium. Avhoppet från yrkesprogrammen är ett problem. Möjligheterna till taktikval är för omfattande. Eleverna är rationella, och de väljer bort de svåra kurserna och får därigenom högre betyg. Det individuella programmet, som det har pratats om flera gånger i dag, är på väg att bli gymnasieskolans största program. Och det är endast tre av fyra elever som slutför sin treåriga gymnasieskola inom fyra år. Det är alltså 75 % som klarar gymnasieskolan på fyra år. För tio år sedan var den siffran 90 %.

Socialdemokraternas gymnasiereform kunde inte lösa problemen. Dagens situation kräver nytänkande. Därför har vår regering påbörjat en grundlig reform. Det som var bra i GY 07, till exempel fri sökning, kommer att genomföras. Vi kommer att dela upp gymnasieskolan i tre huvudinriktningar: en teoretisk del som leder till högskolebehörighet, en yrkesexamen som leder till utbildning i praktiska yrken och en inriktning till lärlingsexamen.

I de två sistnämnda kommer det inte att vara krav att läsa in högskolebehörighet. Det blir alltså mindre teoretiska ämnen men desto flera yrkesämnen med hög kvalitet. Vi ger självklart den enskilda eleven möjlighet att läsa in högskolebehörighet om han eller hon vill under tiden eller om han eller hon vill senare. Skillnaden mellan regeringens och

Socialdemokraternas politik blir därmed tydlig. Vi satsar på praktiska yrken och vi värderar dem lika högt som de teoretiska.

Socialdemokraterna väsnas mycket om neddragningen på komvux. Tomma tunnor skramlar mest. Det statliga stödet till vuxenutbildningen ändras ständigt beroende på arbetslösheten. I fjol minskade Socialdemokraterna själva stödet med 580 miljoner. Med tanke på utvecklingen på arbetsmarknaden är en fortsatt minskning både naturlig och rimlig. 600 miljoner är summan för konkurrenskomplettering på komvux, och där är Socialdemokraterna överens med oss att den ska förbjudas. Men vi ökar stödet till folkhögskolorna betydligt.

Fru talman! Den nya regeringen satsar mer på utbildning än den förra. Vi i alliansen har dessutom fullt förtroende för våra kommunpolitiker och att de själva kan fördela pengarna på bästa sätt.

Jag vill avslutningsvis uttrycka min glädje över att de statliga specialskolorna Hällsboskolan och Ekeskolan åter ska få ta in elever år 2008. Att bry sig om dessa multihandikappade elever borde vara en hjärtefråga för flera än för oss i alliansen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 105 IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Fru talman! I den gångna valrörelsen var ett av de tydligaste vallöfena från Moderaterna och nuvarande statsministern Fredrik Reinfeldt att Moderaterna och högeralliansen skulle satsa mer än Socialdemokraterna på välfärden oavsett vad vi satsade. Det var ett av de tydligaste uttalandena man kunde höra i valrörelsen. Det kom också ganska sent.

Vidare kunde man i september månad läsa på Moderaternas hemsida att man ville satsa 7 miljarder mer än den dåvarande socialdemokratiska regeringen på skola och utbildning. Min fråga till Margareta Pålsson är: Var är dessa pengar? Var är dessa satsningar?

När jag läste budgeten som ni nu lägger fram tillsammans med de andra högerpartierna ser jag bara minus. Det är minus 3,8 miljarder sammanlagt på utbildningsdelen. Det tas framför allt från förskolan och vuxenutbildningen. Men några satsningar ser jag inte som motsvarar alla dessa löften om att satsa mer än Socialdemokraterna eller för den delen de 7 miljarder som väljarna kunde läsa om på er hemsida. Var är dessa satsningar?

Anf. 106 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Moderaterna vill visst satsa de 7 miljarderna. Vi hade inte tillgång till Finansdepartementet och siffrorna. Under de tolv dagar vi hade på oss att lägga fram budgeten var det en del pengar som inte fanns som vi trodde skulle finnas.

Fru talman! Jag vill tala om för Baylan att det kommer mer, och det kommer mer satsningar. Baylan har en förmåga att läsa budgeten som en viss potentat läser Bibeln. Eftersom vi har flyttat pengar från ett konto till ett annat säger han att de inte finns där.

Det är de riktade pengarna till olika saker som vi väljer att lägga i påsen. Vi har fullt förtroende för våra kommunpolitiker och att de verkligen väljer att göra det bästa av pengarna. Jag har en kollega som är förbundsordförande i Skåne vid namn Heléne Fritzon som tycker att det är väldigt

bra att det inte längre blir riktade pengar till skolan. Nu tillhör Heléne Fritzon inte mitt parti utan snarare Baylans parti. Marie-Louise Rönnholm, som kanske är från Baylans egen hemkommun, tycker också att det är väldigt bra att de riktade statsbidragen försvinner.

Fru talman! Jag vill fråga vad Ibrahim Baylan tycker om de riktade statsbidragen. Är det bra som det är att Umeå nu ska betala tillbaka pengar för att man inte har gjort precis som den förra regeringen ville? Hade det inte varit bättre att Umeå självt hade fått bestämma vad man skulle använda pengarna till?

Anf. 107 IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Fru talman! Vi ville gärna satsa dem, men vi hann inte, sade Margareta Pålsson. Ni hann ta itu med skattesänkningar för 45 miljarder. Ni hann ta itu med att drämma till de arbetslösa genom att de får sänkt ersättning i a-kassan och dessutom får högre avgifter. Ni hann ett antal saker. Men just satsningarna på skolan hann ni alltså inte med. Min fråga är då: När kommer ni att hinna med dessa?

För det andra, Margareta Pålsson, handlar det inte bara om att byta konton. Antingen har man resurser från staten som går till ett visst ändamål eller så har man dem inte. Om man bara skickar dem generellt eller gör skattesänkningar av dem – för det har ni också gjort – kan de lika gärna användas till precis vad som helst. De kan användas till välbehövliga satsningar i äldreomsorgen. De kan användas till skattesänkningar och så vidare.

Nej, det blev inga satsningar på skolan i budgeten. Jag får väl se vad dessa vallöften är värda. En sak är jag ändå säker på. Några satsningar som större än Socialdemokraternas lär vi inte se i den här budgeten eller i den kommande.

Margareta Pålsson var också inne på gymnasieskolan. Att ställa krav och att bry sig har blivit modeord för de borgerliga partierna. Jan Björklund har lyckats tjata till sig detta, och de andra upprepar det. Min fråga är: Innebär det att ni inte bryr er om de elever som går på de yrkesförberedande programmen, eftersom ni ställer mindre krav på dem?

Kraven på de yrkesförberedande programmen kommer att minska. Det ska inte längre finnas svenska, engelska och matematik A som obligatoriska kurser. Innebär det att den borgerliga alliansen – som tycker att ställa krav är att bry sig – inte bryr sig om de elever som går på de programmen? Det motsvarar hälften av gymnasieeleverna i den svenska gymnasieskolan i dag.

Anf. 108 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Vi inom alliansen bryr oss om eleverna på de yrkesförberedande linjerna. Det är just därför vi gör denna reform.

I dag är det över hälften av eleverna på de yrkesförberedande linjerna på gymnasiet i Stockholm som slutar. De flesta av dessa är barn till föräldrar som finns inom LO-kollektivet. De avbryter sin gymnasieutbildning och går ut skolan utan ett fullständigt betyg.

Jag förstår inte hur ni tänker om ni kan tycka att det är bättre att sluta i förtid efter första eller andra året än att gå med lite lägre krav i engelska, matte och svenska. Det är en mycket konstig inställning.

Att arbeta är ett förträffligt sätt att fullfölja sina samhällsplikter oavsett om det är som akademiker eller som industriarbetare. Vi tycker att båda sorterna är lika viktiga och att båda sorterna behövs.

Därför ser vi till att många flera kommer genom gymnasiet och att de får en examen som leder till arbete. Är det sedan så att de vill fortsätta sin utbildning är alla dörrar öppna.

Jag tycker att det är synd att vi inte kan få fortsätta den här dialogen. Det kommer nog att komma många tillfällen framöver till det. Jag tackar för debatten med Baylan.

Anf. 109 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Jag har två frågor till Margareta Pålsson. En budget har alltid en viss signalverkan. Jag får inte riktigt ihop det. Den ena signalverkan är att allianspartierna i framtiden vill skapa en ny struktur för gymnasiet där inte alla får högskolebehörighet.

Samtidigt ger man signalen att komvux inte får lika mycket resurser nästa år som hitintills. Naturligtvis kan man prata om arbetsmarknadsåtgärder, men för mig har komvux också andra betydelser. Jag är inne på att i en framtida värld, särskilt om ni genomför det ni hotar med, kommer komvux att få betydligt större betydelse för alla dem som för sent upp-täcker att de kanske skulle vilja läsa på högskolan. Jag hoppas att det inte blir som ni har tänkt.

Detta var min första fråga till er, och jag tror inte att jag hinner så många flera i denna replik. Hur tänker ni er det här? Eleverna måste ju få signaler. I kommunerna ute i landet tvingas man i dag skära ned på komvuxutbildningarna. Det är ganska överraskande. Jag undrar hur det rimmar med er framtida politik.

Anf. 110 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Det som vi hör Miljöpartiet säga om signalverkan är viktigt. De signaler vi nu sänder ut till landets skolor är tydliga: Det är kunskap och tidiga insatser som gäller. Vi kommer att göra allt för att barnen redan när de är sju åtta år ska lära sig att knäcka läskoden. Vi kommer att göra allt för att reparationsarbetet ska bli så litet som möjligt.

Det är mycket som Miljöpartiet och vi inom alliansen har gemensamt när vi pratar om mångfalden, om det viktiga med KY-satsningar och inte minst om etableringsfriheten när det gäller förskolan.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Mats Pertoft, fru talman. Hur kan det komma sig att ni i Miljöpartiet så glatt sade ja till 580 miljoner i lägre anslag till komvux i fjol när det nu är så förfärligt att ta bort 600 miljoner i år? Samtidigt ökar vi ju kraftigt anslagen till folkhögskolor, som man på många sätt kan jämföra med komvux.

Anf. 111 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Nu är vi inte här för att diskutera den förra budgeten. Vid tiden för den satt jag inte ens i riksdagen, så det faller sig lite svårt att debattera den.

Däremot är det ni som har regeringsmakten nu. Det är ni som har signalverken och ansvaret för vilka signaler ni skickar ut till landet. Ni skickar ut en viss signal. I min hemkommun Södertälje var frågan i budgeten som det ska beslutas om nästa måndag: Ska kommunen lägga till

de här pengarna och ta dem från socialbidrag och äldreomsorg, eller hur ska man göra? Så tänkte man när man plötsligt fick beskedet att det fattades 2 miljoner. Det är det som är frågan. Eleverna får signalen att de inte kommer att få högskolebehörighet efter gymnasiet. Ska de dessutom få signalen att man inte kan lita på komvux därför att staten håller på att hatta så här?

Anf. 112 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Sanningen är den att komvux i många år har använts som ett dragspel när det har varit brist på arbete och när det har varit gott om arbete. Man höjer och sänker de statliga anslagen till komvux. Även om Mats Pertoft inte har suttit i riksdagen tidigare så har han nog hört talas om det genom sina kommunala kamrater.

Vi inom alliansen hyllar, respekterar och förstärker det kommunala självstyret. Vi har förtroende för våra partikamrater, och även för era, där de sitter på sina kommunala poster. Det är de som är närmast kommuninnevånarna. Det är de som bäst ser bekymren, problemen och behoven i kommunerna. De vet om det är en satsning på två nya förskollärare eller två lärare på komvux som behövs bäst. Det ni vill är att någon annan ska fatta beslutet så att de kan sitta där hemma och säga: Vi kunde inte göra någonting mer; vi kunde inte satsa på komvux! Det kan man visst. Vi har från början varit överens om att den största delen av pengarna skulle gå till den kommunala påsen. Ur den får våra kommunala politiker hämta pengar och göra vad de vill av dem.

Anf. 113 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Jag har ändrat frågor ett par gånger under Margareta Pålssons inlägg och under replikskiftena. Jag bestämde mig när Margareta Pålsson sade: Det behövs industriarbetare och akademiker. Ja, det behövs det. Frågan är bara om det från början ska vara bestämt vem som ska vara industriarbetaren och vem som ska vara akademikern, eller om det faktiskt ska vara ett fritt val, vilket det inte är i dag.

Margareta Pålsson fortsätter med att säga att alla dörrar står öppna för den som vill utbilda sig. Ändå skär ni ned på komvux med 600 miljoner kronor. I min hemkommun Trollhättan innebär det att man i kurskatalogen inför nästa år tvingats ta bort en tredjedel av alla sina kurser. På det sättet täpper man igen för de elever som inte har fått en högskoleförberedande utbildning på gymnasiet. Man täpper igen möjligheterna att gå vidare till högskolan. Dessutom har man inte ökat antalet högskoleplatser, trots att man vet att det kommer en stor kull som förmodligen också vill till högre utbildning.

Anf. 114 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Vi moderater har stått för valfrihet så länge att ingen tvivlar på att vi verkligen vill låta människor avgöra själva. Vem ska bli akademiker och vem ska bli industriarbetare? För mig kan samma person vara båda delarna. Inte nog med att en industriarbetare kan bli akademiker. Det är även så att en akademiker kan bli industriarbetare. Men i dag är det helt omöjligt. Man kanske har gått igenom en teoretisk linje men sedan tänker: "Jag vill hellre bli plåtslagare eller byggnadsarbetare, för

de tjänar bra nu.” Då finns det ingen möjlighet att gå den utbildningen. Den dörren är stängd.

Fru talman! På 1960-talet och fram på 1970-talet betydde föräldrarnas socioekonomiska bakgrund väldigt lite när barnen valde utbildning. Det fanns mycket större möjligheter än nu för barn och elever att nå sina drömmars mål. Nu är det som vi många gånger har hört i dag föräldrarnas utbildning och ekonomi som styr. Det tänker vi ändra på.

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Rossana Dinamarca. Det är så negativt med de 600 miljonerna i år, säger hon. Men hur var det förra året, när Rossana Dinamarca satt och sade ja tack till neddragningen på 580 miljoner? Rossana Dinamarca fanns i riksdagen då, även om Mats Pertoft inte gjorde det.

Anf. 115 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Jag ska svara på den sista frågan först. Neddragningen hade att göra med Kunskapslyftet, en satsning som gjordes efter den borgerliga regeringstiden. Arbetslösheten var då hög och det var nödvändigt att göra en satsning för att få människor ur arbetslösheten genom utbildning. Det var en satsning som vi förlängde. Den var aldrig tänkt att permanentas.

Men det man gör nu är att dra ned ytterligare. Som sagt: Det ställer till stora konsekvenser för dem som vill skaffa sig en utbildning – vilket man kanske inte tidigare hade – och få möjligheten att skaffa sig en högre utbildning. Margareta Pålsson säger att man i den nya regeringen kommer att verka för att de socioekonomiska förhållandena inte ska lysa igenom. Men säg då på vilket sätt ni kommer att göra det!

Universitetslektor Orstadius som jag talade om förut menar att betyg, prov och ordningsomdömen är fel väg. Det kommer tvärtom att betyda att de elever som i dag inte lyckas i skolan kommer att lyckas ännu sämre.

När man ser alla förslag tillsammans blir det väldigt tydligt att den borgerliga politiken är en klasspolitik – från förskolan upp till högskolan. Man ska så tidigt som möjligt sälla ut elever och det ska vara tydligt och klart från början vem som ska bli industriarbetare och vem som ska bli akademiker.

Anf. 116 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Vi lever i ett land där klassklyftorna ökar, och det kan knappast vara alliansens fel efter två månader i regeringsställning att klassklyftorna ser ut som de gör, att de är större i dag än de var i fjol och att de är större i dag än när den socialdemokratiska regeringen tillträdde 1994. Och Vänsterpartiet har stött varje budget från den regeringen sedan dess. Under dessa tolv år har klassklyftorna ständigt ökat. Det kan knappast vara vårt fel. Däremot ska vi göra allt för att om möjligt minska dem.

Det vi ska göra med barnen i skolan är att vi ska se till att de barn som har svårare att lära sig saker och ting verkligen ska få hjälp nu. De ska få hjälp om de inte har lärt sig läsa när de är åtta nio år. Vi ska inte som nu vänta och sätta in insatserna på IV-programmet. Vi ska sätta in dem tidigt, och det kommer mest att gynna de barn som har föräldrar som kanske inte har akademisk utbildning.

Prot. 2006/07:40
14 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Vänsterpartiet utmålar detta med prov och kontroller som att det är förfärligt för eleverna. Jag tillhör de lärare som har hållit på med detta, och jag vet så väl att sju-, åtta- och nioåringar inte ens förstår att det är prov och kontroller de utsätts för om de har en duktig pedagog framför sig. De tycker att det också är roligt och intressant.

Dessutom vill vi, som Sofia Larsen sade tidigare, återinföra de speci- allärare som Vänstern har varit med om att ta bort. De behövs för dessa barn som inte kan lära sig det som alla andra barn kan.

Anf. 117 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Ibland när jag ser en liten glad och förväntansfull sex- eller sjuåring gå till skolan kan jag inte låta bli att tänka på hur det ska gå för honom eller henne om några år. Kommer hon att vara lika glad, eller kanske glad på ett annat sätt men fortfarande glad, om några år? Ibland när jag tvärtom träffar en skoltrött tonåring tänker jag på att den där tonår- ringen förmodligen tillhörde de glada, förväntansfulla barnen några år tidigare.

För väldigt många går det bra genom hela skoltiden, men för alldeles för många blir skolan ett misslyckande. I värsta fall blir den också ett lidande på grund av trakasserier och mobbning.

Den viktiga fråga vi måste ställa oss är: Vad händer på vägen från förskoleklassen och upp genom systemet, genom högstadiet och gymna- sieskolan? Den frågan är viktig att ställa, och den har inte ställts i den ledande skolpolitiken de senaste åren.

Den svenska skolan är naturligtvis inte genomgående dålig. Det kan ingen människa säga. Det finns många engagerade och kompetenta lär- rare, och på många håll fungerar skolan väldigt bra. Men samtidigt kan vi alltså konstatera att det är uppenbart att antalet elever som misslyckas och inte klarar skolan har ökat, och det har ökat under en längre tid.

Vi kan också se att svenska skolresultat har försämrats jämfört med andra länder. Vi halkar ned nu. Vi är inte sämst. Det ska man inte säga, men vi är en dålig medelmåtta. Ibland ligger vi lite över snittet och ibland lite under snittet i internationella undersökningar. Jag tycker att en skola som faktiskt är Europas dyraste skola borde vara bättre än en halv- bra medelmåtta.

Sverige borde inte heller ha sådana förhållanden att 25 000–30 000 elever varje år hoppar av gymnasieskolan utan att ha nått gymnasiesko- lans mål och utan att vara förberedda för varken högskola eller arbetsliv. Många av de elever som hoppar av gymnasiet har varit efter ända sedan årskurs 2 och 3.

Jag tycker att det är särskilt bekymmersamt att klyftorna ökat alltmer i skolan, som flera av oss varit inne på. Vi kan se att elever från hem utan studietradition lyckas sämre i dag än vad de gjorde för några år sedan. SCB för statistik över förhållandet mellan föräldrarnas studiebakgrund och hur barnen lyckas i skolan. Vi kan se att år 1999 misslyckades 21,9 % av barn till föräldrar med kort utbildning med att bli behöriga för att komma in på gymnasiet. År 2005 hade den siffran stigit till 30,3 %. Det går inte längre att förneka att under den förda regeringspolitiken har den svenska skolan misslyckats med att skapa lika chanser för alla.

Fru talman! Jag har varit med nu några år i riksdagens skoldebatter och ständigt blivit nedröstad av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister när vi har föreslagit tydliga kunskapskrav, insatser mot mobbning, tidig utvärdering och mer stöd tidigt i grundskolan. För Folkpartiet är höga förväntningar och tydliga kunskapsmål verkligen den väg som ger alla elever möjlighet att växa. Därför är det nu naturligtvis glädjande att alliansregeringen föreslår en tydlig kursändring i skolpolitiken. Det märks i den här budgetens penninganslag och i texterna.

Den här budgeten innehåller stora satsningar på kampen mot mobbning, skärpt inspektion av skolan, arbete med nya och tydligare kunskapsmål, tidig utvärdering och nationella prov i årskurs 3, satsning på speciallärare och stöd och sist, men inte minst, en utredning om en ny gymnasiereform, som har nämnts här, med en tydlig uppdelning i ett studieförberedande program, bra yrkesförberedande program och lärlingsutbildningar.

Vi ser också den största satsningen på många år på lärares kompetensutveckling. På två år avsätter regeringen 2 miljarder kronor för lärares möjligheter att forska och kompetensutvecklas och för obehöriga lärare att komplettera för att bli behöriga.

Vi ser också att specialskolorna för flerfunktionshindrade, som Socialdemokraterna stängde, ska öppna igen.

Samtidigt ser vi också en kraftig satsning på forskning och på kvaliteten i högskoleutbildningen. Fredrik Malm från Folkpartiet kommer för vår del att prata mer om det senare i debatten.

Fru talman! Jag har tittat på oppositionspartiernas alternativ i deras särskilda yttrande till regeringens budgetförslag. Jag konstaterar att det inte finns någon samlad bild av vad oppositionen tycker. Det går inte att få en sådan bild. Vi ser bara att de flesta av regeringens stora satsningar inte finns med i till exempel Socialdemokraternas budgetmotion.

Nu går det ju över huvud taget inte, som bland annat Sofia Larsen sade, att få en bild av vad Socialdemokraterna egentligen vill. Det finns inga sådana anslag uppräknade. I betänkandet gapar kolumnen tom när det gäller Socialdemokraternas anslag. De nöjer sig med att svävande uttrycka vissa önskemål men visar inte var de vill spara och var de vill öka. De uttrycker vissa önskemål, men det är omöjligt att se dessa satsningar gå ihop till en samlad budget.

De har en del önskemål, men någon självkritik syns inte. Socialdemokraterna talar mycket om att vi inte ska sortera, men man nämner inte med ett ord det jag nyss sade, nämligen att flera elever har slagits ut. Antalet elever som sorteras bort genom att vara efter redan från årskurs 2 och 3 har ökat.

Sedan uttrycker man vissa önskemål om att bland annat sänka taxorna i barnomsorgen. Hur man finansierar det vet jag inte. Man vill sänka maxtaxan. Jag tycker att det är en mycket märklig prioritering när den stora utmaningen är att minska barngrupperna och få utbildad personal och högre kvalitet i förskolan.

Från Vänsterpartiet och Miljöpartiet kommer ett väldigt tydligt nej till nationella prov, till kontrollstationer i grundskolan, till betyg från årskurs 6 och så vidare. Man säger naturligtvis också nej till att införa flera betygssteg. Där är det också väldigt tydligt att den politik som har lett till så

många misslyckanden ska fortsätta, om Vänsterpartiet och Miljöpartiet får bestämma.

Fru talman! Som helhet innebär det här budgetförslaget en förstärkning av satsningen på skola, utbildning och forskning. Det tar naturligtvis tid innan den satsningen ger en synlig effekt i skolorna, men jag är helt övertygad om att vi nu slår in på en väg som kommer att vända utvecklingen i Utbildnings-Sverige. Därför yrkar jag bifall till förslaget i utbildningsutskottets betänkande.

(Applåder)

Anf. 118 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Jag vill hälsa skolminister Jan Björklund välkommen. Det är väldigt trevligt att du är med oss i debatten i dag.

Flera talare har varit före mig. Mina allianskamrater har på ett förtjänstfullt sätt tagit upp flera viktiga områden inom förskolan, grundskolan och gymnasieskolan, och där vill jag bara instämma.

Det är en väldigt viktig debatt som vi för här i dag, och det är oerhört tydligt hur den politik som regeringen för skiljer sig från den tidigare regeringens politik. Den tidigare regeringen och nuvarande oppositionen vill ha mer av det som inte har löst de stora frågorna och kommer inte med något förslag som pekar på hur man vill hjälpa och stödja de elever som i dag inte klarar att gå ut grundskolan eller gymnasiet med de betyg de är värda.

Varför för de den här diskussionen? Ja, man skulle kunna säga att det är politisk retorik, men där vill inte jag ställa mig.

Det handlar om att se varje människas, varje barns och varje elevs, enskilda värde. Varje barn och varje elev i Sverige har rätt att få de kunskaper som sedan ger dem möjlighet att klara vuxenvärlden. Där måste vi ha utgångspunkten. Vi kan klara det här med retorik, och vi kan klara det med siffror – det är där grunden är. Det är där alliansen och regeringen har lagt sig, att se varje människas värde, att se varje elev och varje barn. Jag tycker att det är oerhört väsentligt att ta fram detta.

Hela diskussionen blir meningslös om inte den grundläggande respekt för varandra får råda i utbildningssystemet. Det går inte att skapa en inlärningsmiljö i skolan där en stor del av eleverna känner sig rädda, känner sig kränkta och blir störda av oro i klassrummet. Det är en fullständig omöjlighet.

Det skulle aldrig någon av oss vuxna acceptera. Vi ska inte heller begära av våra barn och våra unga i dag att de ska klara av en egen studiero, där inte vuxna runtomkring tar ansvaret och ser till att det finns studiero.

Jag kommer själv från den världen, inom förskolan, från klassrummet. I över 20 år har jag funnits i skolans värld, och jag har många gånger mött de här barnen.

Jag konstaterar med förvåning vad Rosanna Dinamarca säger. När vi upptäcker ett barn tidigt, som regeringen vill göra, sätter in instrumenten och visar en tydlig viljeinriktning för att se och upptäcka barnet tidigt, fru talman, kallar Rosanna Dinamarca det för att hämma barnet. Hur kan man komma till en sådan slutsats?

Titta på socialtjänsten! Vi tvingar inte människor till socialtjänsten i dag. Bara när det handlar om lagen om vård, som är tvingande, gör vi det

men inte annars. Men där är det viktigt att tidigt se och upptäcka barnet som far illa. Där gör man det man säger är viktigt. Vi har en lag som säger att det är viktigt? Varför? Jo, för att tidigt ge stöd.

Vänsterpartiets och Socialdemokraternas politik landar i att vi inte ska se dem, utan vi låter det gå och så ser vi hur det går. För mig är det helt obegripligt.

Nej, vi i Allians för Sverige, Kristdemokraterna tillsammans med övriga i regeringen, ser det som oerhört viktigt. Se till att vi tidigt sätter in de resurser som behövs!

Vi har i dag en skola som ger många barn en bra utbildning. Vi har lärare som gör ett helt fantastiskt arbete. Vi har nyfikna barn, och de måste gå till skolan – vi har en skollag – och där har de rätt att få något. Men vi ska inte fokusera politiken på det som fungerar, utan vi ska ha en politik där vi vågar se det som inte fungerar och där sätta in kraften och de politiska musklerna, och vi ska visa det genom att avsätta pengar till det.

Jag tycker fortfarande att det är oerhört förvånande att den tidigare regeringen tillsammans med Vänstern och Miljöpartiet fortsätter att hävda: Låt oss inte se det här. Vi tar mer av det som inte fungerar. Vi låtsas som att allt är bra.

Jag har ännu inte hört något förslag från Ibrahim Baylan om hur han ska komma till rätta med de elever – vi får fokusera på dem – som går ut skolan utan att ha fått de kunskaper som de har rätt till. De har rätt till det.

När det gäller arbetsro i skolan, att få leva i en vardag där du slipper kränkande behandling, där du slipper uppleva mobbning och där du inte har rätt att mobba någon annan, måste den nya regeringen ta krafttag. Jag sällar mig till Moderaterna och säger att jag och Kristdemokraterna kommer att driva på i den här frågan, för den är oerhört viktig. Utan arbetsro är det här fullständigt omöjligt.

Fru talman! Jag har för länge sedan gått ifrån det anförande som jag hade planerat. När man är den sista talaren på ett område är det väldigt viktigt att hålla sig till den aktuella debatt som pågår, och det är min ambition att göra det.

Jag vill bara säga att vi vet att det har kommit en arbetsmiljöutredning som har tittat på arbetsmiljölagen och bland annat tagit upp frågan om skolan och förskolan ska inkluderas i arbetsmiljölagen. Jag har tidigare förfäktat, och har fortfarande den uppfattningen, att den bör inkluderas i arbetsmiljölagen. Utredningen kom tyvärr inte fram till detta, vilket jag tyckte var väldigt synd, därför att jag tror att det skulle vara av värde. Men det är frågor som vi får ta med oss och titta på, för att se om det är en möjlig och bra väg att gå.

Min kamrat Eva Johnsson i mitt parti Kristdemokraterna kommer att prata om högre utbildning och forskning, men jag vill ändå säga att det är oerhört många bra insatser som regeringen nu tar fram när det gäller skolfrågorna.

Jag vill också särskilt peka på frågan om att utöka heltidsstuderandeplatserna i läkarutbildningen. Det är en fråga som har hängt med mig länge. När jag kom till riksdagen 1998 uppbackades jag mycket av socialdemokrater och andra partier, inte minst hemma i Umeå, som drev på det här: Det här måste ni se till att vi får! Det tog lite tid, men vi fick en

bra början förra mandatperioden. Nu utökar vi detta ytterligare. Jag tycker att det är mycket bra. Några av de här platserna kommer också att finnas i Umeå, min hemstad.

Innan jag avslutar, fru talman, måste jag få notera att före skolministern Ibrahim Baylan i ett replikskifte oerhört väl undvek att kommentera sina egna partikamraters uppfattning i Umeå när det gäller de öronmärkta pengarna till förskollärare. Jag har varit förtroendevald i Umeå kommunfullmäktige under många år och har själv deltagit i den debatten oändligt många gånger, och jag vet vad Ibrahim Baylans partikamrater tycker om att riksdag och regering bestämmer att de här pengarna ska användas till just detta. Samtidigt har man själv egna idéer om hur de ska användas på ett mycket bra sätt för att förstärka skolan, men på andra sätt. Ibrahim Baylan skiljer sig här från sina partivänner, och det är intressant att han inte valde att svara på detta i en replik.

Fru talman! Jag yrkar bifall till hela förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 119 IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Fru talman! Jag hade tänkt stå över, men nu kom det så många direkta frågor. Anledningen till att jag avstod från att kommentera vad "Rönholm" i Umeå tyckte om detta var att vi inte har någon Rönholm i Umeå. Det vet Gunilla Tjernberg också. Möjligtvis menade Margareta Pålsson i det fallet Rönmark, kommunalrådet i Umeå, men det är en helt annan sak.

Jag måste säga att jag blir väldigt förvånad – både över Margareta Pålssons inlägg och nu också över Gunilla Tjernbergs. Det verkar nämligen vara så att det kommunala självstyret är värdefullt bara i vissa lägen. Nu har jag hört först Margareta Pålsson och sedan Gunilla Tjernberg prata om klokheden hos kommunpolitikerna. Jag har själv varit kommunpolitiker i tio år. Vi har till och med suttit tillsammans i kommunfullmäktige i Umeå. Det vore mig därför fjärran att förolämpa någon kommunpolitiker, vare sig före detta eller nuvarande.

Jag måste dock konstatera att det verkar vara väldigt selektivt när den borgerliga alliansen tycker att kommunpolitikerna är kloka och när man inte gör det. När det handlar om fristående skolor och etablering av sådana ska inte kommunpolitikerna ha något inflytande, i alla fall inte något avgörande. När det handlar om förskolor och etablering av sådana har vi hittills haft en lagstiftning som möjliggjort alternativa driftsformer för förskolorna men ändå givit kommunpolitikerna ett visst avgörande. Detta har nu högeralliansen tagit bort, vilket man också argumenterar häftigt för i den budgetproposition som ligger framför oss. Där är inte kommunpolitikerna kloka.

Det är samma sak när det handlar om finansieringen av skolan. I det dokument som högeralliansen har kommit överens om argumenterar både Folkpartiet och Moderaterna för att förstärka denna. Där är kommunpolitikernas klokskap inte mycket värd.

Det blir lite tvetydigt, till och med lite hycklande, att då här i talarstolen, fru talman, börja prata om varför Socialdemokraterna är emot att man tar pengar som är destinerade till förskolan och skickar ut dem i något tomt intet som skulle kunna bli förskolan men också mycket annat.

Anf. 120 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Jag får väl acceptera och respektera att Ibrahim Baylan i repliken valde att avstå från att svara på frågan kring öronmärkta pengar. Att det berodde på en namnförväxling kanske var något märkligt, men okej.

När det gäller frågor kring hur personal ska tillsättas ute i våra kommuner – oavsett om det är inom hemtjänsten eller hemsjukvården, på ett servicehus, på ett gruppboende eller vid en skola – är det självklart kommunerna som har det yttersta ansvaret och ska bestämma. Där råder det stor politisk enighet. Möjligtvis finns det någon på vänsterkanten som inte tycker att det är bra, men där tror jag att vi kan vara överens.

Sedan var det jätteintressant att frågan om fri etableringsrätt kom upp. Det är nämligen en sådan fråga som verkligen handlar om politisk ideologi. Ska staten bestämma precis allting i fråga om hur varje enskild människa ska utforma sitt liv, eller ska den enskilde ha mer möjlighet till det? Där har vi politiskt helt skilda uppfattningar, och det är självklart att den diskussionen ska föras i riksdagen. I den delen är det en politisk vilja det handlar om.

Sedan var det en tredje fråga som jag nu tyvärr inte kommer ihåg. Du får gärna upprepa den, för jag vill gärna svara på alla frågor.

Anf. 121 IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Fru talman! Det var väldigt vänligt av Gunilla Tjernberg. För mig blir dock detta som sagt oerhört tvetydigt. I ena fallet ska man inte öronmärka pengar från staten – vi pratar nu om resurser från staten som Sveriges riksdag tar beslut om – för att anställa flera förskollärare eller flera lärare i grundskolan. När det däremot handlar om hur man ska organisera till exempel förskolan ska definitivt kommunerna inte ha något att säga till om. Då ska staten bestämma: Så här ska det gå till. Kommunpolitikerna, de som ansvarar för verksamheten, ska inte ha något att säga till om.

Sanningen är ju, Gunilla Tjernberg, att det har varit fullt möjligt att driva förskolor i alternativa driftsformer. Sanningen är att ca 17 % av Sveriges förskolor i dag drivs i andra former än den direkt kommunala driftsformen. Detta har man haft möjlighet att bestämma ute i kommunerna. Många har också gjort det, ofta väldigt förtjänstfullt.

Det ni både beskriver i den här budgeten och också tidigare har röstat igenom i riksdagen handlar om något helt annat, nämligen att vilken gruppering som helst utan någon egentlig kontroll eller ordentlig uppföljning ska kunna starta en förskola och få skattemedel för att driva den. Det innebär att vilken religiös sekt som helst i detta land nu kommer att kunna få den här rätten. Vi har till och med i tidningsartiklar sett beskrivet hur vissa grupper redan har satt i gång att planera i och med att denna möjlighet öppnats.

Jag tycker att alla barn har rätt att få en bra förskoleverksamhet och en bra skolgång, fri från indoktrinering och dessutom med något slags offentlig kontroll av verksamheten. Jag kan konstatera att vi här inte delar uppfattning, och det kan jag respektera. Men stå inte i talarstolen och sjung kommunpolitikernas lov när ni inte litat på dem i avgörande frågor som handlar om välfärdens kärna!

Anf. 122 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Det är det jag gör. Jag litar verkligen på våra kommunpolitiker fullt ut. Det är det Kristdemokraterna och alliansen visar med det förslag vi lägger fram om de öronmärkta pengarna. Sedan har vi ju sett, både jag och Ibrahim och många andra, att det har varit oerhört problematiskt för kommuner som inte har kunnat använda de här pengarna därför att man inte uppfyller just de krav som ställs av staten. Då har man så att säga inte kunnat ta till sig pengarna, och i värsta fall har man blivit återbetalningsskyldig. Det har ställt till med väldigt många problem ute i kommunerna som jag inte tror att ni hade förutsett när ni lade fram det här förslaget. Vi har däremot en stor tilltro till kommunpolitikerna, och det är ett mycket viktigt besked här i kammaren.

När det sedan gäller friskolorna var det väldigt bra att det kom upp. Ibrahim Baylan säger att 17 % av våra skolor i dag drivs i annan form. Det tycker alltså inte Ibrahim Baylan är bra, fast det har skett under er regering. Kommunerna har bestämt så, men Ibrahim Baylan tycker inte att det är bra. Jag förordar tillsammans med alliansen möjligheten att i Sverige i dag låta alternativa anordnare bedriva allmän förskola, förskoleverksamhet och även skola. Tänk att ge den möjligheten! Det är förstås självklart att man ska leva efter och följa de lagar och förordningar som har beslutats i Sveriges riksdag. Där är jag väldigt tydlig. Allt annat är oacceptabelt. Men följer man dessa lagar tror jag att det är mycket bra med olika alternativ och med friskolor. Om det sedan är en religiös friskola eller en skola som till exempel drivs av en fackförening – varför inte – är det väl bra. Vi är ju olika vi människor, och det tycker jag att vi ska bejaka.

Anf. 123 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Jesper är 17 år gammal. Han har mycket stora svårigheter att läsa, och han kan definitivt inte skriva en text som är sammanhängande eller begriplig. Trots detta fick han betyget Godkänd i årskurs 9 när han lämnade skolan för något år sedan. Han beskriver själv sin skolgång i en intervju i tidningen ICA-Kuriren. Att jag fick godkänt i svenska är komiskt, säger han. Han halkade efter redan i lågstadiet och blev en strulpelle som han säger, och vi förstår ungefär innebörden av det uttrycket. Han fortsätter: Jag slöade i tre år på högstadiet. Jag fick inte en läxa på hela tiden – det du, Dinamarca – och nian var som en fritidsgård. Men så reflekterar han: Det är ju sorgligt egentligen och inte alls komiskt att jag blev godkänd. Det är sorgligt. Det kunde ha varit bättre ordning. Det skulle inte ha varit så slapt. Varför var det inte någon som tog tag i min situation, undrar han. Nu är han sorgsen över allt han har missat, och han är mycket orolig för framtiden.

Exemplet Jesper är inte påhittat. Det är ur verkligheten, och han är inte ensam.

Socialdemokraterna har sin verklighetsbild klar. Det är borgerlig skolpolitik som skapar sortering och utslagning, medan socialdemokratisk skolpolitik skapar jämlikhet. Jag undrar om Jesper håller med om den beskrivningen.

Det är inte lärarnas fel att det har blivit så här i Sverige. Det är inte skolans fel. Det är i stället effekterna av medvetna skolpolitiska beslut som har orsakat Jespers situation. För det första ansåg den förra rege-

ringen att den stora hjälpinsatsen för elever med svårigheter ska ske på gymnasiet individuella program. Stödresurserna i skolan har under en längre tid flyttats från lågstadiet till gymnasiet.

För det andra har den förra regeringen tagit bort utbildade speciallärare i grundskolan. De har ansett att förekomsten av speciallärare pekar ut vissa elever som sämre.

För det tredje är den förra regeringen emot tidiga kunskapskontroller i grundskolan för att identifiera vilka elever som verkligen behöver tid och hjälp. De säger att prov skapar utslagning.

Den fråga som nu måste resas är: Har Jesper hjälpts av socialdemokratisk skolpolitik? Har han blivit inkluderad?

Vi vill skapa en skola där Jespers problem upptäcks i tid. Han ska inte behöva gå osedd genom skolan. Skolpolitiken ska garantera att Jesper får hjälp i tid. Skolpolitiken ska stödja lärarna i att upprätthålla trygghet och ordning så att Jesper får studiero. Jesper ska inte behöva slås ut. Han ska inte behöva sorteras bort. Det är dags, mina vänner, att avskaffa den svenska sorteringskolan.

Historiskt har det många gånger rått enighet om skolpolitiken i Sverige. Det skulle finnas tydliga incitament för förkovran, oavsett föräldrarnas ekonomiska förhållanden och sociala ursprung. Höga bildningsideal var viktiga. Den som var begåvad skulle få gå vidare oavsett social bakgrund och ekonomiska förutsättningar. Brist på förväntningar hemifrån skulle mötas med höga förväntningar i skolan. Klassresan skulle uppmuntras. Det var idealen en gång i den svenska utbildningspolitiken. Om det rådde det bred enighet i kammaren.

Men med 1968 års vänstervåg kom perspektiven att förändras. I strävan efter jämlikhet slog den politiska pendeln fullständigt över. I stället för att göra det möjligt för alla att arbeta sig till studentexamen skulle jämlikhet uppnås genom att studentexamen avskaffades. Betygen skulle tas bort eftersom akademikerbarn historiskt hade haft högre betyg än arbetarklassens barn.

Socialdemokraterna var så angelägna att undvika eliter att man avskaffade alla incitament till förkovran i skolan. Det man inte såg var att utan formella meriteringssystem skapas nya eliter, de som förstår koderna eller de som har rätt partibok.

Varje vardag går mer än en miljon elever till skolan i Sverige. Många av dem har föräldrar som själva har akademisk bakgrund och är studieinriktade. De ställer höga krav på sina barn. De pushar. De läser läxor med barnen och sänder tydliga signaler att skolarbetet är viktigt och de accepterar inget slarv.

Men det finns en annan grupp där det inte finns någon där hemma som ställer krav på studieresultat. Föräldrarna kanske själva misslyckades i skolan eller inte orkar ha tydliga förväntningar. Ingen frågar om senaste provet och ingen kollar upp läxorna.

Det riktigt stora misstaget som svensk skolpolitik har gjort är att tro att man är snäll om man har låga förväntningar på de eleverna. Det är just den gruppen barn som är förlorarna i det socialdemokratiska skolsystemet. Det är barn som växer upp i hem utan studietraditioner, utan föräldrar som pushar på, men också utan en skolpolitik som pushar på.

Om man ska lära sig att hoppa höjd är det naturligtvis trist att riva ribban. Men vilken slutsats ska man dra om en elev river ribban? Vår

slutsats är att ge eleven mer träningstid och flera träningsinstruktörer. Vi ska visa att vi bryr oss, att vi engagerar oss och att vi har höga förväntningar, höga krav och ger mycket stöd och hjälp. Men Socialdemokraternas slutsats om en elev river ribban är att man ska avskaffa ribban.

Att ställa krav i skolan, fru talman, är inte att vara elak mot barn. Att ställa krav är som sagt att bry sig om eleverna.

Peter är 13 år gammal men hans utvecklingsnivå, både motoriskt och intelligensmässigt, motsvarar en bebis. Peter förflyttar sig genom att åla med kroppen. När han når fram till de upphängda mobilerna med olika leksaker känner han igen sig och ler. Ingenstans är det lättare att bli berörd av de orättvisor som naturen själv skapar än när man besöker en träningsavdelning i den svenska särskolan. Men ingenstans är det heller lättare att känna stolthet över ambitionerna i vårt svenska välfärdssamhälle.

Särskolan är en skolform för barn med utvecklingsstörningar, med en egen läroplan och egna kunskapsmål anpassade efter varje elev. Men nu har Sveriges vänsterkartell fått för sig att förekomsten av en särskild särskola skapar segregation och att särskolans elever egentligen borde gå i vanliga grundskolor. De skulle då följa samma läroplan och ha samma betygskrav som alla elever i den vanliga skolan.

I den statliga Carlbeckkommittén under den förra regeringen var målet tydligt. På sikt ska särskolan avskaffas som egen skolform. Det var därför Carlbeckkommittén en gång tillsattes.

Ingenstans tycker jag att cynismen i den förra regeringens skolpolitik är större än när det kommer till de elever som har de verkligt största behoven av särskilt stöd och hjälp. Alla ska stöpas i samma form. Då kan man inte ta hänsyn till att några är utvecklingsstörda.

Med förtvivlan har landets särskoleföräldrar och särskolepersonal reagerat.

Låt mig vara tydlig på den här punkten. Särskolan i Sverige kommer att vara kvar. Peters skola kommer inte att läggas ned.

Fru talman! Den 16 november förra året blev föräldrarna till en 14-årig pojke i Robertsfors uppringda på jobbet. Deras pojke hade blivit så svårt misshandlad i skolan av tre skolkamrater att han fick transporteras till sjukhus. De som misshandlade var tre grabbar som hade varit ett gäng i ett par år. Det hade gjort sig skyldiga till grov mobbning, trakasserier, hot mot lärare och elever, skadegörelse, att ha tänt eld i papperskorgar och grova kränkningar. Listan över deras förseelser är rätt lång.

Andra skolbarn kände sig hotade, mobbade, trakasserade och blev slagna. Många av eleverna i klassen hade ont i magen för att gå till skolan för de här tre grabbarnas skull.

Efter det akuta misshandelsfallet bestämmer skolan och kommunen att det nu inte fungerar att ha de här tre eleverna tillsammans. Man gör bedömningen att de måste skiljas åt. Grabbarna måste få mycket hjälp och stöd, men de måste skiljas åt. Kommunen bestämmer sig för att flytta de tre eleverna till var sin skola för att splittra upp gänget och sedan ge var och en stöd.

Men beslutet överklagas, och den som överklagar får rätt. De elever som hade flyttats isär fick i stället flyttas tillbaka igen till samma gäng. Följden blev att de övriga eleverna i klassen började byta skola. Mobbarna fick rätt. Mobbningsoffren fick flytta på sig i stället.

Det är inte Skolverkets fel att det blir så här i dess tillsynsbeslut. Det är den svenska skollagen som inte ger lärare, rektorer eller kommuner några som helst befogenheter att ingripa. Den nya regeringen kommer att ändra skollagen och förse skolväsendet med de befogenheter som behövs. Ingen, fru talman, ska behöva vara rädd för att gå till skolan.

Fru talman! Jesper som inte får lära sig läsa, Peter som hotas av att kastas ut ur särskolan och eleverna i Robertsfors som inte vågar gå till skolan för att ett gäng slåss och mobbar – det är för deras skull vi nu lägger om skolpolitiken i Sverige.

(Applåder)

Anf. 124 IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Fru talman! Det är viktigt att hålla sig till sanningen, statsrådet. Särskilt viktigt kanske det är just i den här kammaren.

Det är osant att den socialdemokratiska regeringen har föreslagit nedläggning av särskolan. Den förra socialdemokratiska regeringen lämnade till och med en särskoleskrivelse till riksdagen i våras där detta står klart och tydligt. Att stå i talarstolen här och skrämja upp de många barn som går i särskolan, de lärare som jobbar där och för den delen de föräldrar som har sina barn där på det viset är oanständigt.

Om vi nu skulle gå till själva debatten, fru talman. Det har gått hundra dagar sedan valet. Ni har hunnit lägga fram er första budget. Av både budgeten och de uttalanden och utspel som skolministern har gjort kan man konstatera att ett nytt epitet för Jan Björklund i stället borde vara stoppminister.

Det vi har sett av budgeten och de uttalanden som har gjorts är att det är stopp för flera förskollärare. Det är stopp för vissa elever till gymnasieskolan, stopp och förbättringar i gymnasieskolan, stopp för en modern lärlingsutbildning som skulle ha startat till nästa höst. Det är stopp av det statliga stödet till vuxenutbildningen och stopp av den fortsatta utbyggnaden av högskolan. Det är det de konkreta förslagen från Jan Björklund har handlat om. De har handlat om att stoppa saker.

När jag tittar i budgeten ser jag ju väldigt lite av ny politik. Det lilla av nytänkande som finns är övertagande av den socialdemokratiska skolpolitiken, det vill säga bekämpningen av segregationen, som ju är en stor fråga i den svenska skolan. Det var de åtgärder vi vidtog. Det är bra. Du ska ha en eloge för att du fullföljer det. Men något nytt har jag inte sett.

Anf. 125 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Fru talman! Jag är kanske lite förvånad över Ibrahim Baylans approach i sitt inlägg. När han har attackerat de övriga borgerliga företrädarna har det bara varit för att skrämjas om vilket stort systemskifte som nu sker. Men i sin första replik till mig är anklagelsen att det händer ingenting. Det går inte riktigt ihop. Sanningen är väl att det är en väldig reformtakt på Utbildningsdepartementet med de förslag som nu håller på att läggas fram. Det är många områden som läggs om i svensk politik just nu, och jag tror att utbildningsväsendet är ett av dem där det är mest omläggningar på gång.

En omläggning vi tänker genomföra, som är aviserad och som Ibrahim Baylan kringgick, är frågan om tidiga kontrollstationer i skolan. Jag

skulle vilja återge vad Ibrahim Baylan sade i ett anförande vid partikon- gressen.

Ibrahim Baylan sade till sina partivänner att utvecklingen i den svenska skolan går åt fel håll. Det traditionella svaret i partiet är att man vill satsa mer resurser, och man har gjort det. Utvecklingen går ändå åt fel håll. Ibrahim Baylan sade att det handlade om arbetarklassens barn. Det är de som går genom skolan utan att få nödvändiga kunskaper. Vi måste upptäcka dem på ett tidigare stadium. Därför är det oerhört viktigt att införa nationella prov i årskurs 3, sade Ibrahim Baylan.

Tänk vad glad Ibrahim Baylan måste vara nu när vi kan genomföra detta. När vi lägger fram förslaget om nationella prov i årskurs 3 till kammaren under våren, kommer Ibrahim Baylan att rösta på det sätt som han själv är övertygad om är bäst för de svenska skolbarnen eller inte?

Anf. 126 IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Fru talman! Folkpartiets förtjusning för socialdemokratisk skolpolitik är vida omvitnad, så pass att man har velat ta del av den i förväg. Det är väl glädjande att se att skolministern också väljer att citera mig i budget- debatten. Det är roligt att höra.

Av en ren slump råkade Folkpartiet någon vecka innan valet sätta in en presskonferens. Av en ren slump råkade den hamna dagen innan vi skulle presentera vår skolrapport.

I denna skolrapport kan vi se – jag har den med mig – vad Folkpartiet lovar väljarna att göra de första hundra dagarna om partiet vinner valet och hamnar i regeringen. Nu har Jan Björklund och Lars Leijonborg hamnat på Utbildningsdepartementet och har möjlighet att fullständigt ta hand om den svenska utbildningspolitiken och regeringspolitiken. I detta dokument står ett antal intressanta saker. Det är detaljerat beskrivet vad Folkpartiet lovar att göra om man får möjlighet att sitta i regeringen. Det finns många saker – väldigt lite av detta är genomfört.

Jag vill passa på och fråga skolministern när – vi har inte sett något nu – den satsning på 500 miljoner ni lovade dem i lägre åldrar som har läs- och skrivsvårigheter ska komma. Hittills är det bara ett stort svek. Det finns inget i budgeten. Har man varit så detaljerad och utfäst sådana löften förtjänar väljarna att få veta om pengarna inte ska komma nu när de ska komma. Ni lovade att det skulle fattas regeringsbeslut om detta i oktober. Hittills har vi inget sett, skolministern.

Jan Björklund vänder och vrider på orden och hävdar att jag säger att ingenting har gjorts. Visst har ni gjort saker, men det handlar framför allt om stopp och back. Ingenting nytt. Det handlar om att backa förskolan till vårdnadsbidrag. Det handlar om att göra den gemensamma grundsko- lan till flick- och pojkskola, elitsatsningar med mera. Den moderna gym- nasieskolan ska delas på tre. Det är med andra ord ganska omodern poli- tik.

Anf. 127 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Fru talman! Jag vet inte varför man ska ha dessa debatter om det inte är meningen att man ska svara på varandras frågor. Jag svarade på frågan om varför vi gör så lite. Jag räknade upp några saker. Nu heter det att vi gör jättemycket. Okej.

Det är riktigt att vi är fyra partier. Folkpartiet har varit överens om mycket, men inte allt. Ni var inte överens om någonting i valrörelsen. Det finns punkter i Folkpartiets program som inte fanns med i den första budgeten. Det medger jag. Dock kommer huvuddelen av punkterna i programmet att vara genomförda när hundra dagar har gått i januari. Men det finns några punkter som kanske inte är med där. Så kan det vara när man gör kompromisser.

Nu hade jag en fråga till Ibrahim Baylan, som jag tror att många är intresserade av. Nu när jag får möjlighet att lägga fram det förslag som du så kraftigt argumenterade för, nationella prov i årskurs 3, just för att det är bra för arbetarklassens barn, just för att det är bra att fånga upp barn tidigt, hur kommer du då att rösta?

Anf. 128 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag medger ytterligare en replik från Ibrahim Baylan eftersom det ställdes en rak fråga.

Anf. 129 IBRAHIM BAYLAN (s) replik:

Fru talman! Det beror helt på hur ett sådant förslag är utformat. Om det är i syfte att sortera, kategorisera, elever som det ska vara nationella prov i årskurs 3, vilket tyvärr man kan skönja av den bild som Jan Björklund och högeralliansen målar av den svenska skolan, blir det oerhört svårt att stödja en sådan politik.

Anf. 130 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Skolministern tog upp tre olika fall i sitt anförande.

Först berättade skolministern om Jesper som inte har fått en läxa. De lärare som jag har träffat och de skolor jag har besökt där man har använt sig av arbetssättet att se till att läxor och arbetsuppgifter görs i skolan med stöd av lärare har därmed löst ett av de problem Björklund har nämnt vid ett annat tillfälle, nämligen skillnaden i studieresultaten mellan pojkar och flickor. Det läxfria arbetssättet har fångat upp pojkarna och deras resultat har förbättrats. Det du, Björklund!

Det andra skolministern ofta hänvisar till är lärarnas befogenheter. Det spelar nästan ingen roll vilken fråga man pratar om så ska lärarnas befogenheter lösa allt i skolan – jämställdhet eller mobbning. Det finns en lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling. Vad är det för typ av befogenheter lärarna behöver utöver den lag vi i dag har?

Det tredje handlade om särskolan. Där måste vi komma ihåg att det finns olika grader av intellektuella funktionshinder. Vi får inte glömma bort att det finns de elever som i dag går i särskolan som faktiskt vill bli inkluderade. Men sedan finns det naturligtvis de som är på en mycket lägre nivå. För dem kommer särskolan fortfarande att finnas kvar.

Jag saknar dock ett fall. Det handlar om Tove som på grund av rädsla för sexuella trakasserier begränsar sitt liv genom att inte gå ut på kvällen. Hur ska ni göra för att bryta könsmaksordningen och könsrollerna i skolan?

Anf. 131 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Fru talman! Det är en sak jag vill utveckla i resonemang med Vänsterpartiet, nämligen hur man med hjälp av skolan kan bidra till att överbygga klassklyftor.

Sverige är det land i världen som börjar absolut senast med betyg. Det finns något land till som börjar lika sent som vi, men ingen börjar senare. Nästan alla börjar tidigare. Vi är det land i världen som har det absolut minsta antalet steg i betygsskalan. Vi är det land som har de absolut minsta förekomsterna av nationella gemensamma kunskapskontroller – i varje fall av jämförbara länder – i grundskolan. Vi är också det land i den utvecklade delen av världen där eleverna lägger allra minst tid varje vecka på skolarbete – lektioner och läxor tillsammans. Ändå har klassklyftorna inte överbyggats utan de ökar.

Vad är då Vänsterpartiets recept på detta? Jo, *more of the same*. Det är ännu färre läxor. De ska förbjudas. Ta bort betygen. Ambitionsnivån ska sänkas ytterligare. Men om den politik som har förts bara ökar klassklyftorna hur kan ännu mer av samma politik minska klassklyftorna? Är det inte något som Vänsterpartiet borde fundera över? Mot bakgrund av den analys som kan göras av verkligheten och resultaten av den politik som har förts, hur kan ännu mer av samma sak vara lösningen?

Anf. 132 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Jag noterade att Björklund inte svarade alls på frågan om jämställdheten i skolan. Hur kommer regeringen att göra? Snälla! Kom inte med argumentet om ökade befogenheter för lärarna. Det måste finnas andra förslag och idéer om hur man faktiskt ökar jämställdheten inte bara i skolan utan också i samhället – men skolan spelar faktiskt en stor och viktig roll.

Vänsterpartiet har, återigen, aldrig sagt att läxor ska förbjudas. Men det spelar ingen roll. Du sade själv i talarstolen att vissa barn kommer hem till föräldrar som kanske inte frågar om det finns några läxor, som inte engagerar sig i sina barn. Ska vi strunta i dem? Tror Björklund på allvar att om vi skickar med tio läxor hem blir eleven duktigare? Eller handlar det om att man genom ett arbetssätt i skolan faktiskt ser till att läxorna och andra arbetsuppgifter görs i skolan med den kompetens som finns bland lärare och med det stöd man kan få i skolan?

Skolan ska vara kompensatorisk. Det ska inte bero på vilka hemförhållanden man har om man klarar kunskapsmålen i skolan eller inte.

Anf. 133 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Fru talman! När det gäller den målsättningen är vi ju överens. Jag tror att alla i kammaren här är överens om att skolan ska vara kompensatorisk. Om vi inte trodde det så hade vi inte behövt ha någon skola. Jag tror att de som har gott om pengar och som är om sig och kring sig skulle se till att deras ungar gick i privatskolor ändå. Så var det ju på 1700-talet. Den allmänna skolan finns ju för att den ska vara kompensatorisk. Det är ju därför vi har den.

Men då är frågan: Hur är den bäst kompensatorisk? Ska vi ha låga krav, låga ambitioner och låga förväntningar, eller ska vi ha höga krav, höga ambitioner och höga förväntningar? Jag tror på det senare.

Föräldrar som själva har en akademisk bakgrund, som är engagerade i studier, som tycker att studier är viktigt och som själva kan engagera sig i studier och förstår naturvetenskap på gymnasienivå därför att de själva har gått där och studerat och tycker att det är viktigt och intressant – de föräldrarna kommer ju i den läxfria skolan att se till att deras ungar ägnar sig åt intellektuellt arbete på fritiden. Det är ju de andra föräldrarnas barn som blir loser – det är de som blir förlorare.

Det är klart att man kan säga så här: Förekomsten av läxor ökar ojämlikheten i samhället. Det mest jämlika är ju om man avskaffar hela skolan – då lär sig ingen någonting. Det blir otroligt jämlikt, men det löser ju inga problem för framtiden.

Det är ju detta som är själva kvintessensen. Vi är överens om målen, men vi har två fullständigt olika vägar att nå dit. Vi i alliansen ser att sänkta krav och sänkta ambitioner har ökat klassklyftorna i svenskt skolväsende. Vi vill gå den motsatta vägen.

Anf. 134 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Skolminister Björklund talar om att ställa krav är att bry sig, och det är väl någonting som alla kan vara totalt överens om. Att inte ställa krav är ju verkligen att inte bry sig. Oftast betyder det att gå och gömma sig. Särskilt om man har stått inför en klass så vet man att det inte hjälper att säga att de inte ska lära sig någonting. Man blir inte populär, och det är inte särskilt vettigt.

Men frågan är: Är det verkligen *more of the same* som det handlar om? Det är ju inte så att svenska skolan saknar prov, nationella prov och utvärderingar. Vi har ganska mycket av den varan. Det är ju inte någon som i dag inte frågar efter läxorna som när barnet framöver kommer hem kommer att säga: Var du med på nationella provet i dag?

Frågan är: Är det riksdagen eller lärarna som ska göra jobbet? Jag är helt överens om att vi behöver en ny skollag, men frågan är om vi behöver så mycket exakt *more of the same*. Jag tror att vi behöver mer tydliga regler för lärare och även möjligheter för elever, men vi behöver inte tidigarelägga nationella prov – snarare diagnostiska prov. Lärarna vet ofta var barnen står, annars brukar det inte vara så särskilt bra lärare, och då bör man hitta bättre. Det handlar snarare om att man ska skapa möjligheter för de här barnen, inte låsa in dem i olika fällor. Man ska skapa möjligheterna för professionen att utföra sitt arbete. Jag är rädd att skolministern vill detaljstyra lärarna.

Anf. 135 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Fru talman! Jag ska gärna säga att jag tycker att Miljöpartiet och Mats Pertoft ofta har ett mycket intressant decentralistiskt perspektiv på hur skolan ska styras. Jag tycker att det är en utmaning att fundera över de argument som kommer fram. Det är det verkligen. I den här regeringen har vi ett öppet sinne mot alla som vi kan hitta värderingar hos som gör att vi kan se på olika lösningar för framtiden. Det vill jag understryka.

Men det är ändå ett par frågor som inställer sig. Regelstyrning, som man hade tidigare, det vill ingen ha. Om vi sätter regelstyrning mot målstyrning så vill ingen ha regelstyrning tillbaka. Och Mats Pertoft tycker att även de regler som finns ska bort. Men då måste man ju fundera på

hur målstyrningen ska se ut. Det är då jag blir så bekymrad, därför att Miljöpartiet vill ju avskaffa alla system för utvärdering. Men målstyrning kan ju inte bara vara att man ska rabbla upp 500 mål i läroplanen, utan målstyrningens djupare innebörd är ju egentligen att man utvärderar resultaten kontinuerligt. Det är ju det som är innebörden i målstyrning.

Ni är fullständigt emot regelstyrning, det har jag förstått, men hur ska målstyrningen fungera om man aldrig utvärderar något? Och den viktigaste utvärderingen måste ju vara av skolans kunskapsmål – om eleverna har lärt sig olika saker. Nationella prov och nationella betygssystem är ju de viktigaste nationella utvärderingsinstrumenten vi har, men dem vill ni avskaffa. Hur ska er målstyrning alltså fungera när ni inte utvärderar något?

Anf. 136 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Att Miljöpartiet har några förslag på att avskaffa alla utvärderingsinstrument som vi har i dag är nytt för mig, men kanske har Björklund läst noggrannare än jag.

Vi vill däremot inte skapa de tidigare delarna. Vi ser, som jag har varit inne på tidigare i dag i mina anföranden, att det här inte är en utveckling som fungerar med barnen, eleverna och studenterna i dag om det gäller att tro att alla barn i samma ålder har samma kunskapsnivå i dag. Det är ju beträffande den biten vi har annorlunda syn. Vi ser att individualiseringen i skolan och i samhället går så snabbt i en riktning att vi inte längre kan räkna med att alla kan allting samtidigt. Därför behöver vi mer diagnostiskt material. Vi behöver utvärdering. Vi är helt överens om utvärderingarna. Men vi behöver en annorlunda utvärdering än den som skolministern föreslår som utgår ifrån att alla människor är lika samtidigt, vilket jag tycker är ett konstigt synsätt hos en liberal skolminister. Det handlar ju om att se människornas mångfald och olikheter och att ge våra lärare verktyg att motsvara denna olikhet hos eleverna – inte tro att man ska skära alla efter samma mall. Det är det jag reagerar på. Vi ska visst ha utvärdering, men vi ska ha ett modernt utvärderingsinstrument som motsvarar individualiseringsprocessen.

Anf. 137 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp) replik:

Fru talman! Det är något som jag inte riktigt förstår i Miljöpartiets resonemang där. Att vi vill ha nationella prov i årskurs 3 betyder ju inte att vi tror att alla har nått samma utvecklingsnivå i årskurs 3. Då behövdes ju inte proven. Då visste vi ju redan svaret. Olika elever har naturligtvis nått olika långt. Provet är ju till för att identifiera dem som inte har nått tillräckligt långt för att just de ska få mer hjälp och stöd. Det är ju att erkänna att elever är olika. Det är ju därför vi vill ha de nationella proven, av samma orsak som min företrädare på posten ville ha proven, nämligen därför att man ska kunna identifiera de elever som behöver hjälp och stöd. Hade vi trott att alla var lika hade det ju inte behövts.

Men vad händer om man bara har diagnostiska prov? Det finns ju en väldig skillnad mellan nationella prov och diagnostiska prov, som Mats Pertoft är mycket väl medveten om. Vi sätter upp ett mål som säger att eleverna ska ha nått till en viss nivå. Sedan kollar man av: Har eleven nått dit? Ja – då har man nått målen. Har man inte nått målen utan ligger under och underkäns behöver man mera hjälp och stöd. Men med ett

diagnostiskt prov finns det ju inget mål att utvärdera emot. Lilla Kalle har inte nått målen utan behöver hjälp – det går ju inte att säga det, för det finns inga mål. Det är ju det som är skillnaden mellan nationella prov med tydliga mål i läroplanen eller diagnostiska prov. Vad är det man utvärderar emot? Det finns ju ingenting att jämföra med. Det finns ju inga mål att uppnå med tydliga kunskapskrav i Mats Pertofts läroplan. Det är ju det som är själva skillnaden.

Vi tror att elever är olika. Just därför måste vi ha tydliga utvärderingar för att identifiera de elever som behöver hjälp och stöd i skolan.

Anf. 138 MARIE GRANLUND (s):

Fru talman! Jag får börja med att beklaga att utbildningsministern inte heller denna gång har haft möjlighet, tid eller intresse att komma när utbildningspolitiken diskuteras här i kammaren.

Under förra mandatperioden reste utbildningsminister Lars Leijonborg i Indien och Kina och skrev en bok där. Han drog vissa slutsatser. Jag var också på en studieresa förra perioden i Indien, och jag drog också mycket lärdomar därifrån men drog inte riktigt samma slutsatser.

Jag var på en studieresa i Kerala i absolut sydligaste Indien. Vi träffade intellektuella där som var oerhört oroade och ledsna över globaliseringen. De sade till oss i den svenska delegationen: Ni vet inte vad som händer här. Nu håller textilindustrin på att flytta härifrån.

Då sade jag: Jo, vi vet precis vad som händer. Jag kommer från en stad, en jätteliten stad i sydligaste Sverige, som heter Malmö. En gång flyttade textilindustrin därifrån, och den flyttade faktiskt till er. Vi kunde inte lägga flera båtar på lager, utan vi fick faktiskt lägga ned flera av de svenska varven. Jag vet precis vad ni pratar om.

Då sade de: Men vad hände då i Sverige? Blev det massprotester, demonstrationer? Vad hände? Blev inte människorna arga?

Och då så sade vi: Jo, det är klart att människorna blev arga. Det är klart att människorna blev arga när de förlorade sina arbetskamrater, när de förlorade sitt dagliga arbete. Men i Sverige har vi flera olika system som gör det möjligt att faktiskt gå vidare även om det oundvikliga inträffar. Det handlar om en arbetslöshetsersättning som är värd namnet. Det handlar om arbetsmarknadsåtgärder, och det handlar om utbildning såväl på högskolan som i grundskolan och i vuxenutbildningen. Och det är det som jag tänkte fortsätta att prata om.

Sverige, fru talman, är ett litet extremt konkurrensutsatt land. Vi socialdemokrater valde tidigt vägen för en öppen ekonomi, och detta har bidragit till att vi i dag har en av världens mest konkurrenskraftiga industrier med hög produktivitet och högt förädlingsvärde per arbetad timme. Det har samtidigt skapat bra reallöner och en ekonomisk grund för det välfärdssamhälle, med offentlig sektor i världsklass och ett generellt trygghetssystem, som skapar förutsättningar för förnyelse och förändring.

Satsningar på utbildning, forskning och vuxenutbildning har därför varit en central del i Socialdemokraternas ekonomiska politik. Alla, inte bara några, måste få en grund för ett livslångt lärande. Högskolan har byggts ut för att matcha elevernas krav men också svenskt näringslivs efterfrågan. Och stora satsningar har gjorts på vuxenutbildning. Mycket av det här avbryts nu i och med den budget som den borgerliga regering-

en för fram och som kommer att beslutas om någon timme här i riksdagen.

Utbyggnaden av högskolan stoppas nu, vilket innebär att andelen högskoleutbildade drastiskt kommer att minska till följd av de stora ungdomskullar som nu närmar sig högskoleåldern. Man kommer helt enkelt att ha en chans att gå på högskolan beroende på om man tillhör en stor barnkull eller inte. All form av vuxenutbildning, såväl inom utbildningsväsendet som i arbetsmarknadspolitiken, får nu utstå mycket kraftiga nedskärningar.

Fru talman! Denna stoppolitik på utbildningsområdet är djupt olycklig för Sverige och svenskt näringslivs konkurrenskraft. Men samtidigt är detta föga förvånande. Det här är i konsekvens med den nya ekonomiska strategi som de borgerliga nu har slagit in på. Jobbpolitiken visar sig vara en låglönepolitik.

Med den ekonomisk-politiska strategi som man nu har räcker det med att det är väldigt få som får högskoleutbildning. Med en sådan vision om var de nya jobben skapas behövs det ingen vuxenutbildning. Återvändsgränder i utbildningssystemet blir inget problem. Det räcker med piskan att tvinga de arbetslösa att ta låglönejobben.

Fru talman! Vi socialdemokrater har en helt annan utbildningssyn. Utbildning är central för personlig utveckling, enskilda människors livschanser och den framtida samhällsutvecklingen. Vi vill avsätta 1 % av bruttonationalprodukten till forskning. Vad de borgerliga nu gör är att de skär på både småföretagsforskningen och arbetslivsforskningen och minskar de totala resurserna till samhällets forskning. Vi vill fortsätta att bygga ut högskolan. Antalet som tar en forskarexamen har ökat med 75 % och är nu det högsta i världen. Vi vill fortsätta det här arbetet.

Sverige satsar mest på forskning och utveckling i Europa och ligger näst bäst till i världen. När Olof Palme en gång i tiden var utbildningsminister hade han som mål att 50 % skulle gå på gymnasieskolan. Det gäller faktiskt att sätta ribban högt. Vi vill att 50 % av en årskull ska gå vidare till högskolan. Det är oerhört viktigt, för Sverige är ett litet land, och vi har inte råd att inte ta hand om alla våra begåvningar.

Ungdomskullarna växer nu snabbt, och på mindre än tio år ökar antalet 20-åringar med över 30 %. Det motsvarar drygt 30 personer i varje årskull. Att inte bygga ut högskolan är att isolera Sverige internationellt, och vi kommer att bli det enda land i världen som aktivt minskar ungdomarnas utbildningsmöjligheter. Men Moderaterna har en lång tradition av att säga nej till satsningar på universitet och högskolor. I 30 års tid har man motsatt sig utbyggnaden av starka högskolor som ska finnas i alla delar av landet. De har röstat emot 18 stycken, nästan hälften, av landets lärosäten. Denna politik, fru talman, vänder vi oss väldigt mycket emot.

Till detta kommer att högskolan kommer att förändras på många olika sätt. Man kommer att slopa möjligheten att komma in på högskolan genom arbetslivserfarenhet och högskoleprov. Dessa människor stängs ute från högskolan för alltid. Allmänrepresentationen i styrelserna tas bort. Man kan ju undra om man från den borgerliga sidan tycker att det vore bra om Ericssons vd själv fick utse sin styrelse eller om kanske Scania Östling skulle göra det.

Fru talman! Sedan har vi den kommunala vuxenutbildningen. De borgerliga har gång efter gång pratat om att Socialdemokraterna har dragit ned. Ja, det är riktigt att vi gjorde det. Men det sade vi redan från början när vi lanserade Kunskapslyftet. Det var en jättelik satsning som var en av de åtgärder som vi vidtog i och med det ekonomiska moras som vi hade att reda upp efter 1994.

Vi vill inte dra ned den reguljära vuxenutbildningen med 600 miljoner kronor som man nu gör. Vi tycker inte att kommunal vuxenutbildning är en arbetsmarknadsåtgärd. För oss handlar vuxenutbildning om så mycket mer. Det handlar om att faktiskt inte ha återvändsgrändens politik utan att man hela tiden ska kunna gå vidare.

Dessutom ändrar man bidragssystemet. Man tar bort viktningen av bidrag. Det innebär att man nu inte kommer att ta hänsyn till låg utbildning, arbetslöshet och invandrare som man har gjort tidigare. Min kommun Malmö förlorar otroligt på det här, medan Vellinge, som tidigare har angetts som exempel, kommer att vinna jättemycket. I Vellinge kan man använda de här pengarna till att bygga bryggor eller någonting annat. I Malmö har vi inte samma möjlighet på grund av den sociala struktur som vi har där.

Fru talman! Det är ett systemskifte på utbildningspolitikens område. Vi beklagar detta, och vi beklagar att utbildningsministern inte har haft möjlighet att närvara här i dag.

Anf. 139 EVA OLOFSSON (v):

Fru talman! Jag kan fortsätta där Marie Granlund slutade, för Göteborg har samma struktur som Malmö. Vi har människor som är i stort behov av en vuxenutbildning för att komplettera utbildning, för att de har kommit från andra länder. En del har väldigt mycket utbildning med sig. Andra har väldigt lite utbildning med sig när de kommer till Sverige. Vi har många lågutbildade och relativt många arbetslösa.

Jag har svårt att förstå att viktningen av bidraget till vuxenutbildningen försvinner när man samtidigt i alliansens budgetproposition säger att det är viktigt att satsa på de människor som behöver stöd för att kunna komma ut på arbetsmarknaden. Det visar man ju inte i praktiken. Man tar bort viktningen, och man skär ned stödet till vuxenutbildningen. Det är klart att det kommer att drabba människor som behöver vuxenutbildningen för att byta linje i livet, människor som behöver vuxenutbildningen för att komplettera utbildning, människor som behöver vuxenutbildningen för att inte bli arbetslösa.

Man säger att det här är för styrande och omfattande. Men det är ju inte bara det att det hamnar i påsen väldigt snabbt, utan det är också mindre pengar som hamnar i påsen.

Man har också tagit bort anslagen till den uppsökande verksamheten, som handikapprörelsen, fackföreningsrörelsen med mera hade. Det var ett sätt att nå människor som man inte når lika lätt.

När jag pratade med vuxenutbildningen i Göteborg sade man att man nu fick avbryta ett väldigt intressant projekt som man hade på Sif. Man var på väg in på Volvo, bland annat, för att diskutera om människor som skulle behöva komplettering, som riskerar arbetslöshet och annat. Men nu blev det stopp för det.

Motivet att man konkurrenskompletterar blir också lite konstigt. Man kan ju tycka att man skulle göra något genom att ändra reglerna för vuxenutbildningen och inte klämma åt alla kommuner. Konkurrenskompletteringen är avskaffad sedan länge i Göteborg, och pengarna går i väldigt hög grad till människor som just behöver mer utbildning för att kunna fortsätta att studera eller få ett jobb.

Dessutom ifrågasätter jag den vuxenutbildningspeng som nu är på gång. Man pratar om den individuella friheten, etableringsfriheten. Vad man mister på köpet, och något som jag har märkt en stor oro kring i Göteborg som har många olika utförare, är helhetssynen, överblicken, den långsiktiga planeringen, bredden, den vägledning som finns så man väljer vuxenutbildning som leder till jobb. Man undrar om allt detta kommer att kunna fungera med den vuxenutbildningspeng som alliansen nu vill införa. Göteborg har satsat på en väldigt stor bredd i vuxenutbildningen och på svenska för invandrare med stor bredd. Det pågår också nu sfi med arbetspraktik. När jag besökte Lernia hade man precis varslat 33 personer på grund av alliansens vuxenutbildningspolitik.

Jag tänkte fortsätta med att prata om andra delar av lärandet, förskolan. För det är ju så att 83,4 % av våra barn mellan ett och fem år finns i vår förskola. Förskolan är, som det sades, början på det livslånga lärandet. Vi ser förskolan ur ett barnperspektiv. Vi vill värna och utveckla den utifrån ett barnperspektiv och se förskolans pedagogiska roll. Det var flera viktiga reformer förra mandatperioden. Vi har jobbat med maxtaxa, statsbidrag till personalförstärkningar, kvalitetsförbättrande åtgärder, rätt till förskola för arbetslösas och föräldraledigas barn och en allmän förskola för fyra- och femåringar.

Vad vill alliansen egentligen med förskolan? Vi har diskussion om vårdnadsbidrag som inte kan ge det pedagogiska stöd och den utveckling till barnen som en förskola ger, förutom vad det innebär för kvinnors möjligheter till ett lika liv med inkomster, förvärvsarbete, lika makt och delning mellan kvinnor och män av det obetalda arbetet.

Vi har från Vänsterpartiet som vår viktigaste fråga att fortsätta satsningen på mindre barngrupper och flera lärare i förskolan, flera vuxna i förskolan. Det är viktigt på många sätt. Vi vet att de allra yngsta barnen speciellt får illa i stora grupper, och barn som behöver speciellt stöd. Alla de barn som vi har i Göteborg, Malmö, Södertälje, Botkyrka och Rinkeby som har föräldrar från annat land vet vi behöver möjligheter till extra stöd. Därför ingår i vår satsning på jobb där de verkligen behövs 10 000 nya lärare i förskolan. Vårt mål är på sikt 15 barn i barngrupperna.

Vi behöver också fortsätta satsa på modersmålsundervisningen. Där tycker jag att vi kan ha en självkritik, vi som var med och styrde tidigare. Det är väldigt få barn som får det i förskolan i dag. På 80-talet fick 60 % modersmålsundervisning om de hade ett annat språk hemifrån eller talade flera språk. I dag är det nere i 14 %. Vi vet att med modersmålsundervisningen blir barn bättre i att klara skolan framöver. Det blir en ökad kompetens för samhället. Barnen kan också ha kontakt med släktingar som inte talar svenska språket.

Det är också viktigt att vi ser i vårt samhälle att alltfler människor behöver jobba på obekväma tider. Det gäller inte minst människor som finns inom LO-kollektivet. Det gäller inte minst ensamstående föräldrar.

Man kan kanske befara med alliansens politik när man ska ha nya lågbetalda jobb i servicesektorn att den gruppen människor kommer att öka. Då måste också förskolan leva upp till att barn som finns i de familjerna har rätt till en förskola också på obekvämt arbetstid. Vi vill att man förtydligar detta.

Vi har pratat förut om vem som egentligen ska bestämma när förskolor etableras. Vi i Vänsterpartiet tycker att det är självklart att det är kommunerna som ska bestämma det. Vi har det förtroendet för kommunpolitikerna, men det är också, tycker jag, naturligt att det inte finns en fri dragningsrätt i kommunernas portmonnär. Det är faktiskt kommunerna som har ansvaret för att bygga ut förskolan, för att den finns, för att klara förskola för alla nya barn som nu föds. Det underlättas inte om vem som vill, oberoende av om det behövs förskola just där, oberoende av vad man har för inriktning – det kan finnas grupperingar som man inte vill ska driva en förskola – i stort sett får fri etableringsrätt. I stället är det mycket bättre, tycker jag, att kommunpolitikerna i dialog med de föräldrar som faktiskt finns nära har beslutanderätten och kan utveckla och etablera förskolorna.

Jag bor i ett av de tätaste föräldrakooperativa förskoleområdena, skulle jag tro, i Sverige, i centrala Göteborg. Det finns många bra förskolor, men man ska kanske tänka på att de kooperativa förskolorna har nästan inga ensamstående föräldrar, nästan inga invandrarbarn, och strukturen är mycket färre yngre barn. Det är något man kan fundera över i alla fall, tycker jag.

Vi vill säga nej till den fria etableringsrätten. Det är kommunerna som ska ta de besluten.

Till slut vill jag säga att vi har haft en väldig ambitiös delegation om jämställdhet i förskolan. Den kom med ett betänkande i juni. Jag hoppas att vi får en reaktion från alliansen på det betänkandet. Det innehåller väldigt mycket bra, bra tankegångar om hur vi ska göra för att bryta att pojkar behandlas på ett visst sätt och flickor på ett visst sätt. Även personal som tror att de jobbar jämställt upptäcker när de börjar titta på sitt arbete att det gör de inte alls. De låter pojkarna gå före när de ska ut och leka för att det blir lugnare då, och flickorna får stå tillbaka, etcetera, etcetera. Jag tror att ni har hört detta.

Det finns väldigt goda erfarenheter, i Gävle och Göteborg, men då krävs det en kompetenssatsning, en utbildning i genuskunskap. Det krävs handledning och långsiktigt medvetet arbete för att de som jobbar i förskolan ska behandla pojkar och flickor inte utifrån kön utan utifrån de individer de är.

Vänsterpartiet vill satsa på mindre barngrupper. Vi vill ha en förskola för alla där barn möts, där olika barn möts, oavsett föräldrarnas ursprung, religion och vilka olika familjeförhållanden man kommer ifrån. Vi tror att det skapar ett bra tolerant samhälle där vi möts hela vägen och inte sorterar oss efter vad vi tycker, kommer ifrån eller har för religion.

Vi vill satsa på modersmålsundervisningen, och vi vill se till att flickor och pojkar blir bemötta som de individer de är, med de egenskaper de har som individer, och inte utifrån vad de förväntas göra utifrån kön.

Anf. 140 GUSTAV BLIX (m):

Fru talman! I somras gav jag mig i kast med att läsa Per Anders Fogelströms stora roman *Vävarnas barn*. Det är den första delen i hans ganska långa serie som beskriver Stockholms historia. Den handlar om klädesarbetare på Barnängens klädesfabrik på Södermalm i Stockholm på 1750-talet. Det var en nyttig påminnelse om hur Södermalm, Stockholm och Sverige har förändrats. En annan påminnelse om detta är i dagarna när Christer Fuglesang nog måste anses vara den högste representanten för svenskt utbildningsväsende.

Det är en fantastisk resa som vi har gjort från hjärtskärande fattigdom till rymdresor. Det besynnerliga i denna resa är att både allt och nästan ingenting har förändrats samtidigt. För i grund och botten är vi människor i stort sett likadana. Vi har samma biologiska uppbyggnad i huvudsak. Vi har inte heller fått något nytt till jorden, inga nya resurser, inga nya råvaror. Det är inte heller något gudomligt ingripande eller annat som har förändrat förutsättningarna. Det som har förändrats är den förmåga vi människor har att organisera vårt samhälle och använda de resurser och de råvaror som finns smartare och bättre. Det som har förändrats är vår kunskap.

Sveriges kunskapsresa började på många sätt med folkskolan. En i jämförelse med omvärlden väl utbildad befolkning var av avgörande betydelse när vi gjorde den stora förvandlingen från ett fattigt bondesamhälle till en modern och välmående industrination. Under 100 år, från 1870 till 1970, gjorde Sverige en enastående resa där moderna industrier och nya tjänsteföretag ersatte det gamla bondesamhället.

Den kanske viktigaste byggstenen i det svenska tillväxtundret var dåtidens bildningsideal. Flit, ambition och höga kunskapskrav uppmuntrades och lade grunden för många enastående klassresor.

Men tyvärr har vi inte lyckats behålla dessa ideal lika starka i dag. Det handlar inte bara om att svensk arbetarrörelse har lämnat arbetslinjen. Socialdemokraterna har också förskingrat det bildningsideal som man faktiskt ärvde.

Vi har inte lyckats hålla fokus på det som är skolans kärnuppgifter, nämligen att förmedla kunskaper. Det erkände den tidigare statsministern Göran Persson för två år sedan. Så sant, så sant, men tyvärr så sent, så sent. Detta har vi moderater vetat i decennier.

Fru talman! Allians för Sverige och den nya regeringen har valt en helt annan syn på skola och utbildning. För oss moderater är skolan kanske den enda sant fungerande välfärdspolitiken. Vi vet att kunskaper och färdigheter är avgörande verktyg för individens möjligheter att förverkliga sitt livsprojekt. Det märks kanske inte minst i alliansens ambition att göra upp med den skicka-vidare-mentalitet som så länge har präglat den svenska skolan, den skola som Socialdemokraterna bär ansvar för.

Den här regeringen kommer därför att se till att vi redan under de första skolåren fångar upp de elever som har svårt att nå kunskapsmålen och ger dem extra hjälp. Det första och kanske viktigaste steget mot en högskoleexamen är nämligen att knäcka läskoden.

Men det är inte bara i lågstadiet som vi måste börja ställa krav och utvärdera resultaten. Varje nivå i skolsystemet måste ta sitt ansvar för elevernas kunskaper. Grundskolefieringen av gymnasieskolan och gym-

nasiefieringen av den högre utbildningen som så många lärare och professorer har vittnat om på senare år måste nu få ett slut.

Prot. 2006/07:40
14 december

Ett viktigt steg i fråga om detta är att se över antagningskraven. Därför välkomnar vi moderater att regeringen nu tänker införa krav på godkänt i svenska, engelska och matematik för att uppnå grundläggande behörighet.

Fru talman! Att vi missar för många elevers kunskapsluckor och skickar vidare elever som inte har klarat kraven är direkta resultat av Socialdemokraternas skolpolitik. En minst lika allvarlig försyndelse är hur Socialdemokraterna har misslyckats med lärarförsörjningen.

Under den förra regeringens tid vid makten fördubblades andelen obehöriga lärare i grundskolan. Samtidigt har bland annat Högskoleverket visat på allvarliga kvalitetsbrister i lärarutbildningen. Det visar sig bland annat att studenterna har goda möjligheter att faktiskt slinka igenom utan att ha förvärvat nödvändiga kunskaper. Lika viktigt är lärarstudenternas egna synpunkter, alltså inte bara det som skolledningen och Högskoleverket vittnar om. Mindre än var femte elev är helt nöjd med sin lärarutbildning. Detta är allvarligt.

Att komma till rätta med kvalitetsbristerna i dagens lärarutbildning är en av den här regeringens absolut viktigaste uppgifter. Men vi måste också stärka de lärare som redan finns i skolan. Det handlar framför allt om de obehöriga lärarna. Och regeringen satsar 60 miljoner kronor för att stärka deras möjligheter att skaffa sig behörighet. Samtidigt gör vi också en unikt stor satsning på lärarnas fortbildning, på forskarutbildning och på forskning för lärare.

Fru talman! Lärarutbildningen är tyvärr långtifrån den enda högskoleutbildningen med kvalitetsproblem. Tyvärr vittnar många universitet och högskolor om större undervisningsgrupper, färre seminarier och färre forskarutbildade lärare. Detta är resultatet av den successiva urgröpningen av resurserna per student som har gått till våra universitet och högskolor under senare år.

Därför väljer vi i den här riksdagsmajoriteten att fokusera på kvaliteten genom att se till att vi få mer pengar per student i högskolan. Samtidigt ska vi också fortsätta med utbyggnaden, om än i betydligt måttligare skala, genom att nya platser tillförs inom läkar- och tandläkarutbildningen.

Fru talman! Den resa som Sverige har gjort från fattigdom till välstånd upprepas nu av många, men tyvärr långtifrån alla, länder runtom på vår jord. Precis som för Sverige handlar det om att öppna sig mot omvärlden och att göra stora satsningar på utbildning och kunskap. Kina, som tidigare har nämnts i den här debatten, har till exempel redan nu flera studenter som tar examen i matematik, naturvetenskap och teknik varje år än hela EU tillsammans.

Om lilla Sverige ska kunna fortsätta att hävda sig som kunskapsnation måste vi stärka kvaliteten i svensk forskning. Därför föreslår nu regeringen ytterligare 200 miljoner kronor till universiteten. Till det kommer att regeringen tydligt har deklarerat att den under mandatperioden vill avskaffa högskolemomsen som motsvarar ungefär 354 miljoner kronor under 2005.

Minst lika viktigt som det är med de ökade resurserna är det att vi ökar friheten inom universitets- och högskolevärlden. Vi ökar därför de anslag som går direkt till fakulteterna. Det stärker lärosätena och ökar deras självständighet.

Den här regeringen avpolitiserar dessutom universitets- och högskolestyrelserna. Det är viktiga steg för att stärka den fria forskningen i Sverige. Men mer måste till.

Fru talman! Att Sverige har en stark position som forskningsnation syns kanske bäst just i dagarna genom det exempel som jag nämnde tidigare med Christer Fuglesang. Att Sverige finns med i rymdindustrins framkant är ett resultat av långa och stora satsningar på rymdforskning, och det är viktigt. Det är också viktigt att vi fortsätter med detta. Och det är faktiskt med viss glädje som man kan konstatera att det i regeringens budgetproposition också finns med en beskrivning av Sveriges medverkan i arbetet att genomföra expeditioner till andra planeter, dock med den lilla reservationen att forskningsresultatet av detta arbete är långsiktigt.

Fru talman! Alla vi som har sett Star Trek vet detta. Vi vet också att de tekniska möjligheterna och forskningens framsteg är oändliga. Vi vet också att resultaten av forskningen ofta kommer på lång sikt, samtidigt som det är viktigt att uppmärksamma de insatser som görs redan nu.

Det är genom satsningar på kunskap som vi lägger grunden till vårt välstånd. Liksom våra förfäder skapade penicillinet, uppfann förbränningsmotorn och landade på månen är det vi och våra barn som ska lösa cancersnåls gåta, upptäcka nya kraftkällor och förhoppningsvis landa på Mars.

Måhända är resan lång, åtminstone i tanken, från Barnängens klädesfabrik till rymdäventyr som inspireras närmast av Star Trek. Men vägen dit är spikrak – via bildningsideal, kunskapskrav, frihet för utbildare och forskare och kvalitetsgranskning av resultatet.

Jag yrkar bifall till hemställan i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 141 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Jag har också läst *Vävarnas barn* av Per Anders Fogelström och tycker också att det är en fantastisk bok precis som de tidigare. Men man kan konstatera att vävarnas barn nog inte hade kommit så långt om Moderaterna hade fått styra under de gångna åren eftersom de har varit emot alla framsteg som har gjort det möjligt för vävarnas barn att utbilda sig.

I modern tid har Moderaterna varit emot en nioårig grundskola. De var emot att de tvååriga linjerna på gymnasiet blev treåriga program. Nu vill de gå tillbaka till en 50-talsskola där man inte behöver läsa svenska och engelska om man ska stå på verkstadsgolvet. Men Svenskt Näringsliv och de fackliga organisationerna säger att sådana kunskaper faktiskt är nödvändiga för att klara den enklaste manual.

Moderaterna har varit emot utbyggnaden av högskolan. Min stad, Malmö, skulle inte ha haft någon högskola om Moderaterna hade fått bestämma.

Man har varit emot vuxenutbildningen och Kunskapslyftet.

Så vävarnas barn hade nog inte haft så mycket att komma med i det moderata samhället.

Men vi har satsat på bredden för att också få fram eliten. Och det är därför som vi kan ha rymdfarare nu, därför att vi, precis som man har

gjort inom idrotten, har satsat på bredden. Då får man också fram eliten. Det är oerhört viktigt.

Jag skulle vilja ställa ett par frågor till Gustav Blix. Den ena är: När anser Gustav Blix att massarbetslösheten, som ni har sagt existerar i Sverige, upphörde eftersom man nu drar ned på komvux av arbetsmarknadspolitiska skäl? När upphörde den? Var det för en månad sedan, eller var det för två månader sedan, eller vad är det som händer? Det skulle jag gärna vilja veta.

Jag skulle också vilja fråga varför man tar bort de viktade bidragen när det gäller den kommunala vuxenutbildningen.

Anf. 142 GUSTAV BLIX (m) replik:

Fru talman! Det är intressant att Socialdemokraterna äntligen har börjat intressera sig för arbetslöshetsfrågan. Det var tyvärr en debatt som vi moderater ensamma fick föra under den gångna valrörelsen.

Nej, jag har ingen definition av när massarbetslösheten är borta. Den ambition som den här regeringen har är att alla som vill ha ett jobb också ska få det.

I gengäld undrar jag när Socialdemokraterna ska ändra sig i fråga om tidiga kontroller. Vi har tidigare haft debatten om vikten av att tidigt uppmärksamma kunskapsbrister som finns.

I Haninge kommun utanför Stockholm finns det ett socialdemokratiskt skolkommunalaråd som har tagit krafttag för att komma till rätta med kunskapsbristerna i sin kommun.

Han har också skrivit flera debattartiklar där han menar att Socialdemokraterna borde ändra sig i detta sammanhang.

Därför är min fråga till Marie Granlund: När tänker Socialdemokraterna lyssna på ledande företrädare och också göra gemensam sak med den tidigare skolministern och välkomna det faktum att vi lägger grunden till högskoleexamen genom att tidigt upptäcka eleverna och att vi faktiskt utvärderar för att se att alla barn redan från början lär sig läsa?

Anf. 143 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Jag trodde att vi hade gjort upp om att denna debatt skulle handla om högre utbildning. Men disciplinen är kanske inte så stor i den borgerliga alliansen. Jag ska ändå svara på frågan.

Ja, det finns ett kommunalaråd i Haninge som tycker så som du sade. Jag kan ta andra exempel. När det gäller bostadsutskottet finns det en kö av moderata kommunalaråd som vill att man ska fortsätta med bostadssubventionerna, för de inser att det inte kommer att byggas några studentlägenheter. Det kommer väl alltid att finnas olika åsikter inom alla partier – om man nu inte har kadaverdisciplin; det har vi inte i vårt parti.

Nej, vi tycker inte att nationella prov, framför allt inte i det moderata samhället, är det bästa. Nationella prov och detta med att man dessutom är för elitklasser, för pojk- respektive flickskolor och så vidare är, tror vi, oerhört farligt. Det är bara en sorteringsskola.

Det har alltså varit båg att under hela valrörelsen från er sida prata om massarbetslöshet. Ni har bara pratat om den för att svartmåla fastän ni har vetat att det inte var på det sättet. Jag säger detta eftersom ni nu, efter bara några månader, kan ta bort statsbidraget till den kommunala vuxen-

utbildningen på grund av att det har blivit så mycket bättre, av arbetsmarknadspolitiska skäl. Har det skett på bara några månader?

Jag skulle också vilja fråga varför viktningen tas bort vad gäller komvux. Varför ska invånarna i Vellinge få mer pengar än invånarna i Malmö får? Varför ska det vara på det sättet? Varför ska man kunna använda de pengarna till att bygga badbryggor, simbassänger eller någonting annat när de i Malmö inte har den möjligheten?

Anf. 144 GUSTAV BLIX (m) replik:

Fru talman! Jag har aldrig sagt att vi i det här landet inte har problem med arbetslösheten – tvärtom! Vad jag däremot har sagt är att jag delar bedömningen beträffande arbetslösheten. Vi är inte nöjda förrän alla som vill och kan arbeta också har möjlighet att göra det. Det är regeringens ambition.

När det gäller förändringarna av komvux kan det återigen konstateras – vi har ju debatterat detta flera gånger här i kammaren under eftermiddagen – att så sent som för ett år sedan minskade den dåvarande regeringen, som Marie Granlund då stödde, budgeten med 580 miljoner kronor vad gäller komvux. Nu gäller det 600 miljoner kronor. Det är ungefär samma inriktning och ungefär samma skäl som då, nämligen att arbetsmarknaden har förbättrats. Den bedömningen delar jag med regeringen, och jag är faktiskt stolt över att stödja den.

Anf. 145 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Högscoleverket presenterade nyligen en granskning av Lärarhögskolan i Stockholm. Bland annat påtalades brister vad gäller forskningsanknytningen. Största problemen såg man när det gäller de kortare utbildningarna. Med anledning av detta skulle jag vilja fråga Gustav Blix om han och Moderaterna kommer att verka för en förlängning av exempelvis forskollärarytbildningen så att man får behörighet till forskarutbildning.

Anf. 146 GUSTAV BLIX (m) replik:

Fru talman! Regeringen avser att göra stora satsningar för att stärka lärares möjligheter till fortbildning och för att få en starkare forskningsanknytning. Det är därför som vi också gör en särskild satsning på 350 miljoner kronor. Den satsningen är både välkommen och nödvändig.

Samtidigt ser vi att det finns enorma brister inom lärarutbildningen så som den har utformats av den förra regeringen. Där måste det till ett helhetsgrepp, en översyn av helheten. I det avseendet är jag inte beredd att lämna några riktigt färdiga besked om hur det kommer att se ut, utöver att det kommer att krävas stora förändringar.

Anf. 147 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Jag tolkar svaret som att varken Moderaterna eller alliansen har bestämt sig och att man därför är ganska öppen här.

Ett medskick är att jag hoppas att man hör med dem som går på lärarutbildningen liksom med Lärarförbundet, som vi ju besökt. Också där talar man om att inte ”klyva” lärarna. Det är viktigt att lyssna på Högscoleverket vad gäller dess granskning även om det bara gällde *ett* lärosäte.

Det gäller att ta till sig att det är viktigt med forskningsanknytningen. Det har vi tidigare påtalat. Vi hoppas på att framöver kunna se att även de som går en kortare utbildning får den behörigheten.

Anf. 148 GUSTAV BLIX (m) replik:

Fru talman! Det är roligt att Vänsterpartiet nu är engagerat i att förbättra lärarutbildningen. Jag skulle bara önska att vi hade sett mer av det tidigare, för bristerna är inte nya. Dessutom är de allvarliga, och detta är en av de viktigaste frågorna för den här regeringen att ta tag i.

Jag tackar för medskicket och vill säga att jag hoppas att regeringen snart återkommer med förslag om hur vi kan göra lärarutbildningen bättre.

Anf. 149 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c):

Fru talman! Jag tycker att det har varit en ganska lång och spännande debatt – den första av det här slaget när det gäller att få vara med om en skoldebatt om budgeten. Debatten har varit intressant, och det finns väldigt många spännande trådar att spinna vidare på.

När man ganska sent kommer in i debatten blir det lite skiftningar jämfört med det som man från början hade tänkt säga. Men kanske blir det inte sämre för det.

Min bild av den här debatten är att vi i många stycken, oavsett om vi tillhör majoriteten eller om vi tillhör oppositionen, liksom delar en problembild. Vi ser en skola som på många områden har goda kvaliteter. Men vi ser också en skola med stora förbättringsområden så att säga. För mig är det därför naturligt att på olika sätt diskutera och problematisera vad vi gör åt detta.

Det övergripande målet för Centerpartiets och alliansens politik på skolområdet blir ändå att höja kvaliteten. Det blir ledstjärnan över huvud taget. Vill vi skapa ett samhälle som i en globaliserad värld är slagkraftigt och där människor är trygga och så vidare blir det inte till att lappa och laga i efterhand, utan det blir till att tidigt i skolan satsa på kvalitet och kunskap. Ska man skapa ett tryggt samhälle blir väl ändå den enskilt viktigaste insatsen att se till att alla barn och ungdomar når kunskapsmålen för att kunna välja sina liv.

Häromdagen diskuterade vi problemet med social snedrekrytering till högskolor och universitet. Det är inte roligt att möta unga människor som är klara med sin högskoleutbildning när de känner att de befinner sig i ett slags ingenmansland. Den utbildning man gått är av olika anledningar inte relevant för arbetsmarknaden. Man känner att den kvalitet som man trodde att man i sin utbildning investerade i inte är tillräcklig.

Därför blir en otroligt viktig del just att vi fortsätter att satsa på kvalitet i utbildningen – detta för att garantera att de unga människor eller något äldre som satsar på att investera i utbildning också får en god kvalitet på sin utbildning.

I debatten har vi kunnat höra att vi i alliansen ska skapa en skola med en massa stopp. Men redan i dag finns det en massa stopp. Det är ju redan stopp till högskolan för den som går ut gymnasiet med otillräckliga kunskaper. Satsar vi inte tidigt har vi redan en skola med stopp.

Det gäller att satsa på kvalitet, att satsa på tydlighet och att satsa på rätt till kunskap. Det finns många olika vägar till kunskap. Att inte vara

tydlig om det visavi föräldrar, elever och skola är inte att göra unga människor en tjänst.

Det övergripande målet är, som sagt, att förbättra kvaliteten i den högre utbildningen. Vi vill garantera en utbildning i världsklass. Vi vill garantera forskningens frihet, skapa förutsättningar för utveckling och bibehållandet av starka självständiga lärosäten – ja, ni har tidigare i dag hört alliansens företrädare här i talarstolen tala om detta – och, framför allt, fokusera på kvaliteten.

Kunskap är centralt för människors personliga tillväxt men också för den regionala utvecklingen och den internationella konkurrensen. Den här nya kunskapen lägger grunden för välstånd och kulturell utveckling.

Precis som tidigare talare sagt har vi i Sverige presterat en forskning i världsklass. Det finns inget givet samband där – att det skulle fortsätta per automatik. Därför är det extra glädjande med de satsningar som i budgeten för år 2007 görs på ytterligare forskning för att stärka forskningen i Sverige men också med utfästelserna om ytterligare satsningar.

Vi i Centerpartiet ser det också som en viktig del att fortsatt satsa på högre utbildning och hög kvalitet och att den satsningen ska ske över hela landet samt att ta till vara den kreativitet och den utvecklingskraft som högskolorna har i samverkan med näringslivet på många ställen i vårt land. Där har högskolan också ett ansvar för att i samverkan med det omgivande samhället utveckla kontakterna häremellan.

En annan viktig del som vi var inne på tidigare handlar om den studieresociala situationen, och där har det redan aviserats att vi återkommer och ser över hur vi över huvud taget kan skapa förutsättningar för unga människor att utbilda sig i Sverige.

Vid ett 30-årsjubileum i en skola i Västsverige, en låg- och mellanstadieskola, ställer man frågan till ett antal elever: Vad är kunskap? Det är ingen speciellt lätt fråga att svara på som vuxen och kanske inte heller som åttaåring eller som tolvåring. En flicka på sju år svarar ganska kortfattat: Jag tror att den finns i riksdagen. Tilläggas bör väl att flickans mormor vid det tillfället satt i riksdagen och flickan hade en viss erfarenhet av diskussionen.

I och med de satsningar som nu görs på området visar vi från alliansens sida att vi har kunskap, och vi satsar resurser på att förändra och höja kvaliteten. Vi är i och med de här förslagen inte färdiga med kvalitetshöjningen och satsningen, men vi har tagit flera viktiga steg för att se till att det blir en utveckling och en kvalitetshöjning av den svenska universitets- och högskoleutbildningen.

Det som också varit uppe i dag är det livslånga lärandet. Självklart måste vi öppna vägar för unga människor och för vuxna människor att göra omval i sina liv. Vi avser att på olika sätt återkomma under de här åren med satsningar inom de områdena. Det finns inte bara ett sätt att göra satsningar på, utan det finns flera olika. Här är det viktigt att vara med och utveckla nya typer av utbildningar och också ge stöd för att man ska kunna göra detta.

I och med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

(Applåder)

Anf. 150 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Ulrika Carlsson säger att vi pratar mycket om stopp. Det kanske inte är så konstigt, för det är väldigt mycket stopp. Det är inte så att ni satsar mer på de lägre åldrarna. Ni är mot de satsningar vi vill göra till exempel i förskolan. Men vad ni gör är att stoppa hela vägen. Gymnasieskolan stängs för dem som inte har valt rätt, som inte har föräldrar som säger till barnen när de är 15 år: Välj det, för annars kommer du aldrig att kunna gå på gymnasiet. Det kommer inte att gå att komplettera utbildningen, för ni drar ned på komvux. Hur ska du kunna läsa på högskolan om du inte har valt det från början? Högskoleproven kommer att försvinna, och du kan inte börja studera när du är vuxen.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Ulrika Carlsson som säger att man ska komma tillbaka med åtgärder för vuxna. Vissa saker är ni väldigt snabba på att göra, försämra a-kassan och så vidare. Det går snabbt som attan. Lagrådet har synpunkter, men det ska fram till vilket pris som helst. Man tar bort en del saker, men sedan ska det komma nya saker. Men varför inte låta vuxenutbildningen och rekryteringsstödet vara kvar tills man i så fall har hittat något annat? Vad säger ni till de här människorna? Det är en ganska orimlig politik.

Jag skulle också vilja fråga Ulrika Carlsson, som tidigare har varit med oss i fråga om Kunskapslyftet och rekryteringsbidraget: Varför ändrar ni systemet med komvux och tar bort viktningen som gör att Norrköping, Malmö, Södertälje får mindre resurser och Danderyd, Täby, Vellinge får mer? Är det rättvist?

Anf. 151 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Fru talman! En del av de frågor som du ställde har du ställt tidigare och fått svar på. Vi har i alliansen en gemensam politik när det gäller till exempel gymnasiefrågorna. Du frågar om stopp och säger att vi kommer att införa en massa stopp för högre utbildning och så vidare.

När det gäller gymnasieutbildningen blir det i realiteten i dag ett antal stopp när eleverna av olika anledningar inte når målen. Det blir stopp för högre utbildning. Om vi nu på olika sätt i stället inför en större valfrihet i gymnasieskolan men också en möjlighet till komplettering, en möjlighet för tillval till högskolebehörighet, öppnar vi möjligheter för elever att i något omvänd ordning jämfört med dagens system ändå skaffa sig en behörighet för högre utbildning. Det är det vi vill göra.

Vi vet att det finns olika vägar till kunskap. Vi vill öppna för en mångfald i ett lärande. Då får det inte vara så instängande som dagens system är.

Anf. 152 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Så mycket svar har det inte givits under dagen. Nu ställde jag mitt hopp till Ulrika Carlsson som är från Centerpartiet, som vi trots allt har haft ett gott samarbete med. Centerpartiet tyckte att vi hade för lågt rekryteringsstöd, och vi har tidigare samarbetat kring Kunskapslyftet. Därför trodde jag att man kunde vädja och få ett svar på hur ni har tänkt när ni tar bort viktningen av bidragen till komvux. Varför är det de rika kommunerna som nu kommer att få mer pengar – pengar som de kan använda till badbryggor eller någonting annat? Varför ska kommuner

som har de största behoven få mindre pengar? Jag har inte fått något svar. Vi har inte fått något svar på det under åtta timmars debatt.

Prot. 2006/07:40
14 december

Anf. 153 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Fru talman! Många timmar blir det, kanske inte fullt åtta men i alla fall.

Du nämner rekryteringsbidrag som vi diskuterade för ett antal timmar sedan, Kunskapslyftet och så vidare. Visst är det så att när man byter system tar man bort vissa saker, men då kommer andra i stället. Det är det vi vill göra framöver. Vi vill skapa förutsättningar för att på ett annat sätt vidga det livslånga lärandet och på det sättet ge möjlighet för unga och äldre människor att skaffa sig kompletterande utbildningar för att gå vidare.

Att alla svar inte kan ges i dag tror jag att många människor har respekt för. Ju flera svar vi kan ge, desto bättre är det givetvis.

När det gäller badbryggor förstår jag inte riktigt. Då kommer vi in på det kommunala självstyret. Vi har sagt att bidraget till den kommunala vuxenutbildningen ska gå in i "påsen". På det sättet är kommunerna med och prioriterar på vilket sätt man ska jobba vidare med det livslånga lärandet, på vilket sätt man ska kompetensförsörja för att skapa förutsättningar för enskilda människor att välja sina liv och skapa förutsättningar för den kompetensförsörjning som näringsliv, kommuner och andra delar behöver. Det går in i den så kallade påsen – det är ett lite knepigt namn.

Det är viktigt för oss att vi är med och utvecklar någonting. Ibland när man utvecklar någonting tar man bort vissa detaljer. Men som helhet är det en satsning på ett mer utbildat Sverige än tidigare och med en högre kvalitet.

Anf. 154 FREDRIK MALM (fp):

Fru talman! Kunskap och utbildning är en grundbult för att skapa ett samhälle där individen kan tänka kritiskt, kan tänka själv, vara självständig, växa och få möjligheter i sitt liv. Utbildningen är också en förutsättning för att samhället, speciellt ett samhälle som vårt med höga ambitioner för välfärd och ekonomi och levnadsstandard, ska kunna växa. Det vet vi också, speciellt i den tid som vi lever i nu när globaliseringen tränger sig närmare och närmare på, där det är hårdare och tuffare, där det är en större konkurrens om jobben och där vi vet att kunskap är en grundförutsättning för att klara sig.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i utbildningsutskottets betänkande 1 på det här utgiftsområdet och vill säga några ord om den högre utbildningen.

Den här debatten har varit ganska lång, väldigt intressant, och det har sagts väldigt mycket klokt här i talarstolen. Sedan har det sagts en del som man inte riktigt håller med om. Men den högre utbildningen har inte berörts så jättemycket.

I Allians för Sverige finns en stor enighet om vilken färdriktning vi vill att svenskt utbildningsväsende ska slå in på. Det syns också i budgetpropositionen, till exempel med en rejäl satsning på mer forskning i Sverige.

*Utbildning och
universitetsforskning*

Allt finns inte med i budgetpropositionen. Det finns mycket som återstår, men mandatperioden är längre än några månader och nästa år.

Det är några utgångspunkter som jag tror är ganska viktiga att ha med när vi funderar över hur vi får ett utbildningsväsende i världsklass i Sverige.

Först och främst avgörs framgången för studenterna och även för universitet och högskolor, själva lärosätet i sig, direkt av utbildningens kvalitet. Om utbildningen har låg kvalitet kommer lärosätet på sikt att få en sämre status och utexaminera flera studenter till arbetslöshet. Färre kommer att söka utbildningen och vi får ett sämre utbildningssystem i stort.

I grund och botten har vi ett bra utbildningsväsende i Sverige, det vet vi. Vi har en bra skola och goda universitet och högskolor, men det finns också stora problem. Den förra regeringen valde att inte se de problemen. Det är också en av orsakerna till att den förra regeringen numera sitter i opposition. Det stora problemet är inte bara de problem som finns utan att de har blivit värre de senaste åren.

Fru talman! Antalet studenter i högre utbildning i Sverige har ökat med närmare hundra procent sedan 90-talet. Det är en fördubbling. Samtidigt har resurserna ökat, men inte alls i samma utsträckning. De utvärderingar som har gjorts av Högskoleverket och av Sulf, Sveriges universitetslärareförbund, visar att de pengar som går till den enskilda studentens undervisning och utbildning har minskat med nästan 20 %, en bit över 17 %. Det innebär att vi har haft hundra procent flera studenter men inte alls lika mycket mer resurser. Konsekvensen har blivit mindre pengar per student.

Vi har sett hur politiker å ena sidan stått och talat sig varma för ett kunskapssamhälle och för vikten av utbildning, medan man å andra sidan sett till att bygga upp ett system som inneburit att man satsat mindre per student. Konsekvensen, som är en ganska naturlig konsekvens av en sådan politik, blir mindre lärartäthet. Det blir flera studenter medan lärartätheten inte har ökat i samma utsträckning, det blir mindre tid för forskning för den enskilde läraren, det blir flera gruppmentor och flera storföreläsningar, och så vidare. Konsekvensen blir att kvaliteten sjunker.

Den tidigare regeringen hade framför allt ett kvantitativt synsätt på den högre utbildningen. Målet tycktes inte alltid vara att kunskap skulle ha ett värde i sig, utan målet var att alla skulle bli behöriga till högre studier och att varannan ungdom skulle läsa vidare. Därför skulle det vara lätt att komma in på universitetet. Man tog ganska lätt på att det inte fanns rejäla krav på förkunskaper.

Det skulle inte bara vara lätt, utan ambitionen var också att alla skulle vara behöriga. Jag tror att Sverige är det enda land i världen som haft ambitionen att alla ska vara behöriga till högre studier, oavsett om man vill läsa vidare eller ej.

Målet var egentligen satt utan någon större hänsyn till kvalitet, utan någon större hänsyn till vad unga människor vill och utan någon större hänsyn till effekten på utbildningen och till att resurstilldelningen måste öka i samma utsträckning som antalet studenter ökar.

Vi har sett en akademisering av den högre utbildningen som samtidigt har fått till följd att man har nedvärderat yrkeskunskaper och också lyckats försämra kvaliteten på den högre utbildningen. Det har dessutom genomförts av ett parti som säger sig vara ett arbetarparti.

Jag tror att det är dags att slå fast några viktiga sanningar: Alla människor vill inte bli akademiker, alla människor kanske inte heller kan bli akademiker och samhället fungerar definitivt inte om alla ska vara akademiker.

Vi utexaminerar i dag akademiker – vi kallar dem för latent arbetsökande – rakt ut i arbetslöshet. Saco har siffror på ökningen de senaste fem–tio åren. Samtidigt är det jättesvårt att få tag i en hantverkare om man behöver det.

Fru talman! Det övergripande målet för den nya regeringen är att vända färdriktningen och börja bygga upp svenskt utbildningsväsende igen, för att satsa på kvalitet och inte ha kvantitativa mål som det allra viktigaste. Försämrad kvalitet är nämligen ingen bra modell för att möta framtiden. Den förda skolpolitiken för den högre utbildningen likväl som för den övriga skolpolitiken har försämrat Sveriges position som kunskapsnation. Vi är inte sämst. Vi är inte dåliga. Vi är ett bra land. Men vi skulle kunna förvänta oss betydligt mer.

En rad universitet runtom i världen har mindre än 20 år på nacken. Jag kan till exempel nämna Indiens främsta handelshögskola, Indian Institute of Management. Den klassas i dag som en av Asiens tre främsta skolor. Den grundades 1985. Uppsala universitet grundades år 1477, men har ännu inte lyckats kvala sig in på de internationella rankinglistor som den indiska handelshögskolan har klarat av på mindre än 20 år. Det är klart att vi kan konkurrera med ett gott rykte, med en lång tradition, men frågan är om det räcker.

Fru talman! Den nya regeringen har en viktig uppgift. Dels måste svenskt utbildningsväsende byggas upp igen efter det som den tidigare regeringen har misslyckats med, dels måste vi forma ett bra utbildningsväsende för framtiden.

Jag vill också säga några korta ord om den eftergymnasiala yrkesutbildningen, den kvalificerade yrkesutbildningen. Den har inte berörts i den här debatten. Vi från Folkpartiets och alliansens sida har mycket positiva skrivningar i vår budgetproposition. Vi har inte kommit lika långt som Miljöpartiet har gjort i sin motion om att få flera platser till KY, men det är mycket viktigt att värna den utbildningsformen.

Anledningen till, tror jag, att man har lyckats nå så pass goda resultat i den kvalificerade yrkesutbildningen är att det finns en direkt koppling till arbetsmarknadens behov. Det är alltså inte så att man tar in människor i en utbildning som inte leder någonstans, utan det finns en tydlig koppling till näringslivet, som innebär att de allra flesta, en stor majoritet, får ett arbete efter ett, två eller tre års studier.

(Applåder)

Anf. 155 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Jag är inte alldeles övertygad om att alla de människor som i dag i olika delar av vårt land demonstrerar och protesterar mot den borgerliga alliansen delar Fredrik Malms uppfattning att den är det nya arbetarpartiet. Jag tror inte att de har samma uppfattning.

Fredrik Malm, den borgerliga regeringen och borgerliga riksdagsledamöter säger hela tiden att alla inte kan läsa på högskolan. Nej, det är riktigt att alla varken kan, vill eller kommer att göra det. Men att inte hela tiden höja målsättningen, att fler och fler ska göra det, är ett enormt underbetyg åt en regering. Vi måste ändå ta ett steg, ha visionerna, visa riktningen.

Man behöver faktiskt ha svenska, engelska och matte även om man ska bli murare eller svarvare. Det handlar inte bara om högskolebehörighet. En dag kanske man tänker: Jag ska inte jobba med det här längre utan göra någonting annat. Man ska då inte behöva läsa till en massa ämnen som det kanske inte heller går att göra därför att det inte finns någon kommunal vuxenutbildning. Det handlar om att jobben i dag kräver att man faktiskt har svenska, engelska och matte med sig i bagaget. Det säger de fackliga organisationerna och det säger också Svenskt Näringsliv.

Jag skulle vilja fråga Fredrik Malm: Vad säger Fredrik Malm till Svenskt Näringsliv när de säger att ni har fel? Hur argumenterar ni då?

Anf. 156 FREDRIK MALM (fp) replik:

Fru talman! Ja, det har varit demonstrationer i dag. Det är klart att man alltid kan demonstrera när beslut ska fattas, men jag tror att det är viktigt för socialdemokratin och inte minst också för Landsorganisationen att förstå att det val som vi hade för några månader sedan nog var en ännu tydligare manifestation för att man ville ha en annan politik i Sverige. Det var en manifestation för att de människor som i dag står utanför ska ha en möjlighet att komma in.

Om man har ambitionen att alla som läser på gymnasiet ska bli behöriga för högre studier och man till en viss grad också ska akademisera yrkesutbildningarna, kommer det att få till konsekvens att ganska många hoppar av. Vi har nämligen en stor grupp unga människor i dag som vill ut och jobba.

Vi säger inte alls från alliansens sida att de inte ska kunna läsa på universitet och högskola. Vad vi tvärtom säger är att i den nya gymnasieskola som vi vill skapa i och med gymnasiereformen 2009, GY-09, ska man ha rätt att läsa in behörighet till högre studier. Men vi säger inte att alla per hävd måste göra just den resa som en del skolpolitiker, ofta med socialistisk grundsyn, tycker att man ska göra.

Anf. 157 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Det handlar inte om att akademisera gymnasieutbildningen. Vårt förslag till gymnasieutbildning, som ni har stoppat, innebar att man skulle integrera kärnämnen och yrkesutbildning så att man som elev i större utsträckning skulle förstå varför det var viktigt med matte eller engelska eller svenska och att det behövs i utbildningen. Det tycker, som sagt, de fackliga organisationerna. Också svenskt näringsliv tycker att det är viktigt att man har med sig kärnämnen för att kunna klara sig i dagens moderna arbetsliv.

Det är inte många som kommer att få guldlocka. Man kommer att byta arbete väldigt många gånger. Då behöver man ha med sig baskunskaperna. Det är riktigt att man kommer att kunna välja till detta på de yrkesinriktade linjerna, enligt ert förslag. Men när man är 15 år är det

nog lätt att man väljer bort det till förmån för en massa andra saker som händer i ens liv just då.

Vi vill inte ha sådana taktikval. Vi är för kunskap. Det här ska man ha med sig. Kan man inte lära sig är det faktiskt fel på undervisningen. Vi säger att alla kan.

Jag skulle återigen vilja höra hur ni argumenterar när ni pratar med era kompisar i Svenskt Näringsliv om det här.

Anf. 158 FREDRIK MALM (fp) replik:

Fru talman! Vi hade kunnat genomföra den gymnasiereform som skulle genomföras och som höll på att implementeras på en del skolor. Det skulle innebära att när alliansen vill genomföra den politik som väljarna har gett klartecken till skulle det komma en ny reform några år senare. Om man går ut i den svenska skolan och frågar lärarna och rektorerna om de tycker att det kommer för lite eller för mycket krav och förändringar ovanifrån, tror jag att svaret från ganska många skulle vara att man dukar under om man ska genomföra stora förändringar hela tiden om politiken går fram och tillbaka stup i kvarten.

Därför sade vi att vi drar tillbaka gymnasiereformen och kommer med en reform år 2009. Det innebär inte alls att allt som fanns i den tidigare socialdemokratiska skolpolitiken kommer att kastas över bord. Vi är inte sådana dogmatiker att vi inte vill befatta oss med kloka synpunkter som kommit från den tidigare regeringen. Det finns säkert en del goda saker som kan föras in.

Marie Granlund är välkommen att kontakta Utbildningsdepartementet och den nya alliansregeringen och föra fram synpunkter här i kammaren och på andra sätt.

När det gäller yrkesutbildningarna står vi inför faktum. Ambitionen om de teoretiska baskunskaperna som Socialdemokraterna har är väldigt fin. Problemet är att den ambitionen inte riktigt stämmer överens med hur verkligheten ser ut. Det innebär att många elever inte når målen eftersom de hoppar av. De går inte hela vägen eftersom de känner att de vill ut och jobba. De vill ha en god yrkesutbildning, men då säger lärarna att det inte bara är det man ska ha utan man ska också lägga grunden för att bli professor. Det kanske inte är den ambitionen man har. Men man ska alltid ha rätten att läsa in behörighet för högre studier.

Anf. 159 EVA JOHNSON (kd):

Fru talman! Att vara sist på talarlistan innebär kanske att man har förmånen att knyta ihop säcken. Jag tillåter mig att delvis göra det nu.

Det har varit många intressanta inledningsanföranden under de timmar som vi har suttit här. Man kan sammanfattningsvis säga att det har varit en ganska tuff utvärdering av den svenska skolan, en skola som faktiskt är en produkt av ett socialdemokratiskt styre under en lång följd av år. Vi har både från oppositionen och från majoritetsföreträdare hört att det finns utsatta elever inom den svenska skolan. Man har många olika förutsättningar. Vi har segregerade skolområden. Vi har flickor – och även pojkar – som vittnar om sexuella trakasserier på skolorna. Utslagningen är ganska stor, inom vissa områden speciellt stor. En alldeles för hög andel elever misslyckas.

Det tycker jag är en bra analys som vi tillsammans kan konstatera.

Vi har prövat den socialdemokratiska modellen. Resultatet kan tyckas vara en aning svagt. Nu ska vi pröva en annan modell.

Alliansens satsningar på skolområdet kan man tycka skulle kunna skapa en våg av glädje hos hela oppositionen. Vi satsar 350 miljoner på lärares kompetensutveckling och fortbildning, 60 miljoner på obehöriga lärare och validering, 10 miljoner på forskningsbaserade åtgärdsprogram mot mobbning. Det är alltså en kraftig förstärkning där. 121 miljoner riktar sig till funktionshindrade elever och till speciallärare.

Vi vill möta alla individer. Vi vill möta olika behov hos olika människor. Vi ser att människor är olika. Vi satsar både resurser och pengar.

Fru talman! Törsten efter kunskap är kanske ett av de mest framträdande dragen hos människor. Den har resulterat i att människor under historiens lopp har skaffat sig alltmer kunskap om tillvaron, kunskap som ska utvecklas inom ramen för de värderingar som garanterar människovärdet och den etiska bas som samhället vilar på.

Därför är det bra att alltfler människor under de senare åren har fått tillgång till högre utbildning. Det är däremot inte bra att kvaliteten har blivit lidande. Var och varannan student i högskolan kan berätta att grundutbildningens kritiska och utvecklande inslag i stor utsträckning har ersatts av en utbildningsfabrik som på löpande band kvitterar ut student efter student.

De strängare regler som infördes inom studiemedelssystemet 2001 minskar också möjligheterna för studenter att skaffa sig en bredare allmänbildning.

De förbättringar som vi kristdemokrater och Allians för Sverige vill göra för högskolan har sin utgångspunkt i ökad kunskap, valfrihet och trygghet. Högskoleutbildningen ska inte bara ge studenterna specifika ämneskunskaper för ett framtida yrke. Den måste också leda till personlig utveckling, samhällsengagemang och kritiskt tänkande. Den väg som vänsterkartellen har lett oss in på måste överges.

Att den förra regeringen satte ett mål för högskoleutbildningen är i och för sig lovvärt, men det var satt på helt fel sätt. Genom att sätta mål för hur många som påbörjar högskoleutbildningen har socialdemokratin framstått som den sociala snedrekryteringens gynnare. Det är inte rimligt att mer än varannan högskolestudent i Sverige inte tar ut sin examen. En förändring är nödvändig.

Ett annat problem var att målsättningen var satt enbart för den akademiska högskolan. Det har vi berört här tidigare. Vi kristdemokrater ser det som självklart att gynna mångfalden, det vill säga både den akademiska högskolan och en mer kvalificerad yrkesutbildning som vi kallar yrkeshögskola.

Att socialdemokratin under alldeles för lång tid har stått för en enfaldig satsning på den akademiska högskolan indikeras nu genom att antalet studenter vid svenska universitet och högskolor år 2005 minskade för första gången på över 20 år.

Vi har till och från under debatten talat om den berömda ribban. Det har pratats om var man lägger ribban, om man tar bort ribban eller om man inte har någon ribba alls.

Jag kan ofta känna att socialdemokratisk skolpolitik kännetecknas av att man lägger ribban på en nivå och säger: Hoppa! Det är lika för alla. Läger man den på två meter klarar Carolina Klüft det. Majoriteten här i riksdagen gör det inte. Det lovar jag. Alla kan. Ja, det tror vi kristdemokrater, men alla kan på olika sätt. De är lika bra, tycker vi, oavsett nivå.

Fru talman! Kristdemokraterna har i opposition fört fram en lång rad förslag. Låt mig kort redovisa några av dem. Undersökningar har visat att lärosätena sett sig tvingade att dra ned på lärartid. Vi kristdemokrater har föreslagit en kvalitetsnivå genom att det i högskolans kursplaner läggs in en varudeklaration eller en garanti vad gäller lärarledd tid. Först när en miniminivå läggs fast för det stöd som studenten har rätt till kan studenterna veta att de får det stöd som de har rätt att kräva.

En långsiktig grundfinansieringsmodell bör ingå för att minska frestelsen för lärosätena att åsidosätta kvaliteten och för att kunna få en jämn medeltillströmning. Modellen bör också ta hänsyn till kursernas svårighetsgrad, och en högre tilldelning bör ges för till exempel C- och D-nivåerna för att säkerställa en god och gynnsam forskningsanknytning. Det fanns hos den förra regeringen en tendens att vid beslut om universitetsstatus och nya vetenskapsområden ta alltför stor hänsyn till andra skäl än kvalitet.

Även en annan aspekt är viktig att lyfta fram, nämligen avpolitiseringsring av högskolestyrelserna. Den har berörts väldigt lite, och jag tar därför några sekunder i anspråk för den. Vi tycker att frågan är mycket viktig.

Kristdemokraterna presenterade i januari 2005 en rapport som visar att det fanns en överrepresentation av socialdemokratiska styrelseledamöter med 50 % jämfört med valresultatet 2002. Vad vi vet finns det ingen forskning som styrker att just socialdemokrater är mest lämpade att styra högskolor. I linje med det prickade riksdagen förutvarande utbildningsminister Östros vid kammarens votering om KU:s granskningsbetänkande efter en KU-anmälan.

Därmed kommer vi osökt in på forskningsfrågorna. Forskning är en investering för framtiden, och kunskap är Sveriges framtida basindustri. Den är vår mest bärkraftiga bro till framtida välstånd. Sverige behöver en framtidsinriktad forskningspolitik som ger vårt land de bästa förutsättningarna för kunskapsutveckling och välfärd.

Sverige har en god position inför framtiden, och för det har vi att tacka framstående forskares insatser under flera decennier. Forskningens frukter skördas på väl rotade träd efter en lång tid av kultivering. Nobelpristagaren Arvid Carlsson är en av dem som brukar påminna oss om detta. Att Arvid Carlsson är den ende svensk som sedan 1983 fått Nobelpris kan för övrigt stämma till viss eftertanke.

Vi har emellertid fortfarande en avancerad forskning och en större andel av forskningens världsmarknad än vår andel av världens befolkning. Fattas bara annat! Om vi med vår plats i Europa och vår historia av framsteg och fred inte låg i topp vore det närmast en skandal. Det som ska få oss att höja på ögonbrynen är inte att vi ligger hyfsat i nivå med likartade länder. Det som ska få oss att höja på ögonbrynen är trenden. Och trenden har under de senaste åren tenderat att gå mot att andra länder lyfter sig, ett efter ett, medan vi står och stampar och i vissa avseenden till och med backar. Detta gör att vår relativa position på lite sikt är hotad

och därmed också vår plats bland de ledande nationerna. Konsekvenserna blir på så sätt förödande.

Fru talman! Med detta sagt kommer vi äntligen till det som på ett tydligt sätt skiljer den nya utbildningspolitiken från den gamla. Allians för Sverige och Kristdemokraterna vill tillsammans öka basanslagen till lärosätena med ett transparent system som premierar kvalitet, och vi vill öka stabilt under flera år. Med högre basanslag kan lärosätena skapa en långsiktighet i fritt vald forskning. Vi vill införa flera doktorandtjänster och postdoktorala tjänster för att förbättra möjligheterna för forskare.

Vi menar att riksdag och regering fortsättningsvis måste behandla forskningsfrågorna på ett samlat sätt. Det har tagits en del initiativ, men mer kan göras. Kristdemokraterna och Allians för Sverige vill ge forskningen större möjligheter genom att anslå mer medel, öka profileringen och utveckla den politiska processen. Den passivitet som präglat den socialdemokratiska politiken ska nu äntligen få ett slut.

(TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill bara erinra om att den anmälda talartiden överskridits med 50 %.)

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet.

(Applåder)

Anf. 160 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Om Kristdemokraterna och den borgerliga alliansen tycker att det är så oerhört viktigt med forskning skulle jag vilja fråga Eva Johnsson varför de då anslår mindre pengar än vad vi socialdemokrater gör.

Nästa fråga gäller högskolestyrelserna. Eva Johnsson säger att det är oerhört viktigt att de blir fristående. Är det rimligt att en rektor själv utser sin styrelse? Vem ska avskeda rektorn om det uppstår problem? Tycker Eva Johnsson att samma förhållande ska gälla i näringslivet så att vd:n för Ericsson själv utser sin styrelse? Är det inte rimligt att ägarna, det vill säga staten i detta fall, har någon form av inflytande när det handlar om så mycket skattepengar? Sedan kan man välja hur styrelserna ska vara sammansatta. Man behöver inte gå den borgerliga vägen och tillsätta alla poster med moderata företrädare. Man kan välja, men att inte ha allmänna företrädare reagerar vi mot.

Jag har ytterligare en fråga. Forskningen är jätteviktig, och ett område där Sverige är världsledande gäller stamceller. Stamcellerna är viktiga i kampen mot Parkinson, Alzheimer och så vidare. Kristdemokraterna har tillsammans med Kristdemokraterna i Norge lett motståndsrörelsen i Europa mot stamcellsforskning. Jag frågade Ulf Nilsson vid den allmänpolitiska debatten hur man nu ställer sig till stamcellsforskning, och då sade han att ni var överens i regeringen. Jag skulle därför vilja fråga Eva Johnsson: Har Kristdemokraterna nu lagt sig platt för de andra tre partierna, eller hur ligger det till?

Anf. 161 EVA JOHNSON (kd) replik:

Fru talman! Jag förstår att Marie Granlund blir lite orolig när vi börjar prata om styrelsernas sammansättning. I mitt huvudanförande nämnde jag den statistik som tydligt visar hur fördelningen ser ut, inte minst politiskt. Om vi förändrar styrelsernas sammansättning kommer det givetvis att innebära att Socialdemokraternas oproportionerligt stora makt över högskolorna minskar. Jag förstår att det skapar en viss oro.

Men här, precis som på många andra områden, litar vi på professionaliteten. Vi litar på människorna. Vi litar på föräldrarna när de ska bestämma sin barnomsorg. Vi litar på våra kolleger i kommunerna när de ska fördela anslag till sina medborgare. Och vi litar också på akademierna, på rektorerna. Vi tror att det kommer att bli en stor förbättring och ge en betydligt större frihet för universitetsstyrelserna och universiteten. Vi tror att det blir bra.

När det gäller forskningens olika delar kan vi naturligtvis gå in på en rad forskningsområden. Jag vill dock fortsätta att hänvisa till att vi inte tänker styra forskningen. Det är inte vår avsikt att göra det. Däremot kan vi hamna i etiska dilemman, och där står vi kristdemokrater fast på ett tydligt sätt. Det gäller ett antal områden. När den debatten kommer är jag beredd att ta den, oavsett vilket område det gäller. Vår infallsvinkel är emellertid att forskningen ska vara fri.

Anf. 162 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Vi har tidigare pratat om rymden så det är väl inte orimligt att vi också pratar om stamceller som har oerhört stor betydelse för mänskligheten.

Jag kan konstatera att Kristdemokraterna fortfarande kommer att ta strid mot stamcellsforskningen och att Ulf Nilsson inte alls hade rätt i debatten i oktober om att regeringen var överens om detta. Jag kan bara beklaga detta, för det skapar en stor oro bland alla forskare i Sverige som sysslar med stamcellsforskning.

Jag skulle sedan vilja återanknyta till frågan om högskolestyrelsernas sammansättning. Jag kan respektera att man tycker att det är för många socialdemokrater, men varför ändrar man då inte sammansättningen på ett annat sätt? Det finns faktiskt behov av att ha företrädare för allmänheten i högskolestyrelserna. Det är inte rimligt att lärosätena själva råder över detta eller att rektorerna gör det. Jag har inte fått svar på frågan om Eva Johnson tycker att det är rimligt att Ericssons vd själv utser sin styrelse. Vem ska avsätta vd:n om det händer något?

Hur lätt är det att sitta i en styrelse tillsammans med sin arbetsgivare? Det är ju helt orimligt. Vad blir det då för diskussioner? Vågar man föra fram det man vill? Lärosätena har till största delen protesterat mot detta, vilket man kan se i remissvaren.

Man kan alltså konstatera att det fortfarande finns ett motstånd mot stamcellsforskningen. Regeringen är tydligen inte alls överens i den frågan.

Anf. 163 EVA JOHNSON (kd) replik:

Fru talman! När det gäller styrelserna behöver Marie Granlund nog läsa på lite. Det kommer att finnas representanter för den så kallade allmänheten, som Marie Granlund säger, även i de nya styrelserna. Det

kommer att finnas möjlighet för styrelserna att ha lite olika sammansättningar.

Vi tror att detta är en bra väg att gå. Vi tror att det kommer att skapa en större frihet. Näringslivet kommer att vara representerat, och den så kallade tredje parten kommer även fortsättningsvis att finnas med i universitetsstyrelserna. Men den socialdemokratiska dominansen bryts härmed.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

8 § Internationell samverkan

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2006/07:UU1
Utgiftsområde 5 Internationell samverkan (prop. 2006/07:1 delvis).

Anf. 164 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Internationellt samarbete är naturligtvis både viktigt och bra. Målet med detta politikområde har inte förändrats. Även fortsättningsvis är det att främja frihet, säkerhet, demokrati och välförhållanden i världen. Det är mål som Miljöpartiet naturligtvis ställer sig bakom.

I propositionen kan vi läsa att det säkerhetspolitiska läget i vårt närområde är tryggare än på länge. Kanske hamnar vi snart i en helt ny säkerhetspolitisk situation i Sverige om vi tillåter den serviceplattform som behövs för att bygga gasledning genom Östersjön. Längre fram i budgeten kan vi läsa att särskild prioritet kommer att ges till insatser i Ukraina, Ryssland, västra Balkan och eventuellt södra Kaukasien.

Det är enligt regeringen också viktigt att Ryssland knyts till den europeiska säkerhetsstrukturen. Jag hoppas verkligen att gasledningen inte är en del i det.

Frågan om gasledningen handlar inte bara om juridik utan också om politik. Det handlar om vilka signaler vi ger till vår omvärld. Om vi passivt väntar och ser vad som händer har alltför mycket investerats i projektet för att det sedan ska gå att stoppa det. Vill vi ha ledningen eller inte? Då ska vi tala om det nu, i stället för att vänta och se vart vinden blåser så småningom.

Ur säkerhetspolitisk synvinkel torde det inte vara en fördel att ha en ryskkontrollerad serviceplattform inne i den svenska ekonomiska zonen. Vår nuvarande försvarspolitik bygger på frånvaron av militär närvaro i vårt närområde. Med plattformen kan vi tvingas att ändra inriktning, och det kan innebära helt andra förutsättningar för fördelning av resurser än i nuläget.

Som jag sade tycker vi att internationellt samarbete är bra. I det perspektivet kan det tyckas lite märkligt att Miljöpartiet vill dra ned på de resurser regeringen anslår till utgiftsområdet. Men saken är den att vi inte accepterar att pengar tas från biståndsbudgeten för att användas till annat, i synnerhet inte nu, när vi har förstått att biståndsbudgeten samtidigt skärs ned med en budgetteknisk finess på 1,5 miljarder, som nu försvinner ut i tomma intet och ingen vet riktigt var. Det är en fråga som vi

kommer att diskutera i nästa betänkande. Om regeringen vill utöka budgeten för internationellt samarbete har vi egentligen inget emot det, men om regeringen också vill ha Miljöpartiet med på tåget får ni ta pengarna någon annanstans ifrån än från biståndsbudgeten.

I vårt förslag har vi utgått från den fleråriga budgetplan som tidigare utarbetats av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet tillsammans. Av de 150 miljoner som regeringen nu tar från biståndsbudgeten tar vi tillbaka 111. Vi tar inte allt, men vi tar tillbaka pengar där vi menar att förslaget inte är tillräckligt tydligt om vad pengarna ska användas till eller där vi ser annorlunda på frågan.

Till att börja med plockar regeringen 70 miljoner kronor från biståndsbudgeten för att finansiera bidrag till vissa internationella institutioner. Någon närmare förklaring ges inte. Vi kan av skrivningen i propositionen gissa oss till att det kan handla om utökad stöd till FN för olika fredsbevarande insatser, om EU-ledda krishanteringsinsatser, både civila och militära, eller om någonting annat. Vi vill veta vad medlen ska gå till för att kunna ta ställning till en utökning.

Under punkten Information om Sverige i utlandet ökas budgeten med 5 miljoner kronor, det vill säga med drygt 50 %. Tyngdpunkten kommer att ligga på exportfrämjande åtgärder. Vi tar de pengarna till biståndet.

Nästa budgetpost är Samarbete inom Östersjöregionen. Här fyrdubblar regeringen anslaget och tar det från biståndsbudgeten. Vi vet inte vad pengarna egentligen ska gå till. Det framkommer inte i propositionen att de skulle behövas inom det här området.

Jag yrkar härmed bifall till Miljöpartiets reservation.

Anf. 165 EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag i dess helhet.

Anf. 166 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Vår goda samstämmighet över partigränserna i utrikespolitiken gör att vi kan tala med kraft i internationella forum. Det ska vi värna. Jag ska hälsa från utrikesministern, som ser fram emot att arbeta tillsammans med riksdagen.

Vi är i en tid då globaliseringen ställer nya krav. Regeringen driver en aktiv utrikespolitik och verkar för centrala värden som ökad säkerhet, demokrati, frihet, välbefinnande och hållbar utveckling. Området kring Östersjön är ett internationellt föredöme när det gäller den fredliga övergången från kommunism till frihet, demokrati och mänskliga rättigheter. Det finns vissa orostecken, men i stort har utvecklingen varit positiv. Östersjöområdet är i dag ett av Europas tillväxtområden.

De globala hoten är många och komplexa. Terrorism, risk för spridning av massförstörelsevapen, organiserad brottslighet och människohandel hotar vår och andras säkerhet. Det är endast genom att samverka med andra som vi kan bekämpa detta. FN och EU är de främsta forumen för det internationella samarbetet, men även i OSSE, Europarådet och genom vårt samarbete med Nato arbetar vi för att göra världen säkrare.

Terrorismen kan bekämpas bara i samverkan med andra. Vi i Sverige verkar inom ramen för internationella organisationer som EU och FN för att förebygga och motverka terrorismen, med respekten för rättssäkerheten och de mänskliga rättigheterna som grundförutsättningar. Arbetet med

att reducera och eliminera massförstörelsevapen och motverka att de sprids är viktigt. Frågan om Irans och Nordkoreas kärntekniska program står högt på dagordningen.

Behovet av internationella fredsfrämjande insatser fortsätter att öka. FN har tagit på sig allt fler insatser, liksom EU, med ett ökat antal ESFP-insatser, inte minst på det civila området.

Nya insatser kommer att bli aktuella för såväl FN som EU, OSSE och Nato. Detta är ett prioriterat område för den nya regeringen.

Det sker en breddning av det freds- och säkerhetsfrämjande arbetet. Det finns en internationell acceptans av att säkerhet, utveckling och mänskliga rättigheter är ömsesidigt förstärkande.

Krishanteringsinsatserna har allt oftare mandat som inkluderar såväl militära som civila komponenter, vilket också lägger grunden för en hållbar social och ekonomisk utveckling.

Regeringen lägger stor vikt vid att delta brett i freds- och säkerhetsfrämjande insatser med såväl civila som militära komponenter men med tydliga geografiska prioriteringar. Vi ökar vårt engagemang ytterligare, vilket inte minst ökningen på utgiftsområde 6 för internationella insatser vittnar om.

FN måste stärkas. Sverige kommer att aktivt stödja organisationen i att fatta svåra beslut och agera i situationer som hotar freden och säkerheten. Vi prioriterar den pågående reformprocessen för att värna multilateralismen och stärka FN:s förmåga att möta nya utmaningar.

Regeringen kommer att verka för att EU bland annat genom sina krishanteringsinstrument agerar mer kraftigt på den globala arenan. Vi kommer att bidra med personal och andra resurser till EU-ledda insatser på såväl det militära som det civila området. EU:s framväxande förmåga är ett viktigt stöd för FN.

OSSE har en central roll att spela i främjandet av säkerhet inom sitt ansvarsområde. Den ökande verksamheten i södra Kaukasus och Centralasien är angelägen och ställer krav på svensk medverkan och resurser.

Europarådet är en viktig aktör för värnandet av de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer. Sveriges samarbete med Nato är betydelsefullt för att bidra till internationell fred och säkerhet. Vi deltar i insatserna i Afghanistan och Kosovo. Sverige deltar i EAPR:s säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande arbete.

Formerna för det säkerhetsfrämjande arbetet i vårt närområde är av stor betydelse. De måste anpassas till den förändrade säkerhetspolitiska situationen. Arbetet med att främja demokratisk utveckling och mänskliga rättigheter är angeläget. Här spelar EU:s grannskapspolitik en central roll. Vi prioriterar insatser i bland annat Ukraina, Ryssland, västra Balkan, Moldavien och Vitryssland.

Uppgiften att snabbt och effektivt bistå svenska medborgare som råkar i nöd utomlands är en prioriterad uppgift för utrikesförvaltningen. Beredskap finns nu för att hantera större konsulära kriser i samverkan med andra svenska myndigheter.

Fru talman! Detta var ett axplock och lite viljeinriktning med tanke på den budget som riksdagen nu ska fastställa.

(Applåder)
(forts. 11 §)

Kammaren beslutade kl. 16.53 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

9 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 december

SkU3 Kreditering på skattekonto av stimulans till arbetsgivare för nystartsjobb samt andra skattefrågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU5 Anpassningar av energibeskattningen till energiskattedirektivet, m.m.

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Alternativa drivmedel m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (v)
3. res. 2 (mp)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

SkU6 Ändringar i dubbelbeskattningsavtalet mellan Sverige och Österrike

Kammaren biföll utskottets förslag.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Punkt 2 (Ikraftträdande av ändrade regler om driftsstöd till dagstidningar)

1. utskottet
2. res. 1 (s, mp)

Votering:

138 för utskottet
127 för res. 1

1 avstod

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 1 s, 83 m, 16 fp, 17 kd, 21 c
För res. 1: 97 s, 16 v, 14 mp
Avstod: 1 v
Frånvarande: 32 s, 14 m, 12 fp, 7 kd, 5 v, 8 c, 5 mp

Punkt 4 (Hovstat för den blivande statschefen)

1. utskottet

2. res. 2 (s)

Votering:

158 för utskottet

104 för res. 2

6 avstod

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 16 fp, 17 kd, 7 v, 21 c, 14 mp

För res. 2: 99 s, 5 v

Avstod: 1 s, 5 v

Frånvarande: 30 s, 14 m, 12 fp, 7 kd, 5 v, 8 c, 5 mp

Lena Olsson (v) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 7 (Inrättande av ett jämställdhetsdepartement)

1. utskottet

2. res. 3 (v)

Votering:

247 för utskottet

17 för res. 3

1 avstod

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 s, 82 m, 15 fp, 17 kd, 21 c, 14 mp

För res. 3: 17 v

Avstod: 1 s

Frånvarande: 31 s, 15 m, 13 fp, 7 kd, 5 v, 8 c, 5 mp

Gunnar Andrén (fp) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 8 (Kommittén för EU-debatt)

1. utskottet

2. res. 4 (s)

Votering:

164 för utskottet

100 för res. 4

3 avstod

82 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 16 fp, 17 kd, 13 v, 21 c, 14 mp

För res. 4: 100 s

Avstod: 3 v

Frånvarande: 30 s, 14 m, 12 fp, 7 kd, 6 v, 8 c, 5 mp

Punkt 12 (Representation i Irak)

1. utskottet

2. res. 5 (v)

Votering:

251 för utskottet

17 för res. 5

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 s, 83 m, 16 fp, 17 kd, 21 c, 14 mp

För res. 5: 17 v

Frånvarande: 30 s, 14 m, 12 fp, 7 kd, 5 v, 8 c, 5 mp

Fredrik Malm (fp) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Punkt 1 (Avveckling av rekryteringsbidrag till vuxenstuderande)

1. utskottet

2. res. (s, v)

Votering:

147 för utskottet

117 för res.

85 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 81 m, 15 fp, 16 kd, 21 c, 14 mp

För res.: 100 s, 17 v

Frånvarande: 30 s, 16 m, 13 fp, 8 kd, 5 v, 8 c, 5 mp

Anna Bergkvist och Katarina Brännström (båda m) samt Eva Johnsson (kd) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkterna 2 och 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Punkt 1 (Bidrag till allmän förskola)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

3. res. 2 (v)

Förberedande votering:

1. res. 1 (s)

2. res. 2 (v)

Kammaren biträdde res. 1 genom uppresning.

Huvudvotering:

150 för utskottet

100 för res. 1

17 avstod

82 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 83 m, 16 fp, 17 kd, 21 c, 13 mp

För res. 1: 100 s

Avstod: 16 v, 1 mp

Frånvarande: 30 s, 14 m, 12 fp, 7 kd, 6 v, 8 c, 5 mp

Punkterna 2–4

Kammaren biföll utskottets förslag.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 17.15 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.30.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.30.

*Internationell
samverkan*

11 § (forts. från 8 §) **Internationell samverkan** (forts. UU1)

Anf. 167 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Det är möjligt att jag var ouppmärksam, men jag kunde inte utröna riktigt vilka insatser som statsrådet talade om, när det gällde samarbetet inom Östersjöregionen, när vi fyrdubblar budgeten i fråga om samarbetet inom Östersjöregionen. Jag har några frågor.

Vilka andra insatser inom budgetposten Bidrag till internationella organisationer handlar det om? Du nämnde både civila och militära insatser. Och du talade om FN, om EU och om utgiftsområde 6. Jag upplever att det är en stor sammanblandning av dessa tre utgiftsområden – 5, 6 och 7 – och att pengar flyttas hit och dit på lite märkliga sätt som jag inte riktigt förstår mig på.

Jag har ytterligare en fråga. Vad menar ni med att Ryssland ska knytas till den europeiska säkerhetsstrukturen? På vilket sätt har ni tänkt er det?

Anf. 168 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag tror att just Rysslands ställning och betydelse för Sverige och vårt närområde absolut inte ska underskattas. Jag tror att Sverige har en väldigt viktig roll att spela och att vi kan göra mycket genom att ha fortsatta kontakter och utöka kontakterna framför allt bland studenter och forskare och se till att vi också, inte minst i Sankt Petersburgsregionen, fördjupar och även använder kommunala företrädare och organisationer på många olika sätt. Alternativet är att Ryssland inte knyts närmare Europa. Vilket Ryssland får vi då?

Därför tror jag att det är viktigt att vi är kreativa och att vi hittar många olika sätt. Det är därför som Östersjösamarbetet blir så viktigt. I Östersjösamarbetet finns en enorm mängd olika samarbetsstrukturer som behöver användas. Ett av huvudsyftena borde vara att knyta Ryssland närmare just Europa och att vi försöker få en gemensam värdegrund för att lösa gemensamma angelägenheter.

Jag håller inte med om att pengar flyttas runt mellan utgiftsområdena 5, 6 och 7 huller om buller, eller hur det nu var som Bodil Ceballos uttryckte sig.

Det som jag tror blir en utmaning för både regeringspartierna och hela riksdagen är att fundera på hur en bra och aktiv utrikes- och säkerhetspolitik ser ut. Hur får vi olika politikområden att samverka? Vi kan inte låta det vara på det sättet att man inom försvarsbudgetens område ägnar sig åt militära insatser helt franskt från det område som jag har ansvar för, biståndsbudgeten, utan vi måste hitta möjligheter att länka samman dessa och se att vi har en samstämmig politik på just dessa områden för att Sverige ska vara aktivt men också bidra både civilt och militärt. Och dessa insatser måste många gånger gå hand i hand på ett annat sätt än vad de hittills har gjort.

Anf. 169 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! De militära insatserna kan väl ändå aldrig finansieras via biståndsbudgeten eller via internationell samverkan? Jag tycker inte att det borde vara så. Men jag tycker inte att jag fick något direkt svar på det.

Jag tycker att det är bra att vi har ett bra samarbete med Ryssland och de övriga länderna runt Östersjön. Självklart är det så. Men i det här fallet har man tagit pengar från biståndsbudgeten och lagt på internationella organisationer i stället. Jag tycker inte att jag fick svar på vilka organisationer som ska ha dessa extra pengar eller insatser som sker via krishanteringssystemet, både militära och civila? Är det FN eller EU? Det står lite grann om det i budgeten.

Jag förstår att det var svårt att på sex dagar få allt att stämma. Men jag hade väldigt svårt att följa hur pengar har flyttats fram och tillbaka mellan dessa utgiftsområden. Jag är van vid den kommunala budgeten som är väldigt lätt att följa, och vi har en mycket bra kommunal budgetchef. Vi undrar varför det är så. Om ni inte kan förklara vad pengarna ska gå till egentligen, så skulle ni kunna komma tillbaka med en tilläggsbudget när man vet exakt vad det handlar om, så att vi får ta ställning till det då i stället för att man lägger över 70 miljoner rakt av från biståndet och hit.

Anf. 170 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Herr talman! Den budget som riksdagen nu ska anta är en viljeinriktning, och det är fråga om ramar. Jag tror också att det är väldigt viktigt att ange att det är en viktig uppgift för Sverige att se till att vi kan stärka Östersjösamarbetet. Jag har själv ställts inför denna fråga. Det finns ju icke-ODA-pengar som vi har använt för östbiståndet. Tidigare har vi haft ett östbistånd och ett vanligt bistånd. Nu upphör östbiståndet. Vad får det för konsekvenser för vår förmåga att finansiera till exempel insatser för kärnsäkerhet i Ryssland? Hur ska vi hitta tillräckligt mycket pengar för att gemensamt rena Östersjön? Hur ska vi kunna stärka kommunalpolitiskt samarbete, till exempel i Sankt Petersburgsområdet och Kalmar eller Östergötland, eller ta vad ni vill.

Därför tror jag att det är viktigt att nu ange att vi förmodligen behöver mer pengar för gemensam samverkan i Östersjöregionen, därför att om vi lyckas lösa en del av dessa problem som är gränsöverskridande och globala – det kan handla om klimatfrågor, säkerhetshot, att minska trafficking – då gör vi också insatser för att motverka fattigdomsutvecklingen i världen. Det handlar då om att vi ibland stöttar ett relativt rikt land som Ryssland men att vi behöver öka samarbetet just för att vi gemensamt måste lösa en del uppgifter. Och då har vi kunnat använda en del av pengarna för fredsfrämjande insatser.

Anf. 171 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Världen har utvecklats i positiv riktning under de senaste decennierna.

De fattigaste ländernas inkomster ökar, antalet fattiga minskar, spädbarnsdödligheten minskar, friskare barn kan leka i en bättre miljö, flera kan läsa, demokratiska val genomförs, kvinnors rättigheter stärks och fredsavtal har uppnåtts som skapar en bättre framtid.

Samtidigt lever alltför många människor i en vardag präglad av krig, fattigdom, svält och förtryck. De teknologiska landvinningarna når inte alla, inte heller de politiska och ekonomiska. De fattiga blir ännu fattigare.

Ett folkmord pågår i Darfur. Våldtäkt är en del av kriget, barn utför vuxnas arbete under oacceptabla förhållanden och människor kan inte lämna hemmet av rädsla för att dödas.

Mot denna bakgrund måste den svenska utrikespolitikens uppgift vara att bidra till fortsatta framsteg och ge flera utsatta människor hopp om en bättre framtid.

Herr talman! Inom utgiftsområdet Internationell samverkan finns ett politikområde med rubriken Utrikes- och säkerhetspolitik.

Det är glädjande och viktigt att målet för politikområdet Utrikes- och säkerhetspolitik nu har fått en mer solidarisk utformning.

Den gamla regeringens mål var att ”säkerställa Sveriges intressen i förbindelserna med andra länder”.

Nu har vi en ny regering med en väsentligt bättre målformulering än den tidigare. Politikområdet Utrikes- och säkerhetspolitik ska härnäst, utöver att säkerställa Sveriges intressen också ”främja frihet, säkerhet, demokrati och välfärd i världen”.

Den kompletteringen ligger i Sveriges, och många andras, intresse i globaliseringens tidevarv. För oss kristdemokrater är skillnaden av stor betydelse.

Låt mig helt kort beskriva Kristdemokraternas syn på dessa begrepp:

När det gäller frihet utgår den kristdemokratiska ideologin, vår värdegrund, från att människan är ett mål i sig. Varje människa har ett unikt värde. Därför får ingen människa kränkas – ingen.

Människovärdet är knutet till existensen och behöver inte förvärvas eller förtjänas. Varje människa som lever i ofrihet är kränkt, en situation som måste bekämpas av svensk politik.

Säkerhet och trygghet är en förutsättning för en god utveckling. Säkerhet byggs i allt väsentligt med civila medel. Men de som kategoriskt avvisar militära medel som ett instrument för att skapa fred och säkerhet spelar ett högt spel.

I dag pågår ett folkmord i Darfurregionen i Sudan – en extrem form av osäkerhet. Alla tillgängliga civila påtryckningsmedel har använts för att förmå regimen i Khartoum att släppa in internationella fredsstyrkor, utan att lyckas. Hittills har flera hundratusen människor dödats, och flera miljoner människor är på flykt.

FN:s utsände Jan Egeland beskriver situationen som värre än på länge. Omvärlden blundar inför det grövsta av alla brott. Civila och militära medel måste få engageras av FN. Sverige bör kunna bidra till säkerhet och utveckling i Darfur. Omvärlden har en skyldighet att ingripa för att skydda.

Demokratien är historiskt sett den bästa styrelseformen för att bygga ett fredligt och välmående samhälle. Den utgår från och värnar principen om alla människors lika värde. Demokratier för inte krig mot varandra. Etablering av flera demokratier är helt nödvändigt. Det finns inget skäl att undanhålla människor i till exempel den muslimska världen det demokratiska systemets omistliga fördelar.

Herr talman! Svenskt bistånd ligger oss kristdemokrater varmt om hjärtat. Biståndet är en viktig del av svensk utrikespolitik. För oss kristdemokrater byggs Sveriges internationella solidaritet av en sammanhållen utrikespolitik – fast förankrad i respekten för mänskliga rättigheter och det okränkbara människovärdet.

En öppen och ärlig dialog är A och O i all framgångsrik utrikespolitik. Men dialogen tappar sin trovärdighet om den inte bygger på ett glasklart signalspråk med krav på respekt för mänskliga rättigheter.

Herr talman! Den svenska utrikespolitikens kvalitet och inflytande ökar ju mer kontaktpunkter vi har i världen. Den gamla regeringen stängde flera viktiga utlandsrepresentationer. Sverige bör snarast öppna representationen i Vatikanen och utveckla en svensk officiell närvaro i

arabvärlden. Tunisien är en naturlig knutpunkt. Vi gläds över beskedet att regeringen avser att utöka den svenska närvaron i Vitryssland.

Herr talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till regeringens förslag och politik i utrikesutskottets betänkande 1.

I detta anförande instämde Birgitta Ohlsson (fp) och Alf Svensson (kd).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 december.)

12 § Internationellt bistånd

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2006/07:UU2
Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (prop. 2006/07:1 delvis).

Anf. 172 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Jag ska göra några reflexioner, inte en hel genomgång av vår politik på det här området. Jag kan peka på att Kent Härstedt senare i debatten kommer att hålla ett anförande för Socialdemokraternas del. Men lite längre fram i mandatperioden vill jag nog återkomma med en mer genomgående analys.

Nu vill jag, som sagt, göra några reflexioner och även en kommentar till instämmandet här nyss. Jag blev lite förvånad när jag hörde instämmandet i detta med att återigen inrätta en representation i Vatikanen. Det finns nog det som är viktigare och som, trodde jag nog, Folkpartiet också skulle prioritera.

Jag ska säga några ord om Afrika. Afrika är en världsdel som utgör jordens näst största kontinent vad gäller såväl area som folkmängd. Omkring 22 miljoner kvadratkilometer av ytan finns i tropikerna, vilket gör den afrikanska kontinenten till världens varmaste kontinent. En global uppvärmning med aldrig så små temperaturhöjningar påverkar snabbt livsvillkoren i Afrika.

Mer än 900 miljoner människor – en sjundedel av jordens befolkning – bär på samma drömmar och samma visioner som vi. Vi vet att denna kontinent är väldigt hårt drabbad av aids. Och vi vet att det finns möjligheter och förutsättningar och också mycket som vi tillsammans har anledning att arbeta kring.

Man framställer det i debatten som hade man *en* lösning på Afrikas problem, på denna kontinents frågor. Så är det inte, utan det handlar om en *samsyn*, om hur man kan samverka mellan olika politikerområden.

Regeringen har sagt att man ska fokusera på Afrika. Det tycker jag är positivt, även om man menar att någonting annat inte ska exkluderas. Jag är dock lite fundersam och undrar vad man menar med den här ambitionen. Det som under oppositionstiden, inte minst från Moderaternas sida, hävdades var att man skulle vara mer närvarande på den afrikanska kontinenten. Nu ser jag tvärtom att neddragningar på ambassaden i Pretoria står för dörren, och ambassaderna i Windhoek, Namibia, och i Abidjan ska helt stängas. Det har vi fått besked om men inte på det sätt – i en

dialog – som utskottet har velat, utan när man ställer en fråga får man det bara bekräftat. Här har man alltså från regeringens sida på så sätt brutit det arbetssätt som vi tillsammans arbetat fram.

Jag menar att det utan närvaro i form av ambassad eller representation i Afrika är väldigt svårt att ha den andra målsättningen – att det ska fokuseras på de afrikanska länderna och på ett samarbete mellan Afrika och Sverige.

När jag ställer frågor om detta pekas det på att man känner att det är en ansträngd ekonomi. Men budgeten är ingen naturlag, utan regeringen har gjort de här prioriteringarna. Man prioriterar bort en närvaro i Afrika, och man prioriterar bort att stödja de insatser som vi gör på Afrikas horn genom att koppla på andra ekonomisk-administrativa resurser som gör att det blir mer slagkraft i det väldigt goda arbete som, skulle jag vilja säga, många medarbetare inte minst på UD gör på Afrikas horn.

Det blir alltså ingen ökad representation i Somaliland. Det blir inte den kraftansträngning i Sudan som vi kanske skulle ha önskat – detta utifrån den information vi fått här.

Jag menar att vi nu så att säga ser ett nytt geopolitiskt spel spelas upp på den afrikanska kontinenten. Det handlar om makt över kontinenten, och det handlar om råvarorna. Ännu en gång riskerar Afrika och afrikanskerna att få stå tillbaka när det gäller utvecklingen av mänskliga rättigheter och demokrati därför att det geopolitiska spelet kommer att lägga en våt filt över det som vi vill bidra till.

Det här leder till att vi måste tänka efter. Var det någonting vi inte gjorde tillräckligt bra förra gången när det huvudsakligen var Sovjetunionen och USA som stod mot varandra och som vi inte behöver upprepa? Och vad behöver vi göra för att inte trängas tillbaka i våra ambitioner när det gäller att stödja människors rätt till att leva i en demokrati och till att få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda?

Jag är bekymrad om vi inte har en ansats till den här tydliga politiken och inte heller till att vara närvarande i den utsträckning vi behöver på den afrikanska kontinenten. Då hänger det här inte ihop med vad vi hört regeringsföreträdare säga och med vad vi kunnat läsa i regeringsdeklarationen.

Efter denna korta antydning om vad jag kommer att vilja följa upp och fördjupa mig i lite längre fram ska jag springa till ett tåg så jag tackar så mycket och önskar er lycka till med den fortsatta debatten.

Anf. 173 HANS LINDE (v):

Herr talman! Jag vill inleda mitt anförande i den här debatten med att lyfta fram reservation 4 från Vänsterpartiet.

I dag ser vi hur seksualkonserverna världen över bygger allianser inom och mellan länder för att kunna flytta fram sina positioner. Deras måltavla är tydlig: kvinnors rätt till sina kroppar och allas vår rätt till vår egen sexualitet.

De här krafterna attackerar HBT-personers rättigheter och kvinnors rätt till abort och tillgång till preventivmedel. Vi har sett dessa krafter i Polen och Lettland när de attackerat HBT-personer och deras rättigheter. Vi såg dem tidigare i de tre baltiska staterna när RFSU kastades ut från de tre länderna. Vi såg dem i höstas när de drev igenom abortförbud i Nicaragua och Polen.

Effekterna är tydliga. Mödradödligheten har inte nämnvärt minskat under de senaste 20 åren. 70 000 kvinnor dör varje år på grund av farliga aborter. 137 miljoner kvinnor saknar tillgång till preventivmedel. 5 miljoner människor smittas varje år av hiv.

Den utveckling vi ser på det sexualpolitiska området innebär att den globala könsmaktsordningen förstärkts – en maktordning mellan män och kvinnor som präglar politik och samhällsliv världen över. Det gäller allt från global ekonomi till de mest intima relationer människor emellan. Uttrycken för och graden av kvinnoförtryck varierar mellan olika samhällen och över tid, men maktordningens logik existerar.

Detta problem måste långsiktigt bemötas med kamp för kvinnors rätt att själva bestämma över sina kroppar och sin sexualitet. Det handlar om allt från kamp mot könsstympning och tvångsäktenskap till rätten till preventivmedel och säkra aborter. Den nya regeringen borde i all internationell politik med kraft försvara kvinnors rätt till sina egna kroppar.

Vänsterpartiet anser att Sverige i FN, EU och andra internationella organ måste motverka de konservativa krafter som nu vinner mark och som hotar att minska kvinnors rätt att bestämma över sina egna liv. Det svenska biståndet måste ytterligare fokuseras på att främja sexuell och reproduktiv hälsa.

Sverige med sin historia av att vara pådrivande land för kvinnors rättigheter har en skyldighet att ligga i täten i arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och konfrontera de mörkerkrafter som nu andas morgonluft. Ett led i det arbetet borde vara att minst 10 % av biståndet går till sexuell och reproduktiv hälsa. Det skulle vara ett sätt för Sverige att göra en tydlig markering och att vara förebild för andra länder. Det skulle vara att konfrontera de seksualkonservativa krafterna i världen.

Visst finns det bra skrivningar i den här budgeten om de här frågorna, men vi saknar konkreta förslag om att förstärka arbetet. Jag beklagar därför att utskottet har valt att avstyrka vår motion på detta område.

Ett annat område där Sverige har en skyldighet att spela en avgörande roll är när det gäller arbetet för att stärka HBT-personers rättigheter världen över. Sverige behöver i den bilaterala dialogen i utvecklingssamarbetet ta upp diskussionen med berörda länder kring mänskliga rättigheter, vilket innefattar HBT-personers grundläggande mänskliga rättigheter och deras möjligheter att organisera sig.

Om Sverige ska vara en kraft som agerar för HBT-personers rättigheter behöver det finnas kunskap på Sida om HBT-personers livssituation och de problem de möter för att man ska kunna identifiera problemen, för att man ska kunna formulera framgångsrika strategier.

Med Sidans nya handlingsplan har ett kompetenshöjande arbete inletts. Men det är ett arbete som går alldeles för sakta. Därför behöver Sidans regleringsbrev skärpas så att arbetet intensifieras.

Herr talman! Jag vill nu gå över till att lyfta fram den fråga som kanske är den viktigaste vi diskuterar i dag, nämligen biståndsbudgeten och de skuldavskrivningar som regeringen har beslutat ska ligga inom biståndsramen.

Varför är det så att Sverige bedriver utvecklingssamarbete? Det är i dag en berättigad fråga att ställa sig och som jag vill lyfta fram, för jag tror att i den här debatten är det stor risk att vi fastnar i sifferexercis och diskussioner om hur internationella regler ska tolkas.

Svensk biståndspolitik regleras i Sveriges politik för global utveckling, PGU. Där är det fastslaget att Sveriges bistånd ska gå till fattigdomsbekämpning och ha ett rättighetsperspektiv. Allt svenskt bistånd ska bidra till att minska fattigdomen i mottagarländerna och stärka rättigheterna för medborgarna.

Denna inriktning innebär att vi också definierar vad bistånd inte är. Bistånd är inte ett sätt att ge svenska företag marknadsandelar. Bistånd är inte någonting vi ger för att uppfylla OECD:s och Dacs riktlinjer. Biståndsmedel är inte något man under falska förespeglningar kunde låta ligga kvar i den svenska statskassan för framtida utgifter.

När vi nåddes av beskedet att regeringen avsåg att uppfylla enprocentmålet blev jag personligen väldigt glad. Uppenbarligen hade Moderaternas biståndsskepsis fått ge vika. Men under den här processen, som ska avslutas här i kammaren, har den glädjen försvunnit. Den här budgeten innebär inte en ökning av det reella utvecklingsarbetet. Det innebär en tydlig urholkning.

I den här processen har det blivit tydligt att det inte är Moderaterna som har vikt sig, utan snarare är det Moderaterna som har gått segrande ur de interna diskussionerna. Folkpartiet och Kristdemokraterna har sålt ut världens fattiga och svikit sina vallöften.

I den här budgeten har 1,5 miljarder avsatts för skuldavskrivningar. Vi i Vänsterpartiet har länge bedrivit ett aktivt arbete i och utanför riksdagen för en total skuldavskrivning. Jag var själv aktiv i Jubel 2000-rörelsen för ett par år sedan som drev just det kravet. Då var det Moderaterna som utgjorde de tydligaste motståndarna mot våra krav på total avskrivning, eftersom Moderaterna då betraktade skuldavskrivningarna som kontraproduktiva.

Om man ska vara lite optimistisk och försöka se någonting positivt med den här budgeten är det väl att Moderaterna så tydligt ändrat uppfattning när det kommer till skuldavskrivningar. Vi ser att skuldkrisen i de fattiga länderna utgör ett konkret hinder för utveckling och innebär en tydlig maktförskjutning från regeringar och ledare i syd till långivare och internationella finansinstitut i nord.

Lika tydligt och starkt som vi i Vänsterpartiet har krävt skuldavskrivningar har vi motsatt oss att skuldavskrivningar ska inräknas i biståndet. Det är orimligt att världens fattiga ska stå tillbaka och indirekt själva betala sina skulder genom uteblivet bistånd. Genom att använda biståndsmedel till skuldavskrivningar förskjuter vi ansvaret för skuldavskrivningen till befolkningen i de fattiga länderna. I stället för att använda de tillgängliga resurserna för att stötta återuppbyggnaden av Liberia eller att ge stöd till den nyvaknade demokratin i Demokratiska republiken Kongo använder regeringen biståndsmedel till att skriva av skulder som befolkningar i Demokratiska republiken Kongo och Liberia aldrig beslutat om. Det kan knappast vara syftet med svensk biståndspolitik.

Vänsterpartiet anser att det borde vara precis tvärtom. Vi borde bära ansvaret för att vi på lösa grunder lånade ut pengar till genomkorrumpade och odemokratiska regimer. De skulder och exportkrediter vi diskuterar i dag utgör skolboksexempel på att vi som långivare inte tagit vårt ansvar och att skulderna är illegitima. Därför är det dags att vi tar vårt ansvar och skriver av de här skulderna utanför biståndsramen.

Jag måste säga att jag tycker att regeringen gömmer sig bakom OECD:s och Dacs regelverk som visserligen tillåter att skuldavskrivningar räknas som bistånd. Men man nämner inte med ett enda ord i sitt betänkande de utfästelser som den förra regeringen gjorde i Monterrey 2002 om att inte använda biståndsmedel till just skuldavskrivningar. PGU ser ut att vara bortglömd av regeringen. Inte med ett ord diskuterar man PGU i betänkandet när man diskuterar skuldavskrivningar. Det är inte så konstigt. Det skulle till ett stort mått av politisk fantasi och politisk fingerfärdighet för att man skulle få in de här skuldavskrivningarna under PGU:s riktlinjer.

Gunilla Carlsson talade tidigare här om den goda samförståndsanda som finns i Sverige i utrikespolitiken. Men det har blivit allt tydligare med det här budgetförslaget att den goda samförståndsandan nu är bruten och att det är Moderaterna som har brutit mot den genom att tydligt lägga om kursen i svensk biståndspolitik.

De här skuldavskrivningarna innebär avskrivna och gamla exportkrediter, utfärdade av Exportkreditnämnden med syfte att gynna svenska företag. EKN:s verksamhet handlar över huvud taget inte om fattigdomsbekämpning och saknar ett rättighetsperspektiv. EKN har inga sådana mål, och affärerna utvärderas inte gentemot dessa mål. Det handlar helt enkelt om att stödja svensk export.

Det här är dessutom första gången i Sveriges historia som vi använder biståndsmedel för att direkt gå in och stötta EKN. Dessutom är EKN väldigt tydligt med att man inte är intresserad av de här pengarna. EKN går i dag finansiellt väldigt bra. Man är inte intresserad av att biståndspengar ska gå till dess verksamhet. Det är väl där som de tydliga omläggningarna och den nya kursen i svensk biståndspolitik ligger.

Moderaterna har gång på gång lyft fram frågan om biståndets effektivitet. Plötsligt har den frågan fallit, och det kanske inte är så konstigt. Det är svårt att hävda att den här biståndsbudgeten ökar effektiviteten i svenskt bistånd och ha hedern i behåll. Den här budgeten innebär att biståndet urholkas och att utvecklingssamarbetets andel av biståndet minskar. Det här är en budget som ökar ineffektiviteten i svensk biståndspolitik.

Herr talman! Under behandlingens gång har det blivit tydligt att situationen är värre än så. De exportkrediter som avses här, sedan de utfärdades på 70- och 80-talet, successivt skrivits ned. Kongos skulder som på papperet uppgår till 1,2 miljarder uppgår i stället i realiteten till 60 miljarder enligt EKN. Vart lejonparten av de här pengarna ska gå är i dag oklart. Trots en lång och omfattande behandling i utskottet har vi inte kunnat få några som helst svar från de borgerliga ledamöterna om vart pengarna ska gå. När vi i dag står här i kammaren för att diskutera svenskt bistånd vet vi fortfarande inte vad minst 1,14 miljarder ska användas till. Det är oacceptabelt.

En handläggare på Finansdepartementet sade i Sveriges Radio den 28 november att pengarna kommer att ligga kvar i statskassan för att fritt kunna användas till andra saker i kommande budgetar, till exempel till skattesänkningar i Sverige. Det är fortfarande någonting som regeringen inte har dementerat. Då pratar vi inte längre om att biståndsmedel används till fel saker. Då pratar vi om att den här regeringen vilseleder riksdagen och vilseleder svenska folket när det gäller biståndspolitik.

Då pratar vi om att den här regeringen har passerat hederlighetens gränser.

Därför yrkar vi i Vänsterpartiet bifall till våra reservationer 1 och 2 om att skuldavskrivningar, flyktigmottagande och EKN:s exportkrediter inte får räknas in i biståndsramen.

Prot. 2006/07:40
14 december

Internationellt bistånd

Anf. 174 BODIL CEBALLOS (mp):

Herr talman! Under måndagens migrationsdebatt talade vi om att världen inte är rättvis. Men inte heller biståndet är rättvist, tyvärr.

När katastrofer inträffar, som tsunamin eller orkanen Katrina, och människor som vi kan identifiera oss med drabbas, svenskar på semester eller människor i Nordamerika är det lätt att öppna plånboken och hjälpa till. När vi matas i medierna med information om ett visst område där någonting har hänt får vi en förståelse för situationen och hjälper till. Stater, organisationer, migranter och enskilda personer är alla delar av biståndet, och ju mer publicitet, desto mer pengar strömmar till från alla håll. I morse hölls ett seminarium, som jag tyvärr inte kunde gå på, om just den här frågan.

När en katastrof kommer smygande, som hungersnöd på grund av matbrist som särskilt länder i Afrika drabbas av på grund av torkan – klimatpåverkan, ni vet – då vet den stora massan inget om den förrän människor flyr i massor och det uppstår ett problem med att ta hand om dem någonstans i världen, som medierna då rapporterar om. Men vem skickar då pengar?

Enligt World Disasters Report var tsunamin den bäst finansierade katastrofinsatsen någonsin med 8 584 kr per mottagare. Däremot fick de katastrofdrabbade i Tchad, Guyana, Elfenbenskusten, Malawi och Niger i snitt bara 187 kr per person. Men vi har ju inte lika många kopplingar dit. Vi känner inte till de platserna. De är inga semesterparadis som vi brukar åka till, som vi har minnen ifrån. Är det rättvist? Det är det knappast.

Fattigdomsbekämpning borde vara en av de allra mest prioriterade frågorna för världens länder i stället för att man i alla sammanhang bara talar om ekonomisk tillväxt. Fattigdomsbekämpning är ekonomisk tillväxt eller utveckling, som vi i Miljöpartiet föredrar att kalla det för. Det är ekonomisk utveckling för individer och därmed också en förutsättning för utveckling i de fattiga länderna. Och ekonomisk utveckling i fattiga länder leder inte, som vi vet, med automatik till färre fattiga. Fattigdomsbekämpning däremot leder med automatik till ekonomisk utveckling i de länderna. Det är också en förutsättning för en rättvis handel på lika villkor.

Ju färre fattiga, desto bättre fungerar samhället och desto bättre förutsättningar finns det för ett land att utvecklas. Ju färre fattiga, desto färre tvingas lämna hus och hem för att söka en dräglig tillvaro i andra delar av världen. Fattigdomsbekämpningen är en förutsättning för en hållbar utveckling i världen, och det är den som våra biståndsmedel ska gå till.

Med detta sagt vill jag övergå till själva budgetpropositionen. Som jag tidigare nämnde var det inte lätt att förstå sig på budgeten. När jag jämför fjolårets budget och den nuvarande ser jag att pengar har flyttats från olika poster, från biståndsbudgeten till internationell samverkan, med grund att det inte är bistånd enligt Dacs regler. Då kan man onekligen undra varför de låg under biståndsbudgeten tidigare, för det måste ju

ha inneburit att medel även då tagits från fattigdomsbekämpning och lagts till något annat i gråzonen.

Nu omfattas vissa länder av bistånd som inte tidigare gjorde det. Det torde innebära att medel som tidigare kanske fallit under internationellt samarbete nu ska kanaliseras via biståndsbudgeten, samtidigt som andra medel för samma länder flyttas till internationell samverkan. För mig är det ett virrvarr av pengar hit och dit. Vissa länder ska lyftas fram för bistånd, men inget står om vilka länder som i stället dras ifrån.

Som Hans Linde talade om tillkom det plötsligt en ny post under avräkningar, det vill säga att vi gör skuldavskrivningar på 1,5 miljarder kronor. Någon närmare förklaring fanns inte med.

När vi utarbetade Miljöpartiets alternativa budgetförslag utgick vi från att regeringen på det här sättet ville tydliggöra skuldavskrivningarna och lägga dem utanför själva biståndsramen, där de låg tidigare. Vi tyckte att det var ett rätt bra sätt att visa att så här mycket är det och att det inte ligger under biståndet. Med grund i propositionstexten förstod vi inte då att det handlade om en skuldavskrivning utöver den ordinarie skuldavskrivningen som fortfarande ligger kvar inom biståndsramen. Det fattade vi inte förrän vårt budgetförslag redan var inlämnat och jag såg det första utkastet till betänkande. Då visade det sig att det var något helt annat. Att det hade något med exportkrediter att göra förstod vi så småningom. Då uppkom förstås frågan om pengarna skulle betalas ut till Exportkreditnämnden. Det var egentligen ingen i utskottet som förstod vad det hela handlade om, inte heller alliansens företrädare upplevde jag det som.

Sedan fick vi beskedet att pengarna inte skulle betalas ut till Exportkreditnämnden. Så småningom kom ett besked om att inga pengar skulle betalas ut. Det innebär i realiteten att det är en ren besparing – en bokföringsteknisk finess som drabbar de fattigaste i världen. Den är accepterad i Dacs regelsystem, såvitt jag förstått, men den har inte tidigare använts i Sverige. Det är ett uppenbart steg tillbaka när det gäller rekommendationen, som Hans också tog upp, att man inte ska ha med skuldavskrivningarna i biståndsramen.

Efter att ha läst utskottets betänkandetext förstår jag fortfarande inte vad vi egentligen gör. Det står inget konkret. Vi har fått veta att avskrivningarna är exportkrediter och att det handlar om Kongo och Liberia, men vilka projekt det är vet vi inte. Jag skulle vilja att ministern redogör för vad det egentligen handlar om. Är det kanske gamla dammbyggen eller är det något annat?

I princip anser Miljöpartiet att skuldavskrivningar och kostnader för flyktingmottagande inte ska belasta biståndsbudgeten. Vi har accepterat det i tidigare budgetförhandlingar, där vi drivit frågan om att nå enprocentsmålet. Vi accepterar fortfarande att de måste göra det under en övergångsperiod, men vår ambition är att de ska ligga utanför biståndsbudgeten. Vår ambition är också att nå över enprocentsmålet.

Vi har varit måna om att lägga fram en budget som är ansvarsfull och tar hänsyn till helheten i landets finanser, även om vi är helt och hållet i opposition, det vill säga att vi har lagt fram en budget som inte går med minus vare sig i år eller följande år. Därför har vi inte i vårt budgetförslag helt lyft bort vare sig skuldavskrivningar eller flyktingmottagande. Däremot lade vi 150 miljoner mer, det vill säga 10 % av det belopp som

nu avräknas som skuldavskrivning, som ett första steg för att komma över enprocentsmålet. Men det förslaget har röstats ned i utskottet.

150 miljoner är bara en bit på vägen mot ett ökat bistånd, men i det uppkomna läget, när vi inser att biståndet urholkats genom den nya posten skuldavskrivningar, skulle det åtminstone kunna täcka en del av det bistånd som i stället försvinner.

Vi har hört att kriterierna för vad som beräknas som bistånd och inte varierar. Dacs regler säger en sak och rekommendationerna säger att man inte ska ha skuldavskrivningarna med. Vissa länder föregår med gott exempel, till exempel Norge. Varför skulle inte Sverige göra detsamma?

Det som är sorgligt är att Kristdemokraterna, Centern och Folkpartiet gått med på denna bokföringstekniska fint, med tanke på att ni gått till val på att inte finansiera skuldavskrivningar med biståndsmedel. Vad var det som hände? Blev ni lurade? Har ni ändrat uppfattning? Händer någonting annat? Det måste ju bero på någonting med tanke på att posten skuldavskrivningar står väldigt tydligt i budgeten. Ni kan inte ha missat den.

Det lades fram flera motioner om skuldavskrivningarna i utskottet. En av dem, från Kristdemokraterna, begär att Sverige ska verka för en skärpning av OECD:s regler för vad som ska kunna räknas som bistånd. Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet ställde sig bakom motionen i utskottet.

Jag vill också yrka bifall till reservation 1.

Hans Linde talade också om sexuell och reproduktiv hälsa. Även Miljöpartiet lämnade en motion i frågan. Vi har också lämnat en motion om att tillgodose kvinnors tillgång till rent vatten i biståndet.

Jag yrkar också bifall till reservation 5. Den är lite annorlunda än Hans Lindes motion. Den är inte budgetpåverkande på samma sätt.

Anf. 175 CHRISTIAN HOLM (m):

Herr talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag.

Den internationella politiken och Sveriges internationella engagemang är en viktig del i Moderaternas och den borgerliga regeringens politik. Biståndet utgör givetvis en viktig del av detta arbete. Målet med vår utrikespolitik är att verka för en fredlig utveckling och att värna och öka friheten för människor i vårt geografiska närområde och i övriga delar av världen.

Att arbeta för att värna människors frihet och se till att motverka att mänskliga rättigheter kränks är grundläggande i vår politik. I en alltmer globaliserad värld ställs ökade krav på vår utrikespolitik. Biståndet är en del i arbetet med att bidra till en tryggare, säkrare och mer demokratisk värld.

I vår biståndspolitik prioriterar vi åtta områden. Jag kommer inte att gå in på alla de åtta områdena, men ta upp några av dem.

Ett område är demokrati och mänskliga rättigheter. Att arbeta för och ställa krav på en demokratisk utveckling ska vara en ledstjärna i vårt biståndsarbete. Det förutsätter samtidigt respekt för de mänskliga rättigheterna. Ett land som bryter mot dem har givetvis svårt att leva upp till demokratiska principer. En rättsstat som kan garantera sina invånare trygghet, säkerhet och rättvisa, ett lands demokratiska utveckling och ett ekonomiskt välstånd är faktorer som går hand i hand.

Ett annat viktigt prioriterat område som det inte talas så mycket om när det gäller bistånd är handelns betydelse. Frihandel och undanröjande av handelshinder i olika former är oerhört viktigt för fattiga länders möjlighet att ta sig från fattigdom till rikedom. En kombination av politisk och ekonomisk frihet öppnar dörrar för individer så att de kan påverka sin egen vardag i större utsträckning än man kan i dag. Man frigör helt enkelt människors kreativitet och eget entreprenörskap.

Möjligheten att handla över nationsgränser är viktig för alla länder, men kanske allra viktigast för dem som är fattigast. Handel och kontakt över gränserna är också bra för att underifrån skapa ett tryck för frihet, demokrati och förändring i de länder där detta saknas.

Tillsammans med äganderätt och en fungerande rättsstat är detta en förutsättning för en god och framgångsrik ekonomisk tillväxt som är ett av regeringens andra prioriterade områden.

Att vårt bistånd är effektivt och håller hög kvalitet är ytterligare ett prioriterat område och en mycket viktig fråga. Det är ett ansvar vi har gentemot alla som bor i fattiga länder där vi bedriver biståndsverksamhet, men det är också ett ansvar gentemot Sveriges skattebetalare. Vi måste försäkra oss om att vi får ut så mycket som möjligt av varje satsad krona. Det är viktigt både för dem vi vill hjälpa och för dem som är med och betalar.

Tyvärn upplever vi emellanåt att det finns en ovilja bland många att erkänna de brister som finns och de misstag som görs och dra lärdom av dem vad gäller biståndspolitik. Det bistånd som går till regimer som gör sitt folk fattigare hamnar i bakgrunden utan att vi för någon kritisk diskussion om hur vi kan förändra och förbättra biståndet. För att vi ska kunna bidra på ett effektivt sätt är det viktigt att identifiera de sköra demokratier som finns i många utvecklingsländer och stötta dem till en utveckling med ett stort inslag av transparens och utvärdering för att hela tiden kunna förändra och förbättra.

Just effektiviteten i genomförandet av Sveriges politik för global utveckling, så kallad PGU, samt att reformera sättet att mäta resultatet är det viktigaste för en mer resultatorienterad biståndspolitik.

Sveriges ökade biståndsram, tillsammans med den nya politiken för global utveckling, ställer nya krav inom områdena normgivning, finansiering, operativ styrning och rapportering för att man kostnadseffektivt ska kunna verka för en minskad fattigdom. Bland annat behövs en sammanhållen mål- och ekonomistyrning för att ge bättre förutsättningar för Sidas verksamhet samt för att öka riksdagens insyn när det gäller effektiviteten och resultatuppfyllelsen i svenska biståndsinsatser.

Det nyligen upprättade institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete, Sadev, som ska analysera och utvärdera Sveriges bilaterala och multilaterala bistånd är ett steg i rätt riktning. Utvärderingsmyndigheten kan förhoppningsvis bidra till en självständig och öppen granskning av hur svenska biståndspengar används och vilka effekter de har fått i mottagarländerna.

Sveriges biståndsram för år 2007 uppgår till 30,1 miljarder kronor varav anslaget till biståndsverksamhet uppgår till 25,9 miljarder. Det innebär att biståndsverksamheten får ett ökat anslag med ungefär 600 miljoner kronor för 2007 jämfört med föregående år. Det beloppet gäller efter avräkning för bland annat skuldavskrivningar.

Biståndsbudgeten för 2007 innehåller bilaterala avskrivningar på knappt 1,5 miljarder kronor. Totalt ökar alliansen biståndet för år 2007 med drygt 2 miljarder kronor. Det är en ökning som bland annat inrymmer de här skuldavskrivningarna på 1,5 miljarder. Även om dessa skuldavskrivningar räknas bort från biståndet höjs det i verkligheten med, som jag sade tidigare, över en halv miljard svenska kronor under 2007.

Herr talman! Jag vill med detta säga att den nya borgerliga regeringen tydligt visat att den prioriterat biståndspolitiken och vill utveckla den för att höja kvaliteten och effektiviteten på det bistånd vi ger. Det är prioriteringar som syftar till långsiktig hjälp baserad på inställningen att det ska vara hjälp till självhjälp.

Ge människan en fisk och du föder henne för dagen. Ge människan ett metspö och hon får mat för hela livet. Det är ett gammalt klassiskt citat.

Det handlar om att även inom biståndspolitiken skapa verktyg för att människor ska kunna klara sig själva och leva och försörja sig av egen kraft.

Att då befria de allra mest skuldtyngda länderna från skulder som de inte har några möjligheter att betala tillbaka under nuvarande förutsättningar är ett bra sätt att hjälpa. Det är också helt i linje med de kriterier som OECD-kommittén Dac har arbetat fram om vad som bör betraktas och redovisas som bistånd.

Med detta vill jag, som sagt, yrka bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 176 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! För 40 år sedan var livslängden i utvecklingsländerna 20 år kortare än i dag. För 30 år sedan var analfabetismen i samma länder dubbelt så hög som i dag. Under 1990-talet har andelen absolut fattiga, enligt Världsbankens definition, sjunkit från 29 till 23 %. Demokrati och styre genom val var det bara i 27 % av länderna 1974. För fyra år sedan – 2002 – var det nära 70 % som styrdes genom val.

Internationell samverkan, handel, utbildning och människor som fått möjlighet att växa och förändra har också kunnat åstadkomma fantastiska resultat. Det finns naturligtvis många orsaker till den här utvecklingen. Det är en förändring som ändå måste lyftas fram som positiv. Det är en förändring som berört de fattigaste, ofta kvinnor och barn.

Biståndet är ett hjälpmedel till hållbar utveckling. Vårt mål är att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.

Visst är det ändå uppmuntrande när vi får ta del av att Nobelpristagare visar hur man med några hundralappar i egen insats kan förändra för så väldigt många. Man kan skapa utrymme för utveckling med några hundralappar som gjorde skillnad. Man byggde underifrån. Man inkluderade och kunde förändra.

Bistånd, rätt satsat och effektivt brukat kan helt klart hjälpa enskilda människor att förändra och verka internationellt för hållbar utveckling.

FN:s millenniemål, politik för global utveckling, är grundläggande.

Vi har från utskottets sida markerat att vi under våren 2007 ska göra en andra uppföljning i den här delen. Det är bra att också regeringen

tydliggjort att man avser att återkomma i särskild ordning när det gäller just detta.

Som nämnts tidigare har budgeten värkts fram under kort tid. Många av oss som är nya i utskottet har också känt att vi haft kort tid på oss i vårt arbete. Men jag noterar, och tycker att det finns anledning även för kammaren att göra det, att biståndsvolymen växt kraftigt under senare år. Nu är det viktigt att vi säkrar effektivitet, styrning och kontroll.

Herr talman! Det är möjligt att nå FN:s mål om en halvering av fattigdomen till 2015. EU har utfäst sig att nå 0,7 % av bni fram till 2015. Men det räcker inte att enbart höja biståndet. Vi måste visa resultat på demokratiområdet liksom vad gäller mänskliga rättigheter och hållbar utveckling för de fattigaste människorna i världen. Det finns därför skäl att understryka att en del i detta är att vi gemensamt lyckas i den Doharunda som uppenbarligen har ett fönster av möjligheter. Det är också viktigt att kunna åstadkomma förändringar i handelssystemet. Dessutom är det viktigt att vi samordnar EU:s bistånd så att vi får en politik som främjar global, hållbar utveckling på hela politikfältet.

Som jag nämnde växer Sveriges biståndsram. Tidigare har det anförts 2 nya miljarder för 2007 mot den budget som Vänstern, Miljöpartiet och Socialdemokraterna lade fram 2006. Det är alltså 2 miljarder upp. I förhållande till den vårbudget som Vänstern, Miljöpartiet och Socialdemokraterna presenterade i våras har det skett en uppjustering med 299 miljoner.

Sverige har sedan årtionden uttalat målet att nå 1 % av bni i bistånd. Innevarande år har vi uppnått det. Vi har uppnått det genom skuldavskrivningar till Världsbanken och annat enligt Dacreglerna, och vi når det i den budget som vi lägger fram under 2007 och som också överensstämmer med OECD:s regler.

Det förs en mycket aktiv diskussion om den skuldavskrivning som anges som en ram på 1,5 miljarder, alltså en avräkning från ramen för 2007. Låt mig säga att de 1,5 miljarderna handlar om 2007, och jag utgår från att det kommer att röra sig om en skuldavskrivning enligt Dacreglerna till de fattigaste länderna, vilket utgör grunden för att kunna räkna hem avräkningen. Detta torde vi få anledning att diskutera även under 2007. Vi följer naturligtvis frågan och lär och drar slutsatser för framtiden.

Låt mig avslutningsvis, herr talman, kort säga något om Afrika söder om Sahara, vår fattigaste del i världen. Man kan konstatera att regeringen också här avser att återkomma. Det är bra. Jag vill kort lyfta in ett perspektiv inför det arbetet, nämligen människors brist på mat. Människor svälter. Livsmedelsbristen är tydlig. Trots att man någotsånär kommit till rätta med den i andra delar av världen grinar livsmedelsbristen där tydligt i ögonen.

Låt oss fundera på orsaken till att man inte nått längre i just södra Afrika. Jag vill betona vikten av bistånd till en tillväxtorienterad jordbrukspolitik som ju varit en historisk väg för att förbättra människors levnadsförhållanden och komma till rätta med svält.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 177 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Kerstin Lundgren säger att de anslagit 2 miljarder mer än den tidigare regeringen under det här året. Det beror ju på att vi har ett enprocentsmål, inte på att ni varit så generösa att ni anslagit 2 miljarder mer. I stället är det 600 miljoner mer, vilket jag tror att Christian tog upp tidigare. Av de lite drygt 2 miljarderna, som med enprocentsmålet har blivit en höjning, har ni tagit 1,5 miljarder och räknat bort dem. Enligt mitt sätt att se det borde biståndet ha fått 2 miljarder. Nu får det inte det utan endast 600 miljoner mer. Det är inte så mycket om vi sagt att ramen ska vara 1 %.

Alliansen gick till val på att skuldavskrivningar inte ska finansieras inom biståndsramen. Nu säger du, Kerstin Lundgren, att denna skuldavskrivning är en engångsföreteelse. Men sedan finns ju de andra skuldavskrivningarna som också ligger inom biståndsramen. Är det er uppfattning att ni även fortsättningsvis kommer att arbeta för att få bort alla skuldavskrivningar från biståndsramen?

Anf. 178 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Det här är naturligtvis en fråga som vi får anledning att följa, för vi har ju internationella åtaganden. Vi har i OECD och Dac kommit överens om hur skuldavskrivningar ska räknas. Den diskussionen får vi fortsätta att föra. Hur ska vi jobba med det? Hur ska vi utveckla regelverket i den delen?

Det är viktigt att upprätthålla enprocentsnivån, också för att kunna gå före i diskussioner med andra länder och även inom ramen för EU. Där ligger ju ambitionen på 0,7-procentsnivån fram till 2015.

Det finns alltså all anledning att följa denna fråga för att se hur den hanteras. Med tanke på den diskussion som var om Exportkreditnämnden konstaterar jag att vi här uppenbarligen har en historia, där den gamla regeringen angivit ett regelverk som vi nu tagit över och som vi får anledning att utvärdera för att se om det var det bästa beslutet regeringen fattade i början av 2006.

Vi har, som sagt, accepterat och godtagit att det nu görs en avräkning med 1,5 miljarder. Jag konstaterar att även Miljöpartiet accepterar skuldavräkningar från biståndsbudgeten när det gäller Världsbanken och andra. Jag skulle kunna misstänka att det inte är säkert att de projekten heller varit så väldigt fina. Däremot blir det tydligen bekymmersamt för Miljöpartiet när det handlar om svenska avräkningar till Exportkreditnämnden. Jag kan tycka att det är lite förvånande men noterar att så är fallet.

Anf. 179 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Nej, det är inte alls så att vi accepterar det ena mer än det andra. Vi har under många år kämpat för att vi ska nå enprocentsmålet. Ekonomin har tidigare varit dålig, men så småningom har vi kommit upp till enprocentsmålet. Vi har, precis som ni, samarbetat med andra partier när det gällt budgeten, och då når man naturligtvis inte ända fram.

Vi har tidigare lagt skuldavskrivningarna under biståndsramen, de som alltså räknas under enprocentsmålet, men nu står vi i den situationen att det handlar om skuldavskrivningarna plus 1,5 miljarder i skuldavskrivningar. Det blir alltså dubbla skuldavskrivningar. Det är det som är

skillnaden nu. Det är också det som är skillnaden mot hur vi i Sverige tidigare beräknat dessa skuldavskrivningar.

Vi vill helst ta bort alla skuldavskrivningar från biståndsramen, och vi kommer att jobba för att på sikt få bort dem. Det gäller även flyktningmottagandet, som vi inte tycker har under biståndsramen att göra. Inte heller har exportkrediter egentligen under biståndsramen att göra. Det kan även finnas annat.

Det jag undrar över är om Centerpartiet ändrat uppfattning eftersom ni gick till val på att ni inte ville ha skuldavskrivningarna under biståndsramen.

Anf. 180 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Ambitionen är naturligtvis att nå dithän. Men vi är inte där i dag, och vi har kommit överens om en budget som har det innehåll som Bodil Ceballos är väl medveten om. Det är helt korrekt, också i förhållande till de OECD-regler och det Dacsystem som vi ju har att följa.

Anf. 181 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Nu har vi hört siffran 2 miljarder i flera omgångar. Jag tycker att den här diskussionen nästan blir lite komisk. Vi vet ju att av dessa 2 miljarder är det mesta luft.

I budgeten finns det 1,2 miljarder som avsätts för att skriva av gamla exportkrediter till Demokratiska republiken Kongo. Dessa fordringar sitter i dag EKN på. EKN uppger själva att det reella budgeterade värdet på dessa skulder inte är 1,2 miljarder utan 60 miljoner.

Det här är min första budgetbehandling. Det kommer att bli flera, men jag måste säga att den genomförs på ett helt oacceptabelt sätt. Inga svar har getts på våra frågor om budgeten. Därför står vi här i dag. Vi kommer inte i dag men i nästa vecka att besluta om 1,14 miljarder som ingen verkar veta vad de ska gå till.

Kan inte Kerstin Lundgren nu använda sina två minuter och förklara för mig vad de 1,14 miljarderna ska gå till? Vi vet inte vad de ska gå till, EKN vet det inte, riksdagen vet det inte och svenska folket vet det inte.

Anf. 182 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Låt oss återkomma till den frågan när vi har utvärderat 2007. Det här är en avräkning som ger utrymme för skuldavskrivning upp till den nivån. Vi har fortfarande inte tecknat de avtal som ska tecknas. Det kommer att ske under 2007.

Det exakta utfallet är något som vi får värdera och utvärdera under 2007. Men vi ger ett utrymme för skuldavskrivning på en och en halv miljard.

Anf. 183 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Den här riksdagen, Sveriges riksdag, ska besluta om 1,14 miljarder kronor utan att man vet vad de ska gå till. Det ska vi i stället få veta i efterhand. Jag tycker att det är ett ganska märkligt budgetarbete.

Kerstin Lundgren, vi pratar mycket om internationella åtaganden här. Den förra regeringen förband sig i Monterreyöverenskommelsen att man inte skulle använda biståndsmedel till skuldavskrivningar. Även EU:s ministerråd har sagt att biståndspolitiken i EU ska ligga i linje med Monterreyöverenskommelsen.

Vi hör här gång på gång pratas om OECD:s och Dacs regler. Jag tror att vi behöver reda ut detta. Detta är inget som förpliktar oss. Det är ett mål som vi kan utgå ifrån, men vi har alla möjligheter att genomföra skuldavskrivningar, även som medlemmar i OECD och Dac, utan att lägga in dem under biståndsramen. Så har Norge nyligen gjort. Varför kan då inte Sverige göra det?

Min fråga till Kerstin Lundgren blir såklart: Varför bryter ni mot de svenska åtagandena i Monterreyöverenskommelsen? Innebär beslutet i kammaren att den nya regeringen drar tillbaka det tidigare svenska stödet till Monterreyprocessen?

Anf. 184 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Om det fanns replikutrymme kvar skulle det vara intressant att få en tydlighet om var brottet begås. Brottet mot Monterreyöverenskommelsen baseras ju på 0,7-procentsnivån. Vi går utöver den nivån. Vi höjer biståndet och ligger på en högre nivå än man i övrigt har resonerat om och varit överens om i internationella sammanhang.

Vi följer Monterreyöverenskommelsen. Vi avser inte att förändra den. Vi följer OECD:s och Dacs regler, som jag utgår ifrån har förhandlats fram under socialdemokratisk ledning med stöd av Vänstern och Miljöpartiet. Det system som vi har att formera och hantera är ett system som vi har fått överta både när det gäller Exportkreditnämnden och när det gäller OECD och Dac. Det har vi att förhålla oss till. Naturligtvis ska vi också bedöma hur vi ska utveckla detta när vi nu har en regerings möjlighet att göra det.

Anf. 185 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman!

- Att främja frihet och demokrati.
- Att bekämpa fattigdom och svält.
- Att inte vika en tum när mänskliga fri- och rättigheter kränks.
- Att stå för en utrikes- och biståndspolitik som är glasklar värderingsmässigt och modig i handling.

Detta är de viktigaste utmaningarna som vi parlamentariker i Sveriges riksdag står inför.

Även om det sannerligen inte var bättre förr – frihandeln, demokratin och friheten vinner nya segrar varje dag världen över och tar människor ur fattigdom – är fortfarande svält, förtryck, naturkatastrofer och diktaturer dessvärre vardag för miljarder individer på jorden.

Låt mig nämna några akuta händelser från gårdagen, luciadagen den 13 december.

Tyfonen Durian drabbade det redan fattiga Filippinerna med uppemot 1 000 döda och flera hundra tusen bostadslösa för lång tid framöver. I

Burundi ökar undernäringen markant bland barn i de norra och östra delarna. På Zanzibar har en mässlingsepidemi brutit ut bland småbarn. Världshälsoorganisationen uppskattar att uppemot en halv miljon människor dör i mässling globalt varje år.

Den 13 december, i går, fängslades 300 demokratiaktivister i Robert Mugabes diktatorland Zimbabwe under en demonstration. I det långsamma lidandets Darfur har uppemot 300 000 människor dött i massaker eller svält under snart fyra år som det lealösa och principlösa världssamfundet låtit folkmordet pågå, medan Sudans diktaturpresident Umar al-Bashir och janjawidmilisen har tillåtits härja fritt.

Målet för det svenska internationella utvecklingssamarbetet är att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Två perspektiv är vägledande: ett rättighetsperspektiv och de fattigas perspektiv på utveckling.

För den borgerliga regeringen är det extra viktigt att just betona anti-korruption, transparens, utvärdering och effektivitet i biståndet. Varje biståndskrona ska utnyttjas väl. Parisdeklarationen förpliktar.

Samtliga partier i den svenska riksdagen står bakom *Politik för global utveckling* från 2003, dock med olika nyanser och olika tyngdpunkt. Vi bör också alla betänka att vi har en ny regering, som givetvis kommer att återkomma mer om innehållet i biståndet. Men som liberal och Folkpartiets utrikestatsman vill jag ta tillfället i akt att betona två fält där regeringen bör utveckla sin politik betydligt mer än i dag.

Det första perspektivet är demokrati. Bara drygt 60 % av världsbefolkningen lever i fria stater. När regeringen klokt nog har valt att minska antalet mottagarländer för bilateralt bistånd bör vi prioritera ur effektivitetsaspekt, premiera värderingsmässigt och verbalt piska förtryckarregerimer världen över.

Vi i Folkpartiet liberalerna har länge krävt att biståndet till de mest odemokratiska länderna ska fasas ut. Det är länder som konsekvent vägrar genomföra politiska reformer när det gäller demokrati och frihet. När bistånd ska bedrivas i diktaturstater bör det i normalfallet kanaliseras via enskilda organisationer, FN eller EU. Självklart ska vi fortsätta ge akut humanitärt bistånd i krissituationer, exempelvis efter jordbävningar, även till människor som lever i diktaturer, men det måste finnas en uppstyrning.

Det är omoraliskt om svenskt bistånd kan utnyttjas av förtryckarregerimer världen över. En annan aspekt är att vi utmanar svenska folkets biståndsvilja. Inget skadar stödet för bistånd mer än om svenska folket får klart för sig att svenska skattepengar finansierar korrupta förtryckarregerimer. Endast 4 av de 30 största mottagarna av svenskt bistånd är i dag att betrakta som fullgoda demokratier, enligt den oberoende tankesmedjan Freedom House.

Hittills har bara drygt 20 % av det svenska biståndet gått till att just främja mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstat, marknadsekonomi och *good governance*. Denna summa borde öka radikalt.

Det andra perspektivet är geografi. Det är rätt och riktigt med regeringens Afrikafokus, eftersom problemen vad gäller fattigdom och lidande är störst där. Vi liberaler har länge krävt en Marshallplan för Afrikas horn, där inför julen ett storkrig hotar i Somalia, mellan islamister och en svag interimregering, ledd av Abdullahi Yussuf. Detta riskerar

att dra in hela hornet i konflikten. Och så har vi förstås det grymma folkmordet i Darfur.

Jag besökte senast Afrikas horn och Somalia i juli månad, och jag har också besökt flyktinglägren i Darfur för några år sedan. Det är en skandal att vi inte satsar mer och prioriterar mer i denna del.

Vi får absolut inte glömma Mellanöstern och arabvärlden. Här lever en halv miljard individer i diktaturstater och i vissa länder med ideal hämtade från medeltiden vad gäller kvinnoyn, avrättningar och tortyr.

Utvecklingen kan upplevas som deprimerande i denna del av världen. Men här finns det en stark frihetspotential och åtskilliga ljusglimtar som vi verkligen bör stödja.

Det första är att många människor i Mellanöstern och arabvärlden är unga. Exempelvis är två tredjedelar av Irans befolkning på 70 miljoner under 30 år. De har samma frihetstörst och krav på mänskliga rättigheter som vi har i västvärlden.

Det andra är att alltför kvinnor utbildar sig i denna del av världen. Kvinnors frihet är nyckeln till framgång. Minns det gamla kinesiska talesättet: När man utbildar en man utbildas en individ. Utbildar man en kvinna utbildas en hel familj. Enligt FN:s UNDP Arab Human Development Report, som denna gång har inriktat sig på kvinnors rättigheter, stämmer denna goda utveckling.

Det tredje är att vi kan se enstaka tendenser på smärre folkliga uppror i form av manifestationer. Människor kämpar mycket för frihet och demokrati. Häromdagen var det studentuppror i Teheran då unga modiga studenter protesterade mot president Ahmadinejads människofientliga politik med livet som insats, och många fängslades därefter.

I tidigare budgetar har det bara varit ungefär 200 miljoner av svenskt bistånd som går till denna region bilateralt. Det är skandalöst lite och måste ökas radikalt. En svensk Greater Middle East-strategi med ett brett parlamentariskt stöd där vi kan stödja studentaktivister i Iran, fria fackföreningar i Jemen eller feministiska grupper i Saudiarabien vore önskvärd.

Här har västvärlden en skuld. Vi har alltför länge misslyckats i att identifiera och stödja demokratiska krafter i regionen.

Den föreslagna biståndsramen för år 2007 uppgår till 30,1 miljarder kronor, vilket motsvarar 1 % av beräknad bruttonationalinkomst, bni. Som liberal skulle jag vilja använda den gamla socialdemokratiska valklyschan: Jag är stolt, men inte nöjd.

Jag är stolt över att vi i budgetförhandlingarna nådde vårt huvudmål om att biståndet ska uppgå till 1 % av bni. Jämfört med Moderaternas förslag när vi gick in i förhandlingarna på 0,73 % av bni var utfallet i förhandlingarna en stor seger för Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet. En konsekvens är att vi nu har lyckats etablera enprocentmålet i svensk politik. Om vi ser till biståndsbudgeten i Finansdepartementets beräkningar ökar den totalt med nästan 20 % under regeringens tre första år.

Det jag är mycket mindre nöjd med är att skuldavskrivningar inkluderats i biståndsramen denna gång. Jag vill betona att det i budgetförhandlingarna slogs fast att det inte finns något principiellt beslut om framtida avräkningar. Inget sådant principbeslut har fattats. Vi ser därför från

Prot. 2006/07:40
14 december

Folkpartiets perspektiv avräkningar på 1,5 miljarder i 2007 års budgetproposition som en engångsföreteelse.

Syftet är att en gång för alla etablera enprocentsmålet i den svenska biståndspolitik. Det är något som borgerliga regeringar faktiskt tidigare har varit väldigt framgångsrika med. Det gäller inte minst Alf Svensson, som var biståndsminister under den förra borgerliga regeringen. Han hade till och med 1,03 % under vissa perioder under sin tid som minister.

De skuldavskrivningar som Sverige gör nu sker inom ramen för den så kallade Parisklubben. De kommer fattiga länder till godo genom att dessa länder slipper betala tillbaka skulder som de dragit på sig historiskt.

Vår första utgångspunkt är att de skulderna bör finansieras via statsbudgeten, eftersom det faktiskt är den svenska regeringen som har skrivit av skulderna.

Vår andra utgångspunkt är att finansieringen av skuldavskrivningarna inte får ge upphov till subventionering av svenska exportföretag via Exportkreditnämnden, EKN. Jag får återkomma till detta i några repliker som jag antar att det blir på Socialdemokraternas koppling till detta, eftersom min talartid snart börjar ta slut.

Den förra regeringen gjorde avräkningar på biståndsbudgeten på närmare 3 miljarder kronor. Det stämmer att den summan har ökat något i 2007 års budget. Men det betyder inte att regeringen har gjort avkall på enprocentsmålet ur ett principiellt perspektiv.

Fru talman! Något som vi alla dock ska komma ihåg är att under alla förhållanden kommer det svenska biståndet under den nuvarande regeringen att öka under de kommande åren. Det kommer att ligga på en högre nivå än det gjorde under den socialdemokratiska regeringen. Detta om något är ett gott resultat.

Anf. 186 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Det ser ut att bli en lång natt i kammaren. Det beror framför allt på att den borgerliga alliansen vägrar att ge svar på de frågor vi har från oppositionen.

Det här är lite historiskt komiskt, måste jag säga. Birgitta Ohlsson och Folkpartiet har under de åtta år vi samarbetade med Socialdemokraterna stått här i kammaren i budgetdebatt efter budgetdebatt och kritiserat Vänsterpartiet för att vi inte har uppnått enprocentsmålet. Det är helt sant att det tog alldeles för lång tid att släpa Socialdemokraterna med sig mot enprocentsmålet. Det känns lite komiskt nu när Folkpartiet är med och beslutar om svensk biståndspolitik att man betecknar det som "en stor seger" att man är med och urholkar biståndet.

I biståndet ingår skulderna som vi gång på gång återkommer till. Skulderna har sedan de uppstod på 70- och 80-talet successivt skrivits ned av EKN från deras ursprungliga värden ned till de reella värden vi ser i dag. Men när ni nu skriver av skulder utgår ni inte från de reella värdena. Ni utgår inte från de budgeterade värdena hos EKN. Ni utgår från helt fiktiva siffror. Ni skriver av skulder som inte finns.

Min fråga till Birgitta Ohlsson är: Varför utgår ni från skuldernas fiktiva belopp och inte de reella beloppen?

Anf. 187 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Denna kammare beslutade år 1968 att man skulle ha ett mål med 1 % i bistånd av bruttonationalprodukten. Året efter beslutades i Förenta nationerna efter ett förslag från den liberala kanadensiske utrikesministern att FN skulle ha 0,7 % som utgångspunkt för de rika länderna.

Jag tror inte att det är någon hemlighet i denna riksdag att sex av sju partier hela tiden – en del har tillkommit under resans gång – har stått bakom just enprocentsmålet. Ett parti har inte gjort det, och det är ett av regeringspartierna.

Jag måste med en viss stolthet i ryggen säga att vi fick en framgång genom att gå från ett förslaget 0,73 %, strax över FN:s rekommendation, upp till 1 %. Jag tycker inte att det är en optimal lösning. Det är inte en ultimata lösning. Jag kommer personligen att kämpa med näbbar och klor för att detta inte upprepas igen.

När Hans Linde frågar vad exakt dessa 1,5 miljarder kronor kommer att gå till vad gäller skuldavskrivningarna kan jag inte svara på det exakt i detalj. På samma sätt kan jag heller inte svara på vad exakt de 28 miljarder kronorna i det resterande biståndet kommer att gå till. Det är fortfarande inte klarlagt i alla aspekter.

Det vi vet är att två länder kommer att gynnas av denna skuldavskrivning. Det är först Kongo, där man för dryga tre veckor sedan fick resultatet från sina färska val där Joseph Kabila vann över Jean-Pierre Bemba. Det kan bli en bra start för detta land genom att det gynnas. Det samma gäller för Liberia, som har fått Afrikas första folkvalda kvinnliga president som har satt kvinnors rättigheter på agendan.

Det är en bra start för dessa länder. Men jag kan inte heller där ge detaljer. Därför uppmanar jag dig att återkomma när biståndsministern talar lite senare. Hon kanske har fått mer exakta detaljer i budgeten.

Anf. 188 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Jag kan nog garantera kammaren att jag kommer att återkomma när det är Gunilla Carlssons tid här i talarstolen. Det behöver det inte vara någon tvekan om.

Birgitta Ohlsson talar här om att befolkningen i Liberia och Demokratiska republiken Kongo kommer att gynnas av skuldavskrivningarna. Det skulle vara väldigt intressant och spännande att höra Birgitta Ohlsson förklara hur det konkret bidrar till en positiv utveckling i Demokratiska republiken Kongo och Liberia.

Anledningen till att EKN har skrivit ned skulderna och beloppet är att man inte har förväntat sig att få tillbaka pengarna. De skulderna är klassiska exempel på illegitima skulder anser vi i Vänsterpartiet. Det är skulder som uppstod när vi som långgivare inte tog vårt ansvar. Vi lånade ut till projekt som inte uppfyllde internationella normer. Vi samarbetade med regimer som var genomkorruperade och odemokratiska.

Vad anser Birgitta Ohlsson om de skulderna? Är de att betrakta som illegitima? Eller är det som regeringen anser legitima skulder som vi ska belasta befolkningen i Liberia och Demokratiska republiken Kongo med genom att vi undandrar bistånd och använder pengar till att skriva av skulder, skulder som inte finns?

Anf. 189 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Såväl Kongo som Liberia är länder som jag tror att den borgerliga regeringen kommer att satsa på finansiellt. Det är länder som är bräckliga demokratier men där man för första gången historiskt sett har genomfört val. De kommer nog inte att missgynnas över lag.

Över lag tycker jag till skillnad från Vänsterpartiets hållning, till skillnad från socialdemokratin och till skillnad från Miljöpartiet att man ska ställa ganska stora krav på skuldavskrivningar när det handlar exempelvis om att främja demokrati, mänskliga rättigheter, marknadsekonomi och annat. Där har vi nog olika hållning. Jag kan hålla med om att skulder i många fall är illegitima, och då är det bra att man skriver ned dem och kompenserar på annat sätt.

Jag tycker också att det är ganska intressant att såväl Miljöpartiet som Vänsterpartiet, som har samarbetat finansiellt med socialdemokratin under många års tid, när vi förde biståndsdebatten under våren inte alls tog upp att de själva hade gått med på exempelvis att stora summor – mycket större än dem vi använder – som gäller avräkningar för kostnadsökningar, kostnader för asylsökande och annat var med.

Man kan utgå från det regeringsmöte som ägde rum den 9 februari 2006, då socialdemokratin gjorde en kostnadsfördelningsmodell som vi har följt upp här. Man undrar vad protesterna från Vänsterpartiet och Miljöpartiet då gällde. Jag såg inga moraliska, indignerade artiklar i pressen och hörde inte heller något sådant i denna kammare.

Jag kan erkänna att det här inte är en optimal lösning. Jag är den första att säga det; jag är stolt men inte nöjd med det här. Det kan jag erkänna, men jag hörde aldrig minsta form av självreflexion från den andra sidan när det gällde.

Anf. 190 ALF SVENSSON (kd):

Fru talman! Jag är glad över att här i riksdagen få resonera om och debattera just de frågor som vi nu har aktualiserade. Den största utmaning som man kan lyfta fram här i riksdagen och över huvud taget i alla sammanhang, menar jag, är just det faktum att människovärdet kränks, förtrampas och berövas människor på ett brutalt sätt eller berövas människor på grund av fattigdom och förnedring. Vi vet att många miljoner medmänniskor upplever sig vara bortsorterade från allt vad värde och värdighet heter.

Vi talar gärna med all rätt – och det bör vi fortsätta att göra – om jämlikhet och jämställdhet. Men vi vet att jämlikheten och jämställdheten är totalt ur balans i ett globalt perspektiv. Verkligheten på vår gemensamma jord är, om vi försöker se den i ett samlat perspektiv, helt absurd trots allt det positiva som har nämnts och naturligtvis bör nämnas.

Medan vi här debatterar utrikesutskottets betänkande dör medmänniskor av svält trots att det finns mat som räcker till för alla. I dag slocknar tusentals barns liv för att det saknas rent vatten trots att tekniken finns för att rena vatten. Vi behöver egentligen inte upplysas med statistik och dokumentation; vi vet att ordet eller begreppet rättvisa är det mest malplacerade ord och uttryck som man kan hitta när eller om man jämför förhållandena mellan oss i Sverige och världen i övrigt.

Det måste vara klart att ingen fråga kan ha djupare moralisk dimension eller kvalitet än det faktum att medmänniskor saknar möjligheter till liv.

Fru talman! Vi har fått ett globaliseringsråd i vårt land. Det är säkert bra. Jag hade gärna sett att karaktären eller sammansättningen hade varit mer inriktad också på framtidens stora frågor. De världsvida miljöproblemen och de självklara kultur- och religionsmötena borde ha haft sin representation i rådet – men lycka till!

Akta er bara – om jag får uttrycka det så – för att tro att det enda angelägna är att utröna vad omvärlden kan göra för Sverige. Jag tycker att det finns vissa sådana tendenser i en del resonemang. Vi ska satsa när, eller rentav om, det gagnar oss själva, tycks det. Jovisst – vi ska naturligtvis måna om oss själva. Men faktum i vår alltmer globaliserade värld är att när vår omvärld har det bra har Sverige det bra.

Jag tror att vi nära nog som regel är för dåliga på att se sammanhangen mellan vad som sker ute i världen och den påverkan som dessa skeenden har på vårt eget lilla land och på vår vardag. Vi lever i en gränslös värld i ordets egentliga betydelse. Vi är gränslöst beroende av vad som händer eller inte händer i vår omvärld. Vi i den rika världen bedrar oss själva, menar jag, om vi inte inser att vi har ansvar för att jordens lungor, regnskogarna i Amazonas, inte skövlas – för att nämna något exempel. Vi i den rika världen har ansvar för att fattigdomen trängs tillbaka i Afrika och ansvar för att hoppet om en ljusare morgondag kan gry i hela Mellanöstern, i Afghanistan, i Darfur etcetera.

Våra tillkortakommanden och låt oss säga misslyckanden ute i vida världen påverkar vår situation och kommer helt visst i en framtid att göra det ännu mer. Så gott som dagligdags får vi besked om att den globala miljöförstörelsen och förändringen av vårt klimat utgör det största hotet för vår framtid. Just det uttrycket används – det största hotet för vår framtid! Därmed har vi sagt utifrån ytterligare ett perspektiv hur viktig fattigdomsbekämpningen är och hur angeläget det är att ansvaret för våra livsbetingelser tas både nationellt och internationellt.

Det största hotet – så uttrycker vi oss. Kanske kunde det vara rimligt att fundera över om det inte är dags för utrikesförvaltningen att mönstra miljöattachéer, precis som vi har hållit oss med militärattachéer, för att verkligen visa att vi bryr oss om det största hotet. Det räcker inte med megakonferenser; det vet vi. Det fordras att miljöfrågorna får en rejäl och resolut uppgradering inom all utrikesförvaltning.

Fru talman! Vi är alla överens om att MR-frågorna ska vara prioriterade i vår verksamhet, och fattas bara annat! Med all rätt känner vi ett mått av rädsla för terrorismen, som har visat sin vidrighet i New York, i Madrid, i London, på Bali etcetera. Men vi vet också att miljontals människor tvingas uppleva en konstant terroriserande tillvaro, berövade sina mänskliga fri- och rättigheter dag efter dag och år ut och år in.

Fru talman! Jag tror att vi i en alltmer globaliserad framtid, då information och relationer når vida världen över behöver en mer aktiv diplomati. Vi behöver få större resurser och vi ska inte, vilket har varit fallet i vårt land, till dels nedmontera våra diplomatiska resurser. Om en nation vill hålla sig ajour med situationen på MR-området och dra nytta av tillgänglig information för att främja respekten för fri- och rättigheter så stänger man inte sin ambassad i Vatikanen. Sverige borde ha haft sin

ambassad kvar i Libanon; det kan det väl inte råda några delade meningar om här i dag. För att rädda människor som ofrivilligt drabbas av krig, fattigdom och ångest hade den ambassaden naturligtvis behövt vara öppen. Och vem inbillar sig att det har varit klokt att stänga ambassader i Libanon och Tunisien om man verkligen vill vara med och bygga broar av förståelse kulturer och länder emellan? På så sätt främjar man respekten för mänskliga fri- och rättigheter. Att främja respekten för mänskliga fri- och rättigheter kräver närvaro, menar jag. Det har ju också sagts här tidigare. Det kräver också det förtroendeskapande som närvaro i sig möjliggör.

Utrikesförvaltningen dras med ett strukturellt budgetunderskott på 100 miljoner som man räknar med att genom diverse besparingar kunna få ned till 60 miljoner. Men fortfarande är det ett strukturellt underskott på 60 miljoner.

Fru talman! Jag anser att det vore rimligt att fundera över om inte den diplomati som specifikt är inriktad på att skapa *early warning system*, på att bygga broar och bryggor av förståelse och som är inriktad på att bygga nätverk och skapa respekt för fri- och rättigheter borde kunna ses som bistånd. Utrikespolitik blir så ofta insatser när konflikter och bekymmer av skrämmande art blir akuta. Utrikespolitiken, diplomatin, kontaktskapandet, lyssnandet och lärandet måste komma tidigare än vad som alltför ofta är fallet. Och då krävs resurser. Bistånd och utveckling är sådana resurser som i varje fall är förutsättningar för detta.

Fru talman! Det finns ingen anledning att hymla med innehållet i biståndsbudgeten. Socialdemokraterna har tidigare använt sig av metoden att kalla skuldavskrivningar för bistånd eller biståndssatsningar. Nu gör alliansregeringen detta, och man gör det genom att lägga beloppet utanför budgeten. Jag gillar inte det. Men det går faktiskt, om man till äventyrs skulle vilja se något positivt i detta, att förfäktat att en skuldavskrivning är bättre än ingenting och att biståndet under alla omständigheter de facto har ökat.

Fru talman! När biståndet debatteras och när vi relativt kortfattat ska orda om fattigdomsbekämpningen och om situationen för medmänniskor, blir det som sagt ofta mycken dysterhet som lyfts fram. Därför vill jag än en gång erinra om det som Kerstin Lundgren tog upp. Vi har under de senaste veckorna fått höra och läsa om de beundransvärda insatser fredspristagaren Muhammad Yunus och Grameen Bank har åstadkommit, inte minst i Bangladesh, där man främjar entreprenörskap med små medel och lyckas. När man talar om möjligheten att förpassa fattigdomen i världen till museer, som Muhammad Yunus har gjort, känner vi alla en särskild glädje.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag i detta sammanhang också stryka under de mer än imponerande insatser som många frivilligorganisationer gör för biståndet. Det är inte bara de beslut som fattas här som kommer fattiga människor till del. Om inte deras insatser fanns skulle vår odelbara jord vara ännu mer fylld av hopplöshet. Vare sig man har en tro eller inte tror jag att man kan säga att det är saligare att ge än att ta. Jag är säker på att både i juletid och vid andra tillfällen mår vi mentalt bra av att få finnas med i biståndsverksamheten.

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottsmajoritetens förslag.

Anf. 191 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det du tog upp var bra, Alf Svensson. Du pratade om vårt allra största hot mot världen, miljöfrågorna och klimatet. Du föreslog till exempel att vi ska ha miljöattachéer. Vi har ju kulturattachéer, handelsattachéer och väldigt mycket annat. Nu är ni ju i den situationen att ni har möjlighet att påverka, och då undrar jag om det är något du tänker föra fram till regeringen för att utveckla den här frågan. För oss är det väldigt viktigt att bistånd till stor del utgår ifrån det som du har pratat om, nämligen miljön, men det ska också vara förebyggande. Om vi inte förebygger konflikter utan kommer in när katastrofen redan är ett faktum, som du också pratade om, har vi inte nått särskilt långt.

Sedan verkar det som om du tror, precis som jag trodde från början, att man lyfter upp den skuldavskrivning som förut gömdes i biståndsramen, och som fortfarande finns kvar där, och sätter den under avräkningar. När vi först tittade på detta tyckte vi att det var rätt sjyst att man lägger det under avräkningar. Då ser man hur mycket det är. Det är gömt någon annanstans. Men sedan kom jag underfund med att skuldavskrivningarna ligger kvar inom biståndsramen och att det här är en ytterligare skuldavskrivning. Jag vet inte om du missuppfattade saken på samma sätt som jag, men så var det.

Låt mig ta upp en annan sak. Under de år som vi har samarbetat regeringen har vi också blivit kritiserade för att vi har låtit skuldavskrivningarna finnas inom biståndsramen. Nu ser jag att tiden är slut, så jag får återkomma.

Anf. 192 ALF SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är självklart att jag inte står här och bara talar ut i tomma luften. När jag talar om miljöattachéer sitter ju ministern här och lyssnar. Jag utgår ifrån att flera än vi som är här tar till sig det som sägs, annars vore det inte mycket mening med att vi höll på här i sen timma. Jag tror alltså att det här är någonting som vi kommer att acceptera väldigt brett inom partierna. Vi måste finnas där med diplomati i en alltmer globaliserad värld, och då förstås bry oss om de hot som är reella och påtagliga och som vi vardagligt talar om.

När jag talar om skuldavskrivningar handlar det alltså om den 1 ½ miljard som vi har debatterat och tvistat om. Jag har absolut inget mandat att tala om några andra skuldavskrivningar än dem. Där har jag sagt, och det är inget att hymla om, att jag inte gillar det sätt på vilket det här är budgetmässigt arrangerat. Men precis som ni en gång i världen, för inte så länge sedan, fick finna er i ett och annat får vi också finna oss i ett och annat. Det tillhör liksom spelreglerna.

Anf. 193 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag är väldigt medveten om att det tillhör spelreglerna. Men vi är ett antal partier som svarat på en enkät från Diakonia och där sagt att vi kommer att verka för att skuldavskrivningarna inte ska finnas inom biståndsramen. Då menar vi de skuldavskrivningar som redan nu är gömda inom biståndsramen. Kristdemokraterna, Centern och Folkpartiet har ju lovat det, och vi också.

Därför undrar jag om det är Alf Svenssons avsikt att arbeta vidare för att få bort de här avskrivningarna från biståndsramen. Det gäller den här tillfälliga skuldavskrivningen – att den aldrig uppstår igen – och även de andra skuldavskrivningarna. Vi har fått väldigt mycket kritik för att vi har gått med på detta, men det är spelets regler, precis som Alf Svensson sade. Man får ge och ta.

Anf. 194 ALF SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Ingen behöver föreställa sig något annat än att jag ska göra vad som står i min lilla makt för att verka för att biståndet blir så omfattande och så effektivt som bara är möjligt. Det är väldigt lätt att stå här och lova både det ena och det andra. Vi kunde ju fortsätta med det som ryms inom ramen för flyktingmottagandet, som en gång i tiden – jag minns det väldigt väl – var det stora debattämnet här i kammaren. Men låt oss koncentrera oss på att göra så mycket som möjligt tillsammans. Det vi nu har varit mest tvistande om är trots allt denna 1 ½ miljard. Jag hoppas att det sätt som vi har rätt ut det på budgetmässigt ska vara en engångsföreteelse.

Anf. 195 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att säga att jag känner en stor respekt för att Alf Svensson faktiskt erkänner att han inte är nöjd med den här modellen. Jag tycker att det kräver lite politiskt mod att erkänna att man har gått med på en uppgörelse som man egentligen inte står bakom. Jag tycker att det är ett bättre förhållningssätt till den här situationen än vad andra har haft här i kammaren.

Jag tycker också att Alf Svensson pratade väldigt förtjänstfullt om att biståndet inte har till syfte att gynna oss själva i Sverige och att biståndet inte får vara ett medel att till exempel gynna svenskt näringsliv. Jag håller verkligen helt med Alf Svensson. Problemet med den här budgeten är att det är just det som sker. Genom de här skuldavskrivningarna som vi har diskuterat så många gånger ger man ett direkt stöd till EKN. Det är för övrigt ett stöd som EKN inte alls vill ha.

EKN har i dag helt finansierat sin verksamhet med premier från de företag som gör exportaffärer. EKN fungerar således som ett försäkringsbolag för de företag som driver exportaffärer och har tidigare, fram till dags dato, inte mottagit några anslag ur statsbudgeten. EKN:s uppgift är inte att bekämpa fattigdom, inte att verka för mänskliga rättigheter och inte att verka för hållbar utveckling. EKN:s uppgift är att gynna svenskt näringsliv.

Då blir min fråga till Alf Svensson: Innebär inte den här budgeten att vi avsätter mer biståndspengar just till den typ av bistånd som avser att gynna oss själva och inte människorna i syd?

Anf. 196 ALF SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker kanske att det har svarats på den här frågan ganska många gånger nu, Hans Linde. Det är en skuldavskrivning som går via EKN. Så är det. Men samtidigt tror jag att det är viktigt säga att vi inte behöver göra gällande att allt som gynnar svenskt näringsliv skulle missgynna fattigdomsbekämpning.

Jag kan mycket väl tänka mig att, i varje fall som något sekundärt, se det positiva i att svenskt näringsliv får möjligheter framför att satsningar ska ske på låt oss säga amerikanskt näringsliv. Jag minns väldigt väl när vi hade en debatt om huruvida det handlade om Volvos lastbilar eller lastbilar från USA. Där fick vi höja rösten och tycka att vi hade lika bra lastbilar som man hade i USA. Man behöver inte framställa det här som att det som är till gagn för svenskt näringsliv vore till förfång eller elände för länder som behöver bistånd.

Anf. 197 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Jag håller helt med. Det kan vara en positiv bieffekt av svenskt bistånd att också gynna det svenska näringslivet och svenska företag. Problemet är när det, som i den här budgeten, blir det primära syftet med biståndet.

Jag vill lyfta fram en annan fråga till Alf Svensson, även om han tycker att jag upprepar mina frågor. Det finns en anledning till det, nämligen att vi har tre partier i den här kammaren som sviker sina vallöften och fyra partier som inte kan redovisa vad de här skuldavskrivningarna egentligen ska gå till. Jag vill lyfta fram frågan om millenniemålet om att halvera världsfattigdomen. Det är en målsättning som också Sverige har ställt sig bakom. Då måste det vara tydligt från världssamfundet att det krävs både skuldavskrivningar och ett högt bistånd.

Det skulle vara intressant att höra om Alf Svensson anser att den här biståndsbudgeten med sina skuldavskrivningar på ett bättre sätt bidrar till att millenniemålen uppfylls.

Anf. 198 ALF SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är lite magstarkt när Linde säger att ”det primära” i det här biståndet är att gynna näringslivet. Där det gick det lite för fort. Så är det inte. Vi talar alltså om en liten del.

Jag blir också lite nervös när jag hör, som tidigare har sagts här, att 600 miljoner inte är så mycket. Jag ställde här in i sammanhanget den situation som utrikesförvaltningen har, att man får kämpa med 100 miljoner i underskott som är strukturellt. Vi ska komma ihåg att det är 30 miljarder vi talar om här, så det är verkligen summor som är svåra att omfatta.

När vi sedan talar om att halvera fattigdomen är det självklart att Sverige inte behöver skämmas för sina insatser, vare sig under den tidigare regeringen eller under den nuvarande. Det finns en lång rad ekonomiskt utomordentligt starka stater – det behöver jag inte upplysa Linde om – som verkligen bör strama upp sin situation budgetmässigt när det gäller att hjälpa dem som ingenting har eller har väldigt lite.

Jag har öppet och ärligt sagt att min strävan är att se till att vi får 1 % av bni i bistånd, utan att Hans Linde eller någon annan ska kunna säga att vi snöt 1 ½ miljard, eller vad det nu är för siffra, inom biståndsramen till någonting annat än just fattigdomsbekämpning.

Anf. 199 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Fru talman! Internationellt bistånd är ett av flera instrument för att bekämpa fattigdomen och därmed ett sätt att bidra till en rikare, säkrare och mer demokratisk värld för alla. I budgeten bekräftas att det svenska

biståndet ligger kvar på en hög nivå. Budskapet är tydligt. Sverige fortsätter att vara en ledande nation inom utvecklingsarbetet, detta som ett led i en aktiv utrikespolitik och ett ökat globalt engagemang.

År 2007 uppgår biståndsramen till 30,1 miljarder kronor och anslaget till biståndsverksamheten till 25,9 miljarder kronor. Det här betyder bland annat att anslaget för biståndsverksamhet ökar nästa år med 600 miljoner kronor, vilket har upprepats flera gånger här i dag.

Arbetet med framtagandet av politiken för global utveckling, PGU, som vi antog här i kammaren 2003 blev en viktig manifestation för den grundläggande samsyn som finns vad gäller Sveriges internationella ansvar för utveckling. Jag ser mycket fram emot att få arbeta tillsammans med riksdagen under mandatperioden, inte minst med tanke på att vi måste arbeta vidare på dels en bättre tillämpning av just PGU, dels flera viktiga reformfrågor, som jag får återkomma till vid senare tillfälle.

Låt mig i dag få lyfta fram några av våra åtta prioriterade områden inom utgiftsområde 7.

För det första: Biståndets kvalitet och effektivitet måste sättas i centrum och samordningen mellan givarna förbättras. Vi i den rika världen har ett gemensamt ansvar gentemot världens fattiga att slå vakt om biståndets effektivitet och kvalitet. Det är bara så vi kan vara säkra på att biståndet når fram. Att slå vakt om kvalitet och effektivitet är också ett sätt att visa för den svenska allmänheten att biståndet verkligen gör nytta. Det är bara på så sätt som vi på sikt kan värna biståndets legitimitet på hemmaplan.

Därför ska också arbetet med sektorskonsolidering intensifieras. Målsättningen är även att begränsa antalet samarbetsländer. Både riksdagen och regeringen har konstaterat att antalet samarbetsländer – givet våra personalresurser – är alltför stort för att vi ska klara av att bedriva ett effektivt utvecklingsarbete. Ökningen av antalet samarbetsländer och samarbetsstrategier, i kombination med ett alltmer komplicerat bistånd, riskerar att tunna ut våra resurser och leda till minskad kvalitet i biståndet. Landkonsolidering handlar därför om att bättre utnyttja våra egna resurser. Det handlar också om en effektivare användning av samarbetsländernas förmåga och resurser. Det är exempelvis inte rationellt att uppemot 30 bilaterala givare och internationella finansiärer är aktiva i samma land.

För det andra: Respekt för de mänskliga rättigheterna bidrar till och är i stor utsträckning en förutsättning för demokratisering. Demokrati, rättsstat och välbefinnande är varandras förutsättningar. Därför är det också självklart att det svenska utvecklingsarbetet ska stödja pågående demokratiseringsprocesser i samarbetsländerna och ansträngningar att värna de mänskliga rättigheterna. Rättsstatens principer måste värnas. Det är exempelvis bara så vi kan stärka och säkra kvinnors, flickors och ungdomars rättigheter och möjligheter i utvecklingsländerna.

För det tredje: Ett kraftfullt agerande krävs för att bromsa spridningen av hiv/aids och bistå de drabbade. Det är ett viktigt led i kampen mot fattigdomen och strävandena mot millenniemålets uppfyllelse. Vårt arbete sker nu inom ramen för bland annat Sveriges ordförandeskap för Unaid under 2006–2007. För en vecka sedan var jag ordförande för Unaid styrelsemöte i Lusaka, Zambia. Trots den pågående mänskliga katastrof som hiv/aids utgör var mötet positivt. Det förutsättningslösa sätt

på vilket frågor som kopplingen mellan hiv/aids och säkerhet, den så kallade feminiseringen av epidemin samt näringslivets roll i kampen mot sjukdomen diskuterades ingav hopp.

Jag tyckte att det var intressant att i dag höra Hans Linde tala om SRHR-frågorna, sexuell reproduktiv hälsa och rättigheter, och vikten av att stärka kvinnor i de politiska processerna. Jag tror att vi får ökad anledning att återkomma till detta och att utvecklingssamarbetet i än högre grad måste komma kvinnor och flickor till del för att vi ska få bäst effekt. Då handlar det inte bara om demokratiseringsprocesser utan också om att säkerställa att kvinnor har lika rätt att äga, företa och arbeta som männen för att vi ska få en riktigt bra förutsättning för utveckling. Om vi räknar samman det svenska biståndet i dag kring hiv/aids, smittsjukdomar och specifika bidrag för SRHR-frågor är det faktiskt mer än de 10 % Linde krävde.

Fru talman! Låt mig avsluta med en reflexion. Det finns flera perspektiv på tillväxt och fattigdomsbekämpning. Jag kände mig hedrad när jag i går stod värd för en lunch för professor Muhammad Yunus, grundaren av Grameen Bank och årets mottagare av Nobels fredspris. Grameen Bank har varit framgångsrik. 97 % av bankens låntagare är, som ni säkert vet, kvinnor. De är inte objekt för någon välvilja. De är inte passiva mottagare av bistånd. Däri ligger professor Yunus storhet: att med små medel frigöra individers inneboende skaparkraft och entreprenörskap och därmed lägga grund för utveckling, stabilitet, fattigdomsbekämpning och – just det! – fred.

Det som Grameen Bank har lyckats med stämmer till eftertanke för oss som arbetar med utvecklingssamarbete. Biståndets historia är tyvärr full av storslagna planer och projekt som har tagits fram av välmenande människor i den rika världen. De har ofta gjorts utan hänsyn till verkligheten på marken i utvecklingsländerna. Och de har gjorts utan hänsyn till att det som kvinnorna och männen i dessa länder kanske framför allt vill ha är möjligheten att precis som vi förverkliga sina egna drömmar om ett bättre liv på egna villkor.

Det som professor Yunus vädjade om när vi hade vårt lunchsamtal var att vi skulle våga tänka nytt. Han talade inte om att tänka stort. Men han krävde lite mer av mod och fantasi i dagens utvecklingssamarbete.

Och visst står vi i dag inför en mängd nya utmaningar som vi måste tackla gemensamt. Vi tillsammans, riksdag och regering i Sverige, måste se till att vi på ett bättre sätt kan vässa gamla verktyg och finna nya vägar för att på så sätt tillsammans bättre bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.

(Applåder)

Anf. 200 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag vill tacka biståndsministern för många inspirerande ord. Inte minst positivt att nämna var vad det småskaliga biståndet kan innebära för enskilda individer. Och jag hoppas att mikrolånen kommer att få ett än större inflytande i svensk biståndspolitik.

Men jag har två perspektiv som jag tog upp i mitt anförande och som jag skulle vilja att biståndsministern utvecklar lite grann. Vi vet förstås allihop att vi har fått en ny regering som hade ytterst kort tid på sig att ta fram en budget. Och det är klart att alla inriktningar inte finns på plats.

Men jag skulle för det första vilja veta lite mer om demokratibiståndet. Vi ser i dag att bara en dryg femtedel av biståndet går till *good governance*, att stödja rättsstaten, demokrati, mänskliga rättigheter, marknadsekonomisk utveckling och annat. Och ur mitt liberala perspektiv tycker jag gott att denna andel skulle kunna vara mycket mycket större, då vi vet att demokrati är den bästa grunden, inte bara för att försvara kvinnors rättigheter och friheter utan också för att skapa ett stabilt samhälle där ingen behöver svälta.

Nu på lördag ska jag resa till Kuba. Det vore därför trevligt att få höra vad jag kan ge för budskap till våra fängslade politiska vänner som kämpar för demokrati. Vad kan oppositionella grupper i diktaturländer förvänta sig för stöd av den nya borgerliga regeringen, och vad har biståndsministern för strategi när det gäller bräckliga stater som kämpar i rätt riktning?

Jag har en annan fråga som har geografisk karaktär. Jag nämnde arabvärlden och Mellanöstern i mitt anförande. När vi hade den förra regeringen var det bara drygt 200 miljoner kronor som gick till hela denna gigantiska region där en halv miljard människor lever i ofria stater och där man inte får tycka, tänka och tro fritt. Jag tycker gott att en borgerlig regering kan anlägga ett kraftigare perspektiv och skapa en riktig plan för ett fritt Mellanöstern och en stabil demokratisk arabvärld.

Anf. 201 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Fru talman! Vad gäller både Mellanöstern och Afrika, som har tagits upp tidigare, hoppas jag kunna återkomma till riksdagen för att tala om vikten av att vi har bra och genomarbetade strategier. Det är ibland svårt att klumpa ihop hela Mellanöstern. Det är ännu svårare att klumpa ihop hela Afrika. Men vi bör återkomma till detta och få mer uttömmande diskussioner.

Däremot tror jag att diskussioner om bräckliga stater och om att stärka demokratiska processer inte bara handlar om utvecklingssamarbetet och biståndsbudgeten, utan det handlar väldigt mycket om diplomati, om internationella kontakter och om företags närvaro i olika regioner för att man ska kunna främja värderingar och välståndsskapande krafter men också bidra till upplysning och delaktighet. Därför tycker jag att man ska se hela politiken. Jag tror att det finns all anledning att på olika sätt nu uppmuntra olika aktörer.

När jag talade om att vässa gamla verktyg så tror jag till exempel att de partianknutna stiftelserna kan ha en väldigt viktig roll att spela såväl i Mellanöstern som i Afrika och i vårt närområde för att understödja kampen inte bara för mänskliga fri- och rättigheter utan också för bättre samhällsstyrning och demokrati.

Vi tittar alltså på olika sätt att kunna öka och effektivisera även demokratibiståndet.

Anf. 202 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Det är glädjande att biståndsminister Gunilla Carlsson nämner just de partinära organisationerna. Många av oss är aktiva i dem just för att kanske stödja partikamrater som sitter i fängelse exempelvis på Kuba, i Vitryssland och i andra regioner. Kristdemokraterna har KIC, och Folkpartiet har Svenskt internationellt liberalt center. Det finns också

Olof Palme-institutet och Jarl Hjalmarson-stiftelsen. De är väldigt viktiga och kan vara en kraftig brygga.

Jag vill också betona många av de projekt som vi faktiskt gör tillsammans, över partigränserna. Exempelvis har Folkpartiets Silc tillsammans med Jarl Hjalmarson-stiftelsen och Olof Palme-institutet jobbat mycket med Singapore, en glömd diktatur där den enda oppositionsledaren, liberalen dr Chee Soon Juan, för tillfället sitter i fängelse.

Jag vill också betona att det är viktigt att vi i demokratibiståndet, när vi stöder *good governance* använder det klassiska amerikanska uttrycket *money talks*. Det är ofta väldigt effektivt i biståndssammanhang. Det finns en del partier i Sveriges riksdag som tycker att man ska ha ett helt kravlöst bistånd och att man inte ska ställa krav på demokratiska förändringar, mänskliga rättigheter, rättsstater, utveckling av marknadsekonomi och annat. Men jag tycker att man ska ställa sådana krav.

I till exempel Uganda framtvungade man genom biståndspengar att det blev ett flerpartisystem. Också i Tanzania antog man åsikter som kom från den demokratiska världen för att få fortsatt stöd.

Avslutningsvis vill jag betona att det är viktigt att se att man också värderingsmässigt försöker premiera de ledare som tar goda initiativ. Det tror jag är en viktig effektivitetsaspekt. Ett folk ska inte behöva bli lämnat i sticket bara därför att man råkar ha fötts i ett ofritt land. Men där vi ser goda resultat ska vi också uppmuntra.

Jag blev väldigt glad häromdagen då jag i Amnestys medlemstidning läste att man i exempelvis Rwanda, där det skedde ett folkmord för bara tolv år sedan då 800 000 människor dödades på 100 dagar, nu diskuterar att förbjuda dödsstraff i sitt eget land. Det är en fantastisk utveckling i ett sådant krigsplågat land att man tänker så framåt. Den typen av initiativ bör stödjas.

Anf. 203 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag tror att dessa frågor är otroligt centrala för att vi ska kunna uppnå ett effektivt men också väl förankrat svenskt bistånd. Och det pågår redan arbete på detta område. Inte minst märker jag efter min resa i Tanzania och Zambia hur man jobbar med givarsamordning och just sätter upp goda kriterier, inte bara för *good governance*, utan man diskuterar också hur man ytterligare kan stärka demokratiska processer.

Jag tror att vi från Sveriges sida och i de svenska partierna har ett jättestort ansvar. Vi har sett att vi i regeringsställning också på ett helt annat sätt kan stödja internationella organisationer som jobbar med demokrati-främjande. Det finns alltså många olika vägar att gå.

Jag tror också att det är väldigt viktigt att vi i en del länder – Tanzania och Zambia också – ser att arbetet inte är klart bara för att man har infört ett flerpartisystem. Det är också oerhört viktigt att diskutera välståndsfördelningen i länderna, och det är oerhört viktigt att diskutera rättsstatens principer och också som enskilda individer uppmuntra politiker som finns där och tala om hur viktigt det är att kunna axla ett ledarskap och att inte söka mandat i den lilla politiska eliten utan gå ut och möta folket och därmed också fördjupa demokratin.

Här tror jag att de partinära stiftelserna är ett av de bästa verktygen som vi har i Sverige. Men det finns många andra sätt också. Och jag tror att vi har goda förutsättningar att i den här frågan ha ett bra debattklimat

om dessa frågor i Sveriges riksdag men också många goda idéer om hur vi skulle kunna vässa detta demokrativerktyg för att det ska kunna bli ännu bättre. Jag tror nämligen att alla håller med mig om att det är en förutsättning för att vi ska kunna ha en effektiv fattigdomsbekämpning.

Prot. 2006/07:40
14 december

Internationellt bistånd

Anf. 204 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Jag har förstått att Gunilla Carlsson här i dagarna ska träffa sin norska kollega – om jag nu inte fått alldeles fel information. Jag hoppas att ni har givande samtal och att du kan ta intryck av de norska erfarenheterna. Norge valde ju för ett par veckor sedan att avskriva sina bilaterala fordringar på Ecuador, Jamaica, Peru och Egypten utan att belasta biståndsbudgeten. Det gjordes med hänvisning till att man ansåg att lånen var illegitima, att man inte kunde kräva in de pengarna igen.

Jag har om och om igen i kväll frågat utan att få svar. Flera av dina allianskamrater har hänvisat till dig, så nu hoppas jag att jag äntligen kan få svar på den fråga som inte bara jag ställer mig utan som också en stor del av Sveriges biståndsorganisationer, ett flertal kyrkor och religiösa samfund ställer sig. Det gäller då de minst 1,14 miljarder som ni avsätter i budgeten för avskrivning av skulder som inte finns. Vart ska de pengarna gå?

Inte heller har vi ännu fått någon dementi beträffande den handläggaren på Finansdepartementet som till Sveriges Radio uppgett att de här pengarna kommer att ligga kvar i statskassan för att nästa år kunna användas till skattesänkningar i Sverige. Det skulle vara jättebra om Gunilla Carlsson äntligen kunde dementera de här uppgifterna från handläggaren på Finansdepartementet.

Anf. 205 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Fru talman! Ja, det är helt riktigt att, som gång på gång sagts här i dag, vi har en överenskommelse inom ramen för FN. I givarsamfundet är man överens om att skuldavskrivningar ska vara additionella, att de inte ska räknas in i biståndsramen. Sverige har i dag en biståndsvolym som uppgår till ungefär 1 % av bni. Vi ligger alltså inte under de 0,7 % som vi har kommit överens om.

Det totala svenska biståndet för år 2007 ökar med 2 miljarder kronor. Det innebär inte att skuldavskrivningarna på 1 ½ miljard kronor utgör avvikelser från överenskommelsen.

Jag har själv här i riksdagen varit med om att det är Moderaterna som tagit initiativ till just skuldavskrivningarna. Vi blev väldigt inspirerade av Jubel 2000 och tycker att skuldavskrivningar är *ett* bra sätt att kunna ge länder en ny start.

Det som händer med den 1 ½ miljard som vi har prognostiserat vad gäller möjliga skuldavskrivningar för år 2007 är att till exempel Kongo och Liberia slipper betala dessa pengar. För Kongo och Liberia spelar det ju ingen roll om man får nya biståndspengar eller om man kan avskriva gamla skulder. Det är detta som vi har försökt visa i årets budget genom att avräkna det och genom att redovisa på samma sätt som vi redovisar till OECD och Dac.

Därför tycker jag att det är fel att tala om en urholkning. Biståndet ökar med 600 miljoner, förutom de planerade avskrivningarna.

Anf. 206 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Det här med urholkning är inte någonting som jag på min kammare har hittat på, utan det är någonting som också ett stort antal biståndsorganisationer i Sverige och religiösa ledare talat om. Vi hade ju en biskop som var ute och kritiserade just regeringen för att använda biståndspengar till skuldavskrivningar. Det ansågs urholka biståndsbudgeten.

Jag får väl säga att jag, liksom många av de biståndsorganisationer vi har i Sverige – Diakonia och Forum Syd till exempel – känner en väldigt stor oro för framtiden. Den oron blir inte mindre av att inte ens biståndsministern kan redovisa vad pengarna ska gå till. Då kan man undra vem man ska vända sig till om man vill veta vad dessa minst 1 miljard kronor ska gå till som vi har att behandla i biståndsbudgeten.

Jag förstår att de borgerliga partierna inte är överens i den här frågan. I kväll har det blivit väldigt tydligt vem som har fått ge vika och vem som har fått sätta dagordningen när det gäller biståndspolitik. Jag förstår också att det kommer framtida diskussioner. Jag hoppas att de andra i framtiden tydligare kommer att stå på sig i diskussionerna med Moderaterna.

Det skulle egentligen vara intressant att höra hur Gunilla Carlsson som biståndsminister ser på framtiden. Kommer du som biståndsminister att agera för att det här bara blir en engångsföreteelse, eller ser du en möjlighet att även i framtiden använda biståndsmedel för att skriva av skulder – skulder som dessutom inte finns? Kan du dessutom i framtiden tänka dig att använda delar av de kostnader som vi i dag har för militära insatser och skjuta in dem i biståndsramen?

Anf. 207 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Fru talman! Hans Linde, det här är lån som finns. Det är lån till två länder – lån som vi tror att vi inom ramen för det internationella samarbetet under år 2007 har möjlighet att skriva av. Det är två länder som vi har diskuterat inom ramen för departementets beredning, och det är Liberia och Kongo.

Vi vet att det har skett ett fruktansvärt krig i Kongo och att vi äntligen har ett fredsavtal. Det är en situation som är rätt bräcklig, men vi vill nu på alla sätt stärka Kongos egen möjlighet att ta sig fram till en framtid med fred, försoning, stabilitet och välbefinnande, och därmed fattigdomsbekämpning.

Jag utgår från att Hans Linde inte tycker att det är dåligt att Kongo blir av med en skuldbörda på någon miljard just nu när man ska starta på nytt. Det är just de lån som vi avskriver i den planeringen som vi öppet redovisat för riksdagen. Jag vänder mig mot att man kallar detta med 600 miljoner mer i friska pengar in i biståndsverksamheten för en urholkning.

Anf. 208 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! Först vill jag som företrädare för Socialdemokraterna hälsa biståndsministern välkommen till biståndsdebatten. Vi har ju varit kolleger i utrikesutskottet, men nu är det ombytta roller. Jag önskar dig välkommen i din nya roll.

Vi närmar oss jul som av många brukar betraktas som glädjens och givmildhetens högtid. Till många kommer tanken om att inte bara ge gåvor till nära och kära och njuta av ledighet och gemenskap, utan hos många finns det också plats för eftertanke och solidariskt handlande.

Inte vid något annat tillfälle på året visar så många konkret sin solidaritet med dem som har det svårt i vårt eget land och i andra delar av världen. Kanske är det en tanke att det just nu går för högtryck såväl i handeln som hos våra hårt arbetande biståndsorganisationer. Så är det ju. Det finns plats för både–och – både för att njuta av jul och allt den för med sig och för att samtidigt ägna tankar och visa handling i relation till dem som har det svårt.

Dessa sista dagar i riksdagen före juluppehållet har vi alltså kommit till debatten om biståndet. Det är nästan som vore det en tanke. Bara några få månader har ju hunnit förflyta sedan valet, så det är kanske inte så konstigt att man i den borgerliga regeringen inte har hunnit ändra alltför mycket i det goda arbete som vår tidigare biståndsminister Carin Jämtin lagt ned. Således kommer debatten denna gång att fokusera på de förändringar som den nya regeringen hunnit med att skriva in.

Mitt anförande kommer att ägnas åt skuldavskrivningar. Jag beklagar att mitt anförande på grund av ett missöde kommer så sent i debatten. Det gör att en del av det som redan diskuterats kommer att upprepas. Jag beklagar detta. Icke desto mindre måste jag också från mitt partis sida ta upp en del av dessa frågor.

Den borgerliga regeringen behåller på det stora hela enprocentsmålet i biståndet. Det är viktigt i sig. Men jag vill göra kammaren och allmänheten uppmärksam på det faktum att regeringen samtidigt som man säger sig behålla den höga ambitionen och enprocentsmålet faktiskt öppnar en bakdörr, en bakväg, för att urholka det svenska biståndet.

Hur har det egentligen kunnat bli på det här sättet? När Diakonia frågade de politiska partierna före valet löd en av frågorna: Tycker ni att det är fel att biståndspengar används till skuldavskrivningar eftersom det behövs både skuldavskrivningar och ökat bistånd om de fattiga länderna ska komma upp till FN:s millenniemål?

På denna fråga svarade Folkpartiet med ett kort och konkret ja.

Kristdemokraterna svarade: ”Ja. Vi har länge krävt att skuldavskrivningarna måste öka, men de ökade avskrivningarna av skulderna får naturligtvis inte leda till att pengar tas från andra biståndsinsatser.”

Centerpartiet svarade: ”Ja. Biståndet ska gå till renodlade biståndsinsatser, vilket alltså inte inkluderar skuldavskrivningar.”

Om det inte är helt olika från parti till parti är det väl dessutom några av dem som nu sitter här i kammaren som har utformat svaren för respektive parti.

Jag frågar mig igen: Hur har det kunnat bli så här? Från flera av partierna är detta inte bara en fråga bland många andra, utan sådant här är profilfrågor för några av partierna i denna kammare.

Genom att regeringen från år 2007 års biståndsram avsätter 1 ½ miljard till avskrivningar för privata fordringar som svenska företag har i utvecklingsländerna försvinner dessa pengar från fattigdomsbekämpningen.

Exportkreditnämnden har i uppgift att garantera dessa skulder, och de har redan de resurser som krävs. Det finns reserver som man inte heller

tagit i anspråk. När Exportkreditnämnden nyttjas betalar man dessutom en premie, en avgift, för denna tjänst. Att nu i stället börja finansiera skuldavskrivningar via biståndsbudgeten är ett sätt att beröva fattiga människor välbehövligt bistånd.

Enligt uppgifter i medier kan, som tidigare nämnts här, dessa pengar som nu avsätts i stället användas exempelvis till skattesänkningar i Sverige. Detta är inte fattigdomsbekämpning, utan det blir i så fall en omfördelning från dem som bäst behöver det till dem som har det ganska hyggligt.

Jag har inte heller ännu hört, något som förekommit här i debatten vid flera tillfällen, något svar på vart de här pengarna ska gå. Jag har pratat med chefen för Exportkreditnämnden, och det är inte så att man har skrivit ned fordringarna. De är värderade till bara 5 % av sin faktiska kostnad. Det innebär att det finns mycket luft i det här. Jag frågar mig, på samma sätt som har frågats tidigare: Vart ska de här pengarna gå? Det finns ingen förfrågan från Exportkreditnämnden att få pengar. Det kunde vara intressant att få biståndsministrarnas svar på frågan: Vem är det som har begärt att få de här pengarna? Varför har vi fått den här frågeställningen? Vem har begärt den här 1 ½ miljarden?

Fru talman! Jag är medveten om att den tidigare s-regeringen i ett principbeslut i februari i år beslöt om en formel för ersättningar till EKN, som nämnts tidigare här i dag. Detta skiljer sig dock rejält från det beslut vi är på väg att fatta. Först och främst var pengarna nedskrivna till sitt verkliga värde. Det var inte hela skulden från början utan de 5–10 % som skulden faktiskt var värd. 90 % av dem skulle gå utanpå biståndsramen och 10 % innanför biståndsramen.

Jag ska försöka vara lika ärlig och uppriktig som Alf Svensson tidigare i debatten och säga att vi i s-riksdagsgruppen aldrig haft att ta ställning till detta beslut. Jag vill här och nu säga att vi klart anser att detta är ett felaktigt sätt att agera. Så ska inte skuldavskrivningar hanteras. De ska ligga ovanför biståndsramen.

Så har jag gjort det glasklart från vår sida.

Visserligen håller sig den nya högerregeringen inom de kriterier som satts upp av OECD och Dac för vad som räknas som bistånd. Men Sverige brukar inte utgå från golvet. Vi har inte 0,7 i bistånd. Vi ligger betydligt högre än så. Vi brukar inte gå på miniminorm. Vi brukar vara föregångsland i biståndssammanhang. Sverige har skrivit på mer långtgående principer vid FN:s givarkonferens i Monterrey 2002. Det är viktigt att vi fullföljer detta åtagande, inte minst mot bakgrund av att upp till en tredjedel av EU-ländernas bistånd används till annat än fattigdomsbekämpning.

Vi har självklart satt upp mål för vårt bistånd. Jag vet inte om det är någon som skulle räcka upp handen och säga eller som känner på sig att skuldavskrivningar når till dem som behöver dem mest och att de verkligen anses vara fattigdomsbekämpande. Det innebär inte att skuldavskrivningar i sig inte är något nödvändigt. Självklart är de det, och vi behöver skuldavskrivningar. Men man måste lätta på det trycket. Sverige har varit drivande för skuldavskrivningar. Det råder ingen tvekan om det, men de ska ligga ovanpå biståndsramen.

Även om det handlar om OECD-godkända poster som skuldåttnader eller flyktingverksamhet inom EU-länderna handlar det om stora summor

som inte går direkt till fattigdomsbekämpning, det som är biståndets uppgift. Sverige bör i stället verka för skärpningar av OECD:s regler och vilka insatser som får klassificeras som bistånd. Detta skulle leda till bättre kvalitet i biståndet. Därför ställer vi socialdemokrater oss bakom den kristdemokratiska motion som Rosita Runegrund har skrivit. Vi har också reserverat oss till förmån för den, för vi delar den uppfattningen. Det är flera andra som har skrivit liknande motioner.

Genom olika budgettekniska manövrer har den svenska regeringen flyttat stora summor från biståndet till världens fattiga utan att öppet behöva säga att man på det sättet gröper ur biståndet.

Folkpartiet och Kristdemokraterna gick till val på att behålla enprocentsmålet. I förhandlingarna har vi hört att de har blivit överkörda av Moderaterna. Jag kan förstå Gunilla Carlsson och Moderaterna, för de vill egentligen inte ha så här högt bistånd. Det måste vara en tuff uppgift att vara biståndsminister och hantera en budget som egentligen är alldeles för stor. Naturligtvis är såväl finansministern som biståndsministern moderater, och då är det läge för moderat arkitektur för att se till att formeln blir på det här sättet och att biståndet undergrävs.

I medier har jag hört Folkpartiets talesperson säga att detta är en engångsföreteelse. Det har vi hört upprepas här i kammaren. Jag vet inte riktigt hur mycket det egentligen är värt. I går hörde jag en kristdemokratisk kollega i utrikesutskottet som hade en annan uppfattning, nämligen att man inte alls har kommit överens om hur det ska bli med de här frågorna i framtiden. Så det återstår att se. Men det kanske är en engångsföreteelse för Birgitta Ohlsson personligen. Men överenskommelsen är väl inte klar för nästa år biståndsbudget efter vad jag förstår.

Med tanke på Moderaternas syn på biståndet är det viktigt att ni kristdemokrater, folkpartister och centerpartister står på er, för tillsammans med er finns det en väldigt stor majoritet här i denna kammare i synen på skuldavskrivningar.

Fru talman! Biståndsministern har tidigare sagt att biståndets kvalitet ska stå i centrum. Så långt är vi naturligtvis överens. Man har nu vidareutvecklat sitt resonemang med att säga att länder och sektorer ska bli färre. Det finns väl ingenting som säger att det är vare sig positivt eller negativt innan man ser på vilka bevekelsegrunder man ska koncentrera biståndet. Jag hörde nämnas i dag att Afrika är det man ska ha fokus på. Ja, men samtidigt lever hälften av jordens fattiga människor i Asien. Några av världens fattigaste länder finns i Asien. Nepal är ett sådant land.

Jag vet att ministern i morgon träffar Norges biståndsminister, och det skulle förvåna mig om Nepal inte kom upp på dagordningen, eller snarare vet jag att det kommer upp på dagordningen i morgon. Då kommer diskussionen att föras om varför Sverige inte är närvarande i Nepal när en förfrågan har gått till Sverige via FN och från Nepals regering om att ställa upp i den kritiska fas som Nepal nu befinner sig i. Man är på väg att gå ur ett kaos genom ett fredsavtal. De kommande sex månaderna blir helt avgörande för de kommande åren i Nepal, ett av världens fattigaste länder. Men det är klart att de kanske inte ingår i fokuseringen eller i de här sektorerna. Det blir ganska intressant när nu regeringens biståndspolitik kommer att ställas på sin spets de kommande dagarna. Det blir

intressant att höra på presskonferensen i morgon hur Gunilla Carlsson kommer att ge respons på den frågeställningen.

I dag spenderar hela världen ca 900 miljarder US-dollar på militära uppgifter – jämför det med biståndet som ligger på 50 miljarder.

Jag vill avrunda med att ställa ett par frågor. Ska biståndsmedel gå till privata företags exportkrediter? Ska biståndsmedel i framtiden användas till militära insatser? På vilket sätt ska koncentrationen av länder och sektorer genomföras och på vilka bevekelsegrunder?

Fokusering och koncentration kan vara bra, men det kan också vara något dåligt. Jag skulle gärna vilja höra biståndsministern utveckla det en aning.

Slutligen den fråga som har tagits upp hela kvällen här: Vart ska pengarna gå, de 1 ½ miljarder som vi har hört talas om? Den verkliga skulden utgör ju bara 5 % av värdet.

Anf. 209 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Vi har tidigare pratat om hur alliansen har resonerat för att komma fram till enprocentsmålet. Vi har också pratat om hur vi har gjort tidigare när vi har lagt fram budgetar. Det har naturligtvis varit ett kompromissande. Vi har kämpat för att komma högre upp i skalan och för att få bort skuldavskrivningarna, men vi har inte nått hela vägen fram. Nu säger Kent Härstedt att han också tycker att skuldavskrivningarna ska ligga utanför biståndsramen. Det tycker jag är positivt.

I och med att vi har fått en bättre ekonomi skulle det vara möjligt att lägga skuldavskrivningarna utanför biståndsramen. Vi har ju kämpat med en sämre ekonomi tidigare. Det har därför varit svårt att nå enprocentsmålet.

Vad svarade ni på Diakonias enkät? Det skulle jag vilja veta. Jag har nämligen inte läst svaren.

Vi har flera gånger hört om de 2 miljarderna. I takt med att det har gått bättre för Sverige har biståndet höjts. Det borde också innebära att mer medel ska gå till fattigdomsbekämpning. Nu blev det bara 600 miljoner. Någon sade här tidigare att det inte är så bara. Nej, 600 miljoner är inte bara, men om man jämför det med 2 miljarder så är det inte mycket.

I det här ärendet är det bara Miljöpartiet som har yrkat på mer medel. Jag vet att Socialdemokraterna hade en motion om att anslå mer medel, men ni hade det inte med i ert budgetförslag.

Anf. 210 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Fru talman! När det först och främst gäller de 600 miljonerna, som vi har hört talas om här, får man inte glömma att 400 miljoner av dessa går till Swedfund. Det går inte till det traditionella fattigdomsbekämpande biståndet, men med det säger jag inte att det inte går till en bra verksamhet.

Varför lade vi inte mer pengar? Det har ju varit en kort process också för oss. Den budget som läggs fram i dag är naturligtvis till stora delar förberedd av oss i den förra regeringen. Det är bara avvikelser på marginalen som än så länge har gjorts av den nya regeringen. Jag har inget bättre svar på frågan varför inte mer pengar har avsatts. Det är klart att man kan avsätta ännu mer pengar. Men vi tar kliv mot enprocentsmålet och vi står bakom stora delar av den budget som är framlagd. Det är

avvikelsen som vi tar strid mot. I övrigt står vi bakom den. Man får inte heller glömma att det finns en stor samstämmighet kring biståndspolitiken.

I dag diskuterar vi 1 ½ miljard av de 30 miljarder som ligger på bordet, så det är inte en debatt om de 30 miljarderna.

Anf. 211 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Då undrar jag hur Socialdemokraterna ställer sig till att andra skuldavskrivningar ligger i biståndsbudgeten. När vi allihop svarade på Diakonias enkät utgick vi ju från dessa skuldavskrivningar. Jag blev glad när du sade att skuldavskrivningarna inte ska ligga inom biståndsramen. Det innebär att vi är många partier här i kammaren som vill ha en annan ordning.

Vi har hört från alliansen att de har kämpat med Moderaterna, som ville ha ett annat mål från början, och att de alla också står bakom att skuldavskrivningarna inte ska ligga inom biståndsramen. Det innebär att vi är väldigt många partier mot bara ett parti.

Min förhoppning är att vi tillsammans under de kommande åren arbetar för att höja biståndsnivån genom att ta bort skuldavskrivningarna från biståndsbudgeten. Jag skulle naturligtvis också vilja ta bort flyktningmottagandet, för det hör inte heller hemma inom biståndsramen.

Jag är fullt på det klara med att det inte går att göra allt på en gång, för pengarna räcker inte till allt. Men kan vi tillsammans arbeta för att fasa ut de delar inom biståndsramen som inte borde vara där? Det är egentligen en uppmaning till alla, men nu är det du som står i talarstolen så du får svara.

Anf. 212 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Fru talman! Vi har haft skuldavskrivningar tidigare, och vi har lagt dem utanför ramen. Det har inneburit att biståndet faktiskt har varit större än biståndsramen. Vi kommer att fortsätta att ha skuldavskrivningar.

Jag tror att Hans Linde har tagit fram uppgifter via utredningstjänsten om när vi senast hade skuldavskrivningar, så du kan ta del av underlagen. Senast vi hade skuldavskrivningar i biståndet var för tio år sedan. De har alltså inte legat inom biståndsramen de senaste tio åren.

Däremot fattades ett principbeslut i februari i år om en formel för hur man skulle hantera de förluster som EKN gjorde. Om vi säger att förlusten är 1 miljard, skriver man ned skulden med ungefär 95 % och säljer sedan papperen på den internationella marknaden. Det låter kaotiskt, men så fungerar det i alla fall. Då får man bara ut 5 % av vad skulden faktiskt är värd. Det är det vi har pratat om i dag, att det bara är värt 50 miljoner om skulden är 1 miljard. Det är det faktiska värdet på skulden. Vi har försökt få besked om varför man tar hela 1 ½ miljard när skulden är nedskrivna. Man måste ha en principiell hållning för att inte gå ned flera lager i detaljdiskussionerna kring detta. Men vi är bestämda motståndare till att skuldavskrivningarna ska ligga inom biståndsramen. De ska läggas utanför.

Den tidigare regeringens beslut från februari i år har vi i riksdagsgruppen aldrig tagit ställning till. Men jag säger nu som talesman för vår riksdagsgrupp att vi är motståndare till det och tycker att det var ett felaktigt beslut.

Anf. 213 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag är intresserad av att höra vad Kent Härstedt och Socialdemokraterna har gjort när de har haft makten under så många år för att förändra OECD:s regelverk, Dacreglerna. Vad gjorde riksdagsgruppen efter den dåvarande regeringens beslut den 9 februari när det gällde EKN-modellen?

Anf. 214 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Fru talman! Vi har helt enkelt inte agerat mot innehållet i beslutet. Det är mitt raka svar. Riksdagen över huvud taget har inte haft kännedom om det.

Hur vi har agerat i övrigt? Vi är ju ett föregångsland i en rad av de här sammanhangen. Sverige är ett pådrivande land. Vi betraktas i internationella forum som ett pådrivande land. Jag har själv agerat inom FN och inom Unicef, och i alla sammanhang där jag har varit med har vi varit en pådrivande kraft för förändringar för rättvisa, ökad solidaritet och ett starkt bistånd. Det ryktet har vi internationellt. Vi är också pådrivande inom OECD.

Anf. 215 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Kent Härstedt säger att Socialdemokraterna i en av reservationerna backar upp en motion. Men vad har ni då gjort för att förändra OECD-regelverket när ni har haft makten? Att vi är ett pådrivande land – javisst. Med det förslag som alliansen lägger fram intar vi en tätposition när det gäller bistånd och vårt agerande.

Frågan är: Vad har ni gjort under er regeringsperiod för att förändra regelverket i Dac, som ni nu är så kritiska till.

Anf. 216 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Fru talman! Vi har varit en konstruktiv och progressiv kraft i alla internationella forum. Jag vet inte vilka uppgifter du har och varifrån du har fått dem, men vi har varit pådrivande. Det har kanaliserats genom vår biståndsministers medverkan i de här sammanhangen. Eftersom vi har varit progressiva och pådrivande i regeringsställning vill vi se den linjen fullföljas under den tid som vi är i opposition. Därför stöder vi progressiva motioner.

Anf. 217 LARS LINDÉN (kd):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

För många svenskar är detta med bistånd tyvärr det som beskrevs i Hylands Hörnas ABC-bok för många år sedan. Där kunde man under bokstaven u läsa: U-landshjälp är att försaka, då och då en pepparkaka.

Många svenskar tycker nog inte att bistånd är så viktigt.

När vi i dag gläder oss åt ett historiskt sett rekordstort bistånd i kronor räknat, även med skuldavskrivningarna borträknade, måste vi erkänna att vi i paritet med ökningen av biståndet inte förmått öka medvetandegraden hos svenska folket – medvetandet om nödvändigheten av ett högt bistånd för att skapa fred, mindre av terrorism och flyktingströmmar i världen.

Här tror jag att flera av oss politiker har en hemläxa att göra.

”Trade is better than aid” – handel är bättre än bistånd, är en formulering vi ibland hör i biståndsdebatten. Jag delar den åsikten. Handeln är utan tvekan det mest effektiva verktyget för att utrota fattigdomen. Christian Holm nämnde det tidigare i debatten. När vi i detta betänkande säger att det krävs att fattigdomsbekämpningen organiseras på ett långt bredare sätt än hittills måste vi nyttja kraften i handeln mycket mer. Vi ska naturligtvis inte nyttja biståndsbudgeten för att stödja olika affärsprojekt och enskilda företag. Det handlar snarare om att stödja och påverka en utveckling inom handeln som gynnar världens fattiga. Det får inte bara bli prat om handeln. Det måste bli handling.

Vi vet att globaliseringen och frihandeln har hjälpt många länder att få en bättre ekonomi. Men de allra fattigaste länderna har tyvärr inte kunnat dra nytta av frihandeln, utan snarare tvärtom. Men det finns möjligheter att få med även dessa, de allra fattigaste länderna, i en positiv utveckling.

Fru talman! Jag vill lyfta fram tre viktiga verktyg som finns inom handelns område, för att minska fattigdomen hos de allra fattigaste:

Mer av etiskt och socialt ansvarig handel minskar fattigdomen. Det handlar om *corporate social responsibility*, CSR-tänkandet. Ansvaret ligger framförallt på medelstora och stora företag inom världshandeln och på oss konsumenter.

Rättvis handel, Fair Trade, och rättvisemärkta varor som hjälper fattiga småproducenter i syd att ta sig ur fattigdom är det andra verktyget.

Det tredje verktyget är mikrokrediter för att starta och utveckla småföretag, små lån som gör stor skillnad. Det har Kerstin Lundgren, Alf Svensson och Gunilla Carlsson nämnt som viktigt att vi börjar jobba med framöver. Vi borde styra över mycket mer av biståndsbudgeten för att få dessa tre områden att växa.

Vi kan titta lite mer på de här tre verktygen. Det första var mer av etiskt och socialt ansvarig handel. När FN 1999 tog initiativ till Global Compact, bildades ganska snart en motsvarande avdelning på UD, Globalt ansvar. Utgångspunkten för Globalt ansvars verksamhet är OECD:s riktlinjer och normer för multinationella företag och FN:s Global Compacts tio principer.

Här skulle vi vilja satsa mer resurser.

I dag upplever jag att frivilligorganisationerna Swedwatch och Fair Trade Center är betydligt duktigare än vad Globalt ansvar är på att föra företag till skampålen när de inte tar etiskt och socialt ansvar ute i världen. Globalt ansvar borde bli lite tuffare.

Vi i näringsutskottet var på en Kinaresa förra året och fick se goda exempel på många svenska företag som följde Global Compacts tio etiska och sociala principer. Volvobuss i Kina betalade till exempel tre gånger så hög lön som vad facket krävde. Arbetsmiljö och arbetstider var sjysta. Man berättade för oss att andra kinesiska företag i samma region påverkades av dessa goda anställningsvillkor och började förstå att man kunde få svårt att sälja i västvärlden till mer och mer etiskt medvetna konsumenter om man inte själv började tänka etiskt-socialt.

CSR-kurser om betydelsen av etik och socialt ansvar börjar nu sakta men tydligt att få kinesiska företag till skolbänken.

Mer resurser till Globalt ansvar, Swedwatch och Fair Trade Center skulle alltså ge resultat.

Det andra verktyg som jag nämnde, Rättvis handel, Fair Trade, är en handel som bidrar till att odlare, producenter och anställd arbetskraft i utvecklingsländerna får bättre betalt för sitt arbete, bättre arbetsförhållanden och möjlighet till en demokratisk utveckling. Fler och fler av dessa varor blir nu rättvisemärkta. Det är en oberoende märkning som hjälper konsumenterna att hitta dessa varor och därmed vara förvissade om att man stöder producenter som får sjyst betalt, inte utsätts för dåliga arbetsvillkor och inte nyttjar barnarbete.

Allt förutsätter upplysta konsumenter som frivilligt betalar mer för en vara, av etiska och sociala skäl.

Redan har denna relativt nya sorts handel på tio år hjälpt över fem miljoner småproducenter ur fattigdom, trots liten omsättning än så länge. Handeln omsatte förra året i 18 länder totalt 13–14 miljarder kronor. I Sverige ca 100 miljoner kronor.

Hur ska vi få Rättvis handel att öka i Sverige och lyfta flera fattiga ur fattigdom? Vi ligger på en generande 14:e plats av 18 länder som säljer Rättvis handels produkter.

Det som gjort att vi i Sverige nästan ligger sämst till när det gäller Rättvis handel är att vi inte förrän 2004 började ge ekonomiskt stöd från regering och riksdag för opinionsbildning för denna handel. Delvis får vi tacka Miljöpartiet för att den förra regeringen fick lite fart där.

De senaste tre åren har Föreningen för Rättvisemärkt fått detta stöd på 1,6 miljoner kronor per år. Det har resulterat i att denna handel ökat med närmare 50 % per år. Snart blir valet av denna märkning lika självklart för konsumenterna som miljömärkningen, gissar jag och många med mig.

Förra året handlade svenskarna rättvisemärkt för endast 11 kr per svensk och ser ut att hamna på närmare 16 kr per individ det här året.

I går fick jag veta att konsumentminister Nyamko Sabuni kommer att fortsätta att betala ut detta stöd, alltså 1,6 miljoner, till Föreningen för Rättvisemärkt för kommande år för opinionsbildning på detta område, inom ramen för konsumentpolitiken. Det var ett klokt beslut av konsumentministern.

Pengar från biståndsbudgeten skulle också behövas för att få ännu mer fart på denna verksamhet. Sida har skjutit till en del resurser, men här borde vi tillsammans med Ifat, The International Fair Trade Association, utforma en bättre strategi. Det här är fortfarande en väldigt marginell handel, men den betyder redan mycket för fem miljoner.

Det tredje verktyg som jag vill lyfta fram är mikrokrediter, som i år uppmärksammats med Nobels fredspris. Det är en verksamhet som hjälper män och framför allt kvinnor att bygga upp en liten näringsverksamhet med små lån som gör stor skillnad.

Det kan till exempel handla om en kvinna som i gryningen varje morgon går ned till hamnen och köper fisk från en fiskebåt för att sedan sälja vidare. Hon kan inte ta så mycket fisk eftersom den förstörs efter några timmars försäljning på torget. Nu har hon fått ett mikrolån på några hundralappar och har fått möjlighet att köpa en kylbox. Nu säljer hon fisk hela dagen och hennes inkomst har tredubblats. Så enkelt kan det fungera för att en familj ska kunna lämna sin fattigdom. Det här är alltså en fan-

tastisk metod som vi har förstått av de senaste dagarnas uppmärksamhet på mikrokrediter.

Mellan 30 och 100 miljoner personer i världen har tillgång till mikrokrediter enligt Sidas uppskattning. Vi bör i Sverige satsa på mer mikrokrediter i vårt internationella utvecklingssamarbete. Ett lån är bättre än en gåva. För att denna framgångsrika mikrokreditverksamhet ska kunna utvecklas i snabbare takt bör vi nyttja bättre metoder där risken för valutaförluster minimeras. Svårigheten i dag ligger i att få flera kapitalister att gå in med pengar. Vi har en kristdemokratisk motion i betänkandet där vi tar upp detta. Holland har en bra modell för att minimera valutaförluster när det gäller mikrokrediter.

Tänk nytt, sade årets Nobelpristagare till Gunilla Carlsson. Det är det vi måste göra. Det verkar småttigt, men det betyder oerhört mycket.

Fru talman! Betänkandets skrivning om att det krävs en långt bredare ansats än hittills i biståndspolitiken om det ska finnas möjlighet att nå FN:s millenniemål, att halvera fattigdomen till 2015, kan uppfyllas om vi bättre börjar nyttja de tre verktyg jag lyft fram i den här debatten.

Jag hoppas att biståndsministern och handelsministern delar min uppfattning i detta.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 december.)

13 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 2006/07:20 En ny vapenamnesti

2006/07:Ju1 av Karl Sigfrid (m)

2006/07:Ju2 av Lena Olsson m.fl. (v)

2006/07:Ju3 av Thomas Bodström m.fl. (s)

med anledning av skr. 2006/07:23 Sveriges handlingsprogram för tillväxt och sysselsättning 2006–2008

2006/07:N1 av Josefin Brink m.fl. (v)

2006/07:N2 av Anne Ludvigsson m.fl. (s)

2006/07:N3 av Anders Karlsson m.fl. (s)

2006/07:N4 av Thomas Östros m.fl. (s)

2006/07:N5 av Ulf Holm m.fl. (mp)

med anledning av skr. 2006/07:28 Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2005

2006/07:Ju4 av Lena Olsson m.fl. (v)

2006/07:Ju5 av Mehmet Kaplan m.fl. (mp)

2006/07:Ju6 av Thomas Bodström m.fl. (s)

Näringsutskottets betänkanden

2006/07:NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv

2006/07:NU2 Utgiftsområde 19 Regional utveckling

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden
2006/07:MJU1 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård
2006/07:MJU2 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Skatteutskottets betänkanden
2006/07:SkU9 Ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) m.m. (förnyad behandling)
2006/07:SkU4 Kontroll av postförsändelser (skr. 2006/07:8)
2006/07:SkU7 Ändrade regler för uppskov med kapitalvinst vid avyttring av privatbostad (prop. 2006/07:19)

14 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 14 december

2006/07:159 Vin & Sprit i Sundsvall

av *Hans Stenberg* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2006/07:160 Försvagat engagemang mot diskriminering

av *Luciano Astudillo* (s)
till statsrådet Nyamko Sabuni (fp)

2006/07:161 Kurser i svenska för utländsk vårdpersonal

av *Mats Pertoft* (mp)
till statsrådet Jan Björklund (fp)

2006/07:162 Nedläggning av Bohusbanans sträcka Smedberg–Strömstad och andra hotade järnvägssträckor

av *Wiwi-Anne Johansson* (v)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 december.

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 14 december

2006/07:358 Omhändertagande av våldsdrabbade kvinnor

av *Lars-Ivar Ericson* (c)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2006/07:359 Kvinnojouren inom biståndet

av *Carina Hägg* (s)
till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2006/07:360 Ambassaden i Windhoek

av *Carina Hägg* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:361 Feminism inom utvecklingsbiståndet

av *Carina Hägg* (s)
till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2006/07:362 Ambassaden i Nigeria

av *Carina Hägg* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2006/07:363 Arbetsplatslärande även i framtiden

av *Cecilia Widegren* (m)
till statsrådet Sven Otto Littorin (m)

2006/07:364 Arbetsplatslärande även i framtiden

av *Cecilia Widegren* (m)
till statsrådet Jan Björklund (fp)

2006/07:365 Regler för ersättningsetablering

av *Finn Bengtsson* (m)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2006/07:366 Lycksele tingsrätt

av *Ulla Löfgren* (m)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2006/07:367 Kommunernas rätt till ersättning vid naturkatastrofer

av *Nina Larsson* (fp)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2006/07:368 Skador vid extrema vädersituationer

av *Anita Brodén* (fp)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2006/07:369 Översvämningar i Västsverige

av *Allan Widman* (fp)
till försvarsminister Mikael Odenberg (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 december.

16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 14 december

2006/07:272 Handelsrelationer och mänskliga rättigheter med bland annat Kina

av *Hans Linde* (v)
till statsrådet Sten Tolgfors (m)

2006/07:323 Förändrade vapenexportregler

av *Peter Rådberg* (mp)
till statsrådet Sten Tolgfors (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 december.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med 5 § anf. 38 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 92 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med anf. 124 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 16.53,
av förste vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 178 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 199 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om skriftliga frågor och svar under juluppehållet.....	1
3 § Hänvisning av ärende till utskott och beslut om förlängd motionstid	1
4 § Förnyad bordläggning.....	1
5 § Rikets styrelse.....	2
Konstitutionsutskottets betänkande 2006/07:KU1	2
Anf. 1 BERIT ANDNOR (s).....	2
Anf. 2 MARIANNE BERG (v).....	4
Anf. 3 MIKAEL JOHANSSON (mp)	6
Anf. 4 PER BILL (m).....	8
Anf. 5 BERIT ANDNOR (s) replik.....	9
Anf. 6 PER BILL (m) replik.....	10
Anf. 7 BERIT ANDNOR (s) replik.....	10
Anf. 8 PER BILL (m) replik.....	11
Anf. 9 STEFAN TORNBERG (c).....	11
Anf. 10 INGVAR SVENSSON (kd)	13
Anf. 11 MARIANNE BERG (v) replik.....	14
Anf. 12 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	14
Anf. 13 MARIANNE BERG (v) replik.....	15
Anf. 14 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	15
Anf. 15 BERIT ANDNOR (s) replik.....	15
Anf. 16 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	16
Anf. 17 BERIT ANDNOR (s) replik.....	16
Anf. 18 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	16
Anf. 19 MORGAN JOHANSSON (s).....	17
Anf. 20 KARL SIGFRID (m).....	20
Anf. 21 ANNIE JOHANSSON (c).....	21
Anf. 22 MORGAN JOHANSSON (s) replik	22
Anf. 23 ANNIE JOHANSSON (c) replik.....	23
Anf. 24 MORGAN JOHANSSON (s) replik	23
Anf. 25 ANNIE JOHANSSON (c) replik.....	24
Anf. 26 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s).....	24
Anf. 27 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	26
Anf. 28 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik	26
Anf. 29 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	26
Anf. 30 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik	27
Anf. 31 STEFAN TORNBERG (c) replik.....	27
Anf. 32 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik	27
Anf. 33 STEFAN TORNBERG (c) replik.....	28
Anf. 34 HELENE PETERSSON i Stockaryd (s) replik	28
Anf. 35 HANS LINDE (v)	29
Anf. 36 MORGAN JOHANSSON (s) replik	30
Anf. 37 HANS LINDE (v) replik	30

Anf. 38 MORGAN JOHANSSON (s) replik	31
Anf. 39 HANS LINDE (v) replik	31
(Beslut fattades under 10 §.)	32
6 § Studiestöd	32
Utbildningsutskottets betänkande 2006/07:UbU2	32
Anf. 40 LOUISE MALMSTRÖM (s)	32
Anf. 41 ROSSANA DINAMARCA (v)	34
Anf. 42 MATS PERTOFT (mp)	35
Anf. 43 OSKAR ÖHOLM (m)	36
Anf. 44 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik	39
Anf. 45 OSKAR ÖHOLM (m) replik	39
Anf. 46 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik	39
Anf. 47 OSKAR ÖHOLM (m) replik	40
Anf. 48 ROSSANA DINAMARCA (v) replik	40
Anf. 49 OSKAR ÖHOLM (m) replik	40
Anf. 50 ROSSANA DINAMARCA (v) replik	41
Anf. 51 OSKAR ÖHOLM (m) replik	41
Anf. 52 PER LODENIUS (c)	41
Anf. 53 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik	42
Anf. 54 PER LODENIUS (c) replik	43
Anf. 55 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik	43
Anf. 56 PER LODENIUS (c) replik	43
Anf. 57 ROSSANA DINAMARCA (v) replik	43
Anf. 58 PER LODENIUS (c) replik	43
Anf. 59 ROSSANA DINAMARCA (v) replik	44
Anf. 60 PER LODENIUS (c) replik	44
Anf. 61 MATS PERTOFT (mp) replik	44
Anf. 62 PER LODENIUS (c) replik	45
Anf. 63 MATS PERTOFT (mp) replik	45
Anf. 64 PER LODENIUS (c) replik	45
Anf. 65 ULF NILSSON (fp)	46
Anf. 66 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik	48
Anf. 67 ULF NILSSON (fp) replik	48
Anf. 68 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik	49
Anf. 69 ULF NILSSON (fp) replik	49
Anf. 70 ROSSANA DINAMARCA (v) replik	50
Anf. 71 ULF NILSSON (fp) replik	50
Anf. 72 ROSSANA DINAMARCA (v) replik	51
Anf. 73 ULF NILSSON (fp) replik	51
Anf. 74 MATS PERTOFT (mp) replik	51
Anf. 75 ULF NILSSON (fp) replik	52
Anf. 76 MATS PERTOFT (mp) replik	52
Anf. 77 ULF NILSSON (fp) replik	52
Anf. 78 GUNILLA TJERNBERG (kd)	53
Anf. 79 ROSSANA DINAMARCA (v) replik	55
Anf. 80 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	55
Anf. 81 ROSSANA DINAMARCA (v) replik	56
Anf. 82 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	56
Anf. 83 MATS PERTOFT (mp) replik	57

Anf. 84 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik.....	57
Anf. 85 MATS PERTOFT (mp) replik.....	57
Anf. 86 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik.....	57
Anf. 87 EVA OLOFSSON (v)	58
Anf. 88 OSKAR ÖHOLM (m) replik.....	59
Anf. 89 EVA OLOFSSON (v) replik	60
Anf. 90 OSKAR ÖHOLM (m) replik.....	60
Anf. 91 EVA OLOFSSON (v) replik	61
(Beslut fattades under 10 §.).....	61
7 § Utbildning och universitetsforskning	62
Utbildningsutskottets betänkande 2006/07:UbU1	62
Anf. 92 IBRAHIM BAYLAN (s).....	62
Anf. 93 ROSSANA DINAMARCA (v).....	64
Anf. 94 MATS PERTOFT (mp).....	67
Anf. 95 SOFIA LARSEN (c)	69
Anf. 96 IBRAHIM BAYLAN (s) replik.....	71
Anf. 97 SOFIA LARSEN (c) replik	72
Anf. 98 IBRAHIM BAYLAN (s) replik.....	72
Anf. 99 SOFIA LARSEN (c) replik	73
Anf. 100 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	73
Anf. 101 SOFIA LARSEN (c) replik	73
Anf. 102 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	74
Anf. 103 SOFIA LARSEN (c) replik	74
Anf. 104 MARGARETA PÅLSSON (m)	75
Anf. 105 IBRAHIM BAYLAN (s) replik.....	77
Anf. 106 MARGARETA PÅLSSON (m) replik	77
Anf. 107 IBRAHIM BAYLAN (s) replik.....	78
Anf. 108 MARGARETA PÅLSSON (m) replik	78
Anf. 109 MATS PERTOFT (mp) replik.....	79
Anf. 110 MARGARETA PÅLSSON (m) replik	79
Anf. 111 MATS PERTOFT (mp) replik.....	79
Anf. 112 MARGARETA PÅLSSON (m) replik	80
Anf. 113 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	80
Anf. 114 MARGARETA PÅLSSON (m) replik	80
Anf. 115 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	81
Anf. 116 MARGARETA PÅLSSON (m) replik	81
Anf. 117 ULF NILSSON (fp).....	82
Anf. 118 GUNILLA TJERNBERG (kd)	84
Anf. 119 IBRAHIM BAYLAN (s) replik.....	86
Anf. 120 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik.....	87
Anf. 121 IBRAHIM BAYLAN (s) replik.....	87
Anf. 122 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik.....	88
Anf. 123 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp)	88
Anf. 124 IBRAHIM BAYLAN (s) replik.....	91
Anf. 125 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp) replik	91
Anf. 126 IBRAHIM BAYLAN (s) replik.....	92
Anf. 127 Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp) replik	92
Anf. 128 TREDJE VICE TALMANNEN	93
Anf. 129 IBRAHIM BAYLAN (s) replik.....	93

Anf. 130	ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	93
Anf. 131	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp) replik.....	94
Anf. 132	ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	94
Anf. 133	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp) replik.....	94
Anf. 134	MATS PERTOFT (mp) replik	95
Anf. 135	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp) replik.....	95
Anf. 136	MATS PERTOFT (mp) replik	96
Anf. 137	Statsrådet JAN BJÖRKLUND (fp) replik.....	96
Anf. 138	MARIE GRANLUND (s)	97
Anf. 139	EVA OLOFSSON (v)	99
Anf. 140	GUSTAV BLIX (m)	101
Anf. 141	MARIE GRANLUND (s) replik	104
Anf. 142	GUSTAV BLIX (m) replik	105
Anf. 143	MARIE GRANLUND (s) replik	105
Anf. 144	GUSTAV BLIX (m) replik	106
Anf. 145	ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	106
Anf. 146	GUSTAV BLIX (m) replik	106
Anf. 147	ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	106
Anf. 148	GUSTAV BLIX (m) replik	107
Anf. 149	ULRIKA CARLSSON i Skövde (c)	107
Anf. 150	MARIE GRANLUND (s) replik	109
Anf. 151	ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	109
Anf. 152	MARIE GRANLUND (s) replik	109
Anf. 153	ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	110
Anf. 154	FREDRIK MALM (fp)	110
Anf. 155	MARIE GRANLUND (s) replik	112
Anf. 156	FREDRIK MALM (fp) replik	113
Anf. 157	MARIE GRANLUND (s) replik	113
Anf. 158	FREDRIK MALM (fp) replik	114
Anf. 159	EVA JOHNSON (kd)	114
Anf. 160	MARIE GRANLUND (s) replik	117
Anf. 161	EVA JOHNSON (kd) replik	118
Anf. 162	MARIE GRANLUND (s) replik	118
Anf. 163	EVA JOHNSON (kd) replik	118
	(Beslut fattades under 10 §.)	119
8 §	Internationell samverkan.....	119
	Utrikesutskottets betänkande 2006/07:UU1	119
Anf. 164	BODIL CEBALLOS (mp)	119
Anf. 165	EWA BJÖRLING (m)	120
Anf. 166	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m).....	120
	(forts. 11 §).....	121
	Ajournering.....	122
	Återupptagna förhandlingar	122
9 §	Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 december	122
	SkU3 Kreditering på skattekonto av stimulans till arbetsgivare för nystartsjobb samt andra skattefrågor	122
	SkU5 Anpassningar av energibeskattningen till energiskattedirektivet, m.m.	122

SkU6 Ändringar i dubbelbeskattningsavtalet mellan Sverige och Österrike	122
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	122
KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse	122
UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd	124
UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning	125
Ajournering.....	125
Återupptagna förhandlingar	125
11 § (forts. från 8 §) Internationell samverkan (forts. UU1)	125
Anf. 167 BODIL CEBALLOS (mp) replik	125
Anf. 168 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	126
Anf. 169 BODIL CEBALLOS (mp) replik	126
Anf. 170 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	127
Anf. 171 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	127
(Beslut skulle fattas den 19 december.).....	129
12 § Internationellt bistånd.....	129
Utrikesutskottets betänkande 2006/07:UU2	129
Anf. 172 CARINA HÄGG (s).....	129
Anf. 173 HANS LINDE (v)	130
Anf. 174 BODIL CEBALLOS (mp)	134
Anf. 175 CHRISTIAN HOLM (m).....	136
Anf. 176 KERSTIN LUNDGREN (c).....	138
Anf. 177 BODIL CEBALLOS (mp) replik	139
Anf. 178 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	140
Anf. 179 BODIL CEBALLOS (mp) replik	140
Anf. 180 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	141
Anf. 181 HANS LINDE (v) replik	141
Anf. 182 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	141
Anf. 183 HANS LINDE (v) replik	141
Anf. 184 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	142
Anf. 185 BIRGITTA OHLSSON (fp).....	142
Anf. 186 HANS LINDE (v) replik	145
Anf. 187 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik.....	146
Anf. 188 HANS LINDE (v) replik	146
Anf. 189 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik.....	147
Anf. 190 ALF SVENSSON (kd)	147
Anf. 191 BODIL CEBALLOS (mp) replik	150
Anf. 192 ALF SVENSSON (kd) replik	150
Anf. 193 BODIL CEBALLOS (mp) replik	150
Anf. 194 ALF SVENSSON (kd) replik	151
Anf. 195 HANS LINDE (v) replik	151
Anf. 196 ALF SVENSSON (kd) replik	151
Anf. 197 HANS LINDE (v) replik	152
Anf. 198 ALF SVENSSON (kd) replik	152
Anf. 199 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m)	152
Anf. 200 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik.....	154

Anf. 201	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	155
Anf. 202	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	155
Anf. 203	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	156
Anf. 204	HANS LINDE (v) replik	157
Anf. 205	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	157
Anf. 206	HANS LINDE (v) replik	158
Anf. 207	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	158
Anf. 208	KENT HÄRSTEDT (s)	158
Anf. 209	BODIL CEBALLOS (mp) replik	162
Anf. 210	KENT HÄRSTEDT (s) replik	162
Anf. 211	BODIL CEBALLOS (mp) replik	163
Anf. 212	KENT HÄRSTEDT (s) replik	163
Anf. 213	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	164
Anf. 214	KENT HÄRSTEDT (s) replik	164
Anf. 215	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	164
Anf. 216	KENT HÄRSTEDT (s) replik	164
Anf. 217	LARS LINDÉN (kd)	164
	(Beslut skulle fattas den 19 december.)	167
13 §	Bordläggning	167
14 §	Anmälan om interpellationer	168
15 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	168
16 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	169
17 §	Kammaren åtskildes kl. 20.08.	170

Tryck: Elanders, Vällingby 2007